

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

WIDENER

HN JMCT -

2234.285

Harvard College Library

GIFT OF THE
BRITISH AND FOREIGN
BIBLE SOCIETY
LONDON

EVANGELIA IESU KERISO

MATAION MINARPALAIZINGA

Bible. Gospels Mabuiag. (1900.)

(TUSI INA IESU KERISON MINA IADAI.)

London :

BRITISH AND FOREIGN BIBLE SOCIETY.

1900

22~~1~~₃X.285

Harvard College Library

Sept. 23, 1910

Gift of the
British & Foreign Bible Society

THE FOUR GOSPELS IN MABUIAG.

M A T A I O.

GIZU I.

1. Inab tusi Iesu Kerison aal Tavitan kazi a Apera-amon kazi.

2. Aperaamon kazi adan Isaako, a Isaakon kazi adan Iakopo, a Iakopon kazi adan Iuta a nungu tukuiap;

3. A Iutan kazi adan Faresa a Sara, Tamara nabia, Faresan kazi adan Eseroma, a Eseroman kazi adan Arama;

4. A Araman kazi adan Aminatapu, a Aminatapun kazi adan Naasona, a Naasonan kazi adan Salemona;

5. A Salemonan kazi adan Poasa, Raava nabia, a Poasan kazi adan Opeta Ruta nabia, Opetan kazi adan Iese;

6. Iesen kazi adan Davita kuiku garka, Tavitan kazi adan Solomona, Urian ipia kabuzinga.

7. Solomonan kazi adan Reopoamo, a Reopoamon

kazi adan Avia, a Avian kazi adan Asa;

8. A Asan kazi adan Iosefatu, a Iosefatun kazi adan Ioramo, a Ioramon kazi adan Usia;

9. Usian kazi adan Iotamo, a Iotamon kazi adan Aasa, a Aasan kazi adan Esekia;

10. Esekian kazi adan Manase, a Manasen kazi adan Amone, a Amonen kazi adan Iosia.

11. A Iosian kazi adan Iekonia a nungu tukuiap, tonar tana taman Paperoniaka.

12. Tana mangi Paperonia, a Iekonian kazi adan Salatielu, a Salatielun kazi adan Selupapela;

13. A Selupapelun kazi adan Apiuta, a Apiutan kazi adan Eliakimo, a Eliakimon kazi adan Asora;

14. A Asoran kazi adan, Satoka, a Satokan kazi adan Akeimo, a Akeimon kazi adan Eliuta;

15. A Eliutan kazi adan

Eleasaro, a Eleasaron kazi adan Matano, a Matanon kazi adan Iakopo;

16. A Iakopon kazi adan Iosefa, Marian alai, Iesun apu, nungu nel Keriso.

17. Ina mura maikuik kuikaiman Aperamo kurusika Tavita fotin maikuik, kuikaiman Tavita kurusika tana taman Paperoniaka fotin maikuik, kuikaiman Paperonia kurusika Keriso fotin maikuik.

18. Iesu Keriso sizi adan : Maria nungu apu, nanu mukulaig Iosefa, iawaiar Maigi Mariu maitalaig, nungu kai ilpaingana.

19. Iosefa nanu alai, mabaeg mina pawa, nungu ngonanumaingana azir palai mabaegau parunu, nuid ngonanumar nabeka adaka uiaika.

20. Nuid ngonanumar setab zapul ina iakaman nubeka piki kuikugarkau angelan, nui keda, Iosefa e, Tavitan kazi, ninu akagi, nid ialpar Marian ninu ipiu, sena Maigi Mariu maita.

21. Nad na iman turukiai kazi, nid nel tarau Iesun, nui danawalmaika nungu lag tanamun wati pawa.

22. Ina kuiku nidan, za Kuikugarakau iadai perofetaka keda,

23. Ina ngowaka maitalaig, nad adan nanu turukiai kazi, tana taran nungu nel Emanuelu, muinu ngalpa kaimel God.

24. Iosefa danpali utuizigi, nuid aiman matakeda Kuikugarkau angelau ia, nuid ialpan nungu ipi.

25. Palamun gamu matamginga miar kurusika adan nanu turukiai kazi kuikuig, nuid nel taran Iesun.

GIZU II.

1. Iesu dan adadin Peteleema Iutaiia senab mai Herota kuikugaraka a makoiligal mangi si, Ierusalemaka uaur dogamngu.

2. Tana iapupoibimir keda, Milag dana adan Iutaiiau kuikugarka? ngoi iman nungu titui uaur dogamnu, ngoi ngapa ladudin nubeka muluka padidaika.

3. Herota kuikugarka karingemidin, a nui garupaidin, a mura Ierusalemaligal.

4. Nuid garuidamidin iudai mabaegal a minarpalai mabaegal, nui tanamunika iapupoibi keda, Keriso milag iman u?

5. Tana nubeka mulikeda,

Peteleema Iutaia keda perofeta minarpalan,

6. Ni Peteleema mata mina launga Iuta koi mabaeg, kedamai ni gasimi dana garka, nui dana garka nungu lag Isaraelu.

7. Herota gumi turan makoilgal, nuid luman senab tonar titui na iman.

8. Nuid waean tanamun Petelemaka, nui keda, Nita ladu senab magi kazi lumau, nita na imane kai, ngana iadu turan kai ngaika seupa uzarika nubia muluka padidaika.

9. Tana karingemin kuiku garkau iadai, a tana ladun na titui uaura dogamunu niar, tana tatir na titui palpelagi asidin senab magi kazia.

10. Tana titui iman, a tana koi ikae angan.

11. Tana muiauti, a tana iman senab magi kazi a nungu apu Maria, tana muluka padidi a tana tudimidin tanamun zapun, tana nuino poiban sibunai gold, a lipanou susu, a murou susu.

12. Pigi na tanamun iaduturan, keda, Nitamun lak kunia uzaraigi, nita wara iabugudia ladune kai,

13. Tana ladudin, ina Kuikugarka angela Iosefanika pigi na umai kadai tari

kazi a nungu apu, nita parau Aikupitoka sewa nia miguruig bangal ngai nibeka muleka: Herota lumar senab magi kazi matamka.

14. Nui igiuinidin, a kazi doridaidiq a nungu apu kubil, paradin Aikupitoka.

15. Nui mata si miara kurusika Herota miaidin, kuiku nidan Kuikugarkau ia perofetaka keda, Ngat turan ngau kazi Aikupitongu.

16. Herotarutamaidin makoilgal ngalgimidin, a nuid war gar waeaidin Petelemaka, Iesun mai matamka kuikaiman ukasar uiet, a wara wagel mid mai mangaidin.

17. Ina kuiku nidan Ieremia perofita nungu mulazinga, keda,

18. A karemgemin Rama lagau wakai koi mai, adapudi Rasela na koi mai, nanu kazil mura umamara, mabaenginga muman na.

19. A Herota umanga, ina Kuikugarkau angelan piki iakamar Iosefanika Aikupitonu,

20. Nui nubeka keda, Kadai tari, doridi senab kazi a nungu apu, nita ladun Isaraelaka, mabaeg gar umamar senab magi kazi na lumar matamka.

21. Nui kadai tari, a do-ridi senab magi kazi a nungu apu, tana ladun Isaraelaka,

22. Nuid karingemin wara kuikugarka aimdin Iutaiia nungu tatiu butu mani Herota Alekilao, a nui akan miar uzari kedamai pigia tana mata ladudin nge Galelaiaka.

23. Tana mangi wara go-gait Nasareta, a tana niamir, a kuiku nidan perofetau ia keda, Nui Nasareta-laig.

GIZU III.

1. Senab mai Ioane Bapataiso ngapa uzar a iadu turan Iutaiiau bupia,

2. Keda, Nita wati waka-simiu, gimau kunakan amandan.

3. Nui inu Isaia perofetan, na iadupalgar, Wakai wal miar bupanu keda, Nita butupatau Kuikugarkazin iabugud.

4. Ioanen angai dumu-aku kamelau magad, a wakaua a wakaulagia, a nungu ai kupasi, a utua bupangu.

5. Tana nubeka ladu Ierusalemangu a Iutaiangu mura a Ioritana wadogam-angu ladu.

6. Nuid bapataiso madin tanamun Ioritan a iadu turadin tanamun wati pawa.

7. Nuid imadin Faresaio-ligal, a Satukaioligal koigoresar tana ngapa ladun, nubeka bapataisoka, nui mulaidin tanamunika keda, Toidal tabu kazilae, ngata iadu turaidin nita parau koi tapu kikiri wagel.

8. Nita kausa madin mata mina wati wakaasin-ka.

9. Nitamun ngonanumaigi, Aperaamo ngolmun tati. Ngai muli nitamunika God ngulaigi kulal gosimi kazil Aperaamonika.

10. Ina aga puii kuik wanan, puil na kausagimal, adaka patami a adadaiami muika.

11. Ngat nitamun ngukin bapataiso maika, a tana wagel wati wakaasin asimidin, nui ngaikia wagel adapudai, ngai mina launga nungu adazi pukuka maika, nui senu bapataiso Maigi Maringu a mui.

12. Nungu getan pai angar, a nui garwalgai saito garuidamizimal, nuid garuidami saitol nungu mudau saito, a nuid madin poal mui zazamdin uzimigi mui-pu.

13. Iesu kozi Galilaiangu

uzaraidin sipa Ioritanaka Ioanenika nubeka bapataiso maika.

14. A Ioane nuin uadaidin keda, Mina ni ngana bapatiso mani, ni mid kid gar ngapa ngaikika meka?

15. Iesu modobia nubeka keda, Mata poibar inub maipu, kuikunidan kaine ngalpunia mura mina zapul. Nuid poibar nubeka kaine.

16. Iesu a bapataiso madin, a nui ngukingu kadaka tapuraidin, a dapar kid dadamulaidin nubeka Godau Mari muluka gainauia taraidin a nubia gimal aimai.

17. A iangu wakai kid ngapa gimazi keda, Ngau mamal Kazi senu, ngai ikae pugi nubeka.

GIZU IV.

1. Marin Iesun madin bupaka tiapolo wakaisupamdin nuin.

2. Nungu iaragi miar, fote kubil fote maipu nungu ubi maidin kaine purutaika.

3. A tiapolo nubeka uzaraidin a keda mulaidin, Ni na Godau Kazi kulaka de muli, a kid taear areto aiman.

4. A nui modobia keda,

Minarpalaizinga, Mabaeg aiangu danalaig launga, mata Godau iangu.

5. A tiapolo nuid madin maigi gogaitnu maigi mudau tod taraidin nuin.

6. A nui nubeka mulaidin, Ni na Godau Kazi muluka katpalgir keda minarpaladin, Nuid iauididin nungu angelaka nibeka gima gasamka, tumakai ninu ngarai kai kulan paa-rainginga.

7. Iesu nubeka keda mulaidin, Minarpalai mina asidin, Ninu nutaigi ninu Kuiku garkaziu ninu God.

8. A lako nge tiapolo nuin madin kuikutal padau goiaka, nuid iakamir kulkan kawa apau mal a tanamun minanga;

9. Nui mulaidin nubeka keda, Ngat nibeka poibaig inub mal, mina ngaikika pudeka.

10. Iesu mulaidin keda, Pauzari ni Satana, keda minarpalaizinga, Ni muluka padidi ninu God a ninu Kuiku garka, ni nungu mudau garka.

11. Tiapolo nuin wanan, a angelal nubeka kaimil,

12. Iesu karingemin Ioanen muinu doridimi muda a nui uzaraidin Galilaiaka.

13. Nuid wanadin Nasa-

reta, a nui Kapanaumi nge niar putunu amadan min Sepulona a Nafatali.

14. Ina kuikunaidin Isaia perofeta na umai keda,

15. Ipalb lag Sepulona a Nafatali, Ioritanau iabunu waziu maka, a Galilaiaka.

16. Ina tana inuri miar, a tana imadin nge koi buia, a umau iradinu masir, a koi buia tanamunika kadaka adadin kaine.

17. Iesu kuikaiman iadu turan keda, Nita wati wakasimiguruig, gimau kunakan amadan.

18. Iesu pasia ulmai amadan ngukia Galilaia, a nuid ukasara tukuiap kazi imaumadin, Simona Peteru a Aneterea palai pingi taean ngukika, sepalab mabaeg wapika mangeumar.

19. Nui palamunika keda mulaidin, Ngaikia asiumariu nipel mabaeg gar nge angai guruig.

20. A palai wanan palamun pingi, a nubeka asin.

21. Nuid wanan nga, a nuid wara nge ukasara tukuiap imaumadin, Iakopo Sepetaion kazi a nungu tukuiap Ioane: palai Sepetaio palamun tatia kulunu masir, a pingi umar: nuid palai turan.

22. Palai wanan gul a

palamun tati, a asin wagel nubeka.

23. Iesu mura Galilaia ngurutaean a ngurupan tanamun sunagonu, a nuid iadaturai kunakan iadu, nuid gabun mar kikirilgal a mura koi kikiri.

24. A nungu ia zilaidin a Suria mangaidin a tana angan kikirilgal, a wara kikirilgal kalupai a temonilgal, a umapudailgal a supalgal, nuid gabun mar, mura doinidan.

25. Wagel garka kubi puidaidin Galilaiangu, a Tekapolvingu a Ierusalemangu, a Iutaiangu a Ioritanangu kaladogamnu.

GIZU V.

1. Nuid iman garka kubi, a nui padia kadaka wali: a nui tanori, a nungu kaimel nubeka ladun.

2. Nui muli a ngurupan tana keda,

3. Wanab mabaeg nganakap muluka: tanamun kunakan gimal.

4. Wanab mabaeg wakai-kuam: tana komana gasaman.

5. Wanab mabaeg mina pawal: tanamun kupai senab laganu.

6. Wanab mabaeg ubin

mimik purutaika a unika mina pawaka: tana maita irun.

7. Wanab mabaeg keda kid sibuanan: tana gasaman ngapa kid sibuanan.

8. Wanab mabaeg nganakap miakalnga: tana God iman.

9. Wanab mabaeg mamui gosimi: tanamunika keda taran Godau kazil.

10. Wanab mabaegangan mina pawa: tanamun kunakan gimal meka.

11. Wanab nita, tanamun na nita wati iangu tiai a gudaarai mura wati zangu, ngaungu.

12. Nita mina watiwakaasin, a gimal ikae nitamunika koi modobia, tana lako keda nitamun getal angai kuruig perofetaka.

13. Nita kawa apau sol, sol na kapumitalnga midun nge nai teran palan wara mina zangu aimginga adaitiai a mabaegau ngarau muluka nudai.

14. Nita apau buial nita. Nita karawaeg gumi gogait kadai tari gimal padanu.

15. Tanamun lampa gamu uidaingina a unaingina apal saitou mina maiza mina gimal unai lampa zapun mura mudau kazia nogaika.

16. Mata keda nitamun

buia na nogai na au mabaegau parunu, tana ngulaig nitamun pawa, a tanamun diu ao nitamun Tati gimal.

17. Nita ngonanumaigi ngau ngapa sabika adaka maika a perofetaka: ngau ngapa maingina adaka maika, mina keda kuiku nidaika.

18. Ngai mina umeka nitamunika, Gimal a apal padapi, iota a magi mataitusi sabi bangal kuiku nidai-ka mura za.

19. Wara mabaegannanai adaka mani magi ia inub iaudaizinga, nuid mabaeg keda ngurupan turai kuruig mina maingina gimau kunakananu: mabaegan mata ngonauumani, a ngurupan nitamun nuid keda taran adapudi gimau kunakan.

20. Ngai nitamunika muli, Nita mun mina pawa nanai adapudaizinga tanamunia minarpalai mabaegia a Fare-saiolaigia nita karawaeg muiauti gimau kunakan.

21. Nita kulai karingemin mabaegia, Ninu mabaegau na matamaigi; wara mabaeg nungu niai iangu sakar pudai maipu ugai:

22. Ngai nitamunika muli, Wara mabaeg nanai ngugidan ngurumasin nungu tukuiapka, nungu koi modo-

bia mai iangu sakar pudai tonar : wara nanai muli nungu tukuiap keda, Raka, nungu koi modobia mai : a wara keda, Dimidem, nungu koi modobia mai muika Kenaka.

23. Nid nanai poiban ninu iedai iata, nid ngonanaumaika kuruig ninu tukuiap a wara zangu kai nui ngurum nibeka ;

24. Ninu unai ninu uidai iatau parunu, a ninu uzar ninu tukuiapka, kulai gabutaradamin, a ninu na ngapa ninu iendan poibai kaine.

25. Nipel kazige gabutaradamin, nui irsik nibeka nungu zapuka, nipen na iabugudanu mai nungu, ninu mai iangu sakar pudai mabaegka, a iangu sakar pudai mabaegau mai kazi poibai a mai kaziu mai doridimin muda tiai.

26. Minanga ngai nibeka umeka, Ninu lako adaka adainginga ninungu mura manungu poibalai nubeka.

27. Nita karingemin kulai mabaeg keda mulimidin, Purugi.

28. A ngai nitamunika muli keda, Mabaegau na ipikaziu imai nungu ipiu aimai, palamun mina asin puru nungu nganakap.

29. Ninu na ngurid naniti adaka uidai get a danau, a adatiai magi gamul murarai geget mura gamngu Kenaka tialai.

30. Ninu na ngurid naniti ninu adaka patai ninu getamai getau adatiai. Magi gamul murarai geget mura gamungu Kenaka tialai.

31. A iaka keda, Mabaeg na adaka mani nungu ipi nabeka poiban nguruturai tusi.

32. A ngai nitamunika muli, Wara mabaegan nanai adaka mani nungu ipi, na purugig nungu poibaizi puru nabeka, a war mabaeg nanai nan ialpan, nui puru kazi.

33. Nita karingemin kulai mabaeg muli, Ninu kauria tiai ngalkaigi ni poibar Kuiku garkazika za ninu kauria tiaizinga.

34. A ngai nitamunika muli, Kauria tiaigi gimau Godau maiza :

35. Mata keda apal ; nui ngar tari, a Ierusalemu Kuiku garkazin gogait ada pudi.

36. Ninu kuiku kauria tiaigi, ni kidi tiai karawaeg miakal zapul a kubikubi zapul urapon ialbupa.

37. A nitamun ia keda, Wa, wa, Launga, launga, ia-

dai ada senab iadai senabi iadai mina watinga.

38. Nita karingemidin keda mulaidin, Modobi tiai dan senab wara dan, a modobi tiai danga senab wara danga.

39. Ngai nitamunika muli, Nitamun geta unaigi wati pawa: wara mabaegau na ninu getdogam mosau getan matamai ninu wara mosau nge iakam.

40. Mabaegau na ubi mai nibeka iaumaika ninu angai dumuaku nungu mai wara ninu koi dumuaku poibai.

41. Wara mabaegau na nibeka mata umai nipen uzari urapon maila a nipel uzari ukasar maila;

42. Mabaegau nibia iudai ninu poibai ninu kalia nogaiigi mabaegau ninu iaduturar supuia komatal zapuka (mane).

43. Nita karingeminkeda, Nid sibuanar nipen mina lugigudal, a ni ubigiasin guruig mabaegau nibeka ngurumal zapuia.

44. A ngai nitamunika muli, Nita sibuanamiu mabaegau nitamunika ngurumu, a nita wanab poibain mabaegan na nitamun wagan uian nita mina pawa mabaegal nitamunungu ubigiasimika, nita wakai iudau

mabaeg ngui gidan taman a getan angan nitamun;

45. Aimadin nitamun kazel nitamun Tati si gimal: nuid adaka mani nungu maipu wati pawalgia, a mina pawalgia, nuid ari muluka paiudaika mina pawalgia, a wati pawalgia,

46. Nita na sibuanai mabaegau nita sibuanan, nita mido modobia gasaman? Mid au telona aimginga senab zangu au?

47. Nitamun na sibuanan mabaegau na nitamun sibuanan mata nitamun tukuiap za miai adapudai nita aimai, mid telona au keda aimginga, au?

48. Ina babab nita mina pawa, nitamun Tati lako keda gimal babab gimal nungu mina pawa.

GIZU VI.

1. Nita na poiban nitamun sibaunai mabaegau parunu, tanamunngu ngulaingnu aimal na nitamun Tatingu modobiginga mai-talai.

2. Kedamai ninu sibuanai zangu poibai, na ninu pungu puiaigi ninu parunu, mata keda mabaeg ngalaki sunagonu iabu mabaegka

tanamunika taumaika, Ngai mina nitamunika muli, Tana gasaman tanamun modobi.

3. Ninu poibai na sibau-nai zangu ninu poibai getau ngulaigau dania nudaigi mina getaka :

4. Ninu zangu gumi sibau-nai: ninu Tati nuid iman gumi za nungu poibai iakamai nibeka.

5. Ni na wakai iudai, maigi ni matakeda mabaeg ngalaki, tana ubinmimika kadai tari, a wakai iudan sunagonu, a mangau iabugud mabaegan tanamun iman. Ngai nitamunika muli, Tana gasaman tanamun modobi.

6. Ni na wakai iudaika, ni muiauti ninu muiu muda, a pasau gudamatamai, a ninu wakai iudai ninu Tatika nui rima zapun nika, ninu Tatiu imai gumi zangu, nungu modobi nibeka iakamai.

7. Nitamun na wakai iudan maigi mata keda ngodal iangu gudungu torarai wara lagad aimal, tana ngonanumani koigoresara ia nui mani.

8. Ina nitamun tana maigi nitamun Tatiu imai, nitamun na zapugigau a nitamun wakai iudainginga.

9. Ina nita matakeda wa-

kai iudai miguruig, Ngolmun Tati ae gimal, Ninu nel maigi.

10. Mina ninu kunakan kuiku nidan. Ninu ubi ina apal aimka, matakeda gimal aimka.

11. Nid ngolmunika poiban inubi maipu ai mata mina inub maipu.

12. Nid danwalman ngolmun wati pawangu matakeda ngoi guitwaeen tanamun wati pawa.

13. Ninu ngolmunika ilpaigi nutaika, a nid gudazi puidan ngolmunngu wati mal: Kedamai ninu kunakan, a parapara, babab tau-man ingaru. Amen.

14. Sa nita guitwaeen tanamun wati pawa, nitamun Tati gimal nui guitwaeen nitamunngu.

15. Nita na guitwaeai-ginga tanamun wati pawa, nitamun Tati gimal guitwaeai-ginga nitamun wati pawa.

16. Nita na iudi, maigi nitamun dan wakai kuam, matakeda ngalakai mabaeg tana geget mani tanamun dan, tumakaimabaegaliman, a tana keda tana wakai iudan. Mina ngai muli nitamunika, Tana gasaman tanamun modobi.

17. Ni na wakai iudan,

ninu kuik idin pinin a ninu dan garwalgan,

18. Tana imainginga ni wakai iudan, mata ninu Tati rimanu: ninu Tati iman gumi za, nui nibeka poiban iakaman modobia.

19. Maigi nita garuidamin za koigoesar nitamunika ina apal, koigoesar itara a tu aigitaeen, a wara puru mabaegal tana paman a purunu mani.

20. A nita garuidamin gimau za itaraginga a tugginga, a puru mabainginga tana paman a purunu mani.

21. Nitamun zapul na milaga wanan nitamun nganakap si.

22. Gamuu lamp dan sena, ninu dan na mina, ninu gamu buia.

23. Ninu dana na watinga, ninu gamu inuri, a buia na inur, muinu nibeka mina koi inur!

24. Mabainginga, ukasar nungu dana garka, nui ubinginga wara, a wara nui ubin meka, a sibuanan; sa launga sena nui wara amadan, a wara nui kozigal. Nita kara-waeg mudau garka God a Mamone.

25. Kedamai ngai nitamunika muli, Nitamun sib pamaigi nitamun danalaig a za nita purutan, a za nita

wanin; a nitamun gamu keda miai za angi. Mid iua danalaig adapudi, ai launga, a gamu adapudi dumuaku launga?

26. Nita iman urui palgin, tana lupan saito launga, tana launga paman, a butupatan saitol muinu mudau saito, nitamun Tati gimal aidun poiban tanamunika. Midi nita adapudi tanamunika?

27. Mabaeg nga aiman nungu sibpami kuikuta launganungu danalaig urapon kupita?

28. Miai nita sibpami dumuaku? Nita ngonanumani lautotalo bupau pui, midi kid tana malgui, tana zaget launga, a paran launga:

29. A ngai nitamunika muli, Solomona a nungu minanga, nui angi dumuaku keda, keda zapul launga.

30. God na poiban dumuaku bupau pui danalaig kurusika kaib, a batainga taeen muinu amai, mid adapudi dumuaku nitamunika, mabaeg magi kapuaka asin?

31. Nitasibpamaig, a keda umeka, Mid za ngoi purutan a wanin a dumuaku ugoi angi?

32. (Mura zapul seta mura lagal lumaidin:) nita mun

Tati gimal ngulaig mura zapul seta mata mina nita-munika.

33. Mina nita kulai luman Godau kunakan a mina pawal, a wigel mura zapul seta ukaman nitamunika.

34. Ina nita sibpamaigi senab maipu batainga, senab maipu sibpami nungungu. Mata mina senab maipu nungu watinga.

GIZU VII.

1. Maigi nita keda iangu sakar pudai mabaeg, tumakai iangu sakar pudai mabaeg nita.

2. Kedamai nita iangu sakar pudai mabaeg, nita iangu sakar pudai mabaeg nita, senab mina maiza nita mina mani lak nitamun mina man.

3. Miai ni iman ninu tukuiapau dan magi kalai pui muiinu, a ni imainginga pal kapudai pui muiinu ninu dan.

4. Mid kid ni muli ninu tukuiap keda, Ngapa me ngat adaka mani magi kalai pui muiinu ninu dan, ina pal kapudai pui muiinu ninu dan?

5. Ni ngalaki, ni kulai adataean pal kapudai pui muiinu ninu dan, a ni ngulaig

adaka mani magi kalai pui muiinu ninu tukuiapau dan.

6. Maigi nita poiban maigi zapul umail, a maigi nita taean nitamun penina purumau parunu, tanamun ngar muluka nudi, a tana lak kuniadidi a ialgan nita.

7. Nitamun iudai, nita-munika poibai, a nitamun lumai a gasamai, nitamun matamai a pudai.

8. Mabaegau na iudai a nubeka poibai, nui lumai a nui gasamai, nuid matamai a nubeka pudai.

9. Nitamunungu nga, nubia areto ieude nungu kazi, a nuid nuin kula poibe?

10. A wapi na ieude, a nuid nuin tabu poibe?

11. Ina nita wati mal, nita na ngulaig poibai mina zangu nitamun kaziu, mid nitamun Tati gimal poibai mina zangu mabaegau na nubia iudai?

12. Mura zapul na nitamun ngonanumai tanamun nitamunika aimai, nitamun lak keda aiman, kedamai ina perofeta a sabi.

13. Nita tukumeu magi pasia, kedamai koi pasa koi gudalnga, a iabugud koi kamat mabaegal mata ulaig kurusika wati lago koigoresar tana mata tuguik.

14. A mangi pasau iabu-

gud, sa kedanga kurusika danalaig, manarigal mabaegal gasaman.

15. Nita tuma iawaimiguruig ngalakai perofetangu, tanamun na ngapa mamoe gongau angai, a muiinu luko toidal mal tana.

16. Nita ngulaig tanamun kausau. Midi mabaeg ngulaig parai vineu titin patal puingu, a sarza paran patal puingu ?

17. Mata keda mina pui adan mina kausa; a wati pui adan wati kausa.

18. Karawaeg mina pui adan wati kausa, mata keda wati pui karawaeg adan mina kausa.

19. Mura pui na mina kausa adainginga patai, a muika tiai.

20. Kedamai nita ngulaig tanamun kausangu.

21. Tana karawaegal mui-auti Godau kunakunia, mabaegau na keda mulai, Kuikugarka wae, Kuikugarka wae : mata mabaegan aimai Tatiu nganakap gimal.

22. Koigoresar tana keda umarngul wara maipu keda, Kuikugarka wae, Kuikugarka wae, mid ngoi launga perofeta au ninu nel au ? ngoi nguruuidan temon ninu nelngu, ngoi aiman parapar koigoresar ?

23. Angat mina iadaturai ngul nita, Ngai nitamun karawaeg, nita adaka ladu ngaungu nita wati pawalgal.

24. Mid mabaegau na karingemin ngau ia ina, ngai keda, nui matakeda kutinau garka, nuid moidan nungu muda gimal ngoidatnu.

25. Ariu urdai na a bubu mangai a koi gubau mangai senab muda arai urtainginga, kedamai ngoidatnu kupa uidaizinga.

26. Mabaegau nakaringemigingana ngau iangu, a aimginga nui ngode dimidem nge, nuid moidan gima putu.

27. A ariu urdai na, a bubu mangai na, a gubau mangai, a muda arai, a urdai a patidai.

28. Iesu kut taran ita mura iaka, a tana sibagigal nungu iangu,

29. A nuid tana ngurpar, matakeda mabaeg kupai gasaman, a launga mata keda minarpalai mabaeg.

GIZU VIII.

1. A nui muluka sizari padangu, mura mabaegal nubia wagel.

2. A inu lepelalaig apasin nubeka, a nui keda muli,

Kuikugarka wae, nid na ngonanumaika ngaikika, garwalgaika gar, a butupataika gar.

3. A Iesu get pagai a nuid nuin gamu taran, a nui keda muli, Ngau ngonanumai sena ngatal ninu lepela mina asin.

4. Iesu nubeka keda muli, Ninu wara mabaegka mulai-gi, ni mata uzar ninungu iakaman iudai mabaegka, a iudai poibai Mosen iaudazinga tonar tidaizinga.

5. Iesu mangi Kapanau-mika, a kuiku mabaeg nubia mangi, nuid tumaiiawaian urapon handed garkazil, nui nubia iudi,

6. Nui nubeka keda, Kuiku garka wae, ngau mudau garka mata iuka mudanu, nui kikirilaig, nel rimarim mina koi kikiri.

7. Iesu kozi keda muli, Ngai senuba nubeka doinidaika.

8. A kuiku mabaeg nubeka modobia keda, Mata mina launga ngaikika nibeka, ngau mudia muiauti, mata ninu ia marara a ngau mudau garka mamui kai.

9. Kedamai wara mabaegan ngana tuma iiawaian, a ngat wara mabaegal tumai-iawaina, ngai na wara mabaegka muli, Ni uzari, a nui

uzari, a ngai na wara mabaegka muli keda, Ni aie, a nui ngapa uzari, a ngau mudau garkazika na ngat nubeka muli keda, Nid aimar inub zapul, a nui aiman.

10. Iesu karingemin a nuid nga iudi, a nui muli wagel mabaegka keda, Mina ngai nitamunika muli, ngau imainginga Isaraelaligan kedangadalnga mabaeg kapua-kaasin inu nui mid.

11. A ngai nitamunika muli, Koigoesar mabaegal ngapa uaur dogamungu a kuki dogamungu, kaimel apia iaimika Aperaamon murarai, a Isaakon murarai, a Iakobon murarai gimau kunakunanu.

12. A kunakunau mabaegau adaka nguru turai koi mai si adal, a danga nguru-putumin.

13. Iesu muli urapon handedau kuiku mabaegka keda, Ni uzar mata keda meka kuruig ninu kapuakaasin nibeka keda aiman. A nungu mudau garka mamui senab maipu wadogamu.

14. Iesu muiauti Peterun muda, a nuid iman nungu ipiu apu apia iai kikiri gamu kaman.

15. A nuid gamu taran ipikaziu get, a nanu gamu kaman kikiri adaka mizi, a

na kadai tari, a tanamunia mudau garka.

16. A kutau maipu mangi, a tana koigoresar angan temonilaig, a nuid nguruturai temonil a senab iadu, a kikiriligal nui tanamunika doinidan.

17. A Isaia perofetau kulai iakaman kuiku nidan keda, Nuid angan ngalpa waunga, a ngalpun kikiri.

18. Iesu iman garka kubika nubia tauted tia, a nui tanamunika muli keda, Ngalpa mimik wadogamuka.

19. A wara minarpalai mabaeg ngapa nui keda muli nubeka, Ngurupai mabaeg ae, ngai wagelu nibia, ni na mid kid ni ulaik ngai mata puzik.

20. Iesu nubeka keda, Alopeu nga, arakat mika, a palgil uruingu pad meka, a mabaegau Kazi mudagig.

21. A wara nungu kaimil nubeka keda, Kuikugarka wae, nid ngana wanar, a ngat ngau tati kulai marama tia.

22. Iesu nubeka keda, Ni ngaikia wigel mata puzik, a umau mabaeg wanan tana maram taean.

23. A nui gulupu pati, a nungu kaimil wigel.

24. Na gub paiaidin ngukia, a gul bawan malan a nui utui iar.

25. A nungu kaimel nubeka ladun, a tana nuin walman, a nubeka keda, Kuikugarka wae, nid ngolmunika danawalman ngoi amadan geget.

26. A nui tanamunika muli keda, Nita miai akan, nita magi kapuakaasin makina? A nui kadai tari a nuid gub wadan a nguki; a mina koi matar.

27. A tana mura koima ngana taean, a tana keda, Mina adapudai inub kuikugarka! kedamai gub a nguki nubeka kararasiuman.

28. Anui mangi wadogam, senab lag Kerekese, a ukasara mabaeg nubeka dadialami temonilgal palai ngapa ulmeuman maramngu, mina koi kunakananga palai, wara mabaegau iabugudia mabaenging miar.

29. Ipal palai walmangeumar keda, Mid kid ngolmunika Iesu ae Godau Kazi? ni mid ngapa ngolmunika geget maika inub tonarnu kuiku nidaingina?

30. Na purumal sigia tadin tanamunungu.

31. Ita temonil nubia iudi keda, Nid na ngolmun adaka nguruturaik, wa nid ngolmunia wae an purumia.

32. A nui tanamunika keda, Nita adaka. A tana

adaka a muiauti purumal, a tana kad palkin sakaik, a ngukin dudupan, a mura umamal.

33. A tana purumau aingu poibai kazil paradin mata gogait mina, a tana kid umadin mura zangu a temoni.

34. Na mura gogait mabaegal ngapa Iesunia dadia lamaidin a tana keda, Ni adaka me ngolmun lagangu.

GIZU IX.

1. A nui gul pati, a wadogamuka dardan, a nungu gogait mangi.

2. A tana nubeka angan rimarimalaig, nui apasikia iar, a Iesu iman tanamun kapuakaasin, a nui muli senab rimarimalaig keda, Ngau kazi ae, nid koima ngonanumani, ninungu ninu wati pawa minaasin guitwae.

3. A tana minarpalai mabaegal ngonamani tanamun nganakapuka, a tana keda, Inub mabaeg God geget mani.

4. A Iesu iman tanamun wakaintamami a nui keda, Nita mika geget ngonanumaika nitamun nganakapunu?

5. Magi zaget anak, inu kedanga wao? Ninu wati

pawa launga mizi; a wara keda, Ni kadai tari a uzar?

6. Kedamai nita ngulailgal mabaegau Kazi kupai angan kopa muluka adaka mani mabaegau wati pawaka, (a nui keda rimarimalaig,) Ni kadai tari a ninu apasik marara a uzari ninu mudaka.

7. A nui kadai tanuri a uzari nungu mudaka.

8. A garka kubin iman, a tana koima ngana wali, a tana God tauman, a nuid poiban mabaeg kupai mata kedangadalnga.

9. Iesu adaka uzar senab zapunu a nui iman mabaeg apatanuri iudai muda nungu nel Mataio, a nui nubeka keda, Ni ngai kaimi asin, A nui kadai tari a nubeka wagem tai.

10. Nui apia iai mudanu aipurutan koigoresar telona a wati pawal mabaegal tana apia iai purutan, Iesu a nungu kaimel.

11. A Faresaiol iman a tana nungu kaimel muli keda, Mika nitamun ngurupai mabaeg kaimel purutika telonanu, a wati pawau mabaegal?

12. Iesu karingemin a nui tanamunika muli keda, Mata mina launga gabuu mabaeg, mabaeg kikirigig, mata mina kikiriligak.

13. Nita ladu ngurupaika mika senab ia, Ngat ngonanumaika sibaunai iudan launga, kedamai ngapa mina pawa mabaegka turan launga, ngai ngapa wati pawau mabaegal turan tana wati waka asin.

14. Ioanen kaimil nubia mangi tana keda, Miai mata ngoi, a tana Faresaiol guda-tiai mika, a ninu kaimil gudangu adatiaingana?

15. Iesu tanamunika muli keda, Mabaegau na kain ipi gasamai, nungu tubud ngulaig wakai kuam gasamai au? launga, tana wakaikuamginga, keda mai tana kaimel kain ipi gasaman bangal kuiku nidaika adaka maika kain ipi gasaman, tanamunika gudangu adatiaika kaine.

16. Mabaeg karawaeg ukaman kulupa dumuaku kain dumuakua: keda ilgai na kuluba dumuaku kain uiamizimaingu, a lak ilgalai.

17. Karawaeg kain waina malan kulupa buiu; keda na, wa palagapalai a ieudalai senab wainangu, buiungu sagul palalai; mina keda kain waina malan kain buiu.

18. Nui tanamunika muli setab iadu, a wara danagarka nubia mangi nui, pajaunan nubeka keda, Ngau ipiai kazi

kaib danaurdan: ni ngapa uzari ninu getaka nabeka gima kabutan nabeka dan-palaika.

19. Iesu kadai tari, nubia asin, nui a nungu kaimel.

20. Inab ipikaziu tuelf uietal kuluka mata pungaik, nungu kala uzari, a nungu dumuaku kut gamu taran.

21. Na keda muli muluka nanu nganakap, Nat na gamu taraika mata nungu dumu-
uaka nai danalaig kae.

22. Iesu kalia nagi a nan iman, nui nabeka muli keda, Ngau ipiaikazia ae, nid koima ngonanuman maika guruig, ninungu ni danalaig kae ninu kapuakaasinngu. A ipika danalaig senab wadogamu maipu.

23. Iesu muiautaidin dana garka mudia, nuid tanamun imadin, ubi uza puiai garka kubin mai angar.

24. Nui muli tanamunika keda, Nita adaka ladu, ina pagai umagig, na utui. Tana nubeka giu taean,

25. Nuid nguruturan garka kubi, nuid muiauti, nuid gasaman nungu get, a pagai kadai tari.

26. Senab lagan karingemin inab za.

27. Iesu adaka uzari senab zapungu a wagel ukasar dangig, walmengeuman,

Tavitan kazi ae, ngalpai sib wanaumar.

28. A nui mudia muiauti, a nubia mangeuman ukasar dangig, a Iesu muli keda, Mid nipel ngaikika kapuakaasiuman ngai ngulaig inab zangu aimai au? Palai nubeka keda, Wa gar, Kuiku garka.

29. Nuid gamu tarauman palamun dan, a nui keda, Matakeda nipen kapuakasī mekaruig keda aim guruig nipel.

30. A palamun dan gudu paleuman; Iesu muli palamunika keda, Nipen wara mabaegau ngulaig palaigi,

31. A palai uzariman a iadu turan senab iadu palamun lagau mabaegal mura.

32. Palae uzariman, ina tanange iagi mabaeg nubeka poiban temoniu muiauti.

33. Temoni nanguruturai poiman iagi mabaeg muli kaine, a garka kubi ngana taean, a iauman keda, Ngalpun kulai imainginga miar Isaraela lagia keda zangu.

34. A Faresaioligal iamuli keda, Adapudai temoni kedamai nui nguruturan temoni.

35. Iesu kotia gulugup mura gogaitia, a magi gogaitia, nuid ngurupan sunagonu, nui iadu turan evangelia,

a nui doinidan mura kikiri, a wati kikiri senab laganu.

36. Nuid iman garka kubi, a nui maigi wakaasin, nungu sibaunai tanamunika, tana narasaragia asin, a kalaka wanan matakeda mamoe tumaiawaian mabaeginga.

37. Nui muli nungu kaimel keda, Koigoesar saito patan manualal zagitau mabaegal;

38. Kedamai mina nita iudi Kuikugaraka, nungu zaget saito patan, a nui waean zagitau mabaeg nungu saitoka pataika.

GIZU X.

1. Nui turan nungu kaimel tuelf, nuid poiban tanamunika senab kupai wati marika ngur, nguruidaika, a doinidan mura kikiri, a wati kikiri,

2. Nelai ita nungu apose-tolo tuelf, kulai Simona Peteru a Aneterea nungu tukuiap, a Iakob Sepetaion kazi a Ioane nungu tukuiap,

3. A Filipo, Patolomaio, a Toma, a Mataio nui telonalaig, a Iakobo Alefaion kazi, a Lepaio, wara nungu nel Tataio,

4. A Simona nui Kanana-

laig, a Iuta nui Sekaralaig, nuid nubeka gudaaran.

5. Iesu waean ita tuelf mabaegal, nui tanamunika muli keda, Nitamun uzaraig wara lagau iabugudia, a nita uzaraig wara gogaitia Samaria.

6. Mina nita ladu, a luman Isaraelau buai tadumaiasin.

7. A nita na ladu, a iaduturan keda, Gimau kunakan amadan.

8. Nita doinidan mabaeg kikirilaig, a lepela garuwalgan, a kadai taran mabaeg umanga, a temonil nguruturan miguruig, nita gasa, gasamguruig, a gasa poiban miguruig.

9. Maigi nitamun goldu nitamunika butapolaigi, a siliva a kapa wakau iananu araigi.

10. Iawalka iananu maigi, ukasara angai dumuaku maigi, a pukuku maigi, kedamai mata mina ai poibaika zagitan mabaegka,

11. Wara gogait, a magi gogait na nita mangi, nita iapupoibi miguruig na mina sewa nia miguruig, a wigel uzarika kaine.

12. Nita na muiauti wara buai, nita gudu uidi,

13. Senab buai na mina, maitalza, nita tanamunika

wanab kuiku nidan, mata mina na launga senab wanab nita tanamunika poiban, mina lak kunia nitamunika, senab wanab nitamun poibaizinga.

14. Mabaegan na nitamun mainginga, a karingeminginga nitamun iangu, nitamun na lak adaka uzari senab gogaitau mudangu, nita putu pali nitamun ngarangu.

15. Mina ngai muli nitamunika, Iangu sakar pudai maipu mabaeg, magi modobia Sotoma a Komora senab gogait.

16. Ina ngat nitamun wanan, mamoe dadal lukonu: ina nita mina kutinau kuik, a matakeda tabu, nita mamu apatanori matakeda goinau.

17. Nita tuma ngonanumaikaruig, mabaegal nitamun iadu poiban, tana nitamun palngin tanamun sunagonu.

18. A nitamun ialpan danagarkaziu parunu, kuikugarka ngaungu, tonar tidaizinga tanamunika a wara lagaka.

19. Tanamun na nitamun poibai, nitamun sibau pamaigi, a mid kid nitamun, midi mai modobia kedamai nita poiban senab wadogam mainu nitamun na iangu umai.

20. Nitamun iangu umai launga, Tatiu Mariu muinu umai nitamunia.

21. Ipal tukuiap kazi, nuid poiban nungu tukuiap umaka, tatiu kaziu poibai, kazi kadai tari tati a apu matauman.

22. Mabaegau na nita ngulamī, ngau nelngu mai : midi mabaeg na mata meka kurusika kut, wa nui dana-laig..

23. Tanamun na kereketau senab gogaitnu, uzari wara gogait: mina ngai muli nitamunika keda, Isaraela gogaitka ngurutiaika launga, tumakai mabaegau Kazi ngapa.

24. Adapudaingina kai-meu matakeda ngurupai mabaegkia, a adapudaingina mudau garkaziu dana-garkazia.

25. Mata mina keda kaimeu, matakeda ngurupai mabaeg, a mudau garka matakeda danagarka. Tana na taran senab gizu buai, keda Pelesepulo, mid adapudaingina wao tana keda taran nungu buai?

26. Ina nitamun akagi, tanamunungū, kedamai wara zangu uradginga kuruiataean, a tana taeaingina.

27. Ngau ia ina inab kubilnu, nita tarai guruig

senab buia, senab za nitamun kauran karingemin, nita iaduturamī guruig gimazi mudanu.

28. Nitamun akagi mabaegau na matamal zapuia, tanakarawaeg marin matam, mina nita akau mabaeg ngulaig geget mani mariu a gamu Kenaka.

29. Mid barpudginga ukasar magi urui senab asari? palamun urapon pudaingina boradaranu mata puzik.

30. Nita ialpup mura ngulaizinga.

31. Kedamai nitamun akagi, nita adapudai koigoresar magi uruia.

32. Nga mabaeg ngana taran mabaegau parunu, ngai lako keda taran ngau Tatiu parunu gimal.

33. Nga mabaeg gud tadi ngaungu mabaegau parunu, ngai lako keda gud tadi ngau Tatiu parunu gimal.

34. Maigi sesitaman ngai ngapa poiban mamui ina apal, ngai launga ngapa poiban mamui, a kuiai turik.

35. Kedamai ngai ngapa ngurum sugul mabaeg a nungu tati, a ngurum sugul pagai a nanu apu, a ipika ngurum sugul nanu alai apu.

36. Aiman mabaeg retau garka nungu buain.

37. Mabaegau na koima

sibuanau nungu tatia nungu apu a ngaikia magikia, mata mina launga ngaikika: mabaegau na koima sibuanau nungu kazi a nungu ipikazi a ngaikia magikia, mata mina launga ngaikika.

38. Mabaegau na maiginga nungu satauro a wagem ngaikia asin, ngaikia mata mina launga.

39. Mabaeg gasaman nungu danalaig, nui sagul palan: a nui sagul palan nungu danalaig ngaungu nuid gasaman.

40. Mabaegan nitamun mani, nuid ngana mani, a mabaeg na ngana mani nuid nuin ngana waeen.

41. Mabaeg na mani perofeta a perofetau nel, nuid gasaman perofetau modobi, a mabaeg na mani wara mabaeg mina pawalaig, nuid gasamani modobi mabaeg mina pawalaig.

42. Mabaeg na mani ngukin zapunu tauian kapu main wara tana ita magi nelai kaimel, mina ngai nitamunika muli, Sagul palaigi nungu modobia.

GIZU XI.

1. Iesu minaasin iawadan nungu kaimil tuelf, a nui adaka uzari senab zapungu,

a ngurupan, a iadu turan tanamun gogaitnu.

2. A Ioane karingemin muiu doridimin mudangu Kerison zaget, a nuid waeen ukasar nungu kaimi.

3. Palai nubeka muleuman keda, Senu ni ngapa ao, mid ngoi war ugar ngul ao?

4. A Iesu palamunika keda, Nipel uzarimariu a Ioanen ngulaig palau setab zapul nipel karingemin a iman.

5. A danagigau imau palai, a ngargigau mabal palai, a kauragigau karingimil palai, a umau mabaegau kadai tarai, a zagi mabaegau iaduturai mina iangu.

6. Wanab mabaegau rapainginga ngaikika.

7. A palai uzariman, a Iesu wakaiuan garaka kubi, Ioanenika, Nita na bupaka todik miai imaika? Mid teki guban kakui maika wao?

8. Nita na todik mika imaika? Ina mabaegau napi dumuaku angi wao? Mabaegau napi dumuaku tia, tana kuiku garkaziu mudanu masak.

9. Nita mika todik perofetaka imaika wao? Perofeta wao? mina ngai nitamunika muli, Nui adapudai senab perofeta.

10. Kedamai nui senu tusi minarpalāi keda, Ngai waeān ngau iadai wiai garka ninu paru butupatan ninu iabugud.

11. Mina ngai nitamunika muli, Ipikaziu mabaeg imainginga, Ioane Baptisonia adapudaika, mabaeg magina gimau kunakan nui adapudai nubia.

12. Kuiku aimdin tonar Ioane Baptiso kurusika inab mai, gimau kunakan arimau mani, kunakanga tana ariman.

13. Kedamai mari imai garka perofetal, a sabi kurisika Ioania.

14. Nitamun ngonanumai na maik, mai, Elia senu nui ngapa.

15. Mabaeg na kauralaig, nuid karingemī, wa nui karingemī.

16. Mid maipu matakeda inab maikuik? Matakeda magikazil, apatanori sagulau boradar a tanamun garka.

17. A iamuli keda, Ngoi ubi uzapuan nitamunika, nitamun kireringa ngapa, ngolmun koi mai, nitamun ngolmunika koi mainginga.

18. Kedamai Ioane nui ngapa nui purutainginga a uninginga, a tana keda muli, Nubia sī temoni.

19. A mabaegau Kazi

nui ngapa, nui purutana, a wani, a tana iamuli keda, Inub koima purutika a wani nika wainan, telonau tuku-iap a wati pawau mabaeg. A mina taran kutinau kuik kazil.

20. Nuin kuna uian senab gogaika, nuid aiman nungu parapar koigoesar, kedamai tana launga wati wakaasin.

21. Mitalngā nibeka Koa-sin! Mitalngā nibeka Pete-saita! kedamai ngat na aiman Turo a Saitonu parapar ngat aiman nitamunika tana kulupaza watiwakaasin magadal dumuaku a kunar.

22. Ngai nitamunika muli keda, Magikia Turo a Saitonu senab maipu iangu nitamunika.

23. Ni Kapanaumi kada-ka kurusika gimal, a ni pudi gimazi apal Seoli: kedamai ngat na aiman Sotoma parapar ngat aiman nibeka na mata meka kurusika inab tonar.

24. Kedamai ngai nitamunika muli, Magikia Sotoma nibeka senab iangu maipu.

25. Senab wadogam maipu Iesu muli keda, Ngai iosa ni Tati ae gimau Kuiku garka apal, ni uradan setab zapul mabaegal kutinau

kuik, a ngulaig nid iakaman magikazika.

26. Kedamai ngau Tati ae ninu ubi sena.

27. Mura za ngau Tatin ngaikika wanan, wara ngulaig Kaziu mainginga mata Tati; Tatiu mainginga, mata Kaziu a wara Kaziu ngonanumani nubeka iakamani.

28. Nita mura ngaikika ngapa nita mura kaunil mapu mal, nita ngapa ngai-kia nganapudaik.

29. Nita mani ngau tabai pui, nita ngaungu ngurupan, kedamai ngai gapu pawa a ngana kap muluka, a nitamun marin nganapudai gasaman.

30. Kedamai ngau tabai launga, koi zaget ngau kou-nil mapunginga.

GIZU XII.

1. Senab maipu Iesu mabulmai saito apia sabinu, nungu kaimel iaragi pagar, a tana patar saitou tam a purutana,

2. Faresaioligal ngulaigal, a tana nubeka muli keda, Ina ninu kaimel aiman senab za sabinu aimginga.

3. Nui muli tanamunika keda, Nitamun ngulainginga senab za Tavitan aimzinga,

nui a nungu kaimil iaragin mimir;

4. A nui muiauti Godau mudia, a nui purati aretou laulau paru maigi zangu purutainginga, a wara tanamun kaimel mata iudai mabaegal?

5. Mid nitamun ngulainginga senab sabi, mura sabbatil ieudai mabaegan senab maigi mudanu, tanamunika modobinginga tanamunika?

6. Ngai muli nitamunika keda, Inu nika mabaeg maigi mudia adapudai.

7. Nita na ngulaigal senab ia keda, Ngai ngonanumani sibuanan, iudan launga, minggu nita modobia mabaeg wati pawaginga.

8. Kedamai nui mabaegau Kazi nui sabinu Kuiku garka,

9. Nui adaka uzari senab zapungu a muiauti tanamun sunago.

10. Inu mabaeg nungu get marakain solmani, a tana nubeka iapupoibi keda, Mid mina keda doinidan sabinu ao? a tana nuin gudauian.

11. A nui muli tanamunika keda, Nga nitamunia urapon mamolaig, nui na pudei sakai sabinu, mid gasamginga wao? a kadaka mainginga miad?

12. Mid mabaegau adapudaingina senab mamoeia wau? Kedamai mina aiman pawa sabatinu.

13. Nui muli senab mabaeg keda, Ninu get luai. A nungu get luai; mata mina mata keda wara.

14. A Faresaiol adaka danami, a gud garuidamin nubeka keda, ngalpa nuin matanka,

15. Iesu ngulaig a nui adaka uzari senab zapungu, a nubia wangel garka kubi puidi a nui doinidan tanaun mura;

16. Nui tanamunika muli keda, Iadai turaigi;

17. A kuiku nidan perofetau ia Isaian mulaizi ia,

18. Ina ngau garkazika ngat taiamika, a ngau noidal zapuka ngau nganakap ikae: ngau poiban ngau mari gimal nubia, nuid ngulaig palan iangu sakarpudai iaba lag;

19. Nungu patorilaingina, a waleginga; wara mabaegau karingemingina nungu wakai iabugudanu.

20. Nungu patidaingina taeaka palagapalanzi mainga, nui launga usinan mui kup magikia ia iami, tumakai nuid kunakau iangu sakar pudai.

21. Nungu nel iaba lag kapu wakaiasin.

22. Nubeka poiban mabaeg, temoni muiauti, nui danagig, a iagig, a nuid nuin doinidan, a nagi a iamuli senab mabaeg danagig, a iagig.

23. A garka kubi koima ngana taeana, tana keda muli, Inu Tavitan kazi ina?

24. Faresaioligal karingemin, a tana muli keda, Pelesepulou na dana garkaziu temoni launga karawaeg senab mabaeg temonil ngururutan.

25. Iesu iman tauamun ngonanumani, nui tanamunika muli keda, Mura kunakan ngā na dania nudan bangal padabi, mura mainu, a buail na dania nudan mata mai launga.

26. Satana na ngururutan Satana nui nungungu dania nudi, mid kid nungu kunakan mana meka?

27. Pelesepulo na ngat ngurururai temoni, ngaia mabaegal nitamun kazil temonil nguru turan? Kedamai tana aiman iangu sakar pudai mabaeg nitamun.

28. Godau Maigi Mari na ngat ngururutan temonil, wa Godau kunakananga kulai kuiku nidan nitamunia.

29. Midi kid mabaeg mui-
auti mudanu garkau koi ku-
nakananga? kulai doridimin
a wigel getalangan nungu
muda.

30. Mabaeg na ngau gar-
ka launga, nui wara maba-
egau garka, a mabaegal na
na ngaikia asin garuidamin
iananab sena.

31. Kedamai ngai nita-
munika muli, Mura wati
pawa a wati ia mabaegan
gudauian, mabaeg na wati
ia taean Maigi Marika,
karawaeg gudauian mabaeg-
ngu ;

32. Mabaegau na geget
pugan mabaegau Kazi ngu-
laig guda waeen, a mabaeg-
gau na taean wati ia Maigi
Marika, karawaeg gudawa-
ean inab danalaig a wigel
danalaig ingaru.

33. Nita tarau mina pui
a nungu mina kausa, na
sena launga, nita tarau wati
pui a wati kausa, kedamai
nungu kausa puika tonar
tidan.

34. Toidal tabu kazil ae,
nita wati mal mid kid nita-
mun mina iangu mulai?
kedamai za koigoesar senab
ngana kap gud muli.

35. Ngapa marar mina
za, mina pawal mabaegka
mina za nungu ngana kap,
a wati pawal mabaegal

ngapa marar wati za muinu
nungu nganakap.

36. Ngai nitamunika muli
Mura magi ia mabaeg aiman,
tana ia taran senab iangu
sakar pudai maipu.

37. Kedamai ninu ia ni-
beka mina pawa taraika
ninu ia nibeka modobia.

38. A warigal modobia
minarpalai mabaegal a Fare-
saiol, keda uman, Ngurupai
mabaegae, ngoi ubinmimika
ngulaigka ninu tonar,

39. Nui modobia iamuli
tanamunika keda, Wati mai-
kuikul a puru kazil, tanamun
tonar ina ngapa luman, ngai
karawaeg poi tonar mata
Ionan perofetau tonar,

40. Kedamai matakeda
Iona koi wapiu maita arar,
thri maipu, thri kubilal;
matakeda mabaegau Kazi
apau muinu, thri maipu, thri
kubilal.

41. Ninevau mabaegau
inab maikuik kaimel kadai
tari iangu sakar pudai tonar,
koi modobia kedamai tana
launga watiwakaasin, Ionan
iadu turaingu; inu mabaeg
adapudai Ionania.

42. Ipika kuikugarka nga-
pa kaimel kadai tari ze
dogamungu inab maikuik
iangu sakar pudai maipu,
kedamai na ngapa borada-
rau kut, na ubin meka kari-

ngemin Solomonau kutinau kuik; inu mabaeg nika adapudai Solomonia.

43. Wati mari na adaka uzari mabaegngu, nui kidakidan ngukig lag, nui luman ngana pudi a gasamginga.

44. A nui keda muli, Ngau kunia ngau mudaka; a nui uzari, nui ngulaig kazigig mina asin nui iman, likipalaizinga a butupataizinga.

45. A nui uzari a nui ialpan seven maril adapudai nubia watinga, a tana mui-auti a apatanori; kedamai adapudai wati kut senab mabaeg nungu kuikaiman. Mata keda aiman inab wati maikuik.

46. Nui muli senab garka kubi, ina adal kadai tari nungu apu a nungu tukuiap ubin mimir nubia iasugulka.

47. Nui wara nubeka keda, Ina adal kadai tari ninu apu, a ninu tukuiap, tana ubin mimika nibeka iasugul.

48. Nui modobia nubeka keda, Ngau apu nga? a ngau tukuiap nga?

49. Nui luai nungu zugu nungu kaimika a nui keda Inangau apu, angau tukuiap.

50. Wara kedamai mabaeg na aiman ngau Tatiu ubi gimal, wa ngau tukuiap senu, a ngau babat sena, a ngau apu sena.

GIZU XIII.

1. Senab maipu Iesu adakaadan mudangu muinu, a nui apatanori apal amandan nguki.

2. A garka kubi kid nubia garuidamin, kedamai nui adaka uzar gulka, a nui tanori, a garka kubi tauwalia tari.

3. Nui muli tanamunika za koigoresar, kulai iakamzinga, Ina mabaeg uzarika saitol lupaika,

4. Nui lupan saito a wara noridi iabugudanu, a urui palgin a purutan.

5. A wara noridi pangad boradaranu, kedamai soabagginga malgui adan pangad boradarangu;

6. A goiga danami a kaman asin; a abitidi wa sipigginga.

7. A wara noridi patal pui, a patal pui nuran.

8. A wara noridi mina boradaranu, a kausalenga wan handed a siksita a thode.

9. Mabaeg na kauralaig nuid karingemi.

10. A nungu kaimel nubeka iauman, keda, Mika ni tanamunika umeka keda kulai iakamzinga?

11. A nui tanamunika muli keda, Wa nitamunika

poiban nita ngulaig gimau kunakan gumi za, a tanamunika iababa poibaingana.

12. Mabaegau na zangu gasamai lako nungu poibai, nungu zangu kosimai: a mabaegau na gasamginga zangu nungu adaka mai.

13. Kedamai ngai tanamunika muli keda, kulai iakamzinga keda, tana nagimika, a karingemika gasamka wao?

14. Kuiku nidan Isaian iakamginga keda, Nita karingemika a karawaeg tidan, a iman karawaeg ngulaig,

15. Kedamai inab lagau ngana kap koi kamat, tanamun kauran karingimigingana, a tanamun dan dangurgumi, tumakai iman tanamun dan, a karingemin tanamun kaura, a kid taean tanamun nganakap, a doinidan tana.

16. Wanab nitamun dan iman, a nitamun kaura karingemin.

17. Mina ngai muli nitanamunika keda, Koigoresar perofeta, a mina pawal mabaeg, tana koi ubin mimika zapuka imaika, nita iman, a tana imaingana; a tana koi ubin mimika karingemin zapuka, nita karingemin, tana karingemigingana.

18. Ina nita karingemin,

kulai iakamzinga senab mabaeg lupan saito,

19. Wara mabaeg kunakan iadai karawaeg karingemin, a wati mabaeg uzar gamu mani senab za mina asin lupan nungu ngana kap. Za sena lupan iabugudanau.

20. A za lupan senab apapu boradar mabaeg sena karingemin iadai, a soabagginga gasaman a ikae;

21. Nui sipigingana, nui mata apatanori launga; kedamai kikiri malgui, a ngurum kuik senab ia a nui rapi.

22. A senab lupan patal pui, nui sena karingemin iadai, nui zangu ubi apauza a ngalaki a sirisiri palan iadai a kausagingana.

23. A za lupan mina boradar, nui sena karingemin iadai, a ngonanumani; nui kausalnga, wan handed, a siksita a thode,

24. A nui kulai iakamzingana tanamunika muli keda, Gimau kunakan matakeda mabaeg lupan mina saito nungu baradaranu;

25. A mabaeg utui, a ngurumau mabaeg uzari, a titania lupan muinu saitou ap, a nui adaka uzari.

26. A saitol malgui adan, kausal mal, a titania iman,

27. A mudau garka nubeka uzari tana iamuli nubeka keda, Danagarka wae, ina mina saitol ni lupan ninu baradaranu, a milagazi senab titanial ?

28. A nui tanamunika keda, Inub za mabaeg ngurum ngaikika nui aiman. A nungu mudau garka nubeka muli keda, Mid ni ubin meka ngoi uzari duiatutan senab za wao ?

29. A nui modobia muli keda, Mata wanan duiatutaigi tumakai nita kuikupudan saitol kaimel titania.

30. Mina mata wanan mata kaimel malgui tumakai mangi tonar ai paud, aipauid na, a ngai muli patai mabaegal, Nita kulai butupatan titanial, nita doridimin muingu nituiza, a saitol nita butupatan ngau saitou mud.

31. Nui muli kulai iakamzinga tana munika keda, Gimau kunakan matakeda sinapiu kausa, wara mabaeg marar a nungu baradar utun ;

32. Na mina magina mura kausa mina asin na malgui, na adapudai mura pui wagel na mina koi pui, a urui ngapa palgin a utuika nanu tam.

33. A wara kulai iakam-

zinga nui tanamunika muli, Gimau kunakan matakeda lupadi ipika wanan muinu falaoa thri pusagar kurusika lupadi mura.

34. Iesu muli garka kubi-ka mura kulai iakamzinga ; mata kulai iakaman nui tanamunika muli :

35. Kedamai kuiku nidan perofetau ia keda, Ngai iakaman kulai iakamzinga : ngat iadu turan gumi za tonar ina apal aiman.

36. A nui wanan garka kubi, a nui muiauti a nungu kaimel nubeka uzari, a tana iauman nubeka keda, Ni iadu turan ngolmunika senab kulai iakamzinga titanial boradaranu,

37. A nui modobia tanamunika keda, Mabaeg lupan mina saitol mabaegau Kazi senu ;

38. A baradar ina apal sena, a mina saito mina mabaegal ; sena titania wati kazil tana.

39. Mabaeg ngurum nui lupan senab zapul, tiapolo sena ; a aipauid apau kut sena : a patai mabaegal angelal seta,

40. Kedamai matakeda titanial butupatan a nui muingu nitun matakeda aiman apau kut,

41. Mabaegau Kazi nui

waean nungu angelal, tana garuidamin mura zapul nungu kunakan, a wati pawau mabaeg rapi;

42. A taean tana muinu koi kaman amai; koi mai si, a dangagarmumi.

43. A mina pawau mabaegal tana nagi matakeda goiga gimau Tatiu kunakan. Mabaeg kauralaig mina nui karingemin,

44. Gimau kunakan matakeda mina zapul uradan baradar; wara mabaeg ngulaig, a nui uradan, nui uzari, nui ikae, mura nungu zapul barpudan senab baradar.

45. Gimau kunakan matakeda mabaeg zapul barpudan zangu, nui luman mina penina;

46. Nui ngulaig wara penina koi modobia, a nui uzari marar mura nungu zapul a barpudan senab za.

47. Gimau kunakan matakeda pingi nguki taean, koigoresar mura wafil gasaman.

48. Mina pusagardan a tana iudi putunu, tana apatanori, mina wapi tana muia taean li, a wati wapi adati ai,

49. Matakeda apau kut, tana angelal ladu, a dadia madi wati pawal mabaegal, a mina pawal mabaegal,

50. A tana wati pawal mabaegal taean koi kaman amaika, a koi mai si a dangau nguruputumi.

51. Iesu tanamunika muli keda, Midi nita karingemin seta mura zapul au? a tana keda, Wagar Kuikugarka wae,

52. Nui tanamunika muli keda, Ina mura minarpalai mabaeg, tana ngurupan gimau kunakan tana matakeda buai gizu, tana ngapa kusu mani tanamun zapul, a kulba zapul muinu nungu barpudai mudangu,

53. Iesu kut taran kulai iakamzinga, a nui adaka uzari senab zapungu.

54. Nui mangi nungu lag, a nuid ngurpan tanamun sunagonu a tana iakami keda, Milagazi inub mabaegan kutin a parapar?

55. Inu mabaegau panizinga kazi? Maria nungu apu, a nungu tukuiap Iakopo a Iose a Simona a Iuta?

56. Ngalpunia kaimel miringul nungu babatal au? Milagi inub mabaegan gasamngul inab zapul?

57. A tana nubeka rapimin. A Iesu muli tana keda, Perofetau gasamginga paudou nungu mina lag, a nungu buai paudou gasamginga.

58. Kedamai koigoresar nungu paraparau aimginga tanamun kapuakaasiginga.

GIZU XIV.

1. Senab mai Herota kui-kugarka karingemin Iesun.

2. A nui muli nungu mudau garkazika keda, Ioanen Bapataiso siki senu, nui umau siki kadai tari, kedamai nui aiman parapara.

3. Kedamai Herota Ioanen gasaman, nuid nuin dori-dimin mud, Herotian mai Filipon ipi nungu tukuiap.

4. Ioane muli nubeka keda, Ninu nanu ialpaigi ninu ipiu aimaigi.

5. Nui ubin meka nubeka matamka, nui akan garka kubi, tanamun ia keda, Nui perofeta,

6. Mangi kai adaizi maipu Herota, a Herotian kazi kireradan tanamun parunu, na ikae pugi Herota.

7. Kedamai nui kauria taeen nabeka keda, Midi zapul ni ngaikika iudi, ngat nibeka poibaika.

8. A nanu apu nabeka muli keda, Ni iudi Ioane Bapataison kuik, ngapa marar muinu sobaranu.

9. A kuikugarka kikiri gasaman, kedamai nui mina-asin kauria taeen, mura

mabaegau parunu, tana apia iar purutan, nui mina asin muli keda marar.

10. A nuid wara mabaeg waeen, Ioanen kuikuka pataika, nungu doridimin mudanu.

11. A nungu kuik ngapa mani sobarau murarai, a pogaiaka poiban a nad apuka nge poiban.

12. A nungu kaimel gar mani nungu gamu, a marama taeen, a tana ngapa Iesun iadu turan.

13. Iesu karingemin, a nui adaka uzari senab zapungu nui gulupa uzari senab boradar kazigig: a garka kubi karingemin, a tana wagel nubia ladun go-gaitia.

14. Iesu kozi uzari, a nui iman garka kubi, nuin tanamun sibuanan, a nuid doindan tanamun kikiri.

15. A kutanu nungu kaimel ladun, a nubeka keda, Ina kaziginga, maipu kuitakalnga; mina keda nid waeen garka kubi, tana ladun aika barpudan tanamunika.

16. Iesu tanamunika keda, Mata mina tana ladun launga, nita tanamun ai poiban, a tana purutan,

17. A tana nubeka iau-man keda, Ngalpa ina aigi-

gal mata faiv aretol, a ukasar magi wapi.

18. A nui tanamunika muli keda, Ngapa poibau ngaikika.

19. A nui tanamunika muli keda, Nita iapi iaunan sogai: a nuid gasaman faiv aretol, a ukasar magi wapi, a nui kadaka nagi a iosa, a nui dadia mani aretol a nungu kaimel poiban, tana poiban mura mabaeg tana garka kubika,

20. A tana mura purutan, tana maitairun: a tana wangan dada unaizinga tuelv iana.

21. Tana ina purutana faiv thausan garkazil, a ipika a magi kazil ngulai-ginga.

22. A nui muli nungu kaimel keda, Nita kulai uzari, ngai wigel tana gara-ka kubi na ladun.

23. A nuid garka kubi wae-an, a nui kadaka wali padia mata nui, nui wakai iudan: kutanu mata nui nungu kurusaig.

24. A tanamun gul mui-nu malu, bawal malan; senab gub parua pakaik.

25. Iesu tanamunika uzari tonar foa, nui maba uzari gimal ngukia.

26. A tana ngurupan keda, Inu malakai; a tana

koima wal tidun, tana koi akan.

27. Iesu tanamunika keda, Inu ngai; nitamun akagi.

28. Peteru modobia nubeka keda, Kuikugarka wae, ni na, ngaikika muli ngai senupa ngukia gimia uzarika.

29. A nui nubeka muli keda, Ngapa uzari. A Peteru muluka gulngu a Iesu-nika uzari gimia ngukia.

30. A nuid koi gub iman, a nui akan; a kuikaiman dudupai, a nui walmizi keda, Kuikugarka wae, nid ngana dan walmau.

31. A Iesu get pogai, a nuin gasaman, a muli nubeka keda, Ni mabaeg magi kapuakaasin, ni keda mika kaubaduakal murarai meka?

32. Palai kadaka waleuman gulabu, a gub papudamin, mina koi mataru,

33. A gulungu mabaeg paiaunan, a tana nubeka keda, Ni Godau Kazi.

34. A tana mangi wadogamu wara lag Kenesareta.

35. A lagoligau nuin iman, a tana iadai wai mura dogamuka, a nubeka mura kikirilaig;

36. A tana nubeka iudi keda, Mata ninu angai dumuaku kut ngai gamu

taraik: a doinidan mabaeg gamu taran.

GIZU XV.

1. A Iesunika ladu minarpalai mabaegal a Faresaiol nubeka keda muli,

2. Ninu kaimel mika muluka nudi kulai mabaegau ia? tanamun get garulgaingina tana na ai purutaika.

3. Nui modobia tanamun ia keda, Mika nita muluka Godau iaudaizinga nitamun iadu.

4. Kedamai Godau iautumi keda, Ni maman mani ninu tati a ninu apu: a wara keda mabaegauna watiiangu mulai tatika a apuka, nungu matamai.

5. A nita muli keda, Mabaeg na muli tatika a apuka, Midi za mata mina iudan sena.

6. Nui karawaeg maman man nungu tati a nungu apu. Matakeda nita geget mani Godau iautumzinga nitamun iangu.

7. Nita ngalakai mabaegal, mata mina nitamunika Isaian kulai iakamzinga.

8. Inab lag ngaikika amadan tanamun gud, a tana naupuiamika ngaikika tanamun iragud; a tana-

mun nganakap ngaungu koi iananab.

9. A tana dumakapudopagan tana gasa ngaikika, tana ngurupan mabaegau iautumzinga.

10. A nuid turan garka kubi, nui tanamunika muli keda, Ngapa karingemiu, a tidau:

11. Zangu gudangu unaizinga mabaeg get langaizinga, a za gudangu adaka mabaeg getalangaik.

12. A nungu kaimel nubeka uzari, a muli nubeka keda, Mid ni ngulaig au, tana Faresaiol ngurum nibeka, tana karingemin senab ia?

13. A nui modobia muli keda, Mura pui na ngau Tatiu gimal utuizinga, adaka kuikupudan.

14. Mata wanau tana danagigal, tana iudi mabaeg danagig. Danagig na ieudead danagigak, palai sina kae pudeumarei.

15. A Peteru modobia nubeka keda, Nid iadupalgar ngolmunika senab kulai iakamzinga.

16. A Iesu muli tanamunika keda, Mid nita karingemin ao?

17. Midi nita launga ngulaig mura za gudngu wanan kurusika maitanu, a adati ai ada taean lag au?

18. A zangu ngapa adakaadan gudangu sena ngapa muinu ngana kap; zapul seta getalangan mabaeg.

19. Kedamai wati ngonanumai adakaadan nganakapungu, mabaeg matamani, a kupa kuasar, a siri, a gud uiai, a ngalkai, a wati iangu tiai,

20. Zapul seta mabaeg getalangan, a mabaegau purutai getau garuulgainginga mabaegan getalangainginga.

21. A Iesu adaka uzari senab zapungu, a nui mangi senab boradar Turo a Saitonu.

22. A Kananau ipika nubeka mangi senab dogamu, a walmizi nubeka keda, Kuikugarka wae, Tavitan kazi, nid ngana sibuanar, nguzu ipiai kazi temoni muiauti.

23. Nungu nabeka modobia mulainginga. A nungu kaimel nubeka ladun keda, Nid nan adaka waear; na ngalpunika mata walmeka wagel.

24. Nui modobia muli keda, Ngau waligaka uiainginga mata Isaraelau buai, mamoe tana tadumaiasin.

25. A na ngapa a muluka padidi nubeka keda, Kuikugarka wae, nid ngana mata ipuboidar.

26. A nui modobia keda, Mata mina launga kaziu ai umaika taeen.

27. Na modobia keda, Kuikugarka wae, ni mina, wara umai purutan magi pas laulauia tanamun umailiganu pudaizinga.

28. Iesu modobia nabeka keda, Kake, ninu kapua-kaasin koinga; mata keda ninu ubi, keda aimguruig nibeka. A nanu kazi mamui senab wadogamu maipu.

29. Iesu adaka senab zapungu, a nui mangi amadan senab nguki Galilaia; a nui kadaka wali padia, a nui apatanori.

30. A garka kubi nubeka mangi, a amaial mabaegau murarai, a dangigau murarai, a iagigau murarai a dagau murarai, a tana Iesun ngaria ieudan, a nui tanamun doinidan.

31. A garka kubi iagami, a imi iagi mabaegal tana iauman, a dagal babat garpali, a amaial mabaegal tana ladur, a danagigal nagimiri, a tana tauman Isaraelau God.

32. Iesu turan nungu kaimel a nui muli keda, Ngana sibuanaika garka kubika, ina thri maipul ngalpunu kawa niai ainginga, ngaikika tanamunika uiaigi launga

iaragika, tanamunungu iabugudangu dadadan tatumil.

33. A nungu kaimel nubeka keda, Ngalpunika aretoka milagazi imaika ina bup mabaeg koigoresar, milagazi maitaka iruika?

34. Iesu tanamunika keda, Aretol midi nitamunia? Tana keda, Seven a magi wapi manualal.

35. A nui muli garka kubika keda, Apia poidau.

36. A nuid mamain seven aretol a wapi, a iosagar, a nuid dadia mamain a nungu kaimika mamain, a nungu kaimika tanamun nge poibi garka kubika.

37. A tana mura purutan, a maital irun, a tana uanamin uangamiu unaizimal seven boitai.

38. Tana ina purutana foathausan garkazil, ipikaziu a magikaziu ngulainginga.

39. A nuid garka kubi waean, a tana iud iud a nui kadaka wali gulapu, a nuid taradan wara lagka Makatala.

GIZU XVI.

1. Tana Faresaioligal a Satukaioligal, tana nuin iapupoibar, Nid ngolmunika iakamar gimau tonar,

2. Nui modobia muli keda, Kutanu na nita keda, Aringinga, kedamai kuta kulka.

3. A magi batainga a nita keda, Kaiposinakae ari, kedamai ar kulka. Nita ngalkai mabaegal, midi kid a metau tonarau, nita karawaegal au?

4. Ina wati maikuikul a koi sar kupal kazil, tana ngapa lumaeka tonar; mata Ionan perofetau tonar. A nuid tanamun wanan, a nui adaka uzari.

5. A tana nungu kaimel mimika wadogamuka, a tanamun aretou mainginga, tana iakanori.

6. Iesu muli tanamunika keda, Nita gamu akami Faresaio lagangu, a Satukaioligan irur zapulngu,

7. A tana kozikozi muli keda, Nungu ia sena ngalpa aretou mainginga.

8. Iesu imi a nui tanamunika keda, Nita mingunita kozikozi muli umaika, nitamun kapuakasi makina nitamun aretou mainginga wao?

9. Nita karingeminginga wao? a nita ngonanumainginga faiv aretou setab faiv thausan mabaegan nitamun ianal mid unaizimal?

10. A seven aretol, foa

thausan mabaegal, iana mid nitamun unaizimal?

11. Mid kid nitamun karingemigingana ngau aretou mainginga nitamunika, a ngat nitamun Faresaioligau a Satukaioligau irur zapungu launga maika.

12. A tana luam kaine aretou irur zangu mainginga, nui muli Faresaioligau iangu a Satukaioligau iangu.

13. Iesu sizi uzari senab baradaraka Kaisaleia Filipo, nui nungu kaimika iapupoibi keda, Tanamun ia mid, ngai nga mabaegau Kazi?

14. A tana muli keda, Warigal keda ni Ioane Baptaiso, a warigal keda, ni Elia, a warigal keda, ni Ieremia a warigal keda, ni wara tanainunungu perofeta.

15. A nui tanamunika keda. A nitamun ia mid ngai nga?

16. A Simona Peteru nubeka modobia keda, Ni Keriso Godau Kazi mata danalaig ingaru.

17. Iesu nubeka modobia keda, Wanab ni Simona Pa-Iona : nibeka mabaegan iakamginga, ngau Tati gimal.

18. Ngai nibeka muli keda, Ni Peteru, ngat gar moidan ekalesia gimal inab

ngoidad, karawaeg Seoliu pasa kunakananga palan.

19. Ngat nibeka poiban gimau ki : zapul na nid dori-dimin kuruig ita apal, gimal ngat lak doridimin kuruig : midi zapul nid guitwaeamikuruig ita apal gimal ngat lak guit waeamikuruig.

20. A nuid gudu wadinungu kaimel keda, Wara mabaegau iadu turaigi ngai Keriso.

21. Senab mai iakamanungu kaimel, mata mina nubeka Jerusalemaka, koi goresar kikiri gasaman koi kaziu iangu, a minarpalai mabaegau iangu, nubeka nuin mataman, a laka kadai tari thri maipu,

22. Peteru kunia gasaman, nuid muinu wadan keda, Kuikugarka wae, ninu keda aimai, nibia kae kuiku nidainginga senab zangu.

23. A Iesu kalia nagi, a Peterunika keda, Satana wae : ni adaka uzari ngau kala, ni zapul ngai rapi : Godau zangu ni ngonanumainginga, nid mabaegau zapul ngonanumaika.

24. Iesu muli nungu kaimil keda, Wara mabaegau na ngaikia wagel mai na nubia asigi, a nui satauro gima taridi ngaikia wagel,

25. Mabaeg na ubin meka gudazipuidaika nungu danalaig sagul palan, a mabaegau na sagul palan nungu danalaig ngaungu nui gasaman.

26. Midi zapul minanga mabaeg na gasaman ina apal mura a nui sagul palan nui nungu danalaig? a midi zapul poiban nubeka danalgka?

27. Kedamai mabaegau Kazi muluka, a angelal kaimel Tatiu koi paud, a nui iananab modobia zaigetngu.

28. Mina ngai muli nita-munika keda, Warigal kai siamika, umaginga tumakai tana imaika bangal mabaegan Kazi muluka pagai gimau kunakunau.

GIZU XVII.

1. Sikis mainul na mina asin Iesu a Peteru, a Iakobo, a Ioane nungu tukuiap, tana uidaman padia mata tana.

2. Nui nungungu kid tai tanamun paru, nungu dan ngode ponipan nge, a nungu dumuaku miakalnga ngode buia nge.

3. Ina Mose a Elia tanamunika paadauman, tana ia sugul taran.

4. Peteru muli Iesunika keda, Kuiku garka wae, ninu

ia mid, ngalpai na ieudaeka ngoi thri bupau mudal moidamimika: ninu wara, a Mosen war a Elian wara.

5. Ina saruai tanamunia toidamin, na kid wakai ngapa saruaingu muli keda, Ngau noidail Kazi sena ngau nubeka ikae, nita karingemiziu.

6. A nungu kaimel kari-ngemin, a tana muluka guda urati, tana koi akan.

7. A Iesu tanamunika uzari a tanamun igiwalman, a nui keda muli, Nita akagi.

8. A tana kadaka nagi, tanamun imainginga wara mabaegau, mata Iesu.

9. A tana muluka sizari padia, a Iesu wadan, Nita-mun iadupalgaigi senab zapul ngalpa iman tumakai mabaegau Kaziu na kadai tarai umangu,

10. A nungu kaimel ia-pupoibi keda, Za miai minarpalan mabaegan keda, Marngul bangal Elia kulai ngapa.

11. Iesu tanamunika muli keda, Elia kulai ngapa nubeka mura zapuka kuikaiman:

12. A ngai nitamunika keda, Minaasidin Elia ngapa miaidin, tanamun imainginga, a tana aiman tanamun ubi. Matakeda mabaegau Kazi tana nubeka kikiri poiban.

13. A nungu kaimel luaman kaine, Ioane Bapataison umaizinga tanamunika.

14. Tana mangi garka kubi, a wara mabaeg nubeka uzari, a nui keda muli,

15. Kuikugarka wae ngau kazi de gar, nid sibuanar nui rimarimalaig, muitui gar mata pudai ngul, a nguki lak keda,

16. Ngat na ninu kaimika ieudar ngul, tanamun gar doinidaingina.

17. A Iesu tanamunika muli keda, Inab maikuik kapuakasinga, na mata balbalnga wao, ngai nitamunika na umai ngul, milakonu kurusika? ngai nitamunika mata doinidai ngul, a maman marngul milakonu kuru sika? nui ngapa ngaikika mariu.

18. A Iesu nui wadan, a temoni adaka adan nungu, nui gar dan pali kulkaimani senab wadogam maipu.

19. A nungu kaimil Iesunika ladun mata tana, a tana nubeka keda, Ngoi mingu nubia ian nuti mirungul?

20. A Iesu tanamunika keda, Nitamun kapua kasinga: kedamai mina ngai nitamunika muli keda, Nitamun kapuakaasi nanai, wa

matakeda sinapiu kausa adanga, nitamun na inab padaka mulai keda, Ni adaka piniti; na pinitei; nitamun wara zangu gasaminga miad,

21. Mata wakai iudan, a gudangu adatiai kedamai ngulaig adaka mani senab zangu.

22. A tana Galilaiaka ladu, a Iesu tanamunika muli keda, Inu mabaegau Kazi poiban mabaegau getaka.

23. Tana nui mataman, a nui lak kadai tari thri maipu. A tana watiwaka asin,

24. Tana ngarubi Kapa-naumika, a iudai mabaegal Peterunika ladun keda muli, Mina ina nitamun ngurupai mabaegau iudai aimginga wau?

25. A nui modobia tanamunika keda, Wa aiman. A nui mudia muiauti, Iesu kulia nubeka gud wadan, Simona ae ninu ia mid? ina modobia telo iudai milagazi kawa apau kuiku garkazingu au, a tanamun kazingu au? a adazi mabaegnu au?

26. A Peteru modobia nubeka keda, Adazi mabaegnu. A Iesu muli nubeka keda, Kedamai kaziu udai-ginga.

27. Ina tumakai tana rapi ngalpunika, ni ngukika uzar, a arigal taean, kulai wapi na kai nid doridimine kai, a бага gima manawe kai, nid palmanekai (seta-tara): nid marara, tana-munika poiban ngabanungu.

GIZU XVIII.

1. Senab wadogam mainu nungu kaimel Iesunika ladu keda, Nga adapudaika gimau kunakananu ?

2. Iesu turan wara magi kazi, a nuid nuin kadai taran tanamun paru.

3. Nui keda, Mina ngai muli nitamunika, Nitamun na magi kazid kedatiaingina nitamunika muiautaika launga gimau kunakanania.

4. Midi mabaeg nungungu apasin matakeda inub magikazi, nui adapudai gimau kunakananu.

5. Midi mabaeg mani inubi magikazi ngau nelngu, wa nuid ngana mani :

6. Wara mabaeg na tana-munika rapi tana magi kapuakaasin ngaikika, mata mina senab mabaeg nudai kata iataran, a maluka taean.

7. Mitalmal ita apal supuia rapimika! kedamai

mangi rapal; a mitalnga senab mabaegia rapal za mangi.

8. Ninu na ninu getia, a ngaria rapi, ninu adaka patai, a adatai : mata mina nibeka muiautaika senab danlgia a getau kuikud, a ngarau kuikut, a geget ninungu ukasar getngu a ukasar ngarngū, ninungu muika tialai tialai ingaru.

9. Ninu na ninu dania rapai, ninu adaka puidai, a adatai, mata mina ninu muiautai senab danlagia urapon danau, a geget ninungu ukasar danangu muika tialai Kenaka.

10. Tumakai nita sagul palan tana ita magi mal, kedamai ngai muli nitamunika, Tana mun angelal mata puzik a iman ngau Tatiu dan gimal.

11. Kedamai mabaegau Kazi muluka danaulmaika tadumai asigi mabaegka.

12. Nitamun ia midi? mabaeg na urapon handed mamolaig, wara tadumaiasi, midi nungu unaizinga nainte nain au, a padanu nui uzarei a lumei wara tadumaiasizinga ?

13. Gasamai na, ngai nitamunika mina muli, nui mina koi ikai senab urapon mamoe, a magikia setab

mura mamoe nainte nain naka tadumaiasinginga.

14. Matakeda nitamun Tati gimal nungu wara ngonanumainginga, wara geget tana ita magimal,

15. Ninu tukuiapau na nibeka bors mani, ninu uzarai, nungu wakaiuiiai, mata nipel: nungu na nibeka karingemī, ninu gasamai ninu tukuiapau.

16. Nungu na karingemigingā, a wara nibia asī, mata mainginga na, a ukasar nge nibia asī, iaka balbal tidaika mina iaka ukasar garkazika, a wara ukasar urapon garkazika.

17. Nungu na palamunika karingemigingā, a ninu iadupalgai ekalesia: a nungu na ekalesiaka karingemigingā, nui matakeda inurau mabaeg a telona,

18. Mina ngai nitamunika muli, Zangu kawa apal doridimī na, gimal lak doridimī, zangu na kawa apal nitamun adaka mai, gimal lak adaka mai.

19. Ngai muli nitamunika wara ukasar mabaegau na nitamunika kawa apal zapu iudai, ngau Tati gimal palamun aimai,

20. Ukasara na mabaeg garuidamī, a wara ukasar urapon ngau asī tanamunia.

21. Peteru nubeka uzari, nui keda muli, Kuikugarka wae, wati pawal mid kuru-sika ngau tukuiapau ngai-kika a ngai mata guit waeān, seven au ?

22. Iesu muli nubeka keda, Ngau keda mulainginga nibeka, Seven: launga, a keda aiman seventi taimis seven.

23. Kedamai gimau kunnakan matakeda wara kuiku garaka, nui ngonanumani keda, nui luman zapul nungu mudau garka, a iangu sakar pudai mabaeg tana.

24. Nuid kuikaimani iangu sakar pudai, a nubeka poiban wara mabaegan sī taleni, ten thausan.

25. Nui zapugig modobika, a nungu dana garka nubeka muli keda, Nin barpudaika a ninu ipi a ninu kazil, a mura ninu zapul, a maika modobia.

26. A nungu kaimel nubeka urati, nui keda muli, Danagarka wae, nid ngai-kika kamai marar, a ngat nibeka modobia maika bangal ninu zapul.

27. A nungu danagarka nubeka koima sibuanan, a nuid nuin guit waeān, a nubeka poiban kiburug.

28. A senab mudau garka uzari, a nuid iman nungu tukuiapau nubia sī tenari

urapon handed, nuid nuin gasaman a kata nid, nui keda, Ni ngaikika modobia marar ngau zapul.

29. Nui urati nungu tukuiapau mudau garka nungu ngaria, a nubia iudi keda, Ni ngaikia kamai marar, a ngai nibeka modobia mura ninu zapul.

30. Nui mainginga senab ia, a nui uzari nuid nuin wanan doridimin muda tumakai modobia ngapa mura nungu zapul.

31. Nungu tukuiapau mudaugarka iman senab za aimzinga, a tana koima tapukikiri; a tana ladun a iadu turai tanamun dana garka mura za aimzinga.

32. A nungu dana garakzin nubeka turan, a nui muli nubeka keda, Wati mudau garka wae, ngat nibeka kiburugal ngau zapul nibeka, ni wad na ngaikika iudi.

33. Midi mata mina launga wau ninu sibuanan ninu tukuiapau mudau garka matakeda ngat nin sibuanan?

34. A nungu danagarka ngurum, a nuid nuin poiban sagul palai mabaeg tumakai modobia ngapa mura nungu zapul.

35. Matakeda ngau Tatin gimal aimika nitamunika,

nitamun na iananab mainginga kiburugau nitamun nganakapū babab nitamun tukuiapau tanamun nita borsau ngapa.

GIZU XIX.

1. Iesu kut taran senab iaka, a nui get wani Galilaila, nui mangi Iudaiiau bora-dar, naku dogam Ioridan.

2. A mura garka kubi wagem iuti, a nuid tanamunika doinidan sī,

3. A tana Faresaioligal nubeka ladun, a nuin nutan keda, Mid wara mabaegau adaka uiai nungu ipiu setab mura zapul au?

4. A nuid tanamunika modobia keda, Midi nita ngulainginga wau? nuid aimdin alai a ipika,

5. Nui muli keda, Kedamai alain wanan nungu tati, a nungu apu: a nungu ipia kaimel palamun urapon gamu?

6. Kedamai ukasar launga, urapon gamu. Ina Godau garuidamizinga, wara mabaegau guituaigi.

7. A tana muli nubeka keda, Midi Mosen iaudaizinga, nabeka poibai nguruturai tusiu, adaka uiai?

8. A nui muli tanamuni-

ka keda, Keda mai nitamun nganakap koiridanga, Mose wanadin nitamun ipika nguruturaika : keda mainginga kulai.

9. A ngai muli nitamunika keda, Mabaegau nanguraturai nungu ipiu, a nakuasara kupaginga, a wara ipiu ilpai nui ukasar kupalaig.

10. A nungu kaimel muli keda, Alai ipikaziu na keda mina pawa aimai ipiu ilpaigi.

11. A nui muli tanamunika, Senab iangu mura mabaegau mainginga, mata mabaeg ngulaigka.

12. Eunukalnga keda aimai, adai tonarau na : eunukalnga mabaegau na aimai eunuka, eunukalnga tana, tanamunungu, gimau kunkan mai.

13. A magi kazil nubeka poiban, a nuid get tanamunia gimal kapudan, a wakai iudan : a nungu kaimel tana wati.

14. A Iesu muli keda, Magikazil ae, ngapa ladu ngaikika, utaigi matakeda tana na masik gimau kunkan.

15. A nungu get tanamunia gimal kapudan, a nui adaka uzari senab zapungu.

16. Inu wara mabaeg nubeka uzari, nui keda, Ngu-

rupai mabaeg ae, ni mina, za miai ngaikika aimka, a ngaikika gasamka ingaru dana-laig?

17. A nui muli nubeka keda, Nid ngana mika tau-man, wara mabaegau mainginga, mata God urapon. Ni na ubin meka ingaru dana-laig, nid tuma iawaiguruig zapul iaudaizinga.

18. A nui muli nubeka keda, Midi zapul? A Iesu muli nubeka keda, Mabaegau matamaigi. Ukasar kupalaig, a purugi, a ngalkaigi.

19. Nid maman mani ninu tati a ninu apu, a nid sibuanan mabaeg na nibia amadan matakeda ni midi,

20. A senub kaukuig nubeka muli keda, Setab zapul ngau aimzimal ngai na magi kazi miar, a midi zapul ngau unaigimal ngau aimginga?

21. A Iesu modobia nubeka keda, Ni na ubin meda babab ninu pawaka, ni uzari, barpudi ninu zapul, a poibai zagi mabaegal, a ni koi zapulaig gimal : a ni ngaikia wagem.

22. A kaukuig senab ia karingemin, a nui adaka uzari nui ngurum asin: nui zapulaig.

23. A Iesu nungu kaimel muli, keda, Koi zaget ma-

baeg koi zapulaig muiauti gimau kunakan.

24. A ngai muli nitamunika, Kamelau magi zaget muiauti nilngu arkat, a mabaeg koi zapulaig koi zaget muiauti Godau kunakania.

25. A nungu kaimel karingemin, a ngana taeon, kedamai mabaegau na gasaminginga ingaru danalaig,

26. A Iesu tanamun iman, a nui tanamunika muli keda, Mabaegau aimginga inab zangu, mata God.

27. Peteru modobia nubeka keda, Ita ngoi getawanimidin ngul ngolmun zapul, a ngoi nibia asin: a midi za ngoi gasaman?

28. A Iesu muli tanamunika keda, Mina ngai muli nitamunika keda, Nita wagel ngaikika, mabaegau Kazi na gima tanori nungu paudau niaiza kuikaiman na tonarau, nita tanori danagarakaziu niaiza tuelf, a iangu saka-rpudai Isaraelau buai tuelf.

29. Mabaegau na unai mudau a tukuiapau, a babatau, a tatiu, a apuau, a kaziu, a baradarau, ngau nelngu, nui gasaman koigoresar handed, nungu kupai gimal, a ingaru danalaig.

30. Koigoresara mabaegal kulai tai, a lak wagel tai, mabaeg na wagel kulai nge.

GIZU XX.

1. Gimau kunakan matakeda gizu mabaeg, magi batainga nungu uzar, iau-mai mabaegka, nungu vine apaka aimaka.

2. A nungu tanamunika modobiu, nungu iaumai zagitau mabaeg urapon mainu urapontenari, a nui tanamun waeon nungu vine apaka.

3. Senab maipu wadogam thri nui uzari a nuid mabaeg iman, mabaeg kadai tari sagulau baradar zagetgig.

4. A nui tanamunika muli keda, Nita ladun vine apaka, a ngat nitamun zapun poiban kai nitamunika, mata mina. A tana ladun.

5. A nui lak uzari senab maipu tonar siks, a nain, nui lak keda aiman.

6. Senab maingu tonar eleven, nuid iman mabaegal kadai tari zagetgig, a nui tanamunika muli keda, Nita mika nita kadai siamika zagetgigal?

7. A tana nubeka muli keda, Mabaegau mulainginga ngolmunika keda, Nita ladun ngau vine apaka. Nui tanamunika muli keda, Nita ladun vine apaka a nita gasaman kai matakeda.

8. A kutaka mangi, a

senab danagarka vine apaulaig, nui muli nungu mudau garka keda, Turi zagitau mabaegal, a tanamun modobia poibar, wigel mabaegangu kurusika kulai mabaegia.

9. A ngapa ladun senab mainu eleven, tana iananab gasaman tenari.

10. A kulai mabaegal ngapa ladun, tana ngonanumanu keda ngolomun mal adapudi, a tana iananab gasaman tenari.

11. Tana ina gasaman, a adia taran senab gizu mabaeg,

12. Tana keda uman, Urapon mainu tana ina wigel zaget, a tana wangalpa matakeda, ngalpa koi zaget senab maipu koi kaman.

13. Nui modobia tanamun ia keda, Kame, ngau nibeka borsa mainginga: mid ninu ngau iaumainginga urapon tenari wau?

14. Nid gasaman ninu za ngau poibaizinga, a ni uzari; ngau ubi keda, ngat wigel mabaegal lak keda poibeka nibeka midi.

15. Ngaikika mata wanan sena ngau kupai au? Ninu paru mid ma pusik ngai nibeka mina pawa meka.

16. Matakeda mabaeg wigel, kulai nge, a mabaeg

kulai wigel nge, kedamai koigoesar mabaeg iadu taran, a manualal mabaegal taemin.

17. Iesu adaka uzari Ierusalemaka, a nungu kaimeu murarai tuelf, a nui tanamunika keda,

18. Ina na ngalpa lutuag Ierusalemaka, a mabaegau Kazi poibaika adapudai iudai mabaeg, a minarpalai mabaegka, a tana mi nubeka modobia um;

19. A tana nubeka poiban wara lago tana giun solman, a palngin, a satauro puidan, a nui lak kadai tari thri maingu.

20. A Sepetaion kazil a ipi ngapa ladun, a paiaunan, a iudi war zapu nubia.

21. Nui nabeka keda, Ni mika ubin meka? Na nubeka muli keda, Wagar ni keda muli palamunika nguzu kazika, keda, wara getdogam niaika, a wara bodogamunu niaika, ninu kukananau.

22. Iesu modobia keda, Nipel karawaeg senab supu nipel na ieudeumaka. Midi nipel ngulaig wanin senab ngukiuza, ngau unizinga, a bapataiso ngaud bapataiso au? A palai keda, Ngalbai ngulaig.

23. A nui muli palamu-

nika keda, Nipel wanin ngau ngukiuza, a bapataiso ngaud bapataiso, a senab get dogamunu niaika, ngaika launga, mata mabaegau Tatika butapataizigau.

24. Ten mabaegal karingemin, a tana koi ngurum sepalab mabaeg.

25. A Iesu tanamun turan, a nui muli keda, Nita ngulaigal, wara lagan danagara-kaziu tanamun danagarka, a adapudai mabaegan tanamun tumaiiawaika.

26. Nitamun keda mainginga: mabaeg na ubin meka adapudaika nitamun mudau garka.

27. Mabaeg ubin meka nitamunia kulai tai, nui nitamun kut:

28. Matakeda mabaegau Kazi, nungu ngapa mainginga mabaegka mudau garkazika aimka, nui mudau garka a nungu danalaig poibaika dana walmaika mabaegka koigoresar.

29. Tana Ierikongu ladun, a garka kubi nubeka wagem.

30. Ipal dangig iabu gudanu niaumar, palai karingemin Iesu boi ulaik, a palai walmizi keda, Kuikugaraka wae, Tavitan kazi, ngalpai de gar sibuanamar.

31. A garka kubi palai

wadauman keda, Iagiasiumariu: a palai mata walme-ngeumar keda, Kuikugarka wae, Tavitan kazi, ngalpai de gar sibuanamar.

32. A Iesu kadai tari, palai turauman, a nui muli keda, Midi zapuka nipel ubin mengeumaka, a ngat nipenika aimka?

33. A palai nubeka keda, Ngalpain dan gudpalaumar.

34. A Iesu koima sibuanau, nuid gamu tarauman palamun dan, a gudpalau-man, a palai mata asiuman.

GIZU XXI.

1. Tana luki Ierusalem-anu, a tana ngarubi Petefake senab pad Olive, a Iesu waeaman ukasar nungu kaimi.

2. Nui muli palamunika keda, Nipel uzari senab gogaitka, nipel iman sewa asin doridaizinga, kazi mina nabisia: puzik nipel nau guda waeau, a ngapa mariu.

3. Wara garakaziu na nipenika mulaiza, a nipel keda muleuman kai, Kuikugarka ubin meka; nuid kai guit uiaika.

4. Itab mura zapuka kuiu nidaika perofeta iaka.

5. Nita muli Sionau ipiai-

kazika, inu nui ngapa meka kai ninu Kuiku garka, nui kapu pawalaig, nui tanorika asinau kazia.

6. A nungu kaimi uzariman, palai aiman matakeda Iesun mulaizi ianga.

7. A palai uiti ngapa senab asin a nanu kazi, a tanamun dumuaku gima apobudaman, a nui gima tanuri.

8. A garka kubin tanamun dumuaku iabugudia apobudaman; a wara puii tam patan, a iabu gudua apobudaman.

9. A garka kubi kulai a wagem walmizi keda, Osana Tavitan kazi: Mina wanab nui ngapa mema Kuikugarkazi nel; Osana za gimal.

10. Nui ngarubi Ierusalem, senab gogait, a ia taean keda, Nga inu?

11. A garka kubin iau mau keda, Inu Iesu perofeta ngapa Nasaretangu a Galilaia.

12. A Iesu muiauti Godau maigi mudia, a nuid nguruturi mabaegau zangu zangu barpudai muinu maigi mudanu, a nui paiuti mabaegau barpudai laulau nu, a niaiza mabaegau barpudai goinau.

13. Nui muli tana munika keda, Ina minarpalaizinga, Tarau ngau mud wa-

kai iudai mud, a nita aiman sakai mabaegka puru.

14. A tana nubeka ladun senab maigi mudaka, dangigal, dagal; a nuid tanamun doinidan.

15. A iudai mabaegal imi, a minarpalai mabaegal setab parpar nuid aimdin, a magi kazil wal tidun senab maigi mudaka keda, Osana Tavitan kazi; a tana koi ngurum.

16. A tana iauman keda, Nid karingemika wau? A Iesu muli tanamunika keda, Wa, nita ngulaingina wau, Nuid nau butupatau gudau mapetekazika tana susu wanin?

17. A nuid tanamun wanan, a nui uzari kalaka senab gogaitia kurusika Petania; a nui si tanori,

18. A magi batainga a nui lak kunia didi senab gogaitka, nui purutaika ubin miar.

19. A nuid iman wa sarza iabugudanu, a nui uzari, a mangi kapu imaingina, mata nis, a nui keda, Ninu lak kausau puidaigi kurusika ingaru. A senab sarza palel asin.

20. A nungu kaimel iman, a tana ngana taean keda, Mingu inab sarza soabaginga palel asin!

21. A Iesu modobia tanamun ia keda, Ngai nitamunika mina muli keda, Nita na kapuaka asin, a wakai tadumizinga, mata sarzaka launga, nita na muli inab padaka keda, Ni adaka piniti, a malu pudei; wa aimē.

22. Mura za na nita wakai iudan, a kapuaka asin, wa nitamun gasamai.

23. Nui muiauti maigi mudia, a nuid ngurupaika, a iudai mabaegal tana ngapa ladun, a kaikazil senab lagau, a tana keda muli, Setab zapul nid milagau kupai aimka? nibeka ngat maddin senab kupai?

24. A Iesu modobia tanamun iaka keda, A ngai nitamunika iapupoibeka, nitana ngana iadu turaika kaine, ngai nitamunika muleka senab kupai ngat aimka itab zapul.

25. Milagazi Ioane bapataiso gimazi au launga, mabaegangu au? A tana gud garuidamin keda, Ngalpa na muli keda, Gimazi; a nungu ngalpunika keda mulailai, Nita mingunungu maiginga?

26. Ngalpun na mulailai keda, Mabaengnu, ngalpa akan mimika garka kubiangu, tanamun ia nui Ioane perofeta.

27. A tana Iesunika modobia keda, Ngoi karwaegal. Iesu modobia tanamun iaka keda, Ngai karawaeg iadu turai senab kupai, ngat aiman itab zapul.

28. Nitamun iamid, Wara mabaeg ukasar nungu kazi, a nui uzari senab kuikuig, a nui nubeka keda, Kame, ni uzari inab maipu uzarika ngau vine apaka zagetka.

29. A nui nubeka modobia nubeka keda, Ngai ubigiasigi: a wagel nungu wati wakaasin, a nui uzari.

30. A lak wara nge uzari, a nui nubeka matakeda. A nui nubeka modobia keda, Dana garka wae, ngai uzarika, a nungu uzaringa.

31. Nga wal sepalab kazin Tati ubi aiman? A tana iamulinubekakeda, Kuikuig kazin. A Iesu muli tanamunika keda, Telona a koima kaimu ipika, tana kulai Godau kunakananu.

32. Kedamai Ioane ngapa mizi nitamunika sena mina pawau iabugud, a nitamun maiginga a koimakoi-meu ipika, tana nungu mani, nita ngulaigal nita wagel wati wakaasinga nita ubin mimika maika,

33. Nita karingemin sena wara kulai iakaman, Wara gizu garka, vineu ap aiman

nuid pa aiman, a vineu maram paman a aka uiet aiman a nui poiban zagitau mabaegka, a nui koizi akamizi wara lagka.

34. Aipaudau tonar amandan, a nui muli nungu mudau garkazika keda, Nita ladu vineu zagitau kazil kausaka tidaika.

35. A vineu zagitau mabaegau nungu mudau garkazil gasaman, a palngimin, a warigal matamanin a warigal kulan mungamin.

36. Nuid warigal nge wai, nungu mudaugarakazil mina koigoresar nge, a tanamun pawa matakeda tanamunika.

37. A nuid nungu gamu kazi waeen, nui keda, Tana ngau kazi mamane kaiwekai.

38. A tana vineu zagitau mabaegau gud wampatun keda, Aiiawal; ngalpa nuin matamka, a nungu boradara ngalpun zapul.

39. A tana nuin gasaman, a vine apaka kaladogamuka taean, a nuin mataman.

40. Nui dana garka ngapa uzari, miai nuid aiman vineu zagitau mabaegka?

41. A tana iamuli nubeka keda, Nuid patapei wati pawal mabaegka, a nuid poiban warigal nge, vineu zagitau mabaegka, tana nuin poibad kausa mura uietnu.

42. Iesu muli tanamunika keda, Nitamun tusiu ngulaingina wau? Inab kula kutinau garkaziu adataean sena kurubodau kula aimzinga: kedamai Kuikugarkazin aiman, ngalpun imai na ngalpa ulaik.

43. Kedamai ngai nitamunika muli, Godau kunkan nitamunungu adaka miei, a wara lagka poibē, kausal ngapa marei.

44. Mabaegau na gima pudei senab kula, nui patidē, a wara mabaegia na gima pudei senab kula nuin parasuean.

45. Iudai mabaegal, a Faresaiol, tana karingemin nungu kulai iakamzinga, a tana ngulaigal tanamunungu nui muli.

46. A tana ubin mimin nubeka gasamka, a tana akan garka kubingu, tanamun ia keda, Nui perofeta.

GIZU XXII.

1. Iesu modobia, a wara kulai iakamzinga, a nui muli tanamunika keda,

2. Gimau kunakan matakeda wara kuiku garka, nuid aimka nungu kaziu kain ipi gasaman.

3. Nuid waeen nungu mudau garka tanamunika

ngapa turan senab kain ipi gasaman: a tana launga ngapa.

4. A nui lako waean nungu mudaugarka, nui iamuli keda, Nita iadutureu mabaegal, Ina ngat butupatan ai: a ngau povi matamka a ngau ngabil zapul, mura za minaasin butupatan, nita ngapa ladun kain ipi gasaman.

5. A tana ubigiasin, a tana iananab uzari, a warigal tanamun apaka, a warigal tanamun zapul barpudan:

6. A wara tana gasaman nungu kaimika, a geget mani, a mataman.

7. A kuiku garkazin karingemin, a nui koima ngurumasin, nuid waean nungu garkazil, a padapi seta tana matamai mabaegan, a nui mui nitun tanamun gogait.

8. A nui muli nungu mudau garkazika keda, Ina butupatan tai kain ipi gasaman, ina mata launga mabaeg kulai iaduturanu.

9. Ina nita ladun koi iabugudia, nita na tanamun mane, nita iadu turan kai ina kain ipi gasaman.

10. A nungu mudau garkazil tana iabugudia ladun, a tana iman mura mabaeg, a tana garuidamin, wati mabaegal, a mina mabaegal,

mina koigoresar mabaegal, a tana api unan, a purutan senab koi tai.

11. A kuiku garka nui muiauti, nuidiman mabaegal api unan purutan, a nui war mabaeg iman, nui angai-ginga angai dumuaku.

12. A nui iamuli nubeka keda, Kame, ni midi kid muiautema inu ninu angai-ginga koi tai angai dunuaku? A nui iaginga.

13. A kuiku garka nui muli nungu mudau garkazil keda, Nita doridimin nungu ngar a nungu get, nita mani, inura adal taean; koi mai pudan si adal a danga nudi.

14. Kedamai koigoresar mabaeg iadu turan, a manualal mabaeg taemin,

15. A Faresaioligal gud garuidamin, tana iauman keda, Midi kid ngalpa miuia maika nungu iangu.

16. A tana nubeka waean tanamun kaimel tana Herotialaig, a tana muli nubeka keda, Ngurupai mabaegae, ngoi ngulaig ni, ni mina, ni ngurupan Godau iabugud, ni akaginga mabaengnu, kedamai ninu tonar tidaizinga mabaegan.

17. Nid ngolmun iadu turan, Ninu ia mid? Ngoi Kaisaranika poiban iudan midi maigi au?

18. Iesu iman tanamun wati nganakapul, nui muli keda, Ngalgal mabaegal, miai nita ngana nutaika?

19. Ngaika iakamau iudai manel. A tana nubeka iakaman nubeka tenari.

20. A nui muli nubeka keda, Ngunu paru ina, a ngunu minarpalan?

21. A tana nubeka keda, Kaisara. A nui muli keda, Ina Kaisaran za nita Kaisarania poibau, a Godau za nita Godka poibau.

22. A tana karingemin, tana ngana iuti; a tana nubeka wanan, tana adaka uzari.

23. Senab maipu tana Satukaiolaig nubeka uzari, a tanamun ia lak kadai tarai-ginga, tana nubeka iapupoibi,

24. Tana keda, Ngurupai mabaeg ae, Mose keda muli, Mabaeg na danuradan nui kazigig, a nungu kutaigan nge ialpan, nungu aal gasaman.

25. Ngolmunia kaimel kuikuig kazil: kuikuig nui ipilaig, a nui danurdan, nui kazigig, a ipi sewa dadaigan ialpan:

26. Matakeda kuasar, a ukasar urapon, kurusika seven,

27. A wagel ipika danurdan.

28. Ina kutau tonar na mangi, seven kuikuig kazil, mabaeg ngaea ngunu ipi? ita tana nan ialpan tanamunika ipi.

29. Iesu modobia tanamunika keda, Nita wara iabugudia uzari, nita karawaeg tusiu iangu, a Godau unewen.

30. Kedamai lak kadai tarai tonar na mangi, tana ipi mainginga, a alaiu mainginga, tana matakeda Godau angelal gimal.

31. A danuradau mabaegau lak kadai tarai, nitamun ngulainginga wau Godau ia nitamunika keda,

32. Ngai inu Aperaamon God, a Isaakan God a Iakobon God. Nui God mabaegau danalaigau, God danauradan mabainginga.

33. A garka kubin karingemin, a tana ngana taean nungu iangu.

34. A Faresaio karingemin, a tana Satukaiolaig modobiginga nungu iaka, a tana garuidamin senab maipu.

35. A wara nubeka iapupoibi, nuin nutan, senab ngurupai sabi keda,

36. Ngurupai mabaeg ae, sabi midinga adapudai?

37. Iesu nubeka keda, Nid sibuanai guruig ninu Kuikugarka God ninu nga-

nakap padaginga, a ninu mari padaginga, a ninu wakin tamami padaginga.

38. Kulai iaudaizinga sena adapudai.

39. Matakeda ukasar keda, Ninu sibuanan mabaegau na nibia amadan, matakeda ni.

40. Sepal iaudaizinga mura sabiu kuik, a perofetaka.

41. A Faresaiol garuidamin, a Iesu iapupoibi tanamunika keda,

42. Nui keda muli, Nitamun ia midi? senu Keriso ngunu kazi? a tana iamuli nubeka keda, Tavitan kazi.

43. Iesu muli tanamunika keda, Ina minggu mari Tavitan taran nui nungu Kuikugarka, nui keda muli,

44. Iamuli senab Kuikugarka ngau Kuikugarkazika, Ni kawa tanori ngau getdogamunu, tuma kai ngat aiman mabaegau nibeka ngurumau zapul ninu ngara taran, au?

45. Ina Tavitan turan nuin senab Kuikugarka, a midi kid nuin nungu kazi turan?

46. Wara mabaegau modobia mulainginga nungu iaka, kuikaiman senab maipu, wara mabaegau magoinginga nubeka iapupoibaika wara zapuka.

GIZU XXIII.

1. Iesu muli garka kubi-ka, a nungu kaimika.

2. Nui keda, Faresaiol a minarpalai mabaegal, tana gimal masuk Mosen niai zapul:

3. Kedamai nita mata ngonanumaika mura zapul, tanamun nitamunika poi- baizinga, nitamun iduig; tanamun pawau nitamun aimginga: tana keda iadupolgai, a tanamun aimginga.

4. Kedamai tana kunumika mapū kaunil koi zaget, a tana kabutan mabaegau tabai; a tana karawaeg gagui mani tanamun dimuran.

5. Tanamun zaget mura tana aiman tumakai mabaeg tanamunika iman: tana aiman tanamun filateri koi kamadalnga, a tanamun angai dumuaku koi kamadalnga.

6. Tana koi ikai senab adapudai niaiza tonar purutan, a adapudai niaiza sunagonu.

7. A mabaegau sibuanar tanamunika sagulau bora- dara, a mabaegau tanamunika turan keda, Rapi wae, Rapi wae.

8. A turainginga nita Rapi, kedamai urapon nitamun

Ngurupai mabaegan, Keriso sena; nita mura tukuiap kazil.

9. Nita turaigi wara mabaegan ita apal keda nitamun tati: kedamai urapon nitamun Tati, nui sī gimal.

10. Turaingina nita ngurupai mabaegan: kedamai urapon nitamun Ngurupai mabaegan, Keriso sena.

11. Mabaegadapudai nitamunika, nui nitamun mudau garka.

12. Mabaeg keda ngonanuman nui adapudi mura mabaegka, nui apal muluka sena; a mabaeg apia mura mabaeg nui adapudai mura mabaegal.

13. Mitalnga nita, Faresaiol a minarpalai mabaegal, nita ngalkai mabaegal! kedamai nita gud matamka gimau kunakan mabaegka; kedamai nita karawaeg muiauti, nita wadan mabaegal ubinmimika muiauti.

14. Mital nita, minarpalai mabaegal a Faresaiol, nita ngalkai mabaegal! Kedamai nita padapan mudau ipika, tanamun alai danaurdan, a nitamun wakai iudan kuikudalnga gud mataman nitamunungu; kedamai nitamunika tuma modobia nitamunika.

15. Mitalmal nita, minar-

palai mabaegal a Faresaiol, nita ngalkai mabaegal! kedamai nita ngurutiai ur a baradar tanamunika gamka dangurugumka, nitamun na gasaman, a nita aiman Kenau mabaeg nitamunika adapudai.

16. Mitalmal nita iuti dangigka! mabaegau keda mulai, Wara mabaegau na kauria tiai senab maigi mudau sena aingina; mabaegau na kauria tiai maigi mudau golau matamai sewa!

17. Dimidemalai, a dangigal, zapul miai adapudai gimal, gol au? maigi muda kedamai maigi za wau?

18. Nitamun keda mulai, Wara ina mabaegau na kauria tiai iatau, aingina sena; mabaegau na iudai kauria tiai, mata mai sewa.

19. Dimidemalai, a dangigal: midi nga adapudai, iudai au? iata au? kedamai iudai maigi za au?

20. Ina mabaegau na kauria tiai senab iata, nungu kauria tiai mura zapul nubia gimal,

21. Mabaegau na kauria tiai senab maigi mudau, nungu kauria tiai nungu mai, a nui nika.

22. Mabaegau na kauria tiai gimal, nungu kauria tiai Godau niaizangu, nui nika.

23. Mitalmal nita minar-palai mabaegal, a Faresaiol, nita ngalkai mabaegal! nitamun zapul poibaika ten mili, a aneto, a kumina, a nita wanamika zapul adapudai sabinu, sena mina pawa, sibaunai, a balbalginga, inab zangu na aimai mata mina, a maigi wanan senab zapul.

24. Nita iuti dangi mabaegal, nita iuia katami, a nita kamela mura angi.

25. Mitalmal nita minar-palai mabaegal, a nita Faresaiol, nita pelet a uaiuai-
au kupai adia garuwalgan, a muinu pusakardan getalangan za.

26. Ni Faresaio dangig, nid kulai garuwalgan muia pelet a wainiau kupai muia, a adia tugimaika.

27. Mitalmal nita minar-palai mabaegal, a Faresaiol, ngalkai mabaegal! nita matakeda maram miakalnga, adia kapungadalnga, a muinu pusakardan danurdanau mabaegau rid, a mura watimal.

28. Matakeda nita adia mina pawa mabaegau paru, a muinu pusakardaizinga ngalkai pawa.

29. Mitalmal nita minar-palai mabaegal a Faresaiol, ngalkai mabaegal! nita

moidan perofetau maram, a mina pawau mabaegau lū,

30. Nita keda, Ngoi nanai senab mainu ngolmun tati, a ngolmun perofetau matamginga nai.

31. Kedamai nita, nitamunungu gudauiai, nitamun kazil mabaegau perofetal matamar.

32. Nita pusakardan nitamun tatiu mina maiza.

33. Nita toidal tabul kazil nita, nitamun midi kid zalmai Kenau modobingu?

34. Ina ngat waean nitamunika perofeta a kutinau mabaegal, a ngurupai mabaegal: wara nita palngin nitamunsunagonu, a kurupudan tanamun wara gogaitia.

35. Tumakai kuiku nidan nitamunika mina pawal mabaegau kuluka paudka ina apal, kuikaiman Apelu mina pawal mabaeg, kuru-sika Sakariau kuluka Palakaion kazi, nita mataman dada kozi maigi mud a iatau.

36. Mina ngai nitamunika muli, Kuiku nidan itab mura zapul gimal inab mai-kuik.

37. Ierusalema wae, Ierusalema wae, mabaeg na perofeta mataman, a kulan mungan mabaeg ngat nibekka waean, ngau ngonanu-

mai mata ninu kasil garuidamin matakeda kalakalananu kasil ngakan aban, nitamun ubiginga!

38. Ina ngat wanan nitamun mud getalangan.

39. Ngainitamunika muli, Nitamun lak ngai iman laungana, tumakai nita keda, Wanab mabaeg ngapa nungu nel Kuikugarka.

GIZU XXIV.

1. Iesu adaka uzari maigi mudangu: a nungu kaimel nubeka ladun, nubeka iakaman maigi mudaka.

2. A Iesu tanamunika muli keda, Nita karawaegal itab mura zangu au? ngai nitamunika muli, Wara kulau gimal siainginga wara kulanu, a kaimel noridal.

3. Nui si dadanori senab pad Olive, a nungu kaimel nubeka ladun, mata tana, tana nubeka mulimin keda, Midi tonar mangi bangal senab mura zapul? Ni midi tonarka, ni ngapa, a apau kut.

4. Iesu modobia tanamun iaka keda, Nita wara mabaegau ngulaig palaig.

5. Kedamai koigoesar mabaeg ngapa ngau nelngu, tana keda, Ngai ina Keriso; tana ngulaiapalaeka koigoesar mabaeg.

6. Nitamun karingemī kaubu a kaubu iangu, nitamun galupaig; keda mai kuiku nidaika itab mura zapuka, kutau tonar kai manginga.

7. Wara lago kaubu wara laganu, a wara kunakan kaubu wara kunakananu, a aigi tonarau mangai, a kikiriu mangai, a pinanarapai, wara zangu a wara zangu.

8. Seta mura zapul kuika iman kikiri.

9. A tanamun poibai kikiriu, a mataman, a tana nitamunungu ubigiasik ngau nelngu.

10. Senab tonar koigoesar mabaeg rapi, a wara mabaeg gudanar wara mabaeg, a mabaeg wara mabaenggu ubigiasik.

11. Koigoesar ngalkai perofeta kadaitari, tana ngulaig palan mabaegka koigoesar.

12. Koigoesar mabaegal tanamun ngana kap galupali, kedamai borsa koima malgui.

13. A mabaegau na mata niai kurusika kut, nui danalaig.

14. A iadu turan senab iadu senab kunakan mura lagal; a mangai kutan tonarau.

15. Nitamun na imai mai-

gi mudanu ubigiasik zangu Daniela perofeta muli, (mabaegau na getdidai mina, nui ngonanumani:)

16. Mabaegau na Iutaianu senab maitui tanamun zalmai padaka;

17. Mabaegau na gimal mudanu uzi, muluka pagaig, a wara zangu maigi,

18. Mabaegau na bupaka uzari kunia didaig, a nungu dumuaku maigi.

19. Mitalnga ipika maita-laig, tana susun tauiana senab tonarnu.

20. Nita wakai iudaika tumakai nitamunika zalmaika galupai tonaruietnu, asabati.

21. Senab tonar kuiku nidan koikoi kikiri, kedamaingina ina apal kuikaiman kurusika inab tonarnu, lak wagel launga.

22. Senab maipu taupainga launga, mabaegau danalginga nai; kedamai senab maipu taupainga aiman mabaegau taiamika.

23. Wara mabaegau na nitamunika mulai senab tonarnu, keda, Keriso inu, karingemigi.

24. Kedamai ngalkai Keriso kadai tari, a ngalkai perofeta, tana koigoesar tonar aiman; a tana ngulaig palan mabaeg taeamika, tana na ngulaig asin.

25. Inu ngai nitamunika kulai umeka.

26. Sena tanamun nitamunika mulai, Nungu sewa bupanu; nitamun uzaraig; a wara keda, Nungu sewa, nui mudanu nika; nitamun karingemigi.

27. Matakeda ponipani pami waur dogam, a buia kuki dogamuia; matakeda mabaegau Kazi ngapa mizi,

28. A danaurdana na koigoesar a aeto pusagardan.

29. Kikiriu na mina asin, senab mainu a goigaiu inurau, a malpalau nagaingina, a gimau titui pudai, a gimau kaubu kaigui mani,

30. A gima imai tonar mabaegau Kazi; mura apau buai koimai angan, tana iman mabaegau Kazi gimau amal ngapa tanori a koipaud.

31. Nui waean nungu angelal tana bu puian, tana garuidamin mabaegal taeamin mura dogamngu kuikaiman kurusika kut.

32. Nita tonar tidan senab kulai iakam zinga senab sarza; Tonar malgui adan, a nanu nis moigui adan, a nita ngulaig amadan kamanal uiet:

33. Matakeda nita, nita na ngulaig senab mura zangu, a nita ngulaig amadan pasa,

34. Mina ngai nitamuni-

ka muli, Inab maikuik mina asiginga, kurusika mangi senab mura zapul.

35. Gimal a apal mina asin bangal, a ngau ia mina asiginga.

36. A senab maipu, a wadogami maipu wara mabaegau ngulainginga, a angelau gimal ngulainginga, mata ngau Tati.

37. Matakeda Noan tonar, mabaegau Kazi lak keda ngapa mizi.

38. Kedamai aiman, a mangainginga tonar padbul budan, mura tanamun purutan, a nguki unin, a tana ipi ialpan, kurusika Noa muiauti senab gar gul.

39. Tana karawaeg kurusika mangi padbul budan, mura tanamun adaka mani, matakeda mabaegau Kazi ngapa mizi.

40. Senab tonar ukasar mabaeg si bupanu; wara mani, a wara wanan.

41. Ukasar ipikazin palai iban saito; wara mani, wara wanan.

42. Mina keda nita poi-piam; kedamai nita karawaeg senab wadogam maipu, nitamun Kuikugarka ngapa.

43. Nita ngulaig inab zangu, buai gizu na ngulaigau mid wadogam kubilnu puru mabaegau na ngapa, nungu

tumaiiawai ai nungu mudau pamalai.

44. Kedamai mina nita butupatau; wadogam mainu na nita ngonanumainginga mabaegau Kazi ngapa mizi.

45. Nga mudau garka balbalagi, a mina ngonanumaika, nungu garkazin nubeka zaget nuid tumai-iawai anungu mudau garkazil, nuid tanamunika aidun poibaika wadogam maipu.

46. Wanab senab mudau garka nungu dana garka ngapa a nungu keda aimai.

47. Mina ngai muli nitamunika, Nubeka poibai nungu zapul, nuid tumai-iawai anungu.

48. Senab wati mudau garkazil na keda mulai nungu nganakap, Ngau dana garaka kapudan ngapa;

49. A nuid mataman nungu tukuiapau mudau garka, a nui purutan a wani kaimel mabaegia tana daidami;

50. A mudau garkaziu dana garka ngapa, senab maipu nungu ugainginga, nungu ngulainginga senab wadogam maipu,

51. A nuid nuin koima palngin, a nubeka poiban nungu kupai kaimel ngalkai mabaeg, koi mai si a danga nguruputumin.

GIZU XXV.

1. Senab tonar gimau kunakan mata keda ten ngawakazil, tanamun lamempa kusumani, tana dadialami kain turaizigia,

2. Faiv kutinau kuik, a faiv dimidem.

3. Dimidemel ngawakazil tana kusumani tanamun lampa, a idiu mainginga.

4. A kutinau kuik tana mani tanamun buiu kaimel tanamun lampa,

5. A kain turaizik sopalnga ngapa, a tana maitui a tana utui.

6. A dada kubil kurusika, a wal kid ngapa keda, Kain turaizik ngapa; nita ladu nubia dadialami.

7. A mura ngawakazil tana mura kadain taman, a tanamun lamempa butupatamin.

8. A dimidemau ngawakazil muli kutinau kuikuka, Nitamun idi poibau, ngolmun lampal uzimin.

9. A kutinau kuik modobia tanamun iaka keda, Launga; mata mina ngolmunika senab idi: nita ladu barpudai garkazika nitamunika barpudamin.

10. Tana ladu barpudaka, a kid turaizik ngapa; a

butupataizi mabaegal tana kaimel muiauti kain turai-zik, a pasa gud mataman.

11. A wagem ngawakazil ngapa, tana keda, Danagarka wae, Dana garka wae, nid pasa gudpudar ngolmunika.

12. A nui modobia keda, Mina ngai nitamunika muli, Ngai nitamun karawaeg.

13. Kedamai mina nita poipiam, nita karawaegal senab wadogam maipu mabaegau Kazi ngapa mizi.

14. Matakeda iawalau mabaeg, nuid turan nungu mudau garka, a nungu zapul tanamun poiban.

15. A nuid tanamun taleniu poiban wara faiv, a wara kuasar, a wara urapon, matakeda mabaeg ngulaig tumaiiawaian; a nui iawal.

16. Wara mabaeg faiv talenilaig nui uzari a barpudaka, nuid wara faiv gasaman.

17. Matakeda mabaeg kuasar talenilaig, nuid kuasar gasaman.

18. Wara urapon gasamzig, nui uzari a baradar paman, a uradan senab mane nungu dana garkaziu.

19. A minaasin kubilal koigoesar a dana garkaziu mudau garkaziu ngapa; nuid ia sakar pudai tanamunika.

20. A mabaeg faiv taleni-

laig ngapa, nui keda, Dana-garka wae, nid na faiv taleni ngaikika poiban, ngat wara faiv gasaman.

21. A nungu danagarka nubeka keda, Mina mudau-garka wae, ni balbalginga meka magi zapul, ngat nibeka poibaika ngau za koi-goresar; ni muiauti ninu danagarka ikae.

22. A wara kuasar taleni-laig ngapa, nui keda, Dana-garka wae, nid na ngaikika poiban mane kuasar, a ngat kuasar gasaman.

23. A nungu danagarka nubeka keda, Mina mudau-garka wae, ni magi zapul balbalginga, ngat nibeka poibaika ngau zapul koigo-resar; ni muiauti ninu danagarka ikae,

24. A urapon nge taleni-laig ngapa, nui keda, Dana-garka wae, ngau ngulaig ni maubau mabaeg, ni zapul lapeka ninu saitou lupaiginga, a nid garuidamin zapul senab za ni dadotamukumiginga;

25. Keda maingu ngai akan, a uzarim a ninu taleni bardaranu uradanu: inu ninu uza.

26. A nungu danagarka nubeka keda, Wati mudau-garka wae, a gagadinga, ni ngulaig ngai zapun lapeka

saitou lupaiginga, a ngat zapul garuidamika senab za ngau dadotamukumiginga.

27. Kedamai mata ni na poibai ngau mane maneu barpudai garkazika, a ngai ngapa, a ngat ngau za gasaman a nungu modobi.

28. Nita nuin gasaman, a gamungu mani senab taleni nungungu, a poiban senab mabaeg ten taleni-laig.

29. Kedamai mabaeg na zapulaig nubeka poibau zapul, nungu zapul gasimka: a mabaeg zapugig getia tudan zapul.

30. Nita ngaruturau mudau garka mata mina launinga adal inur; koi mai si a danga ngurputumi.

31. Mabaegau Kazi na ngapa nungu mina koi paud, a mura maigi angelal kaimel nubia, a tanori nungu niaiza;

32. A mura lagal garuidamin nungu parunu: a nuid tanamun iananab wanan, matakeda mabaeg tumaiia-waian mamoe, nuid iananab wanan mamoe a goti:

33. A nuid wanan mamoe nungu getdogamū, a goti wanan nungu bodaidogamū.

34. A kuikugarka iamuli nungu getdogamu mabaegal, Ngapa ladu, ngau Tati gimal nitamun poiban

wanab, nitamun kupai gi-
mau kunakan minaasin
butupatan nitamunika, a
apau aimginga.

35. Ngai ubin meka ai, a
nita poiban aidun ngai puru-
tika: a ngai ngukinai, a
nita ngana poiban ngukin
ngaikika unika: ngai adazi
mabaeg, nitamunia nita
ngana tubu gasaman:

36. Ngai mata garka, a
nita ngana dumuaku poiban:
ngai kikiri, a nita ngana
iman, a ngai doridimi mu-
danu, a nita ngaikika ladun;

37. A mina pawal mabaeg-
gal nubeka modobia keda,
Kuikugarka wae, ngoi ninu
midi mai imadin iaragi, a
ngoi nin aidun poiban? a
ni nguki nai, a ngoi nin
tauuar ngul?

38. A midi mai ngoi nin
iman ni adazi mabaeg, a
ngoi tubu gasaman? a mata
garka, a ngoi nin dumuaku
uba mani?

39. A ngoi midi maipu
ngoi nin imadin kikiri, a
doridimi mudanu, a ngoi
nibeka ladun?

40. A Kuikugarka modo-
bia keda, Mina ngai muli
nitamunika, Kedamai nita
ngau tukuiapal aim, ngau
sena nita nubeka aiman,

41. Nui muli nungu
bodaidogam mabaegka, Nita

mogabid pugaizigal, nita
adaka ladu ingaru muika,
tiapol butupati a nungu
angelal.

42. Kedamai ngai iaragi,
a nitamun ngau aingu
poibaingina: a ngai nguki
nai, a nita ngau ngukiu
poibaingina:

43. Ngai adazi mabaeg,
nita ngau tubu gasamginga:
a ngai mata garka, nita mun
ngau dumuakun ubamgi-
nga: ngai kikiri, ngai muinu
doridimi mudanu, nitamun
ngau imaingina.

44. A tana nubeka modo-
bia keda, Kuikugarka wae,
midi maipu ngoi nin imadin,
iaragi, a ngukinai, a adazi
mabaeg, a mata garka, a
kikiri, a doridimi mudanu, a
ngoi ninu mudau garka
launga wau?

45. A nui modobia tana-
mun ia keda, Mina ngai
muli nitamunika, Kedamai
nitamun aimginga wara
mabaegau kutak kazingu
ngai senu nitamun aimgi-
nga.

46. A tana ladun senab
ingaru mogabid pugaizi-
maika; a mina pawal ma-
baegal tana ladun senab
ingaru danlgaka.

GIZU XXVI.

1. Iesu taran kut setab mura iaka, a nuid nungu kaimika muli keda,

2. Nita ngulaigal ukasar maipu na minaasin, a Paseka aiman, a mabaegau Kazi poibaika satauro puidan.

3. Senab tonar adapudai iudai mabaegal garuidamin, a minarpalai mabaegal, a mura kaikazil, senab mudanu adapudai mabaeg, nel Kaiafa,

4. Tana danga dorihamuli wara muia ngulaignuingasaman, a Iesunika matamka.

5. Tana keda, Aimaigi sena taiu tonar, tumakai senab lago kuduampatun.

6. Iesu Petanianu Simonan mudanu, nui lepelalaig.

7. A senab ipika nubeka uzari, a mani alapasau buiū, mina ganul idi, koi modobilnga, na paiudan nungu kuik, nui apia iai nui purutan.

8. A nungu kaimel iman, a tanamun nganakapul kikiri, tana keda, Mika sagul palan senab mina za?

9. Barpud na senab mina ganul idi koi modobia, a zagi mabaegal poibai.

10. Iesu iman, a nui tanamunika muli keda, Nita

mika nan garngalkan? mina za nat ngaikika aiman.

11. Kedamai nita mata kaimel zagi mabaegia, a ngai inu ngalpun mata kaimel mainginga.

12. Kedamai nat paiudan ganul idi kulai tonar tidan ngau maram tiai.

13. Mina ngai nitamunika muli, Apau mura lagaka iadu turaika inab mura iaka tarai guruig inab za ipikazin aiman, nan ngonanumani guruig.

14. Wara uzari tuelf mabaenggu, Iutanui Sekaralaig, nui uzari iudai mabaegka.

15. Nui keda, Zapul miai ngaikika poibaika, a ngat nuin gudaaraika? A tana nuin poibaika manel thode.

16. A kuikaiman senab maipu nuid nuin tumaiiawain nubeka gudaaraika.

17. Kulai maipu aretou iruigingga, a Iesun kaimel nubeka ladun, tana keda, Ni milag ubin meka ngolmunika butupataika, a ni Paseka purutaika?

18. Nui muli tanamunika keda, Nita ladun senab gogaitka, wara mabaeg nubeka mulimiu keda, Ngurupai mabaeg muli keda, Ngau maipu amadan, ngai a ngau kaimel Paseka aimka ninu mudanu.

19. A nungu kaimel aimka midi Iesun mulaizi ia, tana Paseka butupatan.

20. Kurusika kutanu, nui apia iai purutan kaimel tuelf mabaegal.

21. Tana purutan a nui muli keda, Mina ngai muli nitamunika, wara nitamun ngana gudaaran.

22. Tana mina koi ngurum, a iananab muli keda, Kuikugarka wae, ngai au ?

23. A nui modobia muli keda, Mabaegdaradan nungu get a ngau nga senab pelet, nui sena ngana gudaaran.

24. Mabaegau Kazi nuin uzari matakeda nuin palan : a mabaegau Kazi na gudaaran, ngai mitalnga mata senab mabaeg, mina nui adainginga.

25. A Iuta modobia keda, Rapi wae, ngai au ? A nui muli keda, Wa sena.

26. Tana purutan, Iesu areto mani, a iosas, a baminumani, a nungu kaimel poibi a nui keda, Nita mura purutau ; ina ngau gamu.

27. A nuid nguki uza gasaman, a iosas, a nuid tana poibi, nui keda, Nita mura waniman ;

28. Kedamaingaukuluka kain iaatumzinga paiudan garwalgan mura wati pawal.

29. Ngai muli nitamu-

nika, Ngau uniginga vineu kausangu, kurusika senab maipu ngalpa wani kain waina ngau Tatiu kunakan.

30. Tana minaasin nau-puidan, a tana ladun senab pad Olive.

31. Iesu tanamunika muli, Nita rapimineikai ngaikika mura zapulinab kubil : kedamai minarpalaizinga keda, Ngat tumaiiawaian mamoe patan, a mura mamoelel dadowanemin.

32. Ngau na lak kadai tarai mina asi ; a ngau kulai uzari nitamun Galilaiaka.

33. Peteru modobia nubeka keda, Mura mabaegau ninungu rapai, ngaika rapai-ka launga.

34. Iesu muli nubeka keda, Kalakalau kai poibai-ginga, ni ngaikika thri mai kai ni gudaddeka.

35. A Peteru nubeka keda, Ngaba kaimel kai dannaurdan, ngau gud tadai-ginga. Matakeda mura nungu kaimel uman.

36. Iesu mangi tanamun murarai senab boradar nel Ketesemane, nui muli nungu kaimil keda, Nita kawa apataeau, ngai sipa uzarika wakaiiudaika.

37. Nui a Peteru a kuasar Sepetaion kazi, nui kikiri a galupan.

38. A nui tanamunika keda, Ngau nganakap koi kikiri kurusika um; nita kawa mata niimiziu, ngalpa mata poipiam.

39. Nui magikia uzari, a nui baradar pudi, a wakai iudan, nui keda, Ngau Tati ae, ngulaig na adaka mani inab ngukiuzangu ngaikika, a ngaunganakapuka aimaigi mina keda ninu ubi.

40. A nui uzari nungu kaimika, nui mangi tana utui, a nui Peterunika keda, Matakeda nita karawaegal, ngalpa kaimel poipiam, a ngat senab wadogam kubila urapon au?

41. Nita poipiam a wakai iudamiziu, tunakai nutai nitamunia mangi; nganakap ubin meka, a gamuka piraka.

42. Nui lak uzari ukasar kap wakai iudai, a nui keda Ngau Tati ae, karawaeg adaka mani inab ngukiuza ngaungu, ngau uniza, mina keda ninu ubi aimeka.

43. A nui lak kunia didi, a utui imi: tanamun dan mapuasin.

44. A nuid tanamun wanan, nuid wakai iudan thri tonar, nui muli urapon ia.

45. A nui lak kunia didi, a nungu kaimel imi, a nui tanamunika keda, Nita mata

palemiziu a nganapudimiu: amadan wadogam kubil mabaegau Kazika gudaaraika wati pawal mabaegau get.

46. Nita kadain tamau, ngalpa luduig; ina amadan nge nubeka ngaikika gudaaraika.

47. Inu nui ina muli, Iuta kid ngapa uzari, wara tanamun tuelf mabaegalngu, mabaegal koigoesar garuidamin, iudai mabaegal, a kaikazil senab lagangu, tana gurai kuiai turikau, a gabagaban.

48. Mabaegau nuin gudaaran nuid tanamunika tonar tidan, nui keda, Ngat na midi kazi ngat gudtapaman, nui senu: nita gamnekai.

49. A nui Iesunika uzari, nui keda muli, Rapi ae, Mitalnga! a nuid nuin gudtapaman.

50. Iesu muli nubeka keda, Kame, Ni mika ngapa uzari? A tana ngapa Iesun gamu nidimin.

51. Ina wara mabaeg Iesunia kaimel nui gasaman nungu kuiai turik, nuid patan iudai mabaegau mudau garkaziu kaura.

52. A Iesu nubeka muli keda, Ninu kuiai turik lak uiar mudia: kedamai kuiai turik mabaeg gasaman, tana danaurdan kuiai turikngu,

53. Nid mid ngonanu-maika ngai karawaegau ngau Tatika iudai, nungu ngaikika uiai angelal, mina koigoresar adapudai lekeona tuelf?

54. Tusi midi kid kuiku nidaizinga, mata mina ina kuiku nidan mura zapul.

55. Senab kubil Iesu muli garka kubika, Nita ngapa kuiai turik a gabagaba kusu mani, ngana gasaman ngode mabaeg puru nge? Ngalpa na kaimel maigi mudanu mimirngul, ngat ngurupai ngul mura maitui nitamun ngau gasamginga.

56. Mangi mura zapul kuiku nidan perofetau tusi. A nungu kaimel nuin wanan, a tana paran.

57. Mabaegau Iesun gasamau, a tanaiuti Kaiafanika, aiudai mabaegala minarpalai mabaegal, a kaikazil tana garuidamin.

58. A Peteru wagel ngapa sigazi gadau ulmai nubia kurusika iudai mabaegau muda, nui muiauti, nui tanuri kaimel mudau garkazia ngulaig iangu kut.

59. A iudai mabaegal, a kaikazil, a mabaegal tana luman ngalkai garka Iesunika guduiian, a tana nuin mataman;

60. A imainginga: kedamai

koigoresar ngalkai garka a imainginga. A wagel ukasar ngalkai garka ngapa palai keda,

61. Inub mabaeg keda muli, Ngat idimini Godau maigi muda, a ngat lak moidan thri maipu.

62. A iudai mabaegal kadai tari, a nubeka muli keda, Midi ni modobia iagig au? Palai midi umeumaka nibeka?

63. Iesun mulainginga a iudai mabaeg iamuli nubeka keda, Ngai nibeka mina muli, nid kauria taean ngolmunika Godau nel, ni Keriso Godau Kazi au?

64. A Iesu nubeka muli keda, Wa sena: wagel iman kai mabaegau Kazi nui tanuri getdogam mabaeg unewenelaig, nui ngapa gimal amalnu.

65. A iudai mabaegal nungu angai dumuaku ialgan, nui keda, Nui wati ia taean God; mata mina laungagarka ngalpunia? nita ia karingemin nuid wati taean Godka.

66. Nitamun ia midi? A tana keda, Mina nui danurdan.

67. A tana nubia mosladi, a tana getan nanaman; a wara nuin getan mataman.

68. Tana muli keda, Keriso

wae, ni de muli, Nin ngat matamka ?

69. Peteru adal niar : a ngawakazi nubeka uzari, na keda, Ni kaimel Iesunia Galilailaig.

70. Peteru gud tadi, nui keda, Ngai karawaeg senab ia ni na muli.

71. Nui adakaadan iradongu, a wara ngawakazi nuin iman, a na muli mura mabaegka, Inub mabaeg kaimel Iesunia miarngul nui Nasaretalaig.

72. A nui gud tadi, a nui kauria taean keda, Ngai karawaegau senab mabaegau.

73. Amadan mabaegal kadai tari, tana muli Peterunika keda, Mina ni wara tanamunungu, keda mai nitamun iangu gud meda urapon.

74. Nui mata kauria taean, nui keda, Ngai karawaeg senab mabaeg. A kalakala kid poibi.

75. A Peteru ngonanumani setab iadai Iesun mulaizimal nubeka, Kalakalau poibaingga kai, tumakai ni thri tonar ni gud tadeka ngaungu. A nui adakaadan mina nui koi mai.

GIZU XXVII.

1. A goiga armin mizi, a iudai mabaegal a kaikazil tana dandoritia keda Iesunika matamka.

2. Tana nuin doridimin, a tana nuin iuti, a Ponotio Pilatonika poiban danagar-kazika.

3. Iuta imai, gudaarai-zigau, a nungu modobi, a nungu wati wakaasin, a nuid lak thode mane poiban iudai mabaegal a kai kazil.

4. Nui keda, Ngai wati pawa, ngat pawagi mabaeg gudaaran. A tana keda, Midi ngolmunungu launga, ninungu ?

5. Nuid manel taean maigi muda ; a nui adaka uzari ; a nui nungungu kunumin.

6. A iudai mabaegal manel gasaman a tana keda, Zangu mudanu unaigi, kedamai kulukau barpudaizinga.

7. A tana iauman keda mina keda, barpudan boradar peletau aimai kazi, a adazi mabaegau marama tiai lag.

8. Kedamai taraika senab boradar, Kulukau boradar, kurusika inab tonarnu.

9. A kuiku nidan perofetau ia Ieremian keda, Tana gasaman mane thode, nungu

barpudaizinga, tana barpudan sena, Isaraelau kazil.

10. A tana barpudan bo-radar peletau aimai mabaeng-nu, matakeda Kuikugarka ngaikika muli.

11. Iesu kadai tari dana-garkaziu paru : a dana garka iapupoibi keda, Ni Tutaiu Kuikugarka wau? A Iesu nubekakeda, Wasenaniumeka.

12. A nuin gudauian iudai mabaegal a kaikazil, nui iagig.

13. A Pilato muli nubeka Keda, Ninu karingemiginga wau, tana koigoresar zapun nin supamin?

14. Nungu urapon iangu mulaiginga; a dana garka ngana wali.

15. A dana garka nuid adaka uiaika wara mabaegau doridimizinga wara tai, a war tai, tana mura garka kubi, wara mabaegau na tana ngonanumani adaka uiaika.

16. Senab tonar tanamunika niar war mabaeg wati-laig, nel Parapa.

17. Kedamai Pilato muli tanamunika keda, Nga mabaeg nita ngonanumaika, a ngat adaka guit waean? Parapa au? midi Iesu nungu nel Keriso au?

18. Kedamai nui ngulaig wati nganakap tana nuin poibaika.

19. Nui tanuri nungu niaiza iangu sakarpudai mabaeg, a nungu ipi wara ia waean keda, Maigi nid wara ia aiman nui senu mina pawal mabaeg; kedamai nguzu koi kikiri ngat piki taean mema nubeka.

20. A adapudai iudai mabaegal a kaikazil, tana lupan garka kubi keda muli, mina Parapa guitwaean, a Iesun mataman.

21. A dana garka muli tanamunika keda, Wara nga niaumaka, nita ngonanumani, a ngat adaka mani nitamunika? a tana keda, Mina Parapa guitwaean.

22. A Pilato muli tanamunika keda, Za miai ngat aiman Iesunika nungu nel Keriso? A tana nubeka muli keda, Nubeka satauro puidan.

23. A dana garka muli keda, Midi wati pawa nuid aiman? A tana mata wal tidun keda, Nubeka satauroka.

24. Pilato ngulaig nungu ia mata mina launga, tana mata kozikozi muli, a nuid nguki gasaman a nungu get garwalgan parunu mura garka kubika a nui keda, Ngai iananab kulka inubi mabaeg mina pawa; mata nitamun ia midi.

25. A mura mabaegau ia keda, Ngoi a ngolmun kazil nungu kulka ngolmunika gimal.

26. A nuid Parapa adaka mani tanamunika : a nuid Iesun palngin a nubeka poiban satauroka.

27. Tana kaubu mabaegal tana Iesunika iuti senab mudau dana garka, a tana kaubu mabaegal tana nubeka garuidamin.

28. A tana nungu angai dumuaku adaka mani, a tana kulkadgamulnga nubia angan.

29. A tana nuran patalpu, tana aiman kuiku uza, a tana nungu kuik angan, a tana nungu getdogam poiban teki; a tana nungu paru kulun tari, a tana nuin giun salman, tana keda, Mitalnga Iutaiu Kuiku garka!

30. A tana nuin mosn sulupan, a tana teki gasaman, a nungu kuiku mataman.

31. Tana minaasin nuin giun salman, a tana senab dumuaku adaka mani, a tana lak nungu dumuaku angan, a tana nuin iuti a satauro poiban.

32. A tana ladu, a iman senab Kulenelaig, nungu nel Simona, a tana nuin

wakai supaman nungu satauro mani.

33. Tana mangi senab boradar nel Kolokota, muinu, kuiku lag,

34. A tana nubeka poiban vineta ukaman zazapelalpu tana nuin tauian; nui mitipatan a nui uningana.

35. A nuin satauro puidan, a tana nungu dumuakul dadia mamain, a tana bubami sagul aiman nungu dumuakul; a perofetau ia kuiku nidan, Tana dadia mamain ngau dumuakul, a aiman bubami sagul ngau angai dumuaku.

36. A tana apatanor senab za, a tumai iawaiian nubeka.

37. A tana tusi wanan gimal nungu kuikun keda, IESU INU IUDAIAU KUIKUGARKA.

38. A tana nuin satauro puidan kaimel ukasar puru mabaeg, wara getdogam, a wara bodaidogam.

39. A mabaegau kidakidan todik tana nubeka wati ia taean, a tanamun kuik galupan.

40. Tana keda muli, Nid mabaeg idimin maigi mudau, a thri maipu lak aiman, ni ninungu danulmai-ka. Ni na Godau Kazi, ni muluka sizar sataurongu.

41. Matakeda tana giun mani adapudai iudai mabaegal, a kaikazil, tana keda,

42. Nuid warigal danwalman; nui karawaeg nungungu danwalman. Nui na Isaraelau Kuiku garka, mina nui muluka sizari sataurongu, a ngalpa nubia kapuaka asin.

43. Nui kapuakaasin God; nuid nuin gudazipuidan nungu ubi na nubeka; nui kedamuli, Ngai Godau Kazi,

44. Matakeda kuasar puru mabaeg nubeka wati ia taean gimal sataurongu.

45. Kuikaiman wadogam maipu tonar sikis, a senab lag mura inur kurusika wadogam maipu nain.

46. Amadan wadogam maipu nain a Iesu koima walmizi keda, Eli, Eli lama sapatani? keda iadai, Ngau God wae, ngau God wae, nid mika ngana kasa wanan?

47. A mabaegal kadai tari karingemin, a tana keda muli, Inub mabaeg Elianika walmizi.

48. A wara mabaeg zilami, nui gasaman senab ngarngare, a dardan vinetanu, a puiu kutia gimal angan a nubeka unika.

49. A wara mabaegal keda muli, Mata wanau kai Elia ngapa nuin walman.

50. A Iesu koima walmizi, a nungu maringu getwani.

51. Ina maigi mudau du muaku gimazi ilagi kurusika apal; a baradar gagui mizi, a ngoidad pisi muli.

52. A maram pisi muli, koigoresar maigi mabaegal utuizigal tana kadai tari.

53. Minaasin nui kadai tari, a tana ngapa maramngungu, a tana ladun maigi go gaitia, mura mabaeg tana mun iman.

54. A kuiku mabaeg urapon handed tumaiiwai-
aia mabaegal kaimel, Iesun tumaiiawaiian, tana iman gagui man, a zangu aimai, a tana mina koi akan, tana keda, Mina nui Godau Kazi.

55. Koigoresar ipikazil koisigazi nagimir, tana wangel Iesunika Galilaiangu, nubeka mudau garkazil:

56. Tana asimin Maria Makatala, a Maria Iakobo a Iose palamun apu, a Sepetaion kazil a palamun apu.

57. A kutau mainu kurusika a zapulaig ngapa nui Arimataialaig, nungu nel Iosefa, nui Iesun kaimi;

58. Nui Pilatonika uzari, Iesun gamuka iaudaika. A Pilato muli keda, Gamu malarar.

59. Iosefa gamu mani,

nuid supanuran senab du-
muaku lino, tugginga,

60. A wanan nungu ma-
ramnu, pamaizimaipu kula ;
a nuid koi kula kadaman,
a gud balpaman marama a
adaka uzari.

61. Maria Makatalalaig
sī, a wara Maria palai mara-
ma balbalgiza tanoriman.¹

62. Magibatainga senab
mainu butupataizinga, Pi-
lato garuidamin adapudai
iudai mabaegal, a Faresaiol.

63. Tana keda mulimin,
Dana garka wae, ngoi ngo-
nanumaika senab ngalkai
mabaeg keda muli, Thri mai
na mina asin, a ngai lak
kadai tari.

64. Inu ni muli mamui
gud matamnekai kurusika
thri mainu, tumakai nungu
kaimingu kubilnu uzar na
a purunu maitai nungu
gamungu, a tanamunungu
mulalai keda, Nui kadai tari.

65. A Pilato muli tanamu-
nika keda, Nitamunia sī tu-
maiawai mabaegal sī nita
ladun mamui guda matamau.

66. A tana ladun, a ma-
ramnu gud mataman, a
tonar wanan a tumaiawain
mabaegal.

GIZU XXVIII.

1. Sabati minaasin, a war
maika kulai arpaka dada-

mainu, a Maria Makatala a
wara Maria palai uzariman
a maram iman.

2. Ina mina koima pina-
narapi: kedamai Kuiku gar-
kaziu angela, nui ngapa a
maram gudpudan a nui
gima tanori.

3. Nungu gamu ponipa-
nid gamulnga, a nungu du-
muaku miakalnga mata-
keda kiona:

4. Tumaiawai mabaeg-
gal tana mina koi akan a
galupali, tana kid tai ngode
danurdan mabaeg nge.

5. A angela muli sipalab
ipikazika keda, Nipen akagi:
ngai ngulaig nipel ngapa
Iesun lumaika, satauro pui-
daizig.

6. Ina launga meka: nui
kadai tari matakeda nungu
kulai mulaizinga. Nipel
ngapa imaika Kuiku gar-
kaziu unaizimaika.

7. Nipel kazike uzarima-
riu, nungu kaimel iadu tureu
nui besaiudi kadai tari, nui
kulai mema Galilaiaka; ni-
ta sewa nuin imanekai: inu
ngai nipenika muli.

8. A palai maramngu
akan igaligal uzarman,
palai zolmeuman a nungu
kaimil iadu turi.

9. Palai uzariman nungu
kaimel iadu turi, a Iesu pa-
lamunia dadialami, nui keda,

Mitalnga gar. A palai ngapa a nungu ngar gasaman, a muluka tideuman nubia. .

10. Iesupalamunika keda, Nipel akagi: nipel uzarimariu, ngau kaimen iadu tureu tana Galilaiaka ladun kai ngaikika imaika.

11. Palai uzariman, a tumaiiawain mabaeg iadu turan adapudai iudai mabaegal mura zapul aimzimal.

12. A tana mura kaikazil garuidamin a iauman, a mane poiban kaubuzigaka.

13. Tana keda, Nita iadu tureu nungu kaimel ngapa kubilnu, tana nuin walsami bangal ngoi utui palmngu.

14. Dana garkaziu na karिंगemin, ngoi nuin galngalkan, a ngoi nitamun gudazipuidan.

15. A tana manel mani, tana aiman matakeda tana-

munika ngurupan; a senab ia kidakidan zilam babab Iutaia kurusika inab tonar.

16. A nungu kaimel eleven Galilaiaka ladun senab padka Iesun iawadan tanamunika,

17. A tana nuin iman, a tana muluka padidimin nubeka; a warigal kaubadua-kasimir.

18. A Iesu uzari, nui muli tanamunika keda, Ngaikika poibaizinga kupai gimal a ina apal,

19. Ina nita mimin mura lagka kaimel aimguruig, bapataiso tanamun, Tatiu nel, a Kazi, a Mari.

20. Nita tanamun ngurupai guruig mura zapul ngai nitamunika muli: inu, ngai mata nitamunika puzik mura mainu, kurusika apau kut. Amen.

INA EVANGELIA

MAREKON MINARPALAIZINGA.

GIZU I.

1. Ina kuikaiman kapu iadai, Iesu Keriso Godau Kazi.

2. Keda minarpalan tana

perofeta, Ngat kulai waean ngau iadai mabaeg ninu paru, ninu iabugudaka butupataika ninu parunu.

3. Sena mabaegau wakai bupanu pagar keda, Butupa-

tau Kuiku garkaziu iabugud, balbal tidau nungu koi iabu.

4. Nuid Ioane bapataiso sī bupanu, a iadu turai bapataisongu watiwakaasin a guitwaeen wati pawa.

5. Tana Iutaialaig mura nubeka iuti, a tana Ierusalemalaig, a nuid tanamun bapataiso senab sarka Ioridana, a tana iakaman tanamun wati pawa.

6. Ioane angi kamela magad, a nungu wakau alo gangau, a nungu ai kupasi a utua,

7. Nui iadu turan keda, Wara kai wagel, nui ngai-kia adapudai, ngai mata mina launga apasika guda-uaika ngarau zangu uruka.

8. Ngat nitamun ngukin bapataiso maika; a nuid bapataiso maika Maigi Maringu.

9. Senab mura mainu Iesu sizi uzari Nasareta a Galilaiangu, a Ioane nuin bapataiso mani Ioredanau.

10. Nui kadaka wali ngukingu, a nuid dapar iman pisi muli, a Mari muluka nubia gimal aimi matakeda goinau.

11. Kapu wakai ngapa daparungu adakaadan keda, Ni ngau mina noidail Kazi, ngau nibeka ikae.

12. A marin nuid mani bupaka.

13. Nui si bupanu foate kubilal, a Satana nuin nutan: toidal urui sī; tana angelal nubia mudau garkazil.

14. Ioane tana taean doridimī mudaka, a Iesu Galilaiaka uzari, a mina iadu turan Godau kunakan keda,

15. Mangi senab tonar, Godau kunakan amadan; nita wati wakaasin a pautun senab mina iadai.

16. Nui maba uzari amadan senab dania Galilaia, a nuid Simona iman, a Anete-rea nungu tukuiap palai pingi taean dania: palai pingiu mabaeg.

17. Iesumuli palamunika, Nipel ngai-kia asiumariu, ngat nipele kid taeaumaka mabaegka pingid angaika.

18. A palai wanan palamun pingi; a nubia asiuman.

19. Nui sizi magikia uzari, a nuid Iakobon iman Sepetaion kazi, a Ioane nungu tukuiap, tana sī gulunu pingi pisi uiamin;

20. Nuid palai turau-man; a palai Sepetaion gulupū wanan a mudau garka, a palai nubia asiuman.

21. A tana sizi Kapana-umika ladun; a nui muia-

uti sunagoia sabatinu, a nuid ngurupamin.

22. A tana ngana taean nungu iangu gizu; kedamai nuid tanamun ngurupan ngode tonar tidai garka nge, a minarpalai mabaeg laungga.

23. Si tanamun sunagunu muinu wati marilaig; nui keda wal mizi,

24. Iesu ae Nasaretalaig! ngoi nibeka midi mimika? mid ni ngolmunika uma matamka mangi au? ngat nin ngurupan, ni Godau Maigi.

25. A Iesu nuin wadan keda, Guda wani, nungungu adakaadan.

26. A wati marin nuin gugabid taean, a koima wal iudan, a nungungu adakaadan.

27. A tana mura ngana taean, a warigal iapupoibimin, a warigal keda, Ina keda miai mani? miai ina kain iangu gizu? kedamai nui tonar tidan garka mariu nguruturai, nui muli a tana nubeka karingemin.

28. A nungu iadai Galilaila babab zilami.

29. Tana adaka danami sunagongu, a Simonan lagia tugumi a Aneterea wal, tana kaimel Iakobo a Ione.

30. A Simonan ipiu apu

apia iar gamu kikiri kamanlaig; a tana soabaginga nubeka poiban.

31. Nui amadan nabia, nuid gasaman nanu get, nan kadai tari; a nanu kikiri minasin, a na mudau garka tanamunika aimi.

32. Kurusika kutanu, goigana pudi, a tana nubekangan mura kikirilaig, a warigal temoni muiautaizigal.

33. A mura gogait pampipi senab pasa.

34. A nuid doinidan koi goresar mabaegal war war kid kikirilaig, nuid nguruturan koigoresar temonilgau; nui tanamun wadan muleka, kedamai tana nungu ngulailgau.

35. Magibatainga, nui danpali, nui adaka uzari kazigi dogamuka, a wakai iudan.

36. Simona a tana nubia asimin.

37. A tana nuin dada gasaman, a nubeka mulimin keda, Tana mura nin lu maika.

38. Iesu muli tanamunika keda, Ngalpa luduik senab lago, ngaikika sewa iadu turai kai, kedamai ngai ngapa uzarima.

39. Nui muiautari muinu tanamun sunago mura Galilaila, a temonil nguruturan.

40. Wara lepela nubeka uzari, nubia iudi kulun tari, nui keda, Ninu ubi na ngana gar garwalgan.

41. Iesu nubia wakaiasin, a nui get pagai, a nubia nidi, a nui keda muli, Ngai ubin meka nibeka mamui maika.

42. Nuid minaasin muli, a soabaginga nungu lepela adaka mizi mina ngataasin.

43. A nuid nuin koima gudu wadan, a nuid nuin guitwaeen a nui uzari.

44. Nui nubeka keda, Wara mabaegau ngulaig palaigi; a ni uzari, ninungu iakaman iudai mabaeg, nibeka poibaika zapuka Mosen iatumzinga tanamunika tonar tidaizinga, ni war ngatalnga nge kai.

45. A nui uzari, a koima iadu turi senab iadu, kedamai Iesun uzaringinga senab gogaitka; a nui iawaika si kazig dogam, a mura dogamungu mata iananab nubeka iudi.

GIZU II.

1. Minaasin wara mainu, a nui uzar Kapanaumika; a iadai zilami keda nui si mudanu muinu.

2. A mura mabaeg garu idamin pasa putaginga, a

nuid tanamun iadu turan senab iadu.

3. A tana nubeka ladu, a tana angan rimarimalaig, foa mabaegal gima toridi.

4. Tana karawaeg nubeka amadan, kedamai garka kubi, a tana koanga pudan lag gima, a tana pauwaeen nungu toie, nui apia iar rimarimalaig,

5. Iesu iman tanamun kapuakaasi, a nui muli senab rimarimalaig keda, Ngau turukiai kazi ae, minaasin ninu wati pawa guitwaeen.

6. A warigal minarpalai mabaegal si masir, tana nagami tanamun nganakapun,

7. Nuid mika keda God geget pungan? keda, nga ngulaig guitwaeen wati pawa, mata God?

8. Iesu ngonanumani a nui ngulaig tanamun nganakapu, a nui tanamunika keda, Nita mika nukunuku iaumaika nitamun nganakapu?

9. Magi zaget midinga, keda muli inu rimarimalaig, Ni uzari, ninu wati pawa guitwaeen; launga keda wau, Ninu toie marara a uzari?

10. Ikakal nita ngulaigal, mabaegau Kazi nuid kupai angaika apia nuid wati

pawa guitwaeon, (nui muli senab rimarimalaig keda,)

11. Ngai nibeka muli, Kadai tari a uzari, a ninu toie marara, a ninu mudaka uzari.

12. A nui kadai tari a nungu toie mani, a maba uzari tanamun paruia; a tana mura lupali, a God tauman, keda, Ngai pun kulai keda pawau imainginga miar.

13. Nui laki ngukia uzari; a nubia puidi, a nuid tanamun ngurupar.

14. Nui uzari, a Levin iman Alefaion kazi apatanori iudau muda, a nui nubeka keda, Ngaikia kaimi asir. A nui kadai tari a nubia asin.

15. A nui apiaunan senab mud a purutan, koigoesar telona, a wati pawal mabaegal kaimel Iesunia a nungu kaimel; kedamai koigoesar nubia wagem.

16. A minarpalai mabaegal, a Faresaiol nuin iman kaimel telonalagia purutan a wati pawalgia, a tana muli nungu kaimika keda, Mika nui kaimel puratika, a ngukin waneka telonalagia, a wati pawalgia?

17. Iesu karingemin, a nui muli tanamunika keda, Mata mina launga

gabu mabaegau kikirigigaka, mata kikiriligaka: ngau ngapa mainginga mina pawalgaka turaika, wati pawal mabaegal tana watiwakaasin.

18. A Ioanen kaimel, a tana Faresaiol kaimel tana gudgaruidamin: keda mai tana ngapa nubeka keda, Minggu Ioanen kaimel, a Faresaiou kaimel, tana gudgaruidamin, a ninu kaimel gudgaruidaminginga?

19. Iesu tanamunika muli keda, Midi ngulaigau kain turaizig gudgaruidamin tonar tana turaizigia? tana karawaeg gudagaruidamin tonar kain turaizigia.

20. Mangi kaine senab tonar, adaka mani kain turaizigia tanamunungu, senab mainu tana gudgaruidamin.

21. Mabaegau pisiuiminginga kuluba angai dumuaku kain angai dumuaku: keda ilgai na kuluba angai dumuaku kain uiamizimaingu, a lak ialagai.

22. Wara mabaegau mainginga kain wainau kuluba buiū, keda malai na wai palgalalai; kedamai waina adaka iudi buiūn sagulpu lan; mina wainau malan kain buiū.

23. A nui maba uzari sabatinu saitou apia, a

nungu kaimen saitou tam tidaman.

24. A tana Faresaio nubia keda, Tana senab za mika aiman sabatinu aimgiza?

25. Nui tanamunika keda, Nitamun getatidai-ginga au Tavitan aimzi- maingu, aigi mainu nui ia-ragi, a warigal nungu kaimel?

26. Nui muiauti Godau mudia, Aviata adapudai iudai mabaeg nungu tonarnu, nui aretou purati laulau paru, nuid nungu kaimel poibi?

27. Nui tanamunika keda, Sabati aiman mabaegka, mabaegau aimginga sabatiu zangu.

28. Senu mabaegau Kazi sabatiu Kuikugarka.

GIZU III.

1. Nui lak muiauti sunagoia; war mabaeg si muinu umazigetanga.

2. Tana nuin danan purutan, mid nuid nuin sabati doinidai kai au; a tana nuin gud uian.

3. Nui muli umazigetala maika keda, Sewa dada kadai tari,

4. Nui muli tanamunika keda, Midi mina pawa sabatika? geget au, mid bors

wau? mid danulmaika au, midi danuradan wau? Tana mata iagiasimin.

5. Nui kidakidan nagi a ngurumaasin tanamunika nganakap kikiri, kedamai tanamun nganakap koiridanga, nui muli senab mabaegka keda, Ninu get luai. A nungu get luai, a nungu get mamui matakeda war getad.

6. Tana Faresaioligal adaka danami, a tana kaimel iauman Herotianolaig nubekamataman.

7. Iesu a nungu kaimel maba ladun ngukia amadan; a garka kubi nubekaiuti ngapa Galilaiangu, a Iutaiangu, a Ierusalemangu.

8. A Itumaiangu, a Ioritangu babab; tana ngapa dogamungu Turo a Saitonu koigoesar mabaegal nubekaladun, tana ubin mimin karingemika nungu aimzi- maika.

9. Nui nungu kaimel muli keda, Ngana sewa magi gulun ugaziu, kedamai garka kubi nubeka zub nanamai.

10. Mata koigoesar nungu doinidaizimal kedamai mura kikiriligau, mina mabalka imar, a nuin gamu taran.

11. A mura wati maril

nuin iman, a tana nubeka apapudimin, a wal keda, Ni senu Godau Kazi.

12. Nuid koima tana wadi tanamunungu, nungungu iadu palagalai,

13. Nui kadaka wali pada, nui ubin miar warigka turaika; a tana nubekaladun.

14. Nuid kadaka puidan tuelf mabaegal nubeka nuid kaimel, nuid tanamun waean iadu turaika mina iaka.

15. Nuid tanamunika kupai poiban, tana doinidan kikirilaig, a nguruuidan temonil.

16. Nuid Simonan nel taran Peteru nge.

17. A Iakobo Sepetaion kazi, a Ioane Iakobon tukuiap, nuid palamun nel tarau-man Poaneki, muinu, Sepal duiman kazi.

18. A Aneterea, a Filipino, a Patolomaio, a Mataio, a Toma, a Iakobo Alefaion kazi, a Tataio, a Simona nui Kananalaig.

19. A Iuta Sekaralaig nuid nuin gudaaran.

20. Tana wara mudia tugumi; a garka kubi lak garuidamin, tana aingu purutaingana mimir.

21. Nungu buai karingemin, tana adaka danami nubeka gasamka, tana keda mimir, Nui dimidem.

22. Tana minarpalai mabaegal muluka sizari Ierusalemangu, tana keda, Si nubia Pelesepuolo dana garkaziu temoni, kedamai nui nguruturai temoni.

23. Nuid tanamun turan, a nui muli tanamunika keda setab iadai, kulai iakamzimal, keda, Mid kid Satana nguruuide Satanan?

24. Wara kunakan na ia taramin, midi kid mata meka.

25. Buai na iataramin, midi kid senab buai mata meka.

26. Satana na guitwaie nui nungungu, a iatarami, kadai tarai karawaeg, kuru-sika kut.

27. Mabaeginga muiauti kunakanga mabaegau mudia, a getlangan nungu zapul, nuid na kunakan mabaeg kulai doridimi; a nungu muda getalangane kaine.

28. Mina ngai nitamunika muli keda, Mura mabaegau wati pawal ngulaig guitwaean, a tanamun mura wati ia.

29. Mabaegau na Maigi Mari geget pugei guitwaiingana ingaru ingaru, mata mina nubeka ingaru modobi.

30. Tana muli keda, Mare si nubia wati mari.

31. Nungutukuia pal mangimin, a apu sī adal siamir nubeka turaika.

32. A garka kubi nubia tautidtai siar tana keda, Ninu apu ina a ninu tukuiap si adal nin lumaika.

33. Nui tanamunika keda muli, Ngau apu ngā? a ngau tukuiap nga?

34. A nuid tanamun danan purutan, nui keda, Ngau apu ina, a ngau tukuiap!

35. Mabaegau na Godau ubi aimka, ngau tukuiap senu, a ngau babat sena, a ngau apu.

GIZU IV.

1. Nuid lak kuikaiman tanamun ngurupan amadan nguki, a garkakubi nubia garuidamin, kedamai nui gul pati, a nui tanuri; a tana ngukia baudia masir.

2. Koigoesar iadu nuid tanamun ngurupai kulai iakamzi iadai, keda iadu nuid tana ngurupai keda,

3. Nita karingemizu; Senu mabaeg lupan saito, nui uzari a lupan.

4. Aŋ nuid lupan saito, wara sī noridi iabugud pasi, a urui ngapa palgin a purutamin.

5. Wara mal norid gimal apapu, soabaginga malgui

adan apapungu kedamai poangat boradar.

6. A goiga danami, a boradar kamana asin, um gar asin kedamai sipiginga.

7. Wara mal noridi patal pui dada kaimel a patal pui malgui adan a sirisiri nuran, kedamai kausaginga.

8. Wara mal noridi mina baradar, a malgui adan, a magubi koima thode ianana a siksete a urapon handed.

9. Nui keda muli tanamunika, Mabaeg nga kauralaig wa nuid karingemin,

10. Nui nungu kurusaig niar, a tana warigal nubeka iapupoibimir, a wara nungu kaimel tuelf, sena iakamzinga.

11. Nuid tanamunika keda, Nitamunika poibai gumi za Godau kunakan; mata nideka tanamunia siki adia kulai iakamzinga:

12. Tana mamui nagi a imainginga, a karingemin a luamginga; tumakai kidtaan a guitwaeen tanamun watipawa.

13. Nui, muli tanamunika keda, Nita kulai iakazi maingu a karawaegal au? Midi keda nita ngulainginga kulai iakamzi iangu mura?

14. Senab mabaeg lupan saito, nuid inab ia lupan.

15. Tana ina iabugud pasi, inab ia lupan; inab ia tana karingemin, a Satana ngapa a adaka mani muingu tanamun nganakapungu lupazinga.

16. Matakeda tana ina lupan iapapu baradar; tana karingemin senab ia a ikae;

17. Tana sipigigal, tana tuma mainginga, galupai mangai na, a keregita, tanamun rapai.

18. Tana sita lupan patal pui dada; tana karingemin inab iadai:

19. A nganakap mata kuratari pami apau zapuka, ngalkai zangu ubi, a kurusika muinu tanamun nganakap sirisiri palan kedamai kausaginga,

20. Tana ina lupan mina boradaranu; tana karingemin senab ia, a mamui toridi a kausalnga, thode iananab a sikiste, a urapon handed.

21. Nui tanamunika muli keda, Midi mani ina lampa apa dogam saitou mina maiza, mid apasiki apal unaeka au? midi nani-diginga gimau lampa uza au?

22. Kedamai ainginga gumi za iakamginga; a wara zangu uradginga bangal iakaman.

23. Mabaeg na kauralaig nui karingemin.

24. Nui muli tanamunika keda, Zapul nita tuma karingemin; senab minaman nita keda minaman, a bangal nitamun minaman, mabaeg na karingemin nitamun garuidamin.

25. Kedamai mabaeg koi zapulaig lak nubeka poiban; mabaeg na zapugig adaka mani senab zapul nungungu.

26. Nui keda muli, Godau kunakan matakeda mabaeg lupan saito, senab mina boradar.

27. A kubilnu a nui utui, a goiga danpali, a saitou moigui, a malgui, nui karawaeg mid kid.

28. Kedamai na kasa malgui boradarangu; nanu nis kulai kurusika kausalnga, a wagel saitou kapu ngē,

29. A senab saito noridi, a patan kedamai patai tonar.

30. Nui muli keda, Midi zapul ngalpa minaman Godau kunakan? midi zapul kulai iakamzimal?

31. Matakeda sinapiu kausa, baradar utun, adapudi magi pui mura kausangu malgui adan baradar.

32. A utun, a malgui adan, mina koipui adapudai mura puia, nan koi tamlnga

a lak niki nitun, a urui palgin, a nanu irad tidamin utuik.

33. Nui tanamunika muli seta kulai iakamzi iadai, keda mata mina tana ngu-laig ruamai.

34. Mata kulai iakamzi iadu, nui tanamunika umai; a gumi mura iadu nungu kameka umai.

35. A kutanu senab maipu, nui tanamunika muli keda, Ngalpa wadogamuka mimike.

36. A garka kubi nuid sī wanan, a nui gulupu pati. Wara magi gulai sī.

37. A ras angan, mina koi gub; a gulai baoau matamir, a pusakardaidin.

38. Nui gulunu iar kuzi gulun kun: tana nuin walman, a nubeka muli keda, Ngurupai mabaegae, ninu midi ngonanumainginga ngalpa danauradan au?

39. A nui igiuginin, a kadai tari, gub wadan, a ngukika muli keda, Apasiri a gub wani. A gub minaasin, a mina koi mataru,

40. A nui tanamunika muli keda, Nita mika akan mimika nitamun kapuakasilai mingu?

41. A tana mina koi akan, a tana kozikozi iau-

man keda, Inu nga, guban a ngukin nungu ia karingemin?

GIZU V.

1. Tana mangimin wadogam nguki, nel; Katara senab boradar.

2. Nui gulngu adasizari, a wara sī mabaeg dadia lami, nui maram tiai lag ulmai, wati maril sī nubia muiautaizimal.

3. Nui mata maramnu niar; mabaegka nubeka doridimika launga malil uru mata mina launga nubeka;

4. Koigoresar tanamun doridimī ukasar ngarau senab malil uru, nuid adaka patamir doridimizinga ngarangu; mabaeg tupud aimginga nubeka.

5. Nui mata sī padanu marama tiai lag, kubil a maipu, a wal miar, a nungu gamu kulan pugai.

6. Nuid Iesu sigaka iman, a tarizilami, a nubeka papudi.

7. A koima wal mizi keda, Ngai mid meka nibeka, Iesu ae Godau Kazi adapudai? Nid ngana kauria tiai Godau nel, kikiriu maigi.

8. Nui nubeka modobia muli keda, Ni adaka adar,

wati mari nungungu, mabaegangu.

9. Nui nubeka iapupoibi, keda, Ninu nel ngā? nui keda, Ngau nel Lekeona: ita ngoi koima.

10. Nui koima iudi nubia, keda, Ninu ngau nguruuidaigi senab lagangu.

11. Burumau gorsar siki padia todir.

12. Senab mura temonil nubeka ieudemina keda, Nid ngolmun burumka waear, ngoi tanamunia muia tuguik.

13. A Iesu tanamun waean. A wati maril adaka danami, a tana burumia muiauti; a burumal nguki mutumi, (tana babab kuasar thausan;) a tana dudupimin kaigu nguki.

14. A tana tumaiiawaian bup tugumi, a iadu turi koi gogaitia, a magi gogaitia. A tana ngapa iuti senab zapuka imaika.

15. Tana Iesunia mangimin, a tana iman senab garka temonia muia utaizig lekeonal sisi adaka danami, nui angai dumuakulaig nge niar, a nui mina kuik nge niar: a tana koi akan.

16. Tana imaizigau a iadupalgar senab pawa aiman inub mabaeg temonilaig.

17. A tana nubia iudi-

min keda, Ni adaka uzari ngolmun lagangu.

18. Nui gulupū pati, senab mabaeg temonilaig nubia gudakaturi keda, Ngaba kaimel.

19. A Iesun nubeka kuiku tiaigingana, nui nubeka keda muli, Ni lak uzari ninu mudaka, a ninu buaika, tanamunika iakamar koi ia Kuikugarka nubia nuid nin sibaunai.

20. A nui uzari kuikaiman iaduturan Tekapolilaig senab ia Iesu nubeka aiman; a mura mabaeg ngana taean.

21. Iesu lak gul kunia dardan wadogamuka, a garka kubi nubia garuidamin, nguki amadan.

22. Inub mabaeg ngapa ulmai sunagou tumaiiawaiai mabaeg, Iairo nungu nel, nuid iman, nui apasin nungu ngara;

23. Nui nubia koima umai keda, Ngau ipiai kazi um amadan: ni kai gar ngapa uzari, ninu gitaka nubia gima kabutan nabeka doindaika.

24. Iesu nubia asin; a muragarka kubi nubia wagem ladun; butagingana zuba namai nubia.

25. Wara ipika si kulkanu kikirilaig tuelf wietal.

26. Nanu za koigoesar

kasa aigitaear puiu garkazika, nanu peltiainginga kiki-ri koinga.

27. Nan karingemin Iesun pawa, a na uzari nungu kala mura mabaegia dadia, a nungudumuaku gamu taran.

28. Na keda miar, Nad na kai mata nungu dumuaku gamu taraika, ngai kai dana-laig.

29. A mata kurdar wat patan nanu kulka; na ngulaig nanu gamu peltaean senab kikiringu.

30. Iesu soabaginga ngurupan nungu nganakapunu unewen adakaadan nungungu, nui kalia nagi garka kubah dadia, nui keda, Ngaudumuaku ngat gargamu taran?

31. Nungu kaimel nubeka keda, Ninu imainginga wau garka koigoresar nibia zubu nanaika, a ni keda muli, Ngana ngad gamu taran?

32. Nuid danan purutan ngad aiman inab za,

33. A senab ipika kid akan gamu galupan, na ngulaig nanu nidai, na ngapa nubia apasin nungu paru, a iadu turan balbalginga nubeka.

34. Nui mulinabeka keda, Ngau ipiai kazi ae, ni dan-laig ninu kapuakaasingu; ni uzari ni wanab, ni dana-laig senab ninu kikiringu.

35. Warigal ngapa sunagou danagarkaziu mudangu, nui keda umai tanamunika, nui keda, Ninu ipiai kazi danuradan: ni mika ngurupai mabaeg kid waka palanu.

36. A Iesu karingemin inab ia, a nui muli senab kuiku sunago keda, Ninu akagi, nid mata kapuakaasid.

37. Nuid mura wadan nubia asilai, mata Peteru a Iakobo, a Ioane Iakobon tukuiap.

38. Nui mangi sunagou kuiku muda, nui iman tana mai, a kunapami, a mina koi mai.

39. Nui muiauti a nui tanamunika muli keda, Nita mika mai angaika a kunapamimika? ngawakaziu dan uradainginga, na utuika.

40. Tana muiu giun salman. Nuid tanamun adaka nguruturan, a tati a apu tana nubia asimin tana muiautugumi ngawakaziu utui dogamuka.

41. Nuid gasaman ngawakaziu get, nui muli keda, Talita kumi; ngai nibeka muli, ni kadai tari.

42. A senab pogai kadai tari a uzari; kedamai nanu niet uelf. A tanamadupami.

43. Nuid tanamun wadan wara mabaeg mulaig

tanamunungu ngulaigngu; a nui keda muli nabeka aidun poiban.

GIZU VI.

1. Nuid wanan senab za, a nui lagka uzar; a nungu kaimeu murarai.

2. Kurusika sabati a nuid sunagonu ngurupan: a mura tana karingemin, a tana ngana taean keda, Milagazi inub mabaeg nui gasaman inub zapul? midi kutin nubeka poibau nungu get aiman parapara koigoresar.

3. Mabaegau aimzinga launga sena, Marian kazi, Iakobon tukuiap a Iose a Iuta a Simona? nungu babat ina ngalpunia? Tana nubeka rapi.

4. Iesu tanamunika muli keda, Nelginga perofeta na mata nungu lag paudginga, mata nungu buainu, a nungu mudanu.

5. Nui paraparan aiman karawaeg mata sei, manualal mabaegal kikirilgal nungu get gima kaputan, a tana doinidan.

6. Nui ngana wali tanamun kapuakaasigimangu. Nui kidakidan uzari mura gogaitia tautid tiai, ngurupaika.

7. Nuid turan tuelfgorsar, nuid tana mata uka kid wiai, a nuid tanamunika kupai poiban wati maril nguruturan.

8. Nui muli tanamunika keda, Warzangu maigi nitamun iawar, mata pogi urapon, ianau maigi, iabuia aingu maigi, maniu araigi wakauau ianau.

9. A ukasar pukuk angi, a ukasar angai dumuaku angaigi.

10. Nui muli tanamunika keda, Midi lag nita muia tugumi, a nita apatanori sei, kurusika lak adaka danami sisi.

11. Mabaegau na nitamun mainginga, a karingeminginga, nita mimine sisi a butupali nitamun ngarangu tanamun garka aiman. Mina ngai nitamunika muli, Magi modobia Sotomaka a Komora senab iangu sakar pudai maipu, a koi modobia senab gogaitka.

12. Tana mimin, a iadu turan keda mabaegau zaget wati wakaasin.

13. Mina koigoresar temoni tanamun nguruuidazinga, a koigoresar kikirilaig idin pinin, a tana doinidan.

14. Herotakuikugarkazin karingemin; (nungu nel ada-

pudi:) a nui keda muli, Ioane Bapataiso nui lak danalaig danuradanungu, kedamai nuid aiman seta parapar.

15. Warigal keda, Senu nui Elia. A warigal keda, Nui wara tanamun perofeta sinakai.

16. Herota karingemin, nui keda, Ioane senu, ngau kuiku pataizinga, nui kadai tari danuradanungu.

17. Herota wai wara kazil Ioanenika gasamka, a nuin taeon doridimī muda, kedamai Herotia Filipon ipi nungu tukuipau: nuid nan ipi aimar.

18. Kedamai Ioane muli Herotanika keda, Mata mina launga nid ialpan ninu tukuiapau ipi.

19. Kedamai Herotia tapu kikiri asidin nubeka, na ubin miar nubeka matamka, a karawaeg;

20. Herota Ioanengu akan miar, nui mina pawal mabaeg, a nuid nuin tuma iiawaiar; a nubeka karingemin, nui aiman za koigoesar, nui ikae nubeka.

21. Mangi senab maipu zagetginga, senab maipu Herota adadin, a koi tai aiman, koigoesar dana garka, a wara dana garkazil kaubu kuikul urapon thausan, a Galilala buai gizul.

22. A Herotian ipiai kazi, na muiauti a girer adan Herotanika gamu deuka, tana babab nubia kaimel purutan; a kuiku garka ngawakazika muli keda, Ni ngaikika iapupoibi ngat za miai poibaika.

23. Nui kauria taeon, keda, Ni midi zapuka ubin meka, kurusika ina ngat dadia maika wadogam ngau kunakan.

24. Na adaka adan, a nanu apuka keda, Ngai midi zapul iudeka? A nanu apu keda muli, Ioane Bapataison kuik.

25. Na lak muiauti nubeka kuiku garkazika, a na keda muli, Ngai ubin meka ni ngaikika poibaika Ioane Bapataison kuik, mui waiuiaiu kuba araika.

26. A kuiku garkazika ngana kap wati wakaasin; a nuid ngonanumaika nungu kauria tiaizi ia, a wara tana nubia kaimel tainu kedamai nui karawaeg gud tadi.

27. A kuikugarkazil mata kurdar waeon nungu mudau garka, a nubia keda ia utumi, Ioanen kuik ngapa marar: a nui uzari a nui Ioanen kuik patan, nui si doridimī muda.

28. Anungukuik waiuiaiu kupā aran; a pogaika poi-

ban, a pogai nanu apuka poiban.

29. A Ioanen kaimel karingemin, a tana ladun a nungu gamu gimatarid a marama taean,

30. Tana aposetolo garuidamin Iesunika, tana nubeka iadu turan mura zapul tanamun aimzinga, a tanamun ngurupaizinga.

31. Nui muli tanamunika keda, Nita aiawal mata ngalpa ina kazig baradar, nita magikia nganapudimin: kedamai mabaegal koigoesar kidakidan todik, tana kara-waeg purutan.

32. Tana gul tardan kazig baradaraka.

33. A garka kubin tana nuin iman, tana tardan, tana mura ngulaigal, tana koaka paran.

34. Iesu uzari, a nui iman garka kubi, a nui tanamun wakiasin, tana matakeda mamoe tumaiiawaian mabaekinga; a nuid tanamun ngurupan koigoesar ia.

35. A mainu kuikutaInga, a nungu kaimel nubeka ladun tana keda mulimin, Ina kazigi baradar, maipu kuikutaInga.

36. Nid tanamun waean magi gogait a koi gogait si amadan, a tanamun ai ba-

rupudan, kedamai tana aigigal.

37. Nui tanamunika modobia keda, Nita tanamun aidun poibau. A tana nubeka keda, Midi ngoi luduik aika barpudaika, mata mina tenari ukasar handed, a tanamun poiban tana purutan?

38. Nui muli tanamunika keda, Areto mid nitamunia? nita imaiika a ngulaig. A tana ngulaig a muli keda, Faiv aretol, a kuasar wapi.

39. Nui tanamunika keda, Nita muli mura mabaegka siga gudal apataeau sigia.

40. A tana apia puidan siga gudal iananab urapon handed a fite.

41. A Iesu gasaman faiv aretol a kuasar wapi, a nui kadaka nagi gimal a iosia, a aretol dadiamani a nungu kaimel poiban, a tanamun parunu wanan, a kuasar wapi tanamunia poiban.

42. Tana purutan, a tana maitairun.

43. A tana tuelf ianal wangamin mura unaizinga aidai pamil, a wapiu madul.

44. Tana ina areto purutan kedangadalnga faif thausan garka.

45. Iesu mata kurdar nungu kaimel gul wangi, a kulai taradan Petesaitaka a

nuid garka kubi wanan tana ladun.

46. A nuid iawadan tanamunika a nui uzari senab pad, wakai iudaika.

47. A kutanu senab gul, mata si malunu dadal, Iesu mata nui nungu kurusaig baradaranu.

48. Nuid iawaimir, tana kepu kaubaasin kabanitun; gub paruia pakaeka; a nui tanamunika uzari kubil tonar foa, nui ngukia maba ulmai gimia, a tanamunia kulai tai.

49. A tana nuin iman, nui ngukia gimia ulmai, tana keda inu malkai au, a tana koima wal tidun: kedamai tana ngulaig nui senu.

50. Tanamurangulaig nui, a galupan. A nui tanamunika keda, Nitamun kunakanga palan nitamun nganakap: inu ngai; nita akagi.

51. A nui kadaka wali gulupu tanamunika, a gub kid launga mizi; a tana koima madupami a lupali.

52. Kedamai tana ngonatumaginga areto: tanamun nganakap koiridanga.

53. Tana tardan wadogamuka, tana mangi war lag Kenesareta, tana pauwali.

54. Tana adaka pagamin gulngu, mura mabaegal nuin ngurupan,

55. A mura dogamungu, mura iudi kedamai mura za tana nubeka karingemin a tana kikiriligal apasika nitamin.

56. Mura za nui uzari magi gogaitnu a gogaitna, tana kikiriligal wanamin sagulau baradar, a tana nubia umai keda mata nungu angai dumuaku kut gamu taran; tana nuin gamu taran tanamun doinidan.

GIZU VII.

1. Tana Faresaiol nubeka garuidamin, a warigal minarpalai mabaegal, tana Ierusalemangu ngapa ladun.

2. Tana nungu kaimel iman, tana ai purutan gettau garwalgaingana, tana iaman borsau mani.

3. Tana Faresaiolaig, a Iutaiolaig keda pawagigal tana purutana a get garwalgaingana, tana gasamani mo-roigau pawa.

4. Tana na ngapa sagulau baradar, tanamun na garwalgaingana, tana purutaingana. A koigoresar za tana mani, pelet garwalgan, a wara uniza, a wara kapa peleti, a wara apasik.

5. Tara Faresaiolaig a minarpalai mabaegal nubeka iapupoibi keda, Minggu

ninu kaimeu karara asingga moroigau pawa, tana purutana get garwalgaingga ?

6. Nui modobia tanamun ia keda, Mata mina Isaian iakamzinga nitamunika nita ngalkai mabaegal keda, minarpalaizinga keda, Inab lag tana ngaikika tauman mata iragud, a tanamun nganakap ngaungu koisigal.

7. Tana kasa wakai iudaika ngaikika, tanamun ngurupaizinga a iangu gizu mabaegau ia.

8. Kedamai nita wanan Godau iautumzinga, a mamui gasaman mabaegau pawa, mamui garwalgan pelet, a wara uniza: a koigoesar pawa nita aiman.

9. Nui tanamunika muli keda, Mina nitamun adati-ai Godau iautumizimangu, a nitamun pawau kidakidan angai.

10. Mosen mulaizi ia keda, Ni maman mani ninu tati a ninu apu; Mabaegau na wati ia taean tatika a apuka mataman :

11. A nita keda muli, Mabaeg na muli tati apu keda, Ngau zapul na mata nipenika Kopano, (Poibai sena muinu iudan;)

12. Nitamun nubeka lak poibaigi tumakai zapul aiman nungu tatika a apuka,

13. Sena Godau ia nita adaka idumi, nitamun ia nita poiban: kedangadal za koigoesar nita aiman.

14. Nuid mura garka kubi turan, nui keda muli, Nita karingemiziu, a ngurupaziu :

15. Wara za aingga kalazi uti, mabaeg getalangai-ka; midi za na adakaadan, senab zangu nubeka getalangan.

16. Mabaeg nga kauralaig, mina nui karingemin.

17. Nui mudia muiauti, nuid garka kubi wanan, a nungu kaimel nubeka iapupoibi keda, senab kulai iakamzimaika.

18. Nui tanamunika muli keda, Nita dimidel au? adau zangu mabaegia utai na, nungu getalangaingga, senab zangu nungu nganakap gasamginga ;

19. Nungu nganakapuka utaingga, mata nungu maitaka, kurusika bupaka nguruuidan, a nungu gamu toi asin ?

20. Nui keda muli, Senab za adaadan mabaegngu senab zapun geta langan.

21. Mabaegau nganakapungu adakaadan wati wakaintamam, ukasara kupalaig a mukulaig, a mataman mabaeg,

22. A puru, a zangu ubi, a wati pawa, a ngalkai a danau muku tiai, a wati nganakap, a wati ia taean a kopuri, a ngonanumaingana.

23. Seta mura watimal, ngapa adakaadan muingu mabaegau nganakap. Setab zapul mabaegau getalangan.

24. Nuid senab za wanan, a nui uzari senab baradaraka Turo, a Saitonu; nui mudia muiauti, nui ubin miar war mabaegnungu nungungu imalai: a nui kara-waeg nuin uradan.

25. Kedamaingu wara ipika nanu ngawakazi wati mari muiautaizig, nad nungu ia karingemin, na nubeka uzari a papudi nungu ngara:

26. Na Elenilaig na adan Suria Foinike; na nubia iudi temonika ngurutarai-ka nanu kazingu.

27. Iesu muli nabeka keda, Kulai kazi purutai, kedamai mata mina launga kaziu aingu taean umaika.

28. A na modobia nungu ia keda, Wagar, Kuikugarka, ni mina, wara umai apia unan apal laulau nui purutan pas magikazingu purutaizinga.

29. A nui muli nabeka keda, Ni ngatal uzarinu iangu ngatal temoni adaka mizi ninu ipiai kazingu.

30. Na mangi nanu muda, nad apasika nanu kazi gima iman temonigig.

31. Nuid wanan senab dogam Turo a Saitonu, a nui mangi senab nguki Galilaia, nui maba uzari wadogam Tekapolia.

32. A tana nubeka poiban mungamal kaurarnga a tata iadaig; tana nuin iudan nubeka nungu get gima kabutan.

33. Nuid gumi ialpan garka kubingu, nuid gitau dimur iudan nungu kauria, nui mosaladi, nungu noi gamu taran.

34. Nui daparka kadaka nag, nui nukunuku poibi, a nubeka keda, Efata, keda, Kaura pudau.

35. A nungu kaura gud pali, a nungu noi gudu waean, a nui iamuli.

36. A nuid tanamun wadan war mabaegka mulalai: nui koi zaget tanamun wadan a tana mata iadupalgan;

37. Tana koima ngana wali, a muli keda, Mata mina ita nungu zapul aiman; a nuid kaura gud palauman, a iagig muli.

GIZU VIII.

1. Senab maipu koigoresar garka kubi, tana aigigal,

Iesu turan nungu kaimel, nui tanamunika keda,

2. Ngat sibuanaika garka kubi, kedamai thri mainu tana ngaikia kaimel, tanamun purutaingina :

3. Ngaungu na tanamun uialai tanamun buai-ka tanamunungu iarapingu iabugudia ; tanamun lago paitainga.

4. Nungu kaimel modobia keda, Aretol milagazi imaika tanamunika poibai-ka ina bup ?

5. Nui tanamunika iapupoibi keda, Areto midi si nitamunia ? Tana keda, Seven.

6. Nui garka kubika muli keda, Apia poidau : a nuid seven aretol mamain a nui iosia a nungu kaimika uian, a nungu kaimen garka kubika poiban.

7. A tanamunia wara magi wapi si : a nui lak iosia, a nui muli tana keda, Nita laulau apa aiman.

8. Tana purutan a maita irumin ; a tana seven ianal wangamin mura unaizinga.

9. Tana na ina purutan foa thausan ; a nuid tanamun waeen.

10. Iesu mata kurdar wali gulupu nungu kaimen murarai, a mangimin Tamanutau baradar.

11. A Faresaiol nubeka iuti, a nubeka iapupoibi gi- mau tonar, nubeka nutan.

12. A nungu nganakap nukunuku poibi, keda, Mika inab maikuikun tonar lumai-ka ? ngai nitamunika mina muli keda, Ngau tonar poibaingina inab maikui- kuka.

13. A nuid tanamun wanan, a nui gulupu pati a wadogamuka taradan.

14. Tanamun aretou mai iakanori, mata urapon areto si tanamunia gulun.

15. Nuid tanamun wakaiuan keda, Nita akami- guruig Faresaioligau irurza- ngu, a Herotan irur zangu.

16. Tana kozikozi iau- man keda, Nungu iangu sena ngalpa aretou maingina.

17. Iesu mamui iman tanamun nganakap, nui tanamunika muli keda, Nita mika kozikozi iaumaika, nitamun aretou maingina ? nita karawaegal au ? a nitamun karingemigingina wau ? a ngonanumaingina wau ? nitamun nganakap mata koiridanga wau ?

18. Nita danalgal, a nita imaingina wau ? a nita kaurargal a nita karingemi- gingina wau ? a nita ngonanu- maingina wau ?

19. Setab faiv aretol

ngat dadia mamain setabi faiv thausan mabaegka, ianal midi nitamun ungaizimal? A tana keda, Tuelf.

20. A setab seven aretol seta foa thausan mabaegka, ianal midi pusakardaizimal? Tana keda, Seven.

21. Nui muli tanamunika keda, A nitamunungu wakain tamamal minggu?

22. Nui Petesaita mangi: tana dangig nubeka angan, a nubeka iudimin nubia nidaika.

23. Iesu dangigau get gassaman, a nuin iuti gogaitia kalaka; nui dan mos ladi, nungu get gima kabutan a nui iapupoibi nubeka keda, Nid zapul imi au?

24. A nui kadaka nagi, a nui keda, Ngat mabaegal iawaimika ngode puil nge todik.

25. Nuid lak get kabudan nungu dana, a nui keda muli, Kadaka nagi; a nuid mamui kaine imi mura mabaegal.

26. A nuid nuin nungu buaika waean, a nubeka muli keda, War gogaitia muiautaigi, a wara mabaegau iadu turaigi senab gogaitau.

27. Iesu a nungu kaimeu murarai uzari senab gogaitia Kaisareia Filipino; tana si iabugudanu, a nui iapupoibi

nungu kaimika keda, Mabaegau ia ngaikika ngai ngā?

28. Tana modobia nubeka keda, Ni Ioane Bapataiso: a warigal, Ni Elia; a warigal keda, Wara tanamunungu perofeta.

29. Nui tanamunika keda, A nitamun ia midi ngaikika ngai ngā? A Peteru modobia nubeka keda, Senu ni Keriso.

30. A nuid tanamun wadan, nungungu iadu polgailai war mabaegka.

31. A nuid tanamun lak ngurpan keda mata mina mabaegau Kazi kikiriugassaman koigoresar zangu, a tana kaikazin nuid adati, a minarpalai mabaegan a adapudai iudai mabaegan nungu matamai, thri mai na minaasi, a lak kadai tari.

32. Nuid mamui iakamani senab ia. A Peteru nuin getia iuti, a nuid nuin koma wadan.

33. A nui kalia nagi nungu kaimika, a nuid Peteru wadan keda, Ni ngau kalia tai Satana wae: ninu ngonanaumainga Godau zangu, nid mabaegau zapul ngonanaumaika.

34. A nuid garka kubi turan, a nungu kaimeu murarai, nui tanamunika muli keda, Garka ngā ngaikika

asika meka, nuid doridei nungu satauro, a ngaikia asi,

35. Mabaegau na nungu danalaig kutalpalai, sagulupalai sena; midi mabaegau nungu danalgau sagulpalan ngaungu mina iadai, wa gudazipuidai.

36. Zapul miai mata mina mabaegka, nuid na mura apau zapul gasaman, a nungu danlaig sagul palan?

37. A midi zapul mabaegngu, nui poibaika nungu danlaig modobia?

38. Mabaegau na ngau-ngu a ngau iadai asiran meka inab maikuikul ukasar kupalaig a wati pawal; mabaegau Kazi matakeda asiran meka nubeka, nui na ngapa a mura nungu maigi angelal Tatiu koi paud.

GIZU IX.

1. Nui tanamunika muli keda, Mina ngai nitamunika muli keda, Ina kadaitari warigal tana danurdaingina tumakai tana iman Godau kunakan a nungu koi paud.

2. Sikis maipul minaasin, a tana ladun Iesu, a Peteru a Iakobo, a Ioane gimau pad, mata tana; a nui kid tai tanamun parunu.

3. Nungu angai dumu-aku ngaki, mina miakalnga

matakeda kiona; war mabaegau apau ngulaingina garwalgan angai dumuaku keda miakalnga.

4. A tanamunika iakaman Mose a Elia: palai Iesunika iauman.

5. Peteru iamuli Iesu nika keda, Rapi wae, mata mina ngalpa apatanori ina; a ngoi moidan thri mudal; wara nibeka, wara Mose, wara Elia.

6. Kedamai nui karawaeg wara ia taean; tana mina koi akan.

7. Zian tanamun aban; ia kid adakaadan ziangu keda, Ngau noidoil kazi senu: nubeka karingemiu.

8. Tana mata kurdar kidakidan nagi, mina warigal imaingina mata Iesu a tana.

9. Tana padangu muluka sizarimin, nuid tanamun guda wadan, tana tanamunungu iadupolgai tanamun imaizimaingu tumakai mabaegau Kazi kadai tari danuradaizig.

10. A tana gasaman senab ia, a guda arimin, keda, Mid kid danuradai-zigau lak kadai tarai.

11. A tana nubeka iapupoibi keda, Mika minarpalai mabaeg keda muli, Elia kulai ngapa?

12. A nui tanamunika

modobia keda, Elian kulai ngapa mai, a lako aiman mura zapuka; keda minarpalaizinga mabaegau Kaziu koi kikiri mura zapungu, a nungungu ubigiasī.

13. A ngai nitamunika muli keda, Elia minaasin ngapa mizi, tana minaasin aiman zapul tana na ngonanuman, ngode minarpalai nuin.

14. Nui mangi tanamunia nungu kaimia, nuid iman garka kubi tanamunia gar-kazid pagi, a tana minarpalai mabaegan, tana tuma iapupoibi tanamunika.

15. A garka kubi nuin iman, tana koima iagami taean, tana ngapa paran, a nuin getpudan.

16. Nui iapupoibi minarpalai mabaegka keda, Midi zapuka nita tanamunika iapupoibi mika?

17. Wara mabaeg tanamunungu modobia keda, Ngurupai mabaeg ae, ngat nibeka inu angan ngau turukiai kazi iagi mari muiautaizig;

18. Nuid mina gasaman ngurid naniti; a nungu de iudi, a nungu danga nguruputumin, a sigwai; ngai minaasin muli ninu kaimika tana nguruturan, tana iau nuti, a tana karawaegal.

19. A nui tana nubeka modobia keda, Kapuakasigi maikuikulae, ngau nitamunia niai midi kurusika? a ngau kamai mai mid kurusika? nui ngapa ngaikika mariu.

20. Tana nuin nubeka poiban; a nuid nuin iman, a marin nuin sigazi taean; a nui baradar pudi sirsimi, a nungu gudua de iudi.

21. A nui nungu tati ka iapupoibi keda, Midi mai mangaidin senab za nubia kulai madin? A nui nubeka muli, Magikazingu.

22. Mata koigoresar nungu muika tia, a ngukika lak keda nungu geGED mai, ninu na ngolmun sibuanan a ipupoidai.

23. Iesu muli nubeka keda, Ninu na kapuakaasi, koigoresar zangu mabaeg na kapuakaasin.

24. Magi kaziu tati wal mizi, nui mai keda, Kuikugarka wae, ngai kapuakaasin; ngana ipupoidar senab magi kapuakaasi,

25. Iesu iman garka kubi ngapa tari uzari, a nuid wati mari wadan, a muli nubeka keda, Ni wati marilaig a kauragig, ngai nibeka keda, Adakaadar, nubia lak muiautaigi.

26. A mari wal mizi, a

nuin sigazi taean, a nui ada-kaadan; a nungu kid tai ngode danauradzig nge; wara mabaeg keda, Nuid danuradan.

27. A Iesu nungu get gasaman, a kadai taran; a nui kadai tari.

28. Iesu muiauti mudia, a nungu kaimel gumi iapupoibi nubeka keda, Ngoi mika ian nuin nguruturad?

29. Nui muli tanamunika keda, Mata wakai iudan, a gud garuidamin, ngulaigi keda zangu nguruturai.

30. Tana wanan senab za a Galilaiaka ladun; wara mabaegnungu ngulaingnu.

31. Kedamai nungu kaimel ngurapai, Mabaegau Kazi poiban mabaegau getaka tanamun nungu matam; tanamun na minaasin nungu matam, a nungu lak kadai tarai thri maipu,

32. Tanamun ruamginga senab iangu, tana akan lak nubeka iapupoibi.

33. Iesu mangi Kapa-naumi: nui si mudanu muinu, nui tanamun iapupoibi keda, Nita si mika patrid si iabugudanu?

34. Tana iaginga; kedamai tana si iabugudanu patrid keda nga adapudai.

35. Nuid apatanori, a

nuid turan tuelf nungu kaimel, nui tanamunika muli keda, Wara mabaegau na ubin miad kulai tiaika, nui nitamun kut, a mura mabaegau mudau garka.

36. Nui mani wara magi kazi, a kadai taran tanamun parunu; nuid nuin toridi, a nui muli keda,

37. Mabaeg na mani magi kazi ngau nelngu wa ngaungu mani; a mabaeg na ngaungu mani, ngai laungu nuid ngana waeen.

38. Ioane modobia nubeka keda, Ngurupai mabaegae, ngoi iman wara nguruturan temonil ninu nelngu, senab mabaeg ngalpunia asinginga, ngoi nuin wadan kedamai nungu asinginga ngalpunia.

39. Iesu muli keda, Nungu udaigi; keda mai wara mabaegau launga parapara aiman ngau nelngu, nui ngulaig muli wati ia ngaikika.

40. Mabaeg na ngalpunungu iananab meka ngalpun garka senu.

41. Mabaeg na nitamun poiban ngukiuza ngau nelngu kedamai nita Kerison garka, mina ngai nitamunika muli, nungu sagul palai gi nungu modobiu.

42. Mabaegau na rapai

tana ita magikia kapuakaa-
sin ngaikika, mata mina
nubia kulau kata iatar, a
maluka tiaí.

43. Ninu na getia rapai,
ninu adaka patai; mata
mina ninu muiautai danla-
gau a pataizi getalgau, a
geged ninu kuasar getligau
muiauti Kena, senab usimgi
mui;

44. Tanamun kuparar si
umaginga a mui usimgi-
nga.

45. A ninu na ngaria
rapai, adaka patai; mata
mina ninu muiautai senab
danalgia ni apiamai, a ge-
ged ukasar ngarargau mui-
auti Kena, senab mui usimginga;

46. Tanamun kuparar si
umaginga a mui usimginga.

47. Ninu na dania rapai,
adaka puidai; mata mina
ninu muiautai Godau kuna-
kunia urapon danalgau, a
geged ukasar danau ninu
tiaí Kenaka.

48. Tanamun kuparar si
umaginga a mui usimgi-
nga.

49. Kedamai mata iana-
nab solal mabaeg senab
muitui, a iananab iudan
solalnga.

50. Sol mata mina, solau
na minakapu mitalmaingu,
mid kid nitamun terau
unai? Nitamunia si sol

meka, a nita mamui mosi-
kuruig.

GIZU X.

1. Nui kadai tari senab
zapungu, nui mangi Iudai-
au baradara nagu dogamu
Ioridan; a garka kubi lak
nubia garuidamin: nuid lak
tanamun ngurupan, mata-
keda nungu pawa.

2. Tana Faresaiol nubia
ngarubi nubeka iapupoibi-
min nutaika, keda, Mata
mina alai au adaka mani
nungu ipiu?

3. Nuid tanamunika mo-
dobia keda, Mosen iaudaizi
ia mid nitamunika?

4. Tana keda, Mose ngol-
munika keda, ngolmun
nguruturai tusi minarpalai,
a ipiu nguruturai.

5. Iesu modobia tanamu-
nika keda, Nganakap nita-
mun koiridanga, keda mai
nuid minarpal senab ia nita-
munika.

6. Nuid kuikaimadin nu-
ngu zapul God palai aiman
alai a ipika.

7. Kedamai alai unai ta-
tiu a apuau a nungu ipia
kaimel mai;

8. Palamun gamu ura-
pon; palai ukasara launga,
urapon gamu.

9. Ita mabaegau na Go-

dau garuidamizinga, wara mabaegau gudauiaigi.

10. A nungu kaimel iapupoibimin muda senab zapuka.

11. A nui muli tanamunika keda, Mabaegau na nungu ipiu nguruturan a wara ipiu ilpai nge, nui kuasar kupalaig nanu borosan mai.

12. Ipihaziu na nanu alai nguruturai a warigau nge nan ilpai, na kuasar kupalaig.

13. Tana angan magikazil, nuid tanamun gamu taran; a nungu kaimel wadi tana angaizigal.

14. Iesu iman, a nungu nganakap kikiri, nui tanamunika keda, Magi kazil ngapa ngaikika poibau, tanamun udaigi; kedamai matakeda tana ina mosik Godau kunakan.

15. Mina ngai nitamunika muli, Mabaegau na mainganga Godau kunakan matakeda magi kazi, nui muiautainganga seuki.

16. A nungu getan tanamun toridi, a nungu get gima kabutan tanamunia, a tanamunika wanab poiban.

17. A nui uzari sipa iabugudia, a wara mabaeg zilami, a kulun tari, a nubeka iapupoibi keda, Kapu ngurupai

mabaeg ae, ngat midi za aimka ngaikika gasamka ingaru danlaig?

18. Iesu nubeka keda, Nid ngana mabaegad mika kapu taraeka? mina mabaegau launga, mata God urapon?

19. Ni ngulaig ita sabil keda, Kuasara kupau maigi, Mabaegau matamaigi a بورسagi, Purugi, Ngalkaigi, Nid maman mangaumaka kuruig ninu tati a ninu apu.

20. A nui modobia nubekakeda, Ngurupai mabaegae, ngat tuma iawaimir ngul setabi zapul kuikaimani ngai magi kazi.

21. Iesu nubeka nagi, a nuin sibuanan, nui nubeka keda, Urapon za ina nibia mainganga, ni uzari barpudi ninu zapun, a zagi mabaegal poibi, a nid gasamar gimau zapul a ni ngaikika asir.

22. A nui wakaikuan senab iaka, a nui adaka uzari mina koi kikiri: kedamai nui koi zapulaig.

23. Iesu kidakidan nagi, a nungu kaimika muli keda, Mina koi zaget koi zapulaig muiautaika Godau kunakunia!

24. A nungu kaimen ngana taean nungu iangu. A Iesu lak modobia tanamunika keda, Ngau kazil ae, mina koi zaget mabaeg

zapuka kapuakaasin muiaa-
uti Godau kunakunia!

25. Kamelau magi zaget
muiautai nilngu arkat, a
mabaeg koi zapulaig koi za-
get muiauti Godau kuna-
kunია.

26. A tana ngana taean, a
kozikozi iauman keda, Ke-
damai na, nga mabaegau
danalginga ?

27. A Iesu tanamun
iman, nui keda, Mabaeg ka-
rawaeg, mata God ngulaig ;
kedamai mura zangu God
ngulaig aimai.

28. Peteru muli nubeka
keda, Ita ngoi mura zangu
getwanimin, a ngoi nibia
asin.

29. Iesu modobia keda,
Mina ngai nitamunika muli,
Wara mabaegau na getunai
nungu mudau, a nungu tu-
kuiapau, a nungu babatau, a
nungu tatiu, a nungu apuau,
a ipiu, a kaziu, a nungu ba-
radar ngau mai, a mina iadai.

30. Nuid gasamē koigo-
resar handed inab danalg-
ngu, mud a tukuiapal, a
babatal, a tatil a apual, a
kazil, a baradar, a getalangai ;
kutau danalgau gasam inga-
ru danalgau.

31. Koigoresar mabaegau
kulai tiai a lak wigel tiai, a
koigoresar mabaegau wigel
puzi na kulai nge.

32. Tana si iabugudanu
a kadaka Ierusalem; Iesu
kulai tai tanamunia ; tana
ngana taean ; a wigel koi
akan. A nui lak ialpan tuelf,
a nuid tanamunika iadu
turan setab zapun nubeka
kuiku nidaika.

33. Nui keda, Ina ngalpa
na kadaka Ierusalem; a
mabaegau Kazi poibaika
adapudai mabaegka a mi-
narpalai mabaegka ; nungu
modobi borsaiutai a tana-
mun nungu poibai iaba lag-
ka.

34. Tanamun nungu gi-
un solmai, a palngī, a mo-
saladai, a nungu matam bor-
sau ; a nungu lako kadai
tarai thri mainu.

35. Iakobo a Ioane, Sepe-
taion kazi, palai ngapa uza-
riman a nubia mangeuman
a palai nubeka keda, Ngu-
rupai mabaegae, ngalbai
ubin mengeumaka, nid ai-
mar ngalbain ubi.

36. Nui muli palamunika
keda, Nipen ubi mika ngai-
kika nipenika aimka ?

37. Palai nubeka keda,
Ngalbainika poibar, ngal-
bainika getdogamu niaika,
a warigal bodaidogamunu
niaika ninu paudau.

38. Iesu muli palamunika
keda, Nipel karawaeg senab
zangu nipel na iudi, nipel

ngulaig uni au ngukiuza ngau unizimaingu? a bapataiso ngaud bapataiso wau?

39. Palai muli nubeka keda, Ngalbai ngulaig. Iesu muli palamunika keda, Wa nipel wani senab ngukiuza ngau unizimaingu a bapataiso ngaud bapataiso;

40. Mabaegau na ngau getdogam tanori a ngau bodaidogam, ngaikika poibaika launga, mata tanamunika butupataizigka senab zapul.

41. Ten mabaegan karingemin, a tanamun nganakap tapu kikiri Iakobonika a Ioane.

42. Iesu tanamun turan, a nui tanamunika keda, Nita ngulaig iaba lagau danagarkaziu, tanamun dana garkaziu aim; mabaegau tanamungu adapudai tanamun tumaiawai;

43. Nitamun keda maigi: wara mabaegau na ubin nitamunia adapudaika, nui nita mudau garka;

44. Mabaegau na ubin kulai tiaika nitamunia, nui nitamun kut.

45. Mabaegau Kazi mangaingga mudau garkazika iudaika, mina keda, nui mudau garka, a nungu danalaig poiban danawalmai modobi koigoresar mabaegka.

46. Tana mangi Ieriko: a Ieriko ngapa taean, nui a nungu kaimel, a warigal garka kubi, a Patimaio iabugudanu niar, nui danagig, Timaion kazi, nui zapu iudi;

47. Nuid karingemin Iesu Nasaretalaig si ngapa, a nui wal mizi keda, Iesu ae Tavitan kazi, ngana gar sibuanar.

48. A mura mabaegan nui in gud wadan, Ni iagiasir: a nui mata wal miar keda, Tavitan kazi ae, ngana gar sibuanar.

49. A Iesu tari, a keda muli, Nuin turau; a tana turan danagi mabaeg, tana muli, Ninu nganakap koima gar sarsimei, a ni kadai tari; nuid nin turan.

50. A nuid adaka mani nungu angai dumuaku, a Iesunika uzari.

51. A Iesu nubeka keda modobia, Ni mika ubin meka ngaikika nibeka aimka? Danagig nubeka keda, Raponi ae, ngai danaka guda palaika meka.

52. Iesu nubeka keda, Ni uzari; ni danalaig ninu kapuakasingu. A nui mata kurdar dan guda pali; a Iesunia wagel tai iabugudia.

GIZU XI.

1. Tana Ierusalemaka amadan, kurusika Petefake a Petania, senab pad Olive, nuid waiman ukasar nungu kaimi,

2. Nui palamunika keda, Nipel uzarimariu senab paru gogaitka; nipel na mangeumaka kai, nipel imai kai asinau kazi si kunumizinga, mabaegau gima tanorigingā; nipel kutuwaeau kai, a ngapa mani.

3. Wara mabaegau na nipenika mulaiza keda, Nipel mika aiman senab za? nipel keda muleumane kai, Kuikugarka ubin meka; a nuid guituai kai.

4. A palai uzariman, a gasaman senab asinau kazi kunumizinga adau pasau iabugudau manganu; a palai guduwaean.

5. A warigal siamir kadai tari palamunika mulimin keda, Nipel mika gudaiuaika asinau kazi?

6. Palai muleuman tana-munika Iesun midi iatumzinga; a tana guduwaean palamunika.

7. A palai asinau kazi Iesunika ialpan, a tana-mun dumuaku gima apo aiman, a nui gima tanuri.

8. Koigoesar mabaegan tanamun dumuaku apo aiman iabugudia; a warigal zar patan, a iabugudia apo aiman.

9. Kulai a wigel wal tidun keda, Osana! Wanab Kuikugarkaziu nel ngapa mizi.

10. Mina wanabngalpunu tatiu kunaŋan Tavitan, kurusika Kuikugarkaziu nel: Osana gimauza!

11. Iesu mangi Ierusalemā, a nui uzari maigi mudaka; nui kidakidau nagi mura zapuka, kurusika kutanu, a nui lak Petaniaka uzari kaimel tuelf mabaegau murarai.

12. Magibatainga tana sizi Petaniangu ladun, nui ubin mizi purutaika.

13. Nuid iman senab sarza koisigazi, nisalnga, a nui uzari, midi kausalenga, nui mangi zangu gasimginga, kedamai sarza tonarau mangingainga.

14. Iesu muli keda, War mabaegau ninu kausau pururutaingina mi karuig, ingaru. A nungu kaimel karingemin.

15. Tana Ierusalemā mangi; Iesu muiauti maigi mudia; nuid nguruturi mabaegau adaka zangu barpu-daizinga maigi mudangu, a

laulaul lubu ngortari mabaegau maneu barpudaimal a niaiza mabaegan barpudan goinau.

16. Nuid launga mani wara mabaegngu mabangu kauningu maitai maigi mudangu,

17. Nuid tanamun ngurupan, nui keda muli, Minarpalaizinga, Ngau magigi muda taraizinga wakai iudaika mura lagka? a nita aiman mabaegau puru aiman sakai.

18. Minarpalai mabaegal karingemin a adapudai mabaegal, tanamun iadu luman midu kid nuin matamka: kedamai nungu akan, garka kubin ngana taean nungu gizu iangu.

19. Kurusika kutanu, a nui uzari gogaitau kalakau.

20. Magibatainga tana ladun, a tana iman senab sarza palelnga kurusika sipi.

21. A Peteru ngonanuman, a nui nubeka keda, Rapi ae, ina senab sarza ninu geged muinguzinga palelnga.

22. Iesu modobia tanamunika keda, Nita kapuakasimiu Godka.

23. Ngai mina muli nitamunika, War mabaegau na mulai inab padaka keda, Nid toridi, a maluka taean; a nungu nganakap kaubad-

wakaasigi, nungu mata kapuakaasi, kuiku nidaiki mura zapul nungu mulai: nungu aimai senab nungu iangu.

24. Kedamai ngai nitamunika muli, Mura zapuka na nita ngapa iudai nitamun wakai iudai, nitamun kapuakaasi, nitamun gasam, a nitamun aimai.

25. Nitamun na kadai tari, a wakai iudai, wara zangu na nitamun tapu kiki-riu war mabaegka nitamun guituai; a nitamun Tati gimal guituai nitamun wati pawa.

26. Nitamun na guituainga, nitamun Tati gimal guituainga nitamun wati pawau.

27. A tana lak mangi Ierusalema: a nui mapa uzari maigi mudia, a iudai mabaegal nubeka ladun, a minarpalai mabaegal, a kaikazil.

28. A nubeka keda, Kupai milagazi nid aimika senab zapul? nibeka ngat poiban senab kupai nid na aimika senab zapul?

29. Iesu modobia tanamun ia keda, Ngai iapupoibeka nitamunika urapon iaka, a nita ngaikika modobia taean, a ngat iaduturamika kaine inab kupai ngat aimika inab zapul.

30. Ioanen bapataiso mai milagazi daparungu au? mabaegngu au? ngaikika de modobia mulimiu.

31. A tana kozikozi uman keda, Ngalpa na keda mulimika, Gimazi; nui kai keda muleka ngalpunika, A nita minggu nungu mainginga?

32. Ngalpa na keda mabaegngu; tana akan senab lagangu; tanamun ia Ioane nui mina perofeta,

33. Tana modobia Iesunika keda, Ngoi karawaegal, Iesu modobia tanamun iaka keda, Ngaikika iadu polgalka launga nitamunika inab kupaingu, ngat aimika inab zapul.

GIZU XII.

1. Nui tanamunika muli keda senab kulai iakamzinga, Wara mabaegan vineu ap utun, a nuid pa pagi, nui paman senab za vineu idika, a aka uiet aimē, a nuid poibe zagitau mabaegka, a nui iawar miei war lagka.

2. A kausau but, a nuid uaiei mudau garka vineu zagitau mabaegka, vineu kausaka maika, vineu apau zagitau mabaegangu.

3. A tanamun gasamei, a palngi, a kasa uaiei,

4. A nuid war mudau gar-

ka uaiei tanamunika; tana nubeka kulal gaimamarē, a nungu kuikuka palamika, a nungu bursa palai a kasa uiai,

5. A wara uiai nge; a tanamun nungu matam; a warigal koigoesar tanamun palngi, a warigau matam.

6. Si nubia mata nungu turukiai kazi urapon, nungu noidoinga, nuid wigel nuin waeen tanamunika, nui keda, Tana mamamai kurui ngau turukiai kazi.

7. Seta tana vineu zagitau mabaegal tanamun kozikozi uman keda, Butaka inu; ngalpa nuin matamka, a nungu boradar ngalpun za.

8. A tana nuin gasaman, a mataman, a vineu ap kadaka adataean.

9. Ina vineu apalgau danagarkaziu miai aiman? nungu mangai, a vineu zagitau mabaegan padapan, a vineu apau war mabaegka nge turai.

10. Nitamun get tidainganga au? ina tusiu iangu keda. Inab kulau mudau kutinau kuiku adatai, senab kulau aim gima kurubodaka;

11. A Kuikugarkaziu si aiman, ngalpan imai a lupalai.

12. Tana ubin mizi gasamka, a tana karawaegal

kedamai mabaeg koigoresar ; tana ngulaigal senab kulai iakamzinga tanamunika ; a tana nuin wanan a tana adaka ladun.

13. A tana nuin waean wara Faresaiolaig a Herotialaig, tana nubeka niuia aiman iangu mai.

14. Tana mangi, a tana nubeka keda, Ngurupai mabaegae, ngoi ngulaigal ni balbalginga, ninu akaginga war mabaegangu : kedamai nid tonar tideka mabaegal ; ni mamui ngurupaika Godau iabugud : Mid Kaisaranika iudai poibai au ? launga mid ?

15. Ngolmun poibai au ? ngolmun poibaingana au ? Nui ngulaig tana ngalaki, a nui tanamunika keda, Nita ngana mingu nutaika ? tenari ngapa mariu, ngat imaika.

16. A tana nubeka mani. A nui tanamunika muli keda, Ina ngunu paru a ngunu minarpalaizinga ? A tana keda, Kaisaran ngã ?

17. Iesu tanamunika modobia keda, Kaisaran za Kaisaranika poibau, a Godau za, Godnika poibau. A tana ngana taean.

18. A tana Satukaiolaig nubeka ladun, tanamun ia keda, mabaegau lak kadai taraingana ; tana nubeka iapupoibimin keda,

19. Ngurupai mabaeg ae, Mose tusi minarpalaidin ngolmunika, Wara tukuiapau na danaurdal zapuia, a nungu ipi unai kazigigau, a ipiu nungu tukuiapau nge ilpai, nungu tukuiapau aaika kosimka.

20. Tana seven tukuiap kazi, kuikuig nui ipilaig, a nuid danaurdan kazi-gig.

21. Nubia gurnguzigau nan ialpan, nui lak danur dan nui kazigig ; matakeda sewa dadaig.

22. Tana seven tukuiap kazi nan ialpan, butaka kaziu maingana, a nad lak wagel danauradan.

23. Mangai na kadai tarai tonarau, tanamun na lak kadai tarai, tana ngaia na ngunu ipi ? kedamai tana seven nan ialpan ?

24. Iesu modobia tanamun ia keda, Nita wara kid aimka, nita karawaegal tuisiu iangu, a Godau paudau ?

25. Tanamun na lak kadai tarai danaurdazimaingu, tana ipiu aimginga, a alai aimginga ; tana matakeda angelal gimal.

26. Mabaegau danur dan a lak kadai tarai, nitamun get tidaingana Mosen tusi, senab patal puingu, God nubeka muli keda, Ngai

Aperaamon God, a Isaakon God, a Iakobon God ?

27. Danauradzi mabaegau God launga, nui danalaig garkaziu God : kedamai nita wara kid aimka.

28. Wara minarpalai mabaeg uzari, senab mabaegau karingemin tanamun kozoiki iapupoibai, nui ngulaig mata mina nungu ia tanamunika, nui nubeka iapupoibi keda, Midinga iaudaizinga adapudai mura iaudaizinga ?

29. Iesu modobia nubeka keda, Ina adapudi mura iaudaizinga, Isaraelae karingemin ; Kuikugarka ngalpun God, Kuikugarka urapon.

30. Nid sibuanan kuruig ninu Kuikugarka God ; ninu nganakap babab, a ninu mari babab, a ninu ngona numai babab, a ninu magao babab : ita adapudai iaudaizimal.

31. Matakeda kuasar keda, Ninu sibuanai mabaegau na nibia amadan, matakeda nibeka. Wara iaudaizimaingu mainginga adapudai sitab iaudaizimaia.

32. Minarpalai mabaeg nubeka keda, Ngurupai mabaegae, ni mina, ni na umeka balbalginga ; kedamai God urapon ; maingu mainginga mata nui :

33. Ninu nungu sibuanai ninu nganakap babab, a ninu ngonanumai babab, a ninu magao babab, a ni sibuanan mabaegau na nibia amadan matakeda ni, adapudai sena iudai muipu puiai, a mura iudan.

34. Iesu ngulaig, nui kutinad modobia muli, a nui muli nubeka keda, Ni ianab Godau kunakanangu launga. Matakedanga wara mabaegau iapupoibainginga.

35. Iesu maigi mudanu ngurupan, nui muli keda, Mid kid minarpalai mabaegan umaika keda Keriso Taviton kazi ?

36. Kedamai Tavita Maigi Maringu muli keda, Kuikugarka muli ngau Kuikugarka, Ni ngau get dogamu tanuri, tumakai ngat aiman mabaeg nubeka ngurumngu ninu ngara gima tarai-ka.

37. Inu Tavita taran Kuikugarka ; mid kid nuin taran nungu kazi ? Mura garka kubin karingemin nubeka ikai.

38. Nui tanamunika nungu ngurpai keda, Nita minarpalai mabaegal tumaiia-waimikuruig tanamunungu, tana ubin mimika kidakidan mabaka, kuikutalnga angai dumuakuligaka tana,

tanamunika sibuanaika mi-
mika sagulau baradaranu,

39. A wara adapudai nia-
iza sunagonu, a wara adapu-
dai zapul tanamun na apia-
iai purutaika taainu :

40. Tana padapan ipika-
ziu muda, tanamun alai da-
naurdzimal, tanamun wakai
iudan kuikutaInga guduma-
taman : kosiman tanamun
modobi.

41. Iesu balbalgiza ta-
nori mane unai zapu, nuid
iman koigoresar mabaegan
mane taean, mane unai za-
punu; koigoresar mabaegan
koizapulgan, tana koima
taean.

42. Wara ipika mangi,
nanu alai danurdaizig, na
zapugig, nad taean nanu
magi mane, senab kotane
urapon.

43. A nuid turi nungu
kaimel, nui tanamunika ke-
da, Ngai mina muli nitamu-
nika keda, Ina zagi ipika
nanu alai danurdaizig, nad
taean adapudi tanamunika;

44. Tana mura tana koi-
goresar zapugan koima tae-
amin, a mura wani; na gar
zagig, nad mura taean, nanu
danalaig.

GIZU XIII.

1. Nui adakaadan maigi
mudangu, a warigal nungu

kaimel nubeka muli keda,
Ngurupai mabaegae, nid
imar ina koi kulal, a koi
mudal.

2. Iesu modobia nubeka
keda, Ni ngulaig itab koigo-
resar mudau au? wara ku-
lan unaigi giwa wara kula-
nu, mura muluka noridal.

3. Nui tanori senab pad
Olive balbalgiza maigi mu-
daka, Peteru a Iakobo a
Ioane a Aneterea, tana gumi
iapupoibimin.

4. Nid ngolmunika de ia-
dupolgar mid tonaranu aim-
ka senab zapuka? Midi
tonaranu setab mura zapu-
ka kuikunidaika.

5. Iesu modobia tanamu-
nika keda, Tumakai nitamun
wara mabaegau ngalkan;

6. Kedamai koigoresar
mabaegangu ngapa manga-
lai ngau nelngu, keda, Ngai
Keriso, tana koigoresar ma-
baeg ngalkan.

7. Nitamun na karinge-
mi kaubu a iangu kaubu
nitamun sibau pamaigi;
keda zangu malgui: kutau
mangaiginga.

8. Wara lag aimai kaubu
wara lagka, a wara kunaku-
nau a wara kunakunaka;
a gaigui maitalnga wara
zangu a wara zangu, a aigi
tonar a ngurumasin; a kui-
kaimai galupai.

9. Nita, nitamunungu; tana na nitamun nanitan iaumainu; a nitamun palngi sunagonu; nita kadai tari mi kurug dana garkaziu parunu, a kuiku garkaziu ngaungu, a garka aiman tanamunika.

10. Mina keda iadu turai mura lagau mina iadai, mina sena.

11. Tanamun na nitamun ialpai a nanit, nita kulai butupataigi nitamun iangu, a toriatiaigi; wara zangu na nitamun poibai senab wadogam maipu nitamun mulai; kedamai nitamunungu launga, Maigi Maring.

12. Wara tukuiapau na nanit nungu tukuiapau danurad, a tatiu na nanit nungu kaziu; a kaziu kadai tarai, tatiu a apuau matam.

13. Mura mabaegau na nita ngulamī, ngau nelngu: mabaegau na matamai kurusika kut nui danalaig.

14. Nitamun na imai ngulamī zangu getalangai, Taniela perofeta mulaidin, kadai tarai senab zapunu mata mina launga, (mabaegau na getatidai nungu nganunamai;) mabaegau na Iutaianu mai senab tonarunu, tanamun padaka zolmai:

15. Mabaegau na mudanu

gimal mai muluka pagaigi nungu mudaka, muiautaigi wara zangu maigi:

16. Mabaegau bupanu mai kuniatidaigi nungu angai daumuakuka maika.

17. Mitalnga ipika maita-laig, a tana susu tauian senab maipu!

18. Nita wakai iudami kurug nitamunungu zolmai sumai uietnu.

19. Kedamai senab mai galupai kulai kuikaimadin God zapul aiman kedamalinga kurusika inab tonar, lak matakeda wagel launga.

20. Kuikugarkaziu na taupainga aim senab mainu, wara mabaegau danalalinga; nungu mabaegal nuid taamin, kedamai nuid taupainga aiman senab maipu.

21. Wara mabaegau na nitamunika mulai keda, Keriso inu; a warigau na kedamai, nui si; karingemigi;

22. Kedamai ngalkai Keriso kadai tarai a ngalkai perofetau tanamun aimai tonarau a paraparau, karum supaman nungu taiaimizi mabaegau, ngulaigau na.

23. Nita ngonanumaikuruig, kedamai ngat kulai nitamunika kulai iadu polgan sena mura zapul.

24. Setab maipu, galupai

na padapai, a goiga inuria uti, a malpalau nagaiginga,

25. A gimau tituiu muluka pudai, a gimau kaubugaigui mai.

26. Tana nuin imai mabaegau Kaziu ngapa puzi gimau zianu koi unewene a koi paud.

27. Nungu nungu angelau uiai, tanamun garuidamī nungu tajamizi mabaegau foa gubau gizu, kükaiman apau kut, kurusika gimau kut.

28. Nita tumaiiwaiian senab kulai iakamzinga senab sarza; moigui adan a nisau gudapalai, a nita ngulagal amadan kaman uiet,

29. Nita matakeda, nitamun na ngulaigau setab zangu malgui adai, nita ngulaigau amadan pasanu.

30. Ngai mina muli nitamunika, minaasiginga inab maikuiku, tumakai kuikunidan setab mura zapul.

31. Gimau a apau padapai, a ngau iangu padapinga

32. A senab maipu, a wadogam maipu, wara mabaegau ngulaingga, a gimau angelau, a Kaziu, mata Tati keda.

33. Nita poipiam, a wakai iudan: kedamai nita

karawaegal midi tonarnu mangai senab maipu.

34. Matakeda wara mabaegau iawar mai, a unai nungu mudau, a kupai nungu mudau garka, a iananab mura zaget, nungu mulai pasan tumaiiwaiian gar-kazika, Ni poipiam.

35. Nita poipiam: nita karawaegal midi tonaranu ngapa danagarkaziu buai, midi kutanu au, mid dada kubilnu au, mid kalakala poipi au, mid bataingga au;

36. Tumakai nungu rima pagalai, nitamun gasamal utuinu.

37. Kedamai ngai nitamunika muli, a ngai mura mabaegka keda, Nita poipiam.

GIZU XIV.

1. Ukasara kubil minasin, kurusika Paseka, senab areto iruinginga; a iudai mabaegan, a minarpalai mabaegan, midi kid niuika nube-ka gasamka a matamka.

2. Tana keda, Senab taau maigi, tumakai senab lagangu pataridal.

3. Iesu Petanianu niar, Simona lepelan mudanu, nui apia iain purati, a wara ipika ngapa alapasa buiulaig, ganul idi nato, koi modobil-

nga ; nan buiū palgapalan,
a nungu kuik gima paiudan

4. A warigal tabukikiri,
keda, Mika sagul palan sena
ganul idi,

5. Barpudai na senab za-
nggu, thri handed tenariu
gasam a wara adapudai, a
poiban zagi mabaeg; tana
nabeka nukunuku iauman.

6. Iesu tanamunika keda,
Nabeka nukunuku iangu
mulaigi, nan mata uanau,
midi zangu nita nan garngal-
kaik? nad ngaikika mina
za aiman.

7. Kedamai nita kaimel
masir ngul zagi mabaegia
mura maitui, nita mata ka-
pu pawa mimirngul, tana
mata nitamunika: a ngal-
pun kaimel mainginga,

8. Nad aiman nanu ngu-
laig: ngau gamu pinin, kulai
mintidi ngaikika marama-
tiaika.

9. Mina ngai nitamunika
mulu, Mura lagal nagi apia
inab iadai, iadupolgai ku-
ruig, nan taraig nabeka
ngonanumaika.

10. Iuta Sekaralaig, wara
tuelf mabaegngu uzari iudai
mabaegka, nuid nuin guda-
aran tanamunika.

11. Tana karingemin, a
tana ikae mani, a tana
nubeka manel iadupalgan;
a nuid nuin danan purutan,

midi wadogam maipu nu-
beka gasamka nubeka gu-
daaraika.

12. Senab kulai maipu
areto iruigingga, Pasekau
gaai aiman, a nungu kaimel
nubeka muli keda, Ninu ubi
mid kid, ngoi butupataika
Pasekau ai.

13. A kuasara nungu
kaimel nuid waeaman, a
nui muli palamunika keda,
Nipel uzarimariu senab go-
gaitka, nipel wara mabaeg-
gia dadia lameumaka kai
war mabaegau mada buiu
angaekai: nipel nubia asiu-
manekai.

14. Nungu na mudia
utalza, nipel buai gizuka mu-
leuman kai keda, Ngurupai
mabaeg muli keda, Adaizi
mabaegau niai mui muda
unā, ngai ngaikika Pasekaka
purutaika, a ngau kaimel?

15. Nuid iakamka kai
koi gima mui muda butu-
putaizinga; nipel butupa-
tane ngalpunika.

16. A nungu kaimi uzari-
man senab gogaitka, a iman
kedangadalnga nungu ia
palamunika, a palai butu-
patan senab Paseka.

17. Kurusika kutanu, a
tana ladun, nui a nungu
kaimel tuelf.

18. Tana apia iai puru-
tan, Iesu muli keda, Mina

ngai nitamunika muli keda, Wara ngaikia kaimel purutai mabaegau, nuid ngana gudaaran.

19. A tana wakai kikiri gasaman, a iananab uman nubeka keda, Midi ngai au ? a war keda, Midi ngai au ?

20. Nui modobia tanamunika keda, Wara tanamun tuelf mabaegan, senab mabaeg ngalbai kaimel get taradan senab waiuiaau kupai.

21. Mabaegau Kazi nui uzari mata keda minarpalaizinga nubeka, a mabaegau na gudaarai mabaegau Kazi, mitalnga nui ! mata mina nui adaiginga nai.

22. Tana purutan a Iesu areto mani, a iosia, a baminimani, a tana poibi, nui muli keda, Gasamau, a purutau : ina ngau gamu.

23. A nuid ngukiuza gasaman, a iosia, a tanamun poibi, a tana mura wanimani.

24. Nui muli tanamunika keda, Ngau kuluka ina kain ia udaizinga paiudan mura mabaegka.

25. Mina ngai nitamunika muli keda, Ngau lako uniginga senab vineu kausangu, kurusika senab maipu ngai wani Godau kunkan.

26. Tana minaasin nauptidan, a tana ladun senab pad Olive.

27. Iesu tanamunika muli keda, Nita ngaungu rapimika kai inab kubila ; keda minarpalaizinga, Ngat patan mamoe tumaiiwaiian mabaeg, a mura mamuel iananab uzari.

28. Ngau na minaasin kadai tarai, ngau kulai uzari Galilaiaka.

29. Peteru nubeka muli keda, Tana mura na rapai ninungu, ngai launga.

30. Iesu nubeka keda, Mina ngai nibeka muli keda, Senab maipu inab kubil kalakalau kai kuasar poibaiginga, ni ngaungu guda tadeka kai thri.

31. A nui mata muli nubeka keda, Ngaba kaimel kai danurdamaika kai, ngau nibeka guda tadaiginga. Mura mabaegau mata keda mulai.

32. Tana mangi senab baradar nel Ketesemane ; nui nungu kaimika muli keda, Kawa apataeau ; a ngat wakai iudaika.

33. Tana ladun, nui a Peteru a Iakobo a Ioane, a nui koima akan a galupan.

34. A nui muli tanamunika keda, Ngau ugana kap mina koi kikiri kurusika

danaurdan ; nita kawa apa-taeau a poipiam.

35. Nui magikia uzar, a nui baradaria urati, a wakai iudan tumakai senab wadogam maipu minaasin ngulaig asin na.

36. Nui keda, Aba, ngau Tati ae, ni ngulaig mura zangu: nid adaka marar inab ngukiuza ngaungu; ngau nganakap maigi, mina ninu ubi.

37. Nui uzari tanamun iman, tana utui; a nui muli Peterunika keda, Simona ae, Ni utui au? ni magaoginga poipiam wadogamu kubilnu urapon au?

38. Nita poipiam a wakai iudaniziu nitamunika nutaigiza maika. Nganakap ubin a gamu gogadiu.

39. Nui lak uzari wakai iudan, a nui muli senab urapon ia.

40. Nui lak kunia tidi, a utui imi tana, tanamun samudan mapuaasin; tana iagi gar modobia mulaika.

41. Nungu thri mangail tanamunia, nui tanamunia keda, Wa poidau a nganapudimiu; keda, wadogamu kubil mangi ina; nita nagimiu mabaegau Kazi poibau wati pawal mabaegau getaka,

42. Kadain tamau, ngalpa

luduik; amadan ina mabaegau ngau gudaarai.

43. Nui kozi muli, a Iuta kid mangi, wara tanamun tuelf mabaegngu, nui puzi garka kubia, a adapudai iudai mabaegia a minarpalai mabaegia a kaikazia, tana kuiai turikligal a gabagabalgal.

44. Nuid senab mabaeg nuin gudaaran tonar tidan, nui keda, Midi mabaeg na ngat gud tapamka kai, nui senu; nita gasamnekai, a ialpan kairidanidimi kuruig.

45. Nui mangi a gamu katami a nui keda, Rapi ae, Rapi ae; a nuid nuin gud tapamani.

46. Tana nubeka get pagaimin a nuin gasaman.

47. Wara mabaeg pasinu siar, nungu kuiai turik pardan, a uriman a adapudai iudai mabaegau mudaugar-kaziu kaura patan.

48. Iesu muli tanamunika keda, Mingu nita ngapa gabagabalgal a kuiai turikligal iutema ngana gasaman ngode mabaeg puru nge?

49. Ngalpa kaimel mirngul maigi mudia, ngat nitamun ngurpar ngul mura maitui, nitamun ngau gasamginga: kedamai tusiu ia kuikunidan.

50. A tana mura get wanimin a paran.

51. A wara kaukuig nubiasin, nui lino dumuakun garabi; tana kaukuikun nuin gasaman;

52. A nungu lino dumuakun tanamunia wanan, a nui mata garka zilami.

53. Tana Iesun ialpan, a adapudai iudai mabaegka; a nubia garuidamin a adapudai mabaegal a kaidakzil a minarpalai mabaegal.

54. Peteru nubia ulmaik sigasigadan kurusika adapudai mabaegau muda: nui mudau garkazia tanuri, nungu koamaka.

55. A adapudai mabaeg, a balbaltidai mabaegal, tana ia lumai Iesun matamka; tanamun gasamginga.

56. Kedamai ngalkai mabaegal koigoresar matakedangatalnga maingu launga.

57. Warigal ngalkai garkazil kadainitamau, a keda uman,

58. Ngalbai karingemin nui keda, Ngat idimi inab maigi muda, getauaimzinga a lak moide thri maipu, a getauaimginga nge.

59. Palamun ia matakeda launga.

60. A adapudai mabaeg dada kadai tari, nui iapupoibi Iesunika keda, Ni

modobia iagig au? tanamun ia midi nibeka?

61. Nungu modobia mulaingina, a adapudai mabaeg lak iapupoibi nubeka keda, Ni Keriso Taumaital Kazi au?

62. Iesu keda, Ngai inu; nita imai kai mabaegau Kazi getdogamu tanori nungu koi paud, nui ngapa gimau ziangu.

63. A adapudai mabaegau, nungu angai dumuakun ialgan, nui keda, Mika mata mina launga ngalpun garka?

64. Nita karingemin au? senu wati iadu umeka Godka: nitamun ia midi? A tana mura keda, Mata mina nubeka danuradan.

65. Warigal nuin mosan sulupar, a dan guda matauman, a nuin paru mataman, a tana nubeka keda, Nidide gumi lagaka tarar; a mudau garkazin nuin getan mataman.

66. Peteru mudanu apal niar; a wara ngawaka, na adapudai mabaegau mudau garka:

67. Nad Peterun iman koamaka niai, na keda, Nipel wal Iesu Nasaretalaig.

68. Nui gud tadi keda, Ngai nungu karawaeg ngau karingemingina senab zangu

ni na umeka. A nui adaka adan pangu iradka, a kala-kala kid poibi.

69. A pogaian lak nuin iman, na mudau garka, a na kadai tarai garkazika keda, Wara tanamun kazi inu wa.

70. A nui lak gudtadi. Magikia a lak kunia senab mabaegal kadai tari Peterunia tana keda, Ni wara tanamunungu : ni Galilialaig, ninu iangugud kedangadalnga.

71. Nui gud tadi a kauria taean keda, Ngai karawaegau senab mabaegau nita na umaika.

72. A kalakala kuasar kapu poibi. A Peteru ngonanumani senab ia, Iesu nubeka mulaizinga keda, Kalakalau kuasar poibaingana, tumakai ni ngaungu thri gud tadi. Nui muluka wakain tamami, a nuid koi mai pu-idan.

GIZU XV.

1. A bailud, a adapudai iudai mabaegal gud arimin, a wara kaikazil, a minarpalai mabaegal a balbal tidai mabaegal mura, tana Iesun doridimin, a nuin ialpan a Pilatonika poiban.

2. A Pilato iapupoibi nubeka keda, Ni Iutaiiau Kuikugarka wau? a nui

modobia nubeka keda, Wa sena.

3. A adapudai iudai mabaegal nuin supamin koigoresar iadu : nungu modobingana.

4. A Pilato lak iapupoibi nubeka keda, Ninu modobia mulaingana wau? tana ita koigoresar zapun nin supamin.

5. Iesun modobia mulaingana wara iangu ; kedamai Pilato koima ngana wali.

6. Senab tonar wara taainu, a wara taainu nungu getaunai borsau mabaegau, tanamun na mulai.

7. Wara mabaeg nel Parapa kunumizig kaimel borsau mabaegia, nui mabaegan mataman.

8. A mura garka kubi wal tidun keda, Nid ngolmunika aimar ninu pawa wad mid ngadalnga.

9. Pilato modobia tanamunika keda, Nita mid kid ngonanumaika Iutaiiau Kuikugarka wau?

10. Kedamai nui ngulaig adapudai iudai mabaegal, a warigal wati nganakapul, nuin supamin.

11. A adapudai iudai mabaegan, tana lupalan garka kubi keda muli, Nid adaka palmar Parapan ngolmunika, a Iesu, kid sinu tiaika.

12. Pilato modobia tanamunika keda, Midi zapul nita ngonanumaika, ngat nubeka aimka Iutaiu Kuiku garkazika?

13. A tana lak wal tidun keda, Nuin satauro puidaika.

14. Pilato tanamunika muli keda, Midi borsa, nungu aimzinga? a tana mata wal tidun keda, Nuin satauro puidaka.

15. Pilato ngonanumani pautun garka kubika, nuid Parapan adaka mani tanamunika; a nuin kid Iesun palngin, a satauroka poiban.

16. A kaubu mabaegan, tana nuin ialpan dangarkaziu mudaka, a mura kaubu mabaegal garuidamin.

17. Tana nubia angan biuladgamul dumuaku, tana patal pui iupad taean; a nubia angan.

18. Tana nubeka keda, Iagar, mitalnga Iutaiu Kuiku garka!

19. Tana nungu kuik teken mataman, a mosan sulupan, a kulun tari, a muluka patidi.

20. Tana minaasin giun salman, biulad dumuakun adaka pudan, a nungu mina dumuaku lak nubia angan; a tana nuin satauro puidai-ka.

21. Wara mabaeg ngapa

uzari, nui Simona Kurenelaig, nui sizi ngapa bupangu, nui Alesana wal Kufo wal tati, tana mata nubeka mulimin nungu satauroka maika.

22. Tana nuin mani Kolo-
kotaka; muinu, Kuiku lag;

23. Tana waina muro ukaman, a nuin tauian, a nui wani; nungu mainginga.

24. Tana minaasin nuin satauro puidan, a tana dadia mamain nungu dumuakun, a napa aiman rida uidaika wara mabaegau zapuka.

25. Senab maipu tonar thri, tana nuin satauro puidan.

26. A tusi minarpalazinga iadupalgan INU IUTAIU KUIKU GARKA.

27. Kuasar puru mabaeg nubia kaimel satauro puidauman; wara nubia getdogamunu, a wara nubia bodaidogamunu.

28. Tusiu ia kuiku nidaizinga keda, Ngulaika nui kaimel borsau mabaeg.

29. Tana apia ladun, a wati ia taean nubeka, a tanamun kuiku lupi, mina keda, Ei! ni senu idimin maigi muda, a lak moidan thri maipu.

30. Ni ninungu danwalman, sataurongu muluka pagar.

31. Matakeda adapudai iudai mabaeg kaimel minarpalai mabaegau tana giun salman keda, Nuid warigal danwalman ngul, a nui karwaeg nungungu danwalman.

32. Keriso, ni muluka, Isaraelau Kuikugarka, senab sataurongu, a ngalpa ngulaig asimika, a maika. Palai nubia kaimel satauro wati ia taean nubeka.

33. Kurusika wadogamu maipu sikis, a senab lag inuri pudi, kurusika tonar nain.

34. A senab wadogamu maipu nain Iesu walmizi keda, Eloï, Eloï, lama sapatani? keda iadu palgan, Ngau God wae, ngau God wae, nid mika ngana kasa wanan?

35. Warigal kadai tari karingemin, tana keda, Nui Elianika wal mizi,

36. A warigal paran, a tardan senab pagar vinetanu, a gima puidan pui kut, a nuin tauian, a muli keda, Mata wanau; ngalpa de nagi mika Elia sinakai ngapa nubeka muluka maika.

37. Iesu koima walmizi, a nungu ngana minaasin.

38. A maigi mudau dumuaku ialagi kuikaiman gimal kurusika apal.

39. Wan handedau kui-

ku mabaeg, nui kadai tari nungu paru, nui ngulaig nungu wal matakeda, a nungu ngana minaasin, a nui keda, Mina Godau Kazi inub mabaeg.

40. Warigal ipikazil koi-sigazi nagi: tanamunia si Maria Makatalalaig a Maria magi Iakobon apu a Iose, a Salome;

41. (Tana nubeka wagel ladun, tonar nui Galilaiaka, nubeka mudau garkazil;) a warigal koigorsar ipikazil tana ladun kaimel Ierusalemaka.

42. Kurusika kutanu, kedamai senab maipu butupatan, senab maipu sabatiu kala,

43. Iosefa Arimataealaig, nui adapudai balbaltidai mabaeg, nui uzari, nuid ugan Godau kunakan, nuid magao angan Pilatonika iudi Iesun gamuka.

44. A Pilato koima ngana wali, keda mai nuid kazike bosaiuti: nuid turan wan handedau mabaegau kuiku, a nui iapupoibi nubeka keda, Nuid kazike kazike borsaiutema wau.

45. Nui ngulaig senab kuik mabaegngu, a nuid poiban senab nungu gamu Iosefanika.

46. Nuid barpudan lino

dumuaku, a nuid nuin muluka mani, a nuran senab lino dumuakun, a nuid nuin wanan kulanu, pamaizi marama, a wara kula kadamani a marama gud mataman.

47. Maria Makatalalaig iman, a Maria Iosen apu, senab za nungu unaizinga.

GIZU XVI.

1. Sabati minaasin, a Maria Makatalalaig, a Maria Iakobon apu a Salome tana barpudimin ganul zapun tana ladun nubeka pinika.

2. Magi batainga kulai maipu dadaputa, tana ladun maramaka goiga na danami.

3. Tana kozikozi uman keda, Ngalpungungu ngad kula adaka maika maramau gudangu ?

4. Tanaiman kulakadamzinga : mina koi kula.

5. Tana maramia muia tugumi, a tana mata kaukuk nge iman getadogamnu niar, nui garaba dumuakulaig niar ngaria kurusiar ; tana koi akan.

6. A nui tanamunika keda, Nitamun akagi : nita Iesun lumaika Nasaretalaig nui puidi : nui kadai tarai ; nui kawa launga ; nita iman

senab za tanamun unaizinga nungu.

7. Nita ladun, nungu kaimeu iadu tureu a Peterun, nui kulai mema nitamun parua Galilaiaka, nita nuin sinu imai kai, matakeda nui na umaingul nitamunika.

8. A tana kazige adaka danami a zilami maramungu ; tanamun gamu galupan, a ngana taean : tana kozikozi iagig kedamai tana akan.

9. Iesu magi batainga kadai tari senab maipu kulai dadaputa, a nuid kulai iakaman Maria Makatalanaka, nanungu wad seven temonil ngurturaizimal.

10. Na uzari a iadu turi mabaegal nungu kaimel, a tana wakai kuam a mai angan.

11. Tana karingemin senab iadai nungu lako kadai tarai, nad nuin iman, tana adaka pugami.

12. Mina na asin senab nga, a nui paadan, nungu gamu wara ngadaasin, palamunia kaimel palai maba uzariman senab magi gogaitia.

13. Palai uzariman, a tanamuu mura iadu turan : tana adaka pugami palamunia.

14. A wagel nui paadan

eleven mabaegka, tana apia iain purutar; a nuin tanamun wakaiuian adaka pugamai, a tanamun nganakap koiridanga, kedamai tana adaka pugamai mabaegan nuin iman nui lak kadai tari.

15. Nui muli tanamunika keda, Nita mura mimiū mura lagaka, nagi na apia mura, iadu tureka kuruiū mina iadu mura mabaegal.

16. Mabaegau na kapuakaasi a. bapataiso mai, wa nungu dan ulmai; a mabaegau na kapuakaasinga mai, wa nungu modobi,

17. Itab tonarau wagel puzi kapuakaasi mabaegia;

Tanamun nguruturai temoniu ngau nelngu, a tanamun kain iangugudu umai,

18. Tanamun gasamai tabu; tanamun na unī daidamal zangu, tana dana uradginga; tanamun getia kikiriligia gima kabutai, a tanamun doinidai.

19. Mina na asin, a Kuikugarka na tanamunika muli, a nui gimaka uzari, a nui Godau getadogamu tanori.

20. A tana mimin, a iaduturi setab mura zapul, a Kuikugarkaziū murarai, kaimel zaget, mata mina iadai tonar tidan wagel maika. Amene.

EVANGELIA IESU KERISO

LUKAN MINARPALAIZINGA.

GIZU I.

1. Koigorsar mabaegau koi zaget iangu ngurputumī, minarpalai zangu ngalpun gasamai,

2. Matakeda, tana ngalpunika poiban, tanamun imai na, a mudau garka senab ia kuika imadin kulai;

3. Kedamai ngat ngonanumaika, ngat mamui luman

mura kulai kuikaimzinga, a ngat nguruputumī minarpalai, danagarka wae Teofilo,

4. Tumakai ni ngulaig asik kaine iadu na kai, nin ngurupaika.

5. Tonar Herota Iutaiū kuiku garka wara iudaiū mabaeg nel Sakaria, nui sī Avian dogamu garka, nungu ipiu Aronau dogam mabaeg, nanu nel Elisapeta.

6. Palai mina pawa Godau paru, palamun mata ulmai Kuikugarkaziu iau-daizinga, a sabiu gegeed maiginga.

7. Palai kazigig, Elisapeta suasuasizig, palai gar kaikazi,

8. Nui aiman zaget iudai mabaeg Godau paru, nuid pudamin,

9. Matakeda iudai mabaegau pawa, nungu kupai nui muiauti Kuikugarkaziu magari mudia, zazamani ganul puin.

10. Mura mabaegal adal wakai iudar wadogamu maipu tonar ganul pui zazaman,

11. A Kuikugarkaziu angelan nubeka iakaman, nui tari getadogamu iudai iata, mina ganul mai na zazaman.

12. Sakaria iman a nungu siba pami, nubia mangi koi ak.

13. A angela nubeka keda, Sakaria wae, akagi; ninu wakai iudai karingemirngul, ninu ipi Elisapeta nad imak bangal turukiai kazi, nid taran nungu nel Ioane.

14. Nibeka diuka, a ikai-ka; koigorsar mabaeg ikae, nui na kai adaik.

15. Nui kulai adapudai Kuikugarkazia, kulai; nungu uniginga wainau a wati

nguki, nubia pusakardan Maigi Mari, kuikaiman nui na adan.

16. Nuid kid taean Israelau kazil Kuikugarkazi tanamun God.

17. Nui kulai uzari nungu paru ngana kapun, matakeda Elia nui koi kunakananga, nuid kid taean alai ipikaziu nganakap kazika, a nui kid taean kauragi mabaeg kutinau kuikuka mina pawaka, mabaegka butupatan senab lag mata nuin Kuikugarka.

18. A Sakaria muli angelanika keda, Midi kid ngat iman inab za? ngai gar kaikazi, wara ngau ipi na kaikazi.

19. A angela modobia nubeka keda, Ngai Kaperielu, ngai kadai tari Godau paru, nuid ngana waean nibeka keda, nibeka iadu turaik inab mina iaka.

20. Ninu lak iagi, ninu mulainginga kurusika wara maipu aiman itab zapul, kedamai ninu mainginga ngau iangu zapul ita, kuiku nidan wangel tonar,

21. Setab mura mabaegal Sakaria ugan, tana ngana taean keda, nui gabudan ngapa adakaadan muingu maigi mudangu.

22. Nui adakaadan nungu

mulainginga tanamunika ; a tana tidan keda, za si maigi mudangu iman ; a nuid mata boiba direralan waean, nui iagig.

23. Mina asin tonar zaget aiman, a nui uzari nungu buaika.

24. Mina asin setab maipu, a Elisabeta maita nungu ipi, na rimanu niar faif kisai, na keda,

25. Matakeda Kuikugarkazin ngaikika aiman, tonar nuid ngana iman, adaka manin nguzu azir mabaegau ia.

26. Senab sikis kisai, God wacan Kaperielu senab gogaitka Galilaia, nel Nasareta.

27. Senab ngawaka Tavitant buai kazi, nanu mukulaig Iosefa ; nanu nel Maria.

28. Angela muiauti nubeka siba unaika mabaeg, nui keda, Ngana nibeka sibuanaika, Kuikugarka si nibeka, wanab ni mura ipikazingu.

29. Nad nuin iman, na siba pami nungu iangu, nad ngonanumani keda, inab sibuanar midid kid.

30. A angela muli nubeka keda, Maria wae, ninu akagi, kedamai God nin sibuanan.

31. Ni kai maita aik, nid turukiai kazi imaika, nid IESU nel taran.

32. Nui adapudai, nui Godau Kazi Adapudai, Kuikugarkazin God nubeka poiban Tavitant but, nungu tatiu,

33. Aiman kuiku garka Iakopon buai ingaru ; nungu kunakan kutginga.

34. A Maria muli senab angela keda, Midi kid inab za nguzu garkaziu imainginga ?

35. A angela modobia nabeka keda, Maigi Mari muluka nibia gimal, a nibia todaimin adapudai unewene : kedamai taran. ninu maigi kazi Godan Kazi.

36. Ninu buai Elisapeta, kaikazi na maita turukiai kazi nanu kazi ; sikis kisai ina suasuasizig ;

37. Kedamai God wara zangu unainginga mura za nungu mata aimzinga.

38. Maria iamuli keda, Ngai ina Kuikugarkaziu mudau garka ; nuid ngaikika aiman, matakeda ninu ia. A angela adaka uzari nanungu.

39. A Maria kadai tari senab maipu, na kazige uzari senab pad, war gogait Iuta.

40. Na muiauti Sakarian mudia, nad kid Elisapetana sibuanan.

41. Elisapeta karingemin,

Marian sibuanan, a kazi sosari muinu nanu maita; Elisapeta Maigi Mari pusa-kardan;

42. Na koima wal mizi keda, Wanab ni mura ipikazingu, a wanab mabaegan nin iman.

43. Midi kid inab za, nguzu Kuikugarkaziu apu ngapa ngaikika?

44. Ina ninu sibuanan wakai nguzu kaura mangi, a nguzu maita kazi sosari, a ikai.

45. Wanab balbalagi ipika: kedamai kuiku nidan Kuikugarkaziu ia nabia.

46. Maria keda muli, Nguzu nganakapun tauman Kuikugarka,

47. Ikae nguzu nganakap, nguzu God ngana danawalman.

48. Nuid iman nungu mudau garka ipika kala ipika: ina kuika iman mura maikuikun ngana taraik guruig keda, wanab.

49. Kedamai mabaeg papaparalaig nuid aiman adapudai zapul ngaikika; nungu nel maigi za.

50. Nungu sibuanai mabaeg nubeka akan ingaru.

51. Nungu get kunakanga; nuid iananab waean gima nganakap mabaegal.

52. Nuid ada nitun da-

nagarkaziu niaizapungu, a nuid gima tuki garka.

53. Nuid mina aidun poiban mabaeg iaragi; mabaeg koi zapulaig nui kasa waean.

54. Nuid ibupoidan nungu mudau garka Isaraela, nui ngonanuman sibuanai.

55. Aperaamonika, a nungu kazika ingaru, matakeda nui muli ngalpun tatika.

56. Maria nabia tanori thri kisai, a na lak kunia nanu buaika.

57. Mangi kisai Elisapeta turukiai kazi adan.

58. Amadan kazin karin-gemin, a mura nanu buai, Kuikugarka nabeka sibuanan, a tana mura kaimel ikae.

59. Mangi eit maipul, tana ngapa senab kazika peritomeka aimka; a tana taran nungu nel Sakaria, matakeda tatiu nel.

60. A nungu apu keda muli, Maigi, nungu nel Ioane,

61. A tana nabeka keda, Nungu buai mabaegau keda nelginga.

62. A tana poiban kuiku taean nungu tatika, ninu nganakap midi nungu nelka.

63. A nui keda, Bada ngapa mariu, a nel palaika keda, Ioane. A tana ngana taean.

64. A nungu wakai gu-
duai, a nungu noi, a nui
mulu keda, nui koima iosa
Godka.

65. A mura mabaegal
amadan koi akan: inab iadu
ngurtaean Iutaiu pad.

66. Mura mabaegal tana
karingemin, a ngonanumani
keda, Inab kazi midi kidi!
Nubia si Godau get.

67. Sakaria pusakardan
Maigi Mari, a nui perofeta-
ka keda,

68. Ngai koima iosa Isara-
clau Kuikugarkazika; nuid
nain iman, a nungu lagka
danaulmaika,

69. A kadai taran dangau
danalgakanungu buai Tavita
nungu mudau garka,

70. Matakeda nui mulu
maigi perofetau gud kulai.

71. Ngapun danlaig senu,
tana ngapun borsan mani,
mura getal ngurumal ngal-
punika.

72. Nungu sibaunai ngal-
pun tatiu, a nuid ngonanu-
mani nungu maigi iawa-
dan;

73. Nungu kauria tiai
ngapun tati Aperaamo.

74. Ngapa poiban gudazi
puidan ngalpa ngurumau
mabaegau get; ngalpa aka-
ginga, a nubeka mudau
garka.

75. A maigi, a mina pawa

nungu parunu, mura maipu
ngalpa mata danlgal.

76. Ni, kazi, taran nin
adapudai perofeta, kedamai
ni kulai Kuikugarkaziu
paru, nungu iabugud butu-
patan;

77. Iakamani nungu la-
ganu danulmai, a wati
pawal garwalgan;

78. Godau koima sibua-
nan, gimau buia ngapa
nagi,

79. Inuri dad patan,
mabaeg inurnu apatanori
uman mari, iuti ngalpun
ngar danlgau wanab.

80. Kazi kosimi, a nungu
nganakap kunakanangū;
nui apatanori bupanu kuru-
sika senab maipu nubeka
iakaman Israelaka.

GIZU II.

1. Senab tonarnu mangi
Kaisara Aokuson iaudai-
zinga, ita apal mura mi-
narpalan.

2. (Aiman inab kulai tusi
Kurenio danagarka Suria.)

3. Mura mabaegal mura
ladun, iananab minarpalan
tanamun gogait.

4. Iosefa kadaka uzari
Galilaiangu senab gogait
Nasareta Iutaiu, Tavitan
gogait nel Peteleema; (ke-

damai senab buai Tavitan aal:)

5. Kaimel minarpalau-man, nui nanu mukulaig, na maita.

6. Palai kaimel kurusika, nanu kazi adan.

7. Nabia adan nanu kui-kuig kazi, nad nuin supunuran dumuakun, a wanan muinu poviu mudanu, kedamai pudaginga senab muda adazi mabaegka niaika.

8. Bupanu si mamoe tumaiiawaiian mabaegal, kubilnu tana mata si niamir mamoeika tumaiiwaika.

9. Inu Kuikugarkaziu si tari, Kuikugarkaziu nagi gugabidnga: tana koi akan.

10. A angelu tanamunika muli keda, Nita akagi; kedamai ngat angan nitamunia inab lagaka ikaika;

11. Kedamai inab maipu kazi adan Tavitan gogait nitamunika, Danaulmaika, senub Kuikugarka Keriso.

12. Tonar ina nitamunika; Nita iman magi kazi dumuakun supunuran, nui api iaunan poviu mudanu,

13. A matupamimin, senab angela a gimau kaubu a murarai tana tauman God tana keda,

14. A mina naupuidan senab God gimau zapuka, a ubi mabaegka sibaunaika.

15. A angelal kadaka mimin, a tanamun wanan. a mamoe tumaiiawaiian mabaegal tana kozikozi uman keda, Ngalpa luduik Peteleemaka, ngalpa iman inab za Kuikugarkazin ngalpunika iakaman.

16. Tana kikirim a Maria gasamin, a Iosefa, a magi kazi nui apia iar poviu mudanu.

17. Tana iman, a tanamun iadu turai senab iadu, tanamunika iakamzinga senab magi kaziu.

18. Mura mabaegau karingemin a tana ngana taean senab iaka mamoe tumaiiawaiian mabaegal tanamunika iakamzinga,

19. A Marianan senab ia mura gasaman, a nad ngonanumani nanu nganakapun.

20. A mamoe tumaiiawain mabaegal wanan a naupuidan, a iosa God, senab mura zapul tana karingemin a iman, matakeda tanamunika iakaman.

21. Kurusika eit mainu senub kazi peritome, nui nel taran Iesun, angelan taran nungu apuau maitaka muika.

22. A babab mura mainu nan garwalgar matakeda Mosen sabi, a palai mangi

Ierusalemaka, a kazi kaimel, a nuin poiban Kuikugarkaziu parunu.

23. (Matakeda minarpa-laizinga Kuikugarkaziu sabi, Mura turukiai kazil kuikui-gal taran tanamun Kuikugarkaziu maigi zapul;)

24. Iudaika poiban, matakeda Kuikugarkaziu sabi, Palai waba ukakid, a kuasar kazi gainau.

25. Nui Ierusalemanu niar garka nel Simeona; nui mina pawal mabaeg, nui akan God; nui ugan Isaraelau kamamani: nubia si gimal Maigi Mari.

26. Nui ngulaig asin Maigi Maringū, nui danurd-ginga, kurusika nuid iman Kerison Kuikugarka.

27. Maigi Maringu, kedamai nui uzari maigi mudaka: Iesun tatiu apuau, murarai, palai nuin aiman ngode sabi nge,

28. A nuid nuin toridi, nui koima iosas Godka, a nui muli,

29. Kuikugarka wae, nid guit waear ninu mudau garka, nui uzari a wanab matakeda ninu ia.

30. Kedamai ngat iman danaulmai ngapa nibeka.

31. Nid mura lagau parunu butupatan;

32. Senab buia nagi gar-

patun iaba lag, a ninu lagau Isaraelau koi paud,

33. Iosefa ngana wali, a nungu apu setab zapul nubeka taramin.

34. Simeona palamunika wanab poiban, nui muli Marianaka nungu apuka keda, Wanan inubi kazi pudi a lak kadai tari Isaraelau mabaeg; koigoesar gegeed maingu tonar aiman.

35. (Ninu nganakap pagan, a iabainguradan,) a iakaman wakain tamami mabaeg koigoesar.

36. Ipika perofeta sī Ana, Fanuelun kazi, Aseran dogam kazi, na gar koi ipika, nanu alai palai kaimel manggeumar, tonar ngawakazingu, seven uiet kurusika;

37. Na maikaig niar, eitefoa uiet sinakai. Na mata si maigi mudanu, na Godau mudau garka aimi, na mata wakai pungai iai mura maitui, a kubil.

38. Senab wadogam maipu, na ngapa na ngapa koima iosas Kuikugarkazika, na muli mura mabaegka keda ugan Ierusalem au danaulmai.

39. Palai minaasin aiman mura za mata mina Kuikugarkaziu sabi, a lak kunia Galilaiaka a palamun go-gaitka Nasaretaka,

40. Kazi kosimi, a nganakap kunakananga asin, a pusakaradan kutinau: nubia ai Godau sibuanan.

41. Nungu apu a tati, mata ulmeumar Ierusalemaka wara uietnu, a wara uietnu, senab koi tai Pasekanu purutar.

42. Kurusika nungu uiet tuelf, a tana Ierusalemaka ladun, pawa matakeda purutana.

43. Nungu maipu mina asin, a palai lak kunia, kazi Iesu Ierusalemaman niar; Iosefan imaizinga, a nungu apunau,

44. Palai ngonanuman keda na nui kulai kaiba puzig, kubil urapon iabugudanu, palai nuin luman palamun buaika.

45. A imaizinga a palai lak kunia Ierusalemaka nuin lumar.

46. Thri mainu mina asin, palai nuin maigi muda mui iman, nui dadal niar, ngurpai kazia nui tanamunika kurusai, pagai ai, a nui tanamunika ian iapupoibai.

47. A mura mabaegal ngana wali kutinau, a nungu ia modobia tanamunika.

48. Palai koima ngana waleuman, nuin na iman; a nungu apu nubeka keda, Nguzu kazi ae, nid miai

ngalbainika keda aiman? ngai a ninu tati ngalbai mina koi kikiri gasaman ninu lumaika.

49. Nui palamunika keda, Nipel ngana mika lumaika, nipel karawaeg au, ngai mata nuin nika ngau Tatiu mudanu?

50. Palamun petaku karingemigingana.

51. Palai nungu murarai uzarman kurusika Nasareta, nui palamunia ngode mudau garka nge tari: nungu apuan mata gasamir mura zapul nanu nganakapun.

52. Iesu kosimai kutinau kuik gamul murarai, God sibuanar a wara mabaegal.

GIZU III.

1. Setab uietal fiftin, Kaisara Tiperion but, Ponto Pilato nui danagarka Iudaia, a Herota Galilaiu kuiku garka, a Filipon nungu tukuiap Ituraia Terekonitiau kuiku garka, a Lusaonio Apileneau kuiku garka;

2. A Ana a Kaiafa palai adapudai iudai mabaeg, Godau ia mangi Ioanenia si bupanu, Sakarian kazia.

3. A nui uzari mura dogamuia Ioridania, bapataiso, a iadu turi senab wati-

wakaasin, a tanamun wati pawal garwalgan ;

4. Matakeda Isaian perofetau minarpalaizinga, a iadai keda, Mabaegau wakai walmizi si bupanu, nita butupataziu Kuikugarkaziu iabugud, balbaltidau nungu koi iabu.

5. A sakai pusakaradan, pad muluka a lumadu mura; a balbaltidan balbalza, a kulal iabu gud aimi mina iabugud ;

6. Mura mabaegan iman Godau danulmai.

7. Nui garka kubika muli ngapa ladun, nungu bapataisoka maika, nui keda, Toidal tabu kazilae, nitamunika ngad iakamanu zolmaika wagel koi ngurumnu ?

8. Nita adan mina kausa, kausa mata mina wati wa-kaasingu, nitamun nganakap keda ngonanumaigi, Aperaamo nitamun tati : kedamai ngai muli nitamunika, God ngulaig kosiman itab kulal Aperaamon kazil,

9. Ina aga puii kuiku wanan; mura pui na inina kausau adainginga, patai a muika tiai.

10. A garka kubi muli nubeka keda, Midi zapul aimkuruig ?

11. Nui modobia tanamun iaka keda, Mabaegau

na kuasar dumuakuligal, warigau poibai zapugig; mabaeg aitaig lak keda aimai.

12. Telona ngapa iuti bapataisoka, tana nubeka muli keda, Ngurpai mabaegae, midi zapul ngoi aim kuruig ?

13. Nui muli tanamunika keda, Nitamun iabupoibaigi modobia zapuka.

14. A kaubu mabaegae, tana keda, Midi zapul ngoi aimka? Nui tanamunika keda, Nitamun wara mabaegau geta langaik, a ngugidan tamaigi; mamui agaziu nitamun modobi,

15. Senab lagan ugaik, a mura ngonanumani Ioanika, senu nui Keriso ;

16. Ioane modobia tanamun iaka keda, Ngat nitamun ngukin bapataiso maika : nui senu wagel ngapa, ngaikia adapudai, ngai mata mina launga nungu ngarau zangu uruka gudauiaika; nui senu nitamun bapataiso Maigi Mari, a mui,

17. Nungu getan pai angaik, nui garwalgan nungu saitou garuidamizinga; nuid garuidamin saito nungu mudau saito, a pogn mui zazamani usimigi mui.

18. Koigoresar ia nuid tanamun iadu turan koa-maka senab lagka,

19. Nuid wakaiuiar Herota kuiku garka, kedamai Herotia Filipon ipi nungu tukuiap, a mura watimal Herota aimar.

20. Nuid garuidamin inab za, nuid Ioanen doridimin muda taean.

21. Mura senab lag bapataiso, a Iesun bapataiso, nui wakai iudan, a dapar pis muli.

22. A Maigi Mari muluka nubia gimal aimi, nungu gamu matakeda goinau, a wakai gimazi mangi keda, Ni ngau noidoil Kazi ngai nibeka ikæ.

23. A Iesun thode uietal kurusika mabaegan, (ngonanumani,) nui Iosefan kazi, Helin kaziu,

24. A Matatan kazi, a Levin kazi, a Melekin kazi, a Ianan kazi, a Iosefan kazi,

25. A Matatian kazi, a Amosan kazi, a Naumon kazi, a Eselin kazi, a Nangaen kazi,

26. A Maaton kazi, a Matatian kazi, a Semein kazi, a Iosefan kazi, a Iutan kazi,

27. A Ioanan kazi, a Resan kazi, a Serupapelun kazi, a Salatielun kazi, a Nerin kazi,

28. A Melekin kazi, a Atin kazi, a Kosamon kazi,

a Elemotamon kazi, a Erun kazi,

29. A Iosen kazi, a Elisaran kazi, a Iorimon kazi, a Matatan kazi, a Levin kazi,

30. A Simeonan kazi, a Iutan kazi, a Iosefan kazi, a Ionanon kazi, a Eliakimou kazi,

31. A Melean kazi, a Mainanon kazi, a Matatan kazi, a Natanon kazi, a Tavitan kazi,

32. A Iesen kazi, a Opetan kazi, a Poasan kazi, a Salemonan kazi, a Naasonan kazi,

33. A Aminatapun kazi, a Araman kazi, a Eseroman kazi, a Faresan kazi, a Iutan kazi,

34. A Iakopon kazi, a Isaakon kazi, a Aperaamon kazi, a Taran kazi, a Nakorin kazi,

35. A Serukan kazi, a Reun kazi, a Pelekon kazi, a Eperun kazi, a Selaan kazi,

36. A Kainanon kazi, a Afasatan kazi, a Semun kazi, a Noan kazi, a Lamekon kazi,

37. A Metuselan kazi, a Enokan kazi, a Iareton kazi, a Maalaelun kazi, a Kainanon kazi,

38. A Enosan kazi, a Setun kazi, a Atamun kazi, a Godau kazi.

GIZU IV.

1. Iesu kadaka kunia Ioridanaka, nui pusakardan Maigi Mari, a Mariu nuin mani bupaka.

2. A tiapolo nuin nutan fote maipu. Keda mainu nui purutainginga miar: minasin setab mainu, nui iaragi,

3. A tiapolo muli nubeka keda, Ni na Godau kazi, ni muli itab kulaka aretoka kida tiaika.

4. Iesu nubeka keda muli, Minarpalaizinga keda, Mata aingu danalaig launga, a wara Godau ia.

5. A tiapolon nuin mani gimaka padaka a nuin iakaman apau kunakan, mata keda samu dan matami.

6. A tiapolo nubeka keda, Ngat nibeka poibaik ina mura kupai, a tanamun paud; ngaikika poibaizinga; midi mabaeg ngau ubi una ngau poibai.

7. Inu ni na ngaikika paiunaik, ninu zapul ina mura.

8. Iesu modobia muli nubeka keda, Satana wae, ni kauki ngau kalia tai, minarpalaizinga keda, Ni paiunan ninu God mata ni nungu garka.

9. A nuin mani Ierusa-

lemaka, nui kadai taran maigi mudau toda, nui nubeka muli keda, Ni na Godau kaziu, ni muluka pudi inab zapungu :

10. Keda minarpalaizinga, Nuid iawadan nungu angela, lak nibeka tumaiiawaik :

11. Tana nin marē tanamun getan, ninu ngarangu pananamal kulangu.

12. Iesu modobia keda iadai, keda, Ninu nutaigi ninu Kuikugarkaziu God.

13. A tiapolo nungu nutai zapul ian mamair nubeka mura, a nui adaka uzari bangal war maipu.

14. A Iesu lak kunia mariu unewenengu Galilaiaka : a nungu ia zilaidin tautido-tai senab lagia.

15. Nui tanamun ngurpar sunagonu, mura mabaegan nuin taumar,

16. Nui Nasaretaka mangi, nui si kosimaidin : a muiauti sunagoia sabatiu maipu, nungu pawa sena, nuid kadain ngulan.

17. Nubeka poiban Isaian tusi. A nuid senab tusinu iadu turai, a gasaman senab za inab iadai minarpalan,

18. Ngaikia gimal Kuikugarkaziu Mari, kedamainuid ngana idin pinin, iadai iakaman zagi mabaegka, nuid ngana wae an mabaegau

nganakapuka parasuiajka, iakaman guit waean tubu, a danagigau nagai, a wakai supamzigau guit uiai,

19. Mina uietau iakamai Godau mina nganakapū.

20. Nuin tusi tupal taean, a nuid mudau garkazika poiban, a nui tanuri. A mura mabaegau dan nubeka ilagi sunagonu.

21. A nuid kuik aiman tanamunika mulain, Maipu ina kuikunidan inab tusi, nita karingemin.

22. Tana nuin tauman, a ngana taean nungu sibunai ia ngapa adakaadan guda-
ngu. Tana keda, Iosefan kazi inu au ?

23. Nui muli tanamunika keda, Nita keda ngadal iaka, ngana taean au ? Gabū garka wae, ni ninungu do-
inti: mura za Kapanaumi ngoi karingemin, nid ina aiman ninu mura lag.

24. Nui muli keda, Ngai mina muli nitamunika, Petofetau mainginga nungu la-
ganu.

25. Mina ngai nitamu-
nika muli, Isaraelau ipika-
ziu sī koigoresara Elian tonar kazil, gimal gud mata-
man thri uiet a sikis mal-
pal, tana aigigal.

26. Elian tanamun uiai-
ginga, mata Salefata senab

Saitonuau gogait senab ipi-
ka nanu alai danaurdan.

27. Isaraelaligal sī koi-
goresar lepelaligal tonar
Elisaia perofeta ; garulgai-
ginga, mata Naamanu nui
Surialaig.

28. Mura mabaegal nu-
ngu sunagonu, tana kari-
ngemin itab mura zapul, a
tana kid taean.

29. Tana kadaitardaman,
a nuin nguruturan gogait-
ka kalaka, tana nuin iuti
padan sakaika tanamun go-
gaitnu wazir, a tana nuin
ngur nitun.

30. Nui tanamunia dadia
uzari a nui adaka.

31. Nui muluka sizari
Kapanaumika a Galilaiu
gogaitka, nuid tanamun sa-
batinu ngurpan.

32. Tana mina koima
ngana taean nungu iangu
gizuka: kedamai nungu ia-
ngu kupai.

33. Sunagonu sī war ma-
baeg, temonilaig, nui koima
wal mizi.

34. Nui keda, Iesu ae,
Nasaretalaig, ni mid meka
ngolmunika ? ni ngapa ngol-
munika uma matamka
meka wau ? ngai ngulaig ;
ni Godau maigi.

35. A Iesu nuin wadan
keda, Ni iagiasir, nungungu
adaka adar. A temon pudi

tanamun parunu, a nui aka-ka adan nungungu, a nungu get mainganga.

36. A tana mura ngana wali, a tana kozikozi uman keda, Miai inab iangu gizu? kupai a unewene nui muli wati marik, a tana adaka danami.

37. A ia kidakidan zilami nungu ia senab dogamuia.

38. Nui wanan sunago, a nui muiauti Simonan mudia. A Simonan ipiu apu nad gasaman koi kamanal kikiri; tana nan iudan.

39. Nui kadai tari amadan nabia, nuid wadan kamanal kikiri, a kikiri minasin, a na kadai tari, tanamun mudau garka aim.

40. Koigoresar mabaeg war kid kikiri, tana tanamun angan kut goigoinu; nungu get iananab gamu tarimir, a tanamun doinidan.

41. A temonil adaka danami mura mabaenggu, tana wal tidun keda, Ni Keriso Godau kazi. A nuid tanamun wadan, tana karawaeg ianuli kedamai tana ngulaig nui Keriso.

42. War maipu, nui adaka uzari kazig dogamuka: a garka kubin nuin luman, a nubeka ladun a gasaman nungungu tanamunungu zolmolai.

43. A nui tanamunika keda muli, Mata mina ngat iadu turaik Godau kunakunanu wara gogaital; kedamai nuid ngana waean.

44. A nuid iadu turai Galilaiu sunagonu.

GIZU V.

1. Nui kadai tari war baud senab nguki Kenesareta, a garka kubi ngapa supnanamai nubeka, tana ubin mimir Godau iaka karingemika.

2. Nuid imauman ukasar gul bauda nidauman: a wapiu mabaegal ada pagamin, a pingi gar walgan.

3. A nui gulpu pati na Simonan gul, nui gudakaturi nubeka keda, Magikia baudangu adaka iuti. A nui tanuri gulpu, a nuid garka kubi sizi ngurupan.

4. Mina asin nungu matarai, a nui Simonanika muli keda, Adaka tamar maluka, a nitamun pingi taeau wapika araika.

5. Simona modobia nubeka keda, Urapon kubila ngolmun gamul daidamin bangel wapiu arainganga: ninu iangu kedamai ngat pingi taeangu,

6. A minaasin senab za-

get, tana ngurutaeen wapiu sama : tanamun pingi patamin.

7. A tana wara gul poiban turar ; a tana ngapa wapiu wangauman ukasar gul amadan dudupai.

8. A Simona Peteru iman a Iesun kulunia pudi, nui keda, Kuikugarka wae, ni ngaungu adaka uzari ; ngai gar wati pawal mabaeg.

9. Kedamai nui a tana ngana taeen, kedamai wapiu sama tana gasaman :

10. Matakeda Iakobo a Ioane Sepetaion kazi, tana Simonan murarai. Iesu muli Simonanika keda, Ninu akagi ; inab tonara kuikai-man mabaegka gasamka.

11. A tana nidan, a tana mura zapul getwanimin, a nubia asi.

12. Nui si gogaitnu, a wara mabaeg lepelalaig nuid Iesun iman, a nui papudi, a nubeka iuti keda, Kuikugarka wae, nid na ngonanumaika, ni ngulaig garuwalgan ngaungu,

13. A nuid gamu taran, a nui keda, Ngau ubi ; sena ni mamui. A senab lepela adaka mizi.

14. A nui nubeka keda, Wara mabaegka iadupolgigi : a ni uzari iudai mabaegka iadu palgar a poibar

ninu garwalgai matakeda Mosen iaudaizinga.

15. A senab ia zilami, a koigoesar garka kubi ngapa tana ubin mimin karingemika, a doinidaika tanamun kikirika.

16. A nui kazigi baradaraka uzari, a wakai iudan.

17. Wara maipu nuid ngurupan, Faresaioligal si, a sabiu ngurpai mabaegal, tana ngapa Galilaiu mura magi gogaitngu, a Iutaia a Ieruselema ; a Kuikugarkaziu unewenen tanamun doinidan,

18. Tana toie puia gimataridi tailaig ; tana ubin mizi nubeka poibaika, a nungu parunu nubeka waeen.

19. Tanamun imainginga wara zangu nubeka mai, a tana kadaka uidaman mudia nuin a nungu toie, muluka waeen kunar kulangu dadal Iesun paru.

20. Nuid iman tanamun kapuakaasi, a nui nubeka keda, Kame, ninu wati pawa adaka mizi.

21. A minarpalai mabaegal a Faresaiol keda uman, Inu nga wati iadu umeka Godka ? Wati pawa au gar ulgai ngulaig, nga mata God ?

22. Iesu iman tanamun ngonanumai, a nui modobia

tanamunika keda, Nita keda mika ngonanumaika nitamun nganakapun ?

23. Magi zagetal midi ? keda wau, Ninu wati pawa garwalgan ; launga keda wau ? Ni kadai tari a uzari.

24. Wa nita ngulaigal, mabaegau Kaziu kupai kai apal garwalgai ngulaig wati pawa, nui muli tailgaka keda, Mina mudaka uzari.

25. A nui kadai tari tanamun paru, a nuid mamain zapul nungu apia iazimal, a nui nungu mudaka uzari, a tauman God.

26. A mura mabaegal ngana wali, a Godka tauman ; a koima aka nidan, keda, Wara kid zapul ina ngalpa inubi maipu iman.

27. Sitab zapul na minasin, a nui adakaadan, a nuid Levin iman, nui telonalaig, nui mudanu niar iudai iatanu ; a nui muli nubeka keda, Ni ngaikia asir.

28. A nuid mura zapul wanan, a kadai tari, a nubiasin.

29. A Levin butupatan nungu tãu ai nungu muda ; a telonaligau sī koigorsar, a warigal apia iain purutar.

30. A minarpalai mabaegal a Faresaiol tana nukunuku iamuli nungu kaimil keda, Nita mika kaimel

purutaika a unika telonalgia, a wati pawaligia ?

31. Iesu tanamunika modobia keda, Kikirigigal mata mina launga gabu mabaegka ; mina keda wati pawau mabaegka mina.

32. Ngau ngapa mainginga balbalgi mabaegka turaika launga, wati pawal mabaeg tana wati wakaasin.

33. Tana nubeka keda, Nita mika wakai kikiri angaik, a Ioanen kaimel tana wakai ieudan, matakeda Faresaion kaimel matakeda ngau kaimin purutaik, a wanimka ?

34. A nui tanamunika keda, Midi tanamun wakai kikiri au kain ipi turaizingau a nungu tukuiapau, tonar tana na kaimel au ?

35. Tonar na mangi kain ipi turaizig adaka mani tanamunungu, tonar sena tana wakai kikiri.

36. Nui tanamunika muli kulai iakamzinga keda, Mabaegau launga ngulaigau kain dumuaku a kuluba dumuakun nguruputumik ; kedamai na ilgai, mata mina launga kain dumuaku a kuluba dumuaku.

37. Mabaegau ngulaigau launga malai kain wainau kuluba buiū ; keda mai na, wa palgalalai senab kuluba

buiū kain wainau, a paiud-
au sagul palan buiū gangau.

38. Mata mina kain buiū
malan kain wainau; palai
mata mina kaine.

39. Mabaegau uningga
kuluba wainau, a lak ubin
kain wainaka: nungu mula-
lai keda, Kuluba waina mina.

GIZU VI.

1. Senab sabati kalau
maipu, Nui ngapa uzari saito
apaka; a nungu kaimeu
saitou tam tidaman, a tana-
mun getan maginu nudi, a
purutan.

2. A warigan Faresaiol
tanamunika uman keda,
Nita mika keda aiman, keda
aim geged sabatinu?

3. Iesu tanamunika mo-
dobia keda, Nita ngulaingga
Tavitan aimzimaingu wau?
tonar nui iaragi a nungu
iawarau mabaeg;

4. Nui muiauti Godau
mudia, a mani areto paru
wanan, nuid purutan a nui
poiban nungu iawarau mab-
aeg; wara mabaegau puru-
taingga, mata iudai mabaeg-
au purutan?

5. Nui muli tanamunika
keda, Mabaegau Kazi saba-
tiu Danagarka senu.

6. Wara sabati, nui mui-
auti senab sunago, a ngur-

pan: mabaeg si nungu get-
dogam nungu get solmai-
zinga.

7. Tana minarpalai maba-
egan a Faresaiol, tana nuin
tumaiwaian, midi nuid
sabati doinidai kai au; a
tana gasaman nga nuin
gudaaran.

8. Nui ngulaig tanamun
wakain tamanu, nui muli
senab mabaegka keda, get-
dogam marakain solmaizig-
ka, Ni sewa dada kadai
tari. A nui kadai tari.

9. A Iesu tanamunika
keda, Ngai nitamunika ia-
pupoibaik urapon zapuka;
Mid mata mina sabatinu
pawa au? launga borsau
au? danaulmai au? launga
borsau au a mataman au?

10. Nui kidakidan nagi
tana mura, a nui muli senab
mabaegka keda, Ninu get
luai. A nungu keda aiman;
a nungu get mamui war
getad aimi.

11. A mura mabaegal koi
ngurum; a kozi kozi uman
wara zapuka Iesunika aim-
ka.

12. A senab maipu nui
kadaka padia, a wakai
iudan; kurusika goiga da-
nami nungu wakai iudai
Godka.

13. A maipu nui turan,
a nui taemin nuungu kaimil

tuelf, a nuid taran tanamun nel aposetolo ;

14. Simona, (a nui lak taran Peteru,) a Aneterea nungu tukuiap, a Iakobo a Ioane, a Filipino a Patolomaio,

15. A Mataio, a Toma, a Iakobo Alefaion kazi, a Simona wara nel Selote,

16. A Iuta Iakobon tukuiap a Iuta nui Sekaralaig, nuid nuin guda aran.

17. Nui a tana kaimel nui kadai tari balbalagi baradara, nungu kaimel a garka kubi koigoresar tana ngapa Iutaiangu, a Ierusalemangu, a paru dogamungu Tairo a Saitonungu, tana ngapa iuti nubeka karingemik, a tanamun kikirika doinidaik ;

18. A mabaegal wati mari-laig : nuid tanamundoinidan.

19. Mura garka kubin nubeka mimin gamu taraik : kedamai unewene tanamunia ulmai, tanamun mura doinidan.

20. Nuid iman nungu kaimel, a nui muli keda, Wanab zapugigal ; kedamai nitamunia Godau kunakan.

21. Wanab nita ita iara-gil ; kedamai nita maital irumin. Wanab nita mai angan, kedamai bangal nita giutaeen.

22. Wanab nita, tana na

nitamunika ngurum, nitamun na adakamani, a adataean nitamun nelngu, matakeda zapul borsan mani mabaegau Kazingu.

23. Nitamun ikau senab mainu, a katapalgi a ikae : kedamai ina, a si gimal nitamunika koi modobia ; kedamai tanamun tatin aimar perofetaka.

24. Mitalmal mabaeg zapulaig ! kedamai nita minanga gasaman.

25. Mitalmal nita maitairumin ! kedamai iaragil nita. Mitalmal nita giun mani ! kedamai wakaikuam si meka a koi mai.

26. Mitalmal nitamunika tana na nitamunika mina umaik ! kedamai tanamun tatil keda aiman ngalkai perofeta.

27. Ngai muli nitamunika mabaegau na ngaikika karingemin, keda, Nita tanamun sibuanaguruig, tana nitamun keda taraiguruig getalanggal kazi ;

28. Nitamun wanab poiban mabaegka, nitamun wagelan waeen nitamun, nita wakai iudan mabaegan nitamunika gasaman ;

29. Mabaegan na nin getan daka nidun, wara daka nid ruaman ; mabaegan na adaka maika ninu koi angan

dumuakū ninu udaigi ninu angai dumuakū.

30. Mura mabaegau na ninu iutai ninu poibai; mabaegau na ninu zapungu mai ninu lak kunia turaig.

31. Matakeda nita ngonanumani mabaegau na nitamunika aimai, mata kedakeda nitamun aimai tanamunika.

32. Nitamun na sibuanan tanamunika, a tanamun sibuanan nitamun, midi nitamun iosa senab zapuka? kedamai wati pawal mabaegal tanamun sibuanan tanamunungu.

33. Nita na tanamunika mina pawa nitamun mina pawangu nitamun iosa senab zapuka? kedamai wati pawau mabaegan aiman senab zapul.

34. Nita na poiban mane mabaegan nita iaturan, a nita ngonanumani wagel gasamani, midi nitamun iosa senab zapuka? kedamai wati pawal mabaegan poiban mane mabaegka iaturaizigka tana ubin mimik matakeda ngadal maika.

35. Nita sibuanan tana, tana nitamun taran getal kazi, a mina pawa a poiban mane mabaegka nitamun iaturaizigka, wara zangu lak ngonanumaig lak kunia kosiman nitamun modobi;

a Adapudai mabaeg nita nungu kazil; nungu sibuanan mina pawa mabaegka wati pawa a borsau mabaeg.

36. Nita koima sibuanan, matakeda nitamun Tati koima sibuanan.

37. Nitamun iangu sakarpudaigi, a nitamun iangu sakarpudaiginga; nitamun modobigi, a nitamun wagel modobiginga; nita guit waean, a nitamun wagel guit waean.

38. Nitamun na poibai, nitamun lako poibai, tanamun nitamun poibai garabai dumuaku mina kausa muluka nudi, a lupan a pusa-gardan, a gudua iudi senab mina maiza. Nita mina mani nitamunika mina mani.

39. Nui muli kulai iakamzinga keda, Midi danagigau ngulaig iuti danagigia wau? palai launga pudi senab banad?

40. Adapudaiginga kaimel nungu ngurpai mabaeg: matakeda nungu ngurpai mabaegal, iananab mina.

41. Miai nid imana magi pui ninu tukuiapau dana, a ni karawaeg bal kapudai pui ninu dananu muinu.

42. Midi kid ni umeka, Ngau tukuiap ae, ngapa ngat adaka mani magi pui ninu danangu, a ni karawaeg

puiu bal kapudai pui ninu purukanu? Ni ngalakika, nid kulai adatiyai bal kapudai pui ninu danangu, a ni ngulaig adaka mai puiu ninu tukuipau danangu.

43. Mina puiu wati kausau adainginga; a wati puiu mina kausa adainginga.

44. Mura puiu kausa iananab wigel ngulaig. Mabaegau parainginga sarzau kausau patal puingu, tana karawaeg paran vineu titil patal puingu,

45. Mina za ngapa mani mabaeg mina pawa, a mina zapul muinu nungu ngana kap; a wati za ngapa mani mabaeg wati pawa nungu nganakapungu; kedamai wati za muingu, muinu nungu nganakapungu gudia adakadaika.

46. Nita mika ngana taraik, Kuiku garka wae, Kuiku garka wae, nita aimginga zangu ngau mulaizimaingu?

47. Mabaegau na ngaikika uzari, a karingemi ngau iangu, nungu aimai, ngat nitamunika mabaegka nungud aimka:

48. Nui matakeda senab mabaeg nungu muda aiman, nuid muluka ngoidata mud kupuidan: koi bubū mai na ngapa senab mudaka, gagui

mainginga: kedamai ngoidatangu kupuuidaizinga.

49. Mabaegau na karingemi, a aimginga, nui matakeda mabaegau midi gimai aiman boradaranu kupa uidaizinga; a koi bubu na ngapa, senab mudau idimi, a patidai.

GIZU VII.

1. Nuid patapan nungu iadai mura senab lagau mabaegau karingemin, a nui Kapanaumika uzar.

2. Wan handed kuiku mabaeg nungu mudau garka kikiri, nuid nuin mamui tumaiiawaiar, a amadan danurdan.

3. Nuid karingemin Iesun, a nuid wanan Iutaiu kaikazil nubeka, ngapa uiika nungu mudau garkazika doinidaika,

4. Tana Iesunika ladun, a tana koima iudi nubeka keda, Mata mina nibeka inab zapuka aimka:

5. Kedamai nuid koima sibuanan ngalpun lag, nuid sunago aiman ngolmunika,

6. Iesu a tana kaimel ladun. Nuid mudaka gamu uidar, wan handed kuiku mabaeg nungu tukuiap nubeka wae, tana keda, Ku-

iku garka wae, ninu kar garngalgaig; ngai mata mina launga nibeka ngau mudia muiautaik :

7. Ngat keda ngonanu-maika ngaikika ninu mudia muiauti launga; mata ninu iaka kuiku nidaika a ngau mudau garkazika mamui maika.

8. Kedamai ngai mabaeg, wara mabaegau ngana tumaiiawaian, ngat tumai-iwaika kaubu mabaegal; ngai na muli war mabaegka keda, Uzarē, nui uzarika; a war na, Ngapa ture, Nui ngapa uzari; a ngau mudau garkazika, Nid aimar inab za, a nui aimka.

9. Iesu karingemin itab zapul, a nuid ngana taean, a nui kalia nagi garka kubi-ka, nubia wagel maban kazi-ka, a nui keda Ngai nitamunika ngau, wara imainginga Isaraelu lagau keda koima kapuaka asi.

10. A mabaeg ngapa waean lak kunia tidi mudaka, a tana nuin iman senab mudau garka kulai kikiri nui mamui ngē,

11. Magi batainga nui uzari gogaitia, nel Naina; nui a nungu kaimel a garka kubi tana murarai.

12. Nui amadan gogaitau p̄asa, a danauradzig

kid angan, a apuau urapon kazi, nanu alai danaurdzig; nabia koigoresar mabaeg senab gogaitnu.

13. Kuiku garkazin nan iman, a nui mina koima si-baunan, a nui keda, Ninu maigi.

14. A nui kid uzari, a nuid gamu taran senab toie : a toieu angaizi mabaegal tarimin. A nui nubeka keda, Kaukuik ae, ngai nibeka keda muli, Ni kadai tari.

15. A danaurdzi mabaeg igi tanuri a iamuli. A nui nungu apuka poiban.

16. A tana mura akan, a tauman God, tana keda. Adapudai perofeta ngalpu-nia kadai tari; a wara, God mangi nungu laga.

17. A Iutaia kidakidan zilami inab iadai nungungu.

18. A Ioanen kaimen nuin iadu turan inab zapun.

19. A Ioane turauman kuasar nungu kaimi, nuid Iesunika waeauman keda, Ni senu ngapa au? launga wara ngoi ugaik au?

20. Palai uzariman, keda, Ngalbai Ioane Bapataiso nibeka waeauman, nui keda, Ni senu ngapa wau, launga ngoi wara ugaik au?

21. Senab maipu wadogam, nuid doinidan koigoresar kikirilaig, a wati

kikiri, a wati maril; a nuid poiban danagi mabaeg dan gud pali koigoesar.

22. Iesu modobia palamunika keda, Nipel uzari-mariu, a Ioanen iadu turau itab zapul nipen imaizimal; danagi mabaeg dan gud pali, a apia amaealgal maba ladun, a lepelalgal garwal-gimin, a kauragigal karingemin, a danurdzi mabaegal kadai tarimin, a iadu turi mina iadu zagi mabaegal.

23. Wanab mabaeg ngai-kika rapiginga.

24. A Ioanen uiaizi mabaeg uzariman, a nui ma-tari garka kubika Ioanenia, keda, Nita mika bupaka todik, midi zapul imaika? Senab teki guban lupan au?

25. Nita mika ladun imaika? Mid mabaeg angi au napi dumuaku au? Ina tana angi mina dumuaku, tana apatanuri kuiku garkaziu muda.

26. Nita mika ladun imaika? Perofeta au? Ngai mina nitamunika muli, Nui adapudi perofetia.

27. Nuid senu minarpalan, Ina ngat waean ngau iadai ninu parunu, nuid butupatan iabugud ninu parunu.

28. Ngai nitamunika muli, Wara perofetau mainginga

ipikazia adainginga, adapudai Ioane Bapataisonia; a mabaeg maginga Godau kunakunanu, nui senu adapudi.

29. Tana God mina pawa taran, senab lag tana na karingemi, a warigal telonal, tanamun bapataiso Ioanen bapataisongu,

30. A Faresaiol, a ngurupai sabi, tana adaka pugami Godau kupai, nungu tanamun bapataiso mainginga.

31. A Kuiku garka iamuli keda, Ngat mid zapul tarik? matakeda itabi maiku-ikuka? tana midimal.

32. Ngode magi kazil nge sagulau baradaranu masak, tana iananab turaika keda, Ngoi upius puian, nitamun girer adainginga, ngoi koi mai nitamunika, a nita ngolmunika koi mainginga.

33. Ioane Bapataiso kid ngapa, nungu aretou purutainginga, a wainau uninginga; a nita keda, Nubia si temoni.

34. A mabaegau Kazi nui purutana, a wani; a nita muli keda, Inu mabaeg koi-ma purutika a waneka a telonau tukuiap, a wati pawal mabaegau.

35. A nungu kazil taran mina pawa a kutinau kuiku mura.

36. A wara Faresaio nu-

beka muli, Ngaba purutau-maka, A nui muiauti Faresaiou mudia, a apia unan a purutan.

37. Ina senab gogaitau ipika, na wati pawalaig, na ngulaig nungu apia iain purutai Faresaiou mudau, a nad ngapa mani alapasau puii ganul pui,

38. Na kalia kadai tari, na mai, a ngudi suli muluka nungu ngaria, a nanu ial bupan turatan, a nad gud tapaman nungu ngare, a ganul idin pinin.

39. A Faresaio iman, a nuid wakai nagami nungu nganakapun, Inu na perofeta, nui ngulaig ipikaziu pawa, nad nuin gamu taran, ipika wati pawalaig.

40. Iesu nubeka keda, Simona wae, ngau ia inu nibeka. A nui modobia keda, Ngurupai mabaeg ae, muli de.

41. Kuasar mabaeg ia turauman maneka wara mabaegan: wara mabaeg ia-turau faif handed tenari, a warig fifiteka.

42. Palai manegig lak kunia poibaika, a nuid palai guit waeaman. Ni de muli nuid ngana sibuanak adapudai nubeka.

43. Simona modobia nubeka keda, Senub mabaegan

sinakai guit waean koigoresar nungu zapul. Nui keda, Wa, ni mina muli.

44. A nui kalia nagi senab ipikazika, a nui muli Simonanika keda, Ni ngulaigsenab ipikaziu au? Ngai muiauti ninu mudia, a ninu mainginga ngau ngaraka garwalgaika: a nanungu ina ngudi suli ngau ngaria, a nanu ial bupan turatan.

45. Ninu ngau gud tapaminginga; a nad ngau ngare mata gud tapaman, na, na muiautema.

46. Ninu ngau kuiku kasa idiu pininginga; a nad ngau ngare ganul idin pinin,

47. Kedamai ngai nibeka muli, Nanu wati pawa koigoresar guit waean; kedamai na koima sibuanan nubeka; mabaegau na guituai magi zangu, nungu sibuanan maginga.

48. Nui mulisenab ipikazika keda, Ninu wati pawa guit waean.

49. Mabaegal muluka ngonanuman tanamun nganakapuka keda, Nga ngulaig wati pawa guitwaean?

50. Nui muli senab ipikazika keda, Ni danalaig ninu kapuakaasingu, ni uzari ni wanab.

GIZU VIII.

1. Wagel ngurtaeansetab gogaital a magi gogaital, a iadu turi gar Godau kunakan; nui kaimel tuelf mabaegal.

2. A warigal ipikazil kikiriligal a wati kikiri, nui doinidan, a Maria Makatalalaig seven temoniū ngurturaizig.

3. A Ioana Kusan ipi Herotan mudau garka, a Susan; a warigal ipikazil koigorsar, tana nubeka mudau garka aim tanamun zangu.

4. A garka kubi koigorsar pa gagaruidamin, nubeka iuti war gogaitngu, a wara gogaitngu a nui muli kulai ianguzimaia.

5. Mabaegan saiton lupan mabalmabal nungu saito; nuid lupan saito, wara noridi iabugud; a muluka nudi, a uruin purutan.

6. A wara ngoidata noridi; a malgui, a umasin, kedamai uruinga.

7. A wara noridai pa patal pui, a malgui adai patal puiū murarai, a sirisiri nurei.

8. A wara pudai mina baradara a malgui adai, a kausalnga urapon handed. Nui itab zangu iamuli, nui

walmizi keda, Mabaegan na kauralgau, nui karingemi.

9. A nungu kaimil iapupoibi keda, Kulai iakamzinga mid?

10. Nui tanamunika muli keda, Nitamunika poiban nita ngulaig gumi za Godau kunakan; a nui wara iakanzimaia muli; tanamun na imai, a imainginga, a karingemī a tidaigiuga.

11. Ina kulai iakaman, Senab saito Godau ia sena.

12. A iabugudau mal mabaegau karingemin sena; a tiapolo ngapa mai, a adaka mai senab iangu muingu nungu nganakapungu, tumakai tana kapua-kaasin a tana danalaig.

13. A mabaegal ngoidatad tanamun karingemī iangu, a doridai, a ikau; a tana sipigigal, mata mai tanamun kapuakaasinga, kurusika nutai tonarau, a tanamun adaka mai.

14. Senab zangu noridai patal pui, mabaegau karingemi sena, a wara zangu sirisiri nuran, a sibau pamai, a zangu ikau inab danalaig, kurusika tanamun kausau padi potainginga.

15. A senab za mina baradarangu, mabaegau karingemī senab iangu, a tumai-iawaiian tanamun ngana-

kapū, a balbalgiza, a mina mangu, a kausau adai a kamai mai.

16. Mabaegau gamuiginga lamepa, a unainginga apal waiuiaiu kupai, a apasikia muia tiainginga; a lamepa zapu unai buiaka mura mabaegka muiautaika.

17. Gumi zangu iakamginga, a uradzi zangu iakamginga, kurusika kutau iakaman.

18. Ina nitamun karin-gemī mid? kedamai mabaeg zapulaig lak nubeka poiban, a mabaeg zapugig nungungu adaka mai zapul.

19. A nubeka ladun nungu apu, a nungu tukuiapal, tanamun nubeka uzaringinga kedamai koigoresar garka kubi.

20. A warigal nubeka keda, Ninu apu a ninu tukuiapal ita adal siamika, ubinmimika nubeka paruka imaika.

21. Nui modobia tanamun iaka keda, Tanamun na karingemin Godau iangu ngau apu a ngau tukuiap seta.

22. Nui a nungu kaimel wara maipu gul mani, nui muli tanamunika keda, Ngalpa mimika ngukia bau-daka. A tana taradan.

23. Tanamun gul taradan, nui utui: a ras angan senab nguki; tanamun gul bauan malan, amadan dudup.

24. A tana ladun nuin walman, tana keda, Kuiku garka wae, Kuiku garka wae, ngoi ngolmun amadan danaurad. A nui kadai tari, a nuid gub wadan a ngukiu bau; minaasin, mina koi mataru,

25. Nui muli tanamunika keda, Milagnu nitamun kapuakaasin? A tana koi akan, a ngana wali; tana kozikozi uman keda, Inu nga, nui muli gub a nguki a nubeka karingemin.

26. Tana mangi wara baradar Katara senab baradara Galilaiaka balbalginga.

27. Nui kadaka uzari, a nubia dadia lami wara mabaeg, kulubamal nubia temonil, nungu dumuaku angainginga, marama nungu muda.

28. Nuid Iesun iman, a nui walmizi a urati nungu paru, Ninu za miai ngaikika Iesu ae Godau Kazi adapudai? Ngai nubia iuti ninu ngau geged maigi.

29. (Kedamai nui senab wati marika muli, Ni adaka uzari senab mabaenggu. Kedamai nuin gasaman; a

nuin doridaimin, a nuid urun mura patidan, a ngara kunumin, a nuin tumaiiawaiian a nuid temoni mani bupaka.)

30. Iesu nubeka iapupobi keda, Ninu nel nga? Nui keda, Lekeono: kedamai koi goresar temoni muiauti.

31. Tana nubia iudimin keda, Ninu ngolmun uiaigi kubuka.

32. Koigoresar burumal padia kidakidan ladun; tana nubia iudimin keda, Nid ngolmun wara muiautai-ika. A nuid tanamun wae-an.

33. A temonil adaka danami senub mabaegangu, a burumia muia tugumi; a burumal nguki mutumi, a tana dudupi.

34. A burumau poibai mabaegan iman senab za, a tana paran, tana ladun a iadu turi senab gogait a magi gogait.

35. A tana ngapa imaika senab zapuka, a Iesu iman, tana iman senub mabaeg temoniu unaizig, nui tanuri Iesun ngara; nui dumuaku angaizig, nui ngulaig: a tana koi akan.

36. Tana ngulaigal tana iadu palgan tanamunika senab za, mabaegau doinidai temoniu muiautai.

37. A mura Kataralaig nubia iudi keda; Ni adaka uzari ngolmunungu; keda-mai tana koi akan, a nui guluka uzari, a lak kunia,

38. A senab mabaeg temoni muiautaizig nubia tupami keda, Ngaba kaimel: a Iesu wae-an keda,

39. Ni kai lak kunia ninu buaika a iadu tureu koi zapul God nibeka aiman. Nui uzari, a iadu turan senab gogait, mura koi zapul Iesu nubeka aimzinga.

40. Iesu lak kunia, a garka kubi nubeka mani: kedamai tana nuid ugan.

41. Inub mabaeg ngapa uzari nel Iairo, nui sunako tumaiiawaiian garka; nui urati Iesun ngaria, a nubia iudi nungu mudaka uzari-ka:

42. Kedamai nungu ipiai kazi tuelf uiet, amadan danurad. Nui uzari a garka kubi iuti;

43. Wara ipika nabia kuluka tuelf uiet iudi, nanu zapul gabu mabaegia aigitae-an, nanu mamui maiginga.

44. Na uzari nungu kalia, nad gamu taran nungu dumuaku kut; a nanu kulukau iudai uatpatan.

45. A Iesu keda, Ngana ngad gamu taran? A mura

mabaeg gud tadi, Peteru a warigan nubeka keda, Kuiku garka wae, mabaeg koigoresar butaginga, ni na keda, Ngana ngad gamu taran?

46. Iesu keda, Wara mabaegan ngana gamu taran; kedamai ngai ngulaig unewen ngaungu adakaadan.

47. A senab ipika na ngulaig gumi launga, nan gal lupan, a na uzari, nungu paruia urati a na iadu palgan nanu gamu taraizinga, a na doinidan,

48. Nui nabeka keda, Ngau ipiai kazi ae, nid koma ngonanumar; ni danaig ninu kapuakaasingu, ni uzari ni wanab.

49. Wara mabaeg sizi ngapa sunakou tumaiawai-ai mabaegau mudangu adakaadan, a nui iadu umai, keda, Ninu ipiai kazin danuradan; ninu garngalkaig Ngurupai mabaeg.

50. Iesu karingemin a nui modobia keda, Ninu akagi: ninu kapuakaasin, a na danalaig.

51. Nui muiauti mudia, a garkakubi nubeka muiautaika launga, mata Peteru, a Iakobo, a Ioane, a wara tati a apu senab ipiai kazi.

52. Tana mai angan, mina koi mai nabia; nui keda,

Nitamun māigi; nanu da-nauradginga, na utui.

53. Tana nuin giun zolman, tana ngulaig na da-nauradan.

54. Nuid tanamun adaka nguruturan, a nuid nanu get gasaman, nui keda, Kake, ni kadai tari,

55. A nanu mari lak kunia, a na lak dan pali; nui keda, Na aidun poibau.

56. A nanu tati a apu ngana waleuman; a nuid palai wadauman keda, War mabaeg iadu polgaigi senab za aimzinga.

GIZU IX.

1. Nuid garuidamin nungu kaimel tuelf, a nuid tanamunika poiban unewen, a temoni ngurturai, a kikiriu doinidai.

2. Nui tanamun waean iadu turaika Godau kunakunaka, a kikirika doinidai-ika.

3. Nui tanamunika keda, Nita wara zangu maigi iawaranu, pogiu maigi, a ianau maigi, a aingu maigi, a maneu maigi; kuasar angai dumuaku maigi,

4. Mudia na nitamun muiautai, sena niai, a lak uzari.

5. Wara mabaegau na nitamun mainginga, nita na

adaka uzari senab gogait-
ngu nitamun apapalai nita-
mun ngarau, garka aiman
tanamunika.

6. Tana ladun, a nguru
taean senab gogait a wara
gogait iadu turan mina iadai,
a doinidaika mura kikiri.

7. Herota karingemin nu-
ngu aimzinga: a nui wara
kid ngonanuman, kedamai
warigal keda, Ioane lak ka-
dai taraingul danaurdzig;

8. A warigal keda, Elia
iakaman; a warigal keda,
Kadai tarimidin ngul kulai
perofetal.

9. Herota keda, Ngat Io-
anen kuik patadin: inu nga
nge ngat karingemika keda
zapul? Nui ubin mizi nubeka
imaika.

10. Tana aposetolo lak
kunia, a nubeka iadu pal-
gan tanamun aimizi zapul.
Nui tanamun uidan kazig
baradaraka senab lag, nel
Petesaita.

11. Garka kubi ngulaig,
a tana nubia wigel; a nuid
tanamun mani, a nuid ta-
namun iadu turan Godau
kunakunan, a doinidan ma-
baegal ubinmimika doini-
daika.

12. Paupa goigoi tuelf
mabaegal nubeka ladun ta-
na keda, Nid garka kubi
waeear, setab gogait a magi

gogait amadan, tanamuni-
ka sena niaika aika imaika:
kedamai ina kazig baradar.

13. Nui tanamunika ke-
da, Nita tanamun aidun
poibau, a tana keda, Ngalpa
aigigal mata faiv aretol, a
kuasar magi wapi; ngoi na-
nai ladun aidai nai barpud-
dimin inab lagaka mura.

14. Kedamai tana sinakai
faiv thausan kazil. Nui muli
nungu kaimika keda, Nita
tanamunika mulimiu tana
apia poidai fifti iananab.

15. Tana mata keda
aiman, a iamuli tanamuni-
ka keda, Apia puidau

16. A nuid mamain faiv
aretol, a kuasar wapi, a nui
kadaka nagi, a iosas, a dadia
mamain, a nungu kaimika
poiban, a tana garka kubi
nge poiban,

17. Tana purutana a tana
mura maita irun; a tana
unaizimain wangamin, a
tuelf ianal pusakardamin,
magi pasan.

18. Mata nuid wakai
iudan; a nungu kaimil nu-
bia kaimel: a nui tanamu-
nika iapupoibi keda, Maba-
gau ia mid ngaikika ngai
nga?

19. Tana modobia keda,
Ioan Bapataiso, a warigal
keda, Elia; a wara keda,
Kulai tanamun perofeta.

20. A nui tanamunika keda, A nitamun ia mid ngaikika ngai nga? a Peteru modobia keda, Ni Godau Keriso.

21. A nuid tanamun wadan, nui keda, Wara mabaegau iadu turaigi senab zangu,

22. Nui keda, Mata mina kikirika mabaegau Kaziu koigoesar zangu, a kaidaziu nungu adati, a iudai mabaegau a minarpalai mabaegau nungu matamai, a nungu lak kadai tarai thri mainu.

23. Nui mura mabaegau muli keda, Wara mabaegau na ngaikia asi, kararasigi nubeka, a nuid nungu satauro taridi mura mainu, a wigel kaine ngaikia asin.

24. Kedamai mabaegau na ubin mai gudazipuidai-ka nungu danalgak nungu sagul palai; a mabaegau na sagul palai nungu danalgau ngaungu nungu gudazipuidai.

25. Kedamai mata mina launga mabaegau mura gasam ina apal, mura nungu sagul palai, a adati, au?

26. Kedamai mabaegau na ngaungu azirau a ngau iangu, nubeka azirau mabaegau Kazika, nungu na ngapa mai nungu paudau

murarai, a Tatiu, a maigi angelal.

27. Mina ngai nitamunika muli keda, warigal ita kadai siamika, tana da-naurdginga, tumakai tana iman Godau kunakan.

28. Minaasin itab iadai, mid eit kubilal, a nuid mani Peterun a Iakopon, a Ioanen, kadaka padaka wakai iudan.

29. Nuid wakai iudan, a nungu paru kid taean, a nungu dumuaku miakalnga a kotinati.

30. Nuid ia sugul tari palamunika Mose wara Elia,

31. Mabaegau iakaman a kotinati, tana ia uman nungu danauradai a Ierusalemamu sena patapai.

32. A Peteru a warigal nubia kaimel tana koima utui: tana dan pali, a tana iman nungu kotinatai, a kuasar mabaeg kadai tarai nubia kaimel.

33. Kurusika palai adaka uzarman nungungu, a Peteru Iesunika keda, Dana garka wae, mina keda ngalpa kai niai; ngoi moitamika thri mudal, wara nibeka, a wara Mose, a wara Elia: nui karawaeg mid nui umeka.

34. Setab za na aiman, zia kid tana taidamin; a

tana akan senab zia na mangi.

35. Wakai ngapa kid ziangu, keda, Ngau noidal Kazi senu: nita nubeka karingemiu.

36. Senab wakai na mi-naasin, a tana mata Iesun nge iman. Tana iaginga wara mainu iadu turainginga senab zangu tana imaizinga.

37. A magi batainga muluka sizar padangu, a garka kubi koigoesar nubia dadia lami.

38. Inu wara mabaeg walmizi garka kubingu keda, Ngurupai mabaegae, ngai nibia iudi ngau turukiai kazi mata urapon.

39. Inu marin nuin gasamdin, a nui wal miarngul, a kat palgirngul, a dardar taearngul nuin, a nungu gudia de adarngul nungu adaka mainginga.

40. Ngai ninu kaimika na iudi adaka nguruturaika, tana karawaegal.

41. Iesu modobia keda, Maikuik kapuakasinginga, a balbalnga, ngau nitamunia niai, a kamai mai, mid kurusika? Ninu turukiai kazi ngapa marar.

42. Nui ngapa uzari, a temoniu nuin baluriman, a nui kat palgin. A Iesu wadan senab wati mari, a

senab magitiam mamui, a nuid lak poiban nungu tatika.

43. Tana koima ngana wali Godau paraparangu. Tana nganawalimin setab zapungu Iesu na aiman, a nui nungu kaimika muli,

44. Nita mamui karingemiu inab iaka keda, mabaegau Kazi poiban mabaegau get.

45. Tana karawaegal senab iangu, tanamunika gumi, kedamai tanamun karingeminginga setab iangu; tanaakan iapupoibaika senab iaka.

46. Tana pataridi, nga adapudai.

47. Iesu ngulaig tanamun nganakapu, a nuid magi kazi toridi, nubia amadan kadai taran,

48. Nui tanamunika keda, Mabaegau na inub magi kaziu mai ngau nelngu, nungu ngau mai; a mabaegau na ngau mai, wa nungu mai ngau uiazingau; kedamai mabaegau na nitamunia magikia, nui adapudai.

49. Ioane modobia keda, Dana garka wae, ngoi iman wara mabaeg temoni nguruturan ninu nelngu; a ngoi nuin wadan, kedamai ngalpunia asigik.

50. Iesu nubeka keda,

Nitamun nungu udaigi; wara mabaegau garka laungana, ngalpun garka.

51. Kurusika tonar nungu kadaka uzarai, a nui Ierusalemaka uzari;

52. Wara mabaegau nuid kulai waeana; tana ladun, a bal ruami wara gogaitka Samaria, nubeka butapataika.

53. Tanamun nungu mainginga, keda mai nungu maba Ierusalemaka.

54. Iakobo a Ioane wal, palai iman, palai nubeka muleuman keda, Kuiku garka wae, ninu ia mid? ngalbai ieudeumaka wau, gimau muika ngapa uiaika tanamunika danaurdka, mata keda Elian mid aimdin?

55. Nui kalia nagi, a palamunia iudi keda, Nipel karawaeg nipen nganakapū.

56. Kedamai mabaegau Kaziu ngapa mainginga mabaegau danalgak patapaka, mina dan walmaika. A tana ladun wara gogaitka.

57. Tana iabugudia, a wara mabaeg muli keda, Kuiku garka wae, ngai nibia asin, ni midi zapuka ni ulaik.

58. A Iesu nubeka keda, Alope sakai mudalaig, a uruil madalmal, a mabaegau Kazi utui mudagig.

59. Nui wara mabaeg

muli keda, Ni ngaikia asir. Nui keda, Kuiku garka wae, nid kai ngana wanar ngau tatika kulai maram tiaika.

60. A Iesu nubeka keda, Wanar danauradzi mabaeg tana maram tiaika kai; a ni uzari iadu turaika Godau kunakunaka.

61. A wara mabaeg nubeka keda, Kuiku garka wae ngai nibia asin; nid kai ngana wanar ngat kulai ngau buai iaduturaika.

62. A Iesu keda, Mabaegau na gasaman senab bora-darau saipalaiza ubi kalia nagai, nui mata mina launga Godau kunakunaka.

GIZU X.

1. A wagel Kuiku garkazin kupai poibaika seventi mabaegka, nuid tanamun mata kopukopu dan, waeana mata kuasar, kulai nungungu, mura gogait nui uzari, midi gogaitka.

2. Nui tanamunika keda, Koigorsar saitol patan, a mabaegal mata manualal; kedamai mina iudimin Dana garka nungu saitoka pataika, nuid tanamun waeana zaget.

3. Nita ladu: ngat nita-

mun uiai matakeda mamoe kazil dadal lukonu.

4. Nitamun maneu ian nan maigi, a pukuka : wara mabaegka guda uiaigi iabugudanu.

5. Mudia na nita mui- autai, nita keda kulai mai, Wanab inab buai.

6. Wanab mabaegau na sewa mai, nitamun poibaizi wanab nubia mangai: mangaingana na senab wanabau, laka kunia mai nitamunika.

7. Nitamun sewa mai senab mudanu, a purutai a nguki unī tanamun na nitamun poibai, kedamai mata mina poiban zagitau mabaeg nungu modobi.

8. Nitamun na mangai senab gogait, tanamun nitamun mai; nitamun sewa purutai aingu na tanamun kabut nitamunika :

9. Nitamun doinidai sewa kikiri, nita tanamunika muli keda, Godau kunakan amadan nitamunika.

10. Senab gogait na nitamun mangai, tanamun nitamun mainginga, nitamun uzari sagulau baradaraka, a keda mulai,

11. Senab boradar nitamun gogiatangu ngolmunia uin ngolmun nitamun tura- tai; kedamai mina nita ngulaig nai inab zangu,

Godau kunakan amadan nitamunia.

12. Ngai nitamunika muli keda, Magi modobia Sotoma senab maipu senab gagait.

13. Mitalnga ni Korasin ! mitalnga ni Petesaita ! kedamai Turo a Saitonu na aimau parapara nitamunika aiman, tana kulubaza wati wakaasin, a apatanuri makadal dumuaku a kunara.

14. Magi modobia Turo a Saitonu nitamunika senab iangu sakar pudai maipu.

15. Ni Kapanaumi, kada- ka marar gimal, a muluka taear kurusika seoli.

16. Mabaegau na nitamunika karingemin, nungu ngaikika karingemin, mabaegau na nitamunungu launga mai nungu ngaungu launga mai; a nungu ngau- ngu launga mai nungu lau- nga mai ngau uiaizigau.

17. A senab seventi mabaegal lak kunia a ikai, tana keda, Kuiku garka wae, temonil kararasin ngolmunika ninu nelngu.

18. Nui tanamunika keda, Ngai ngulaig Satanau gimazi ngapa pudai, ngode ponipani nge.

19. Ina ngat nitamunika kupai poibaika nitamun ngaraka gima, taran tabu, a watarau gitalai, a mura

puridraka: wara zapuka nita-
munika geged maika launga.

20. Nitamun ikagi inab
zapuka, mari nitamun ka-
raraasin; mata ina nita-
munika ikae nitamun nel
gima palan.

21. Senab wadogam ma-
ipu, Iesun nganakap ikai,
a nui muli, Ngai koima iosa
nibeka ngau Tati ae, Gimau
aapau Kuiku garka, kedamai
nid uradan senab zapul kuti-
nau garkazingu, a ni iadu
polgamika magi kazika:
ngau Tati ae, sena ninu ubi.

22. Ngau Tati ngana
poiban mura zapul; wara
mabaegau ngulaig Kazi mata
Tati; a wara mabaegau ngu-
laig Tati mata Kazi, a wara
mabaeg Kazi ubin meka nu-
beka iakaman nubeka.

23. Nui kalia nagi nungu
niai kazika, nui apia muli
keda, Wanab danau zapul
imaika nita iman;

24. Ngai nitamunika muli
keda, Koigoesar perofe-
tal, a kuiku garkazil, tana
ubi mimika imaika senab
zapuka nitamun imaizimai-
ka, tanamun imainginga; a
tana ubin mimika karinge-
mika setab zapuka nita-
mun karingemizi maika,
tanamun karingeminginga.

25. A wara mabaeg ngu-
rupai sabilaig kadai tari,

nuid nuin nutan keda, Ngu-
rupai mabaegae, midi zaget
ngaikika aimka ngaikika ga-
saman ingaru danalaig?

26. Nui nubeka keda,
Sabil mid palaizimal, ninu-
ngu ngulaizimal mid?

27. Nui modobia nubeka
keda, Ni sibunai kuruig God
ninu nganakap badaginga,
a ninu mari badaginga a
ninu magao badaginga, a
ninu nganakap badaginga;
a ni sibunai mabaegau na
nibia amadan mai matakeda
nibeka.

28. A nui nubeka keda,
Mata mina ninu ia; ninu na
matakeda aiman ninu danl-
gau.

29. Nui kopuri nui Iesu-
nika keda, Mabaeg nga
ngaikia amadan?

30. Iesu modobia keda,
Wara mabaeg kozi Ierusa-
lemangu Ierikoka, a puru
mabaegau nungu gasamai,
tana nungu dumuaku adaka
mani, a nungu matamai, a
tana ladun, nuin wanan ama-
dan danauradan.

31. Wara iudai mabaeg
kasa uzari senab iabugud;
a nuid nuin iman, a nui
pasia uzari iabugudia.

32. Matakeda wara sa
Levilaig nuin iman; a nui
uzari wara iabugudia.

33. Wara Samariaiaig

nungu maba uzari wadogamuka: nuid nuin iman, a nui mina koima sibaunan.

34. Nui uzari nungu la- paizinga a nuid kunumin, a wakasuka iudan a waina; a nuid gima wanan nungu urui, a nuid nuin ialpan senab mudaka adazi mabaegau niai lagak, a nuin tumaiiawaian.

35. Amagi batainga senab maipu nui uzari, a nuid adaka mani kuasar tenari, nuid poiban senab buai gizu nungu mudangu, a nui nubeka muli keda, Nid nuin tumaiiawaian kuruig; wara zangu na nubeka barpud, ngau na ngapa mangai, ngau nibeka modobiu.

36. Ninu ia mid tana ita thri mabaegal, nga wara nubia amadan senub mabaeg puru mabaegan na gasaman?

37. Nui keda, Mabaegau nungu sib uanan. Iesu nubeka keda, Ni uzari nid keda aimkuruig.

38. Tana ladun, a wara gogaitka ruami: a wara ipika nel Mareta nat nuin mani nanu mudaka.

39. Nanu tukuiap Maria, na tanuri amadan Iesun ngara, nad karingemin Iesun iadai.

40. Mareta ngurum nabeka koi zaget poiban, na

keda, Kuiku garka wae, ninu ngonanumaingana nguzu koi zaget au? nanu zaget laungana: ni nabeka de muli keda, ngaikika ibupoidaika.

41. Iesu modobia nabeka keda, Mareta wae, Mareta wae, ni taritaridau meda, a ninu nganakap arakatalnga mura zapuka;

42. Urapon za mina keda gasaman; Maria taemin senab minazapuka karawaeg nanungu adaka mani.

GIZU XI.

1. Nui wara zapul wakai iudan, a mina asin, a wara nungu kaimi nubeka keda, Nid ngolmun ngurupar wakai iudain, matakeda Ioane nuid ngurupan nungu kaimil.

2. Nui tanamunika muli keda, Nitamun na wakai iudan kedamai, Ngolmun Tati ae gimal, Ninu nel maigi, Ninu kunakan mina kuiku nidan, Ninu ubi ina apal aimka, matakeda gimal aimka.

3. Nid ngolmun poiban aidun wara maitui a wara maitui mata mina sinab maitui.

4. Nid ngolmunungu gutitwae ar ngolmun wati pawa; kedamai ngoiguitwae artanmun borsau mai. Ngolmu-

nika iudaigi nutai zangu ; nid ngolmun gudazipuidar borsangu.

5. Nui tanamunika muli keda, Wara nga nitamunungu tukuiaplaig, nui nubeka uzarē dada kubila, a nubeka keda, Kame, ngaikika mair thri aretol, a ngat nibeka modobia maika.

6. Kedamai ngau tukuiap nui ngapa ngaikika, ngai aigig nubeka poibaika ?

7. Nui ngapa modobia muingu nungu mudangu keda, Ninu ngau geged maigi ; minaasin pasa gud mata-manu, ngoi poidanu ngau kazil ; ngai kida igiunika launga nibeka poibaika.

8. Ngai nitamunika muli keda, Nui launga igiunin nungu tukuiapuka poibaika, nui mata tari kedamai nui mata iudi,

9. Ngai inu nitamunika muli, Nitamun iudai, a nitamun poibai ; a nitamun lumau a nitamun gasam ; nitamun matamai, a nitamunika pudai.

10. Kedamai mabaegau iudai nungu gasam ; a mabaegau na lumai nungu ngulaigan ; a mabaegau matamai nubeka pudai.

11. Nitamun nga tati nungu turukiai kazi kula poibai, nui na nubia iudai aretol ?

nui na iudai wapi nuid tabu poibai wapi launga.

12. A kalakalau kakuru na iudai a nubeka poibai watarau gitalai.

13. Ina nita geged nita na ngulaigal mina zangu poiban nitamun kazika ; mid adapudainginga wau nitamun Tati gimal poiban Mavigi Mari mabaegau na nubeka iudai ?

14. Nuid temoni nguruturan, nui iagig. Temoni adakaadan a iagig iadai nge, a garka kubi ngana taean.

15. A warigal keda uman, Pelesepulou temoniu dana garka nui nguruturan temoni.

16. A warigal nuin nutan, tana nubia luman gimau tonar.

17. Nui ngulaig tanamun wakain tamam, nui tanamunika keda, Mura kunakan iananab, sena patapan ; a buai iananab wati pugailag sena.

18. Satana na iananab, mid kid nungu kunakan mata mai, kedamai nita keda uman, Pelesepulo ngat nguruturan temoni.

19. Pelesepulou na temoni ngau nguruturai, mid kid nitamun kaziu nguruturai, kedamai tana iangu sakarpudai aiman nitamunika.

20. Godau get na ngai

nguruturan temoni, nita-
munika kuiku nidan Godau
kunakan.

21. Kerekedau mabaeg na
nungu kaubu uza nungu
mudaka tumaiiawaian, nu-
ngu zapul mata mamui :

22. A wara mabaegau na
nungu magao adapudai nu-
ngungu nuid nuin zilami,
nungu magao adapudai nu-
ngungu, a nuid gamu mani
nungu kaubu uza nui kapu-
akaasin, a dadiamamain nu-
ngu zapul nuid gamu mani,

23. Mabaegau na ngau
garka launga, nui wara ma-
baegau garka ; a mabaegau
na ngalbai kaimel garui-
damin launga, nui iananab.

24. Wati mari na adaka-
adan mabaegangu, nui kida-
kidan palel zapul, nuid lu-
man ngana pudaiza ; gasam-
ginga, a nui keda, Ngai
lak kunia ngau mudanu
ngai ngapa uzari.

25. Nui mangi, nui ngu-
laig mina asin butupatan.

26. A nui uzari, nuid ial-
pan wara wati maril seven,
tanamun geged adapudai
nungungu ; a tana muiauti
senab mud, a sewa apatanu-
ri ; a senab mabaeg adapu-
dai geged, nungu kut, midi
kulai kuikaiman.

27. Nui muli setab zapul,
a wara ipikazika na wal kid

ngapa garaka kubingu, na
iamuli nubeka keda, Wanab
senab maita nibeka dan
adadin, a nanu susu nibeka
tauian.

28. A nui iamuli keda,
Wa ni mina umeka, a wara
adapudi wanab mabaegau
na karingemin Godau iadai,
a tumaiiawaian.

29. A garka kubi ngapa,
a nui iamuli keda, Wati
maikuik ina : tana ngaikika
tonar luman, karawaeg tana-
munika tonar poiban, mata
Ionan tonar,

30. Kedamai Iona tonar
tidan Ninevalaig, matakeda
mabaegau Kazi inab mai-
kuik.

31. Ipikazika kuiku gar-
ka zeï dogam na kadai tari
kaimel mura mabaegal inab
maikuik, tonar iangu sakar
pudai, nad tanamun mo-
dobi ; kedamai na ngapa
apau kut na ubin meka
karingemin Solomonau ku-
tin ; inu sika mabaeg ada-
pudai Solomonanika,

32. Ninevau mabaeg ka-
dai tari kaimel mura ma-
baegal inab maikuik tonar
iangu sakar pudai, a mo-
dobi ; kedamai tana wati
wakaasin Ionan iadu turan ;
inu sika mabaeg adapudai
Ionanika.

33. Mabaegau lamepa ga-

muitainginga a unaika gumi za, a wara unaika apau saitou mina maiza, mina gima unaika lamepau zapunu, nanu buia nagi mabaegau na muiautaika.

34. Dan gamu lamepa sena; ina ninu mina dan na, ninu gamu mura buia; a geged na, ninu gamu inur.

35. Inu ngai nibeka muli, Inuriu maigi senub buia muinu nibeka,

36. Ninu gamu na buia, inurigig, mura buia gasaman, matakeda lamepa nibeka nagi, buiaka.

37. Nui kozi muli, a wara Faresaio nubeka muli keda, Ngaba kaimel purutaunaka; a nui muiauti, nui apia iain purutan.

38. Faresaio iman, a nui ngana taean kedamai nui launga kulai get garwalgan a wagel purutan.

39. A Kuikugarka nubeka muli keda, Nita Faresaio-laig nita garwalgan adalau pelet a waiuiian kupai, muinu nitamun pusakardan puru zapul a mura borsau.

40. Nita dimidem, mabaeg kala aiman, matakeda muinu aimginga wau?

41. Nitamun poiban nitamun zapul sibaunai aiman; mura zapul na miakalnga nita mura.

42. Mitalmal nita Faresaiol! kedamai nita poiban mili ten ukaman, a wara pekano a mura pui umaasin, a nitamun wanan iangu sakarpudai a Godau sibaunai; mata mina na aiman itab zapul, a maigi unaika setab mura zapul.

43. Mitalmal, nita Faresaiol? kedamai nita ubin mimika apapudai niaiza sunakonou, a tanamun nitamun sibunaika sagulau boradaraka,

44. Mitalmal, nita minarpalai mabaegal a Faresaiol, ngalkai mabaegal! nita matakeda maram gumi; mabaeg maba ulaika adal tana karawaegal.

45. A wara ngurpai sabi nubeka muli keda, Ngurpai mabaeg ae, ni ngolmunika borsau maika, midi ni umeka.

46. A nui lako muli keda, Mitalmal, nita ngurpai sabil! kedamai nita tanamun gima wanan kaunil, a nita, nitamun dimurau gasamginga setab kaunilal,

47. Mitalmal nitamun! kedamai nita butupatau perofetau maram; a nitamun tati tanamun matamka,

48. Garka nita, nitamun tatiu pawa, a ikai mani; kedamai tanamun matam-

ka, a nita butupatan tanamun maram.

49. Kedamai Godau kutin muli keda, Ngat tanamunika waean perofetal, a apo-setolol, tanamun matanika, a geged mani wara;

50. Inab maikuik lumai-ka, mura perofetau kuluka, kulai paudadin, a apau kukaikaindin;

51. Kuikaiman Apelun kuluka kurusika Sakarian kuluka, tana nuin matamdin dadakazi iatanu a maigi mudanu; mina ngai nitamunika muli, Senab za luman inab maikuik.

52. Mitalmal nita ngurpai sabi! kedamai nita gamu mani buiau kī; nita muiautainginga, nita wadan mabaeg ubin mimika muiauti.

53. Nui tanamunika muli senab iadu, a tana minarpalai mabaeg a Faresaiol nubeka mina koi ngurum; a tana nubeka nutan zapul koigoresar,

54. A tana nuin danan purutan, a nubeka gasaman mid iadai nungu gudangu adakaadan tumakai tana nubeka guda aran.

GIZU XII.

1. A garka kubi koigoresar garuidamin, a inab za-

puka aimka mina putginga, a nuid mautari nungu kaimel, Nita adaka uzari Faresaiol iruizangu, ngalaki sena.

2. Kedamai wara zangu uradginga mata iakaman, a ainginga gumi zangu mata iadupolgan.

3. Kedamai mura zapul nita na aiman inuri, buia iakaman; a senab zapul nita apia iadu turi magi mudia mata iadu turan gimal mudanu.

4. A ngai nitamunika muli, nita ngau tukuiap, Nita akagi mabaegal gamu matamka; patapan bangal, wara zangu mainginga tara ngulaig aiman.

5. A ngai nitamunika dantaean, nita nungungu akan; Nita nubeka akan, nuid na minaasin matamka, nui kupailaig nibeka tiai Kenaka; mina ngai nitamunika muli keda, Mina nita nungungu akan.

6. Mid barpudan launga faiv magi uruil senab kua-sar asari? wara tanamun pudainginga Godau paru.

7. Nitamun ialbupan minnaasin ngulaig. Kedamai nita akagi; nita adapudai koigoresar magi uruil.

8. Ngai nitamunika muli, Mabaegau na ngana tarai kuruig mabaegau parunu, a

mabaegau Kazi lakokeda taran Godau mura angelal :

9. A mabaegau na ngana gudatadi mabaegau parunu, lakokeda gudtadi Godau angelal.

10. Mabaegau wati ia tiai mabagau Kazingu, ngulaig guitwaeen; a mabaegau na wati ia tiai Maigi Maringu, mina guitwaeainga.

11. Nitamun na iuti sunagonu, dana garka a gizu mabaeg, nitamun siba maigi, midi kid, midi iangu nita tiai :

12. Kedamai Maigi Mari nitamunika ngurpan senab wadogam maipu, iadai mata mina nita taean.

13. Wara mabaegau gar-ka kubingu nubeka muli, Ngurupai mabaeg ae, ni muli ngau tukuiap, ngana dadia mani senab kupai.

14. Nui muli nubeka keda, Kame,nga mabaeg ngana taran iangu sakar pudai mabaeg nitamunika?

15. Nui tanamunika muli keda, Nitamunungu tumai-iawaian zangu ubiu maigi; wara mabaegau danalginga nungu zapul koigoresar.

16. Nuid tanamunika muli senab kulai iakamzinga keda, Wara mabaegau koi zapulaigau baradara koi kausalnga;

17. A nui muluka ngon-anuman keda, Midi kid ngat aimka ngai mudagig ngau kausa butupataika?

18. Nui keda, Zaget ina ngat aiman; ngat mudau saitou idimin, a koima moi-dan; ngat garuidamin ngau kausa a ngau zapul koigoresar.

19. A ngai muli ngau marika keda, Ngau mari wae, nibeka, butupatan zapul koigoresar mura uietal; ni mamui apatanuri, a purutan, a uni, a ikae.

20. A God iamuli nubeka keda, Ni dimidem, ngat mani ninu mari nibeka unaeka inub kubil mema; a nga mani itab zapul ni butupataika?

21. Matakeda mabaeg nubeka garuidamin zapul nubeka, a Godau zapul ainginga.

22. A nui muli nungu kaimel keda, Kedamai ngai nitamunika muli keda, Nitamun sibau maigi nitamun danalaig, zapul nita purutan; a gamu lak keda, angai zapul.

23. Danalaig adapudi aingungu launga, a gamu adapudi senab dumuaku,

24. Nita ngonanumani oreva; tanamun saitou lupan launga, a tana saitou la-painginga; tana mudginga,

a saitou mudginga; God aidun poiban tanamunika: mid nita adapudainginga urui au?

25. Nga war nitamun nui ngulaig nungu siba pami kuikutalenga aiman nungu danalaig urapon kupita?

26. Nita na karawaeg aiman magi zapul, miai nitamun sib pami koigoesar zapul?

27. Nita ngonanumani bupau kain mid kid tana malgui; tana zagetginga, a uman launga; a ngai nitamunika muli, Solomona angainginga dumuaku matakeda setab zapul, a mura nungu minanga.

28. God na keda poiban dumuaku mura puil bupau pui, danalaig kaib mema, bataing a mainu tia; mid nitamun adapudainginga au, dumuaku poiban, nita magi kapuakaasin au?

29. Nita lumaigi midi zapul nita purutan, a zapul unī; nitamun nganakap kidakidan zilami.

30. Kedamai mura zapul seta mura lagal lumaika; nitamun Tati ngulaig mina zapul nitamunika poibaika mata mina nitamunika.

31. Mina nita luman Godau kunakan; a mura zapul ukamani nitamunika.

32. Nita akagi, nita magi mamoeel wae; nitamun Tati gimal nitamunika poibaika nungu kunakan.

33. Nita barpudau nitamun zapul, a poibau sibuanan; nita aimau ianal mata meka, gimau zapul patapiginga, puru mabaegau mainginga, a mā purutainginga.

34. Nitamun zapul milaganu nitamun nganakap si.

35. Nita kunumin nitamun wakauwaulag, a nitamun lamepa mata iiami;

36. Nitamun, nita mata keda mabaegal ugan tanamun danagarka, tumakai nui lak kunia senab koi tai; tana pasa gud pudan nui na ngapa, a matamka pasa.

37. Wanab setab mura mudaugarka, tanamun danagarka gasam tana tonar nui ngapa tana mata poipiam: mina ngai nitamunika muli, nui dumuaku kunumin, a nui tanamunika muli keda, Apia puidau, purutau, a nuid tanamun mudau garka.

38. Nui na ngapa kuasar tumaiiawaiian kubil, mid nui ngapa thri tumaiiawaiian kubil, nuid tanamun gasam tana keda aimka,

wanab setab mudau garkazil.

39. Nita ngulaig itab zapul, buai gizu na ngulaig senab wadogam kubil a puru mabaeg ngapa, nuid tumaiiawaiian nungu muda, a nui unaingina kurusika paman.

40. Ina ngat nitamunika muli, Nita butupatau; kedamai wadogam maipu nita ngonanumaingina, mabaegau Kazi nui ngapa mizi.

41. A Peteru nubeka muli keda Kuiku garka wae, ni ngolmunika muli senab kulai iakamzinga, mid mura mabaeg au?

42. A Kuiku garka muli keda, Nga mudau garka kupailaig, nui balbalginga a mina ngonanumani, nui nungu dana garka nubeka kupai poiban nungu mudau garkazil tumaiiawaiian, nuid tanamun aidun poibaika mura wadogam maipu mata mina?

43. Wanab senab mudau garka nungu dana garka nubeka gasamka a nui keda aimka.

44. Mina ngai nitamunika muli keda, nuid kupai poiban nui tumaiiawaiian nungu mura zapul,

45. A senab mudau garka na muluka ngonanuman nungu nganakap, Ngau dana

garka kaputan ngapa; a nuid mudau garkazil mataman, garkazil a ipikazil, a nui purutar a wani, a dai-dami;

46. Senab mudau garkau dana garka nui ngapa, nui ngapa senab wadogam, nui ugan nui launga ngulaig. mina koi modobia nubeka; nuid poiban nungu kupai kaimel kapuakaasigi mabaegal.

47. Senab mudau garka nui ngulaig nungu dana garkau ubi, nui butupataingina, nui aimginga nungu ubi, mina koi palngin.

48. Mabaegkarawaegnuid aiman zapul nubeka palngin, nui aimginga nungu ubi, magi palngin nubeka. Kedamai mabaeg koigoresar zapul poiban, nubeka luman zapul koigoresar; a mabaeg mina koi zapulaig, tana nubeka muli ngapa poiban za koigoresar.

49. Ngai ngapa muika taeana ina apal; midi zapul ngat lak ubin meka gasaman kaib mema na mui-pu natan?

50. Bapataiso na ngau bapataiso maika; ngai mina koi kikiri kurusika kut.

51. Mid nita ngonanumaika ngai ngapa poibaika ina apal mamui? Ngai nita-

munika muli, Launga; iana-nab.

52. Kedamai kuika iman inab tonar urapon mud faiv mabaegal tana iana-nab, thri mabaegal geged mani kuasar mabaeg, matakeda kuasar mabaeg geged mani thri mabaegka.

53. Matakeda tati kazi-ka ngurum aiman, kazi lak keda tatika mata iananab; matakeda apu nanu kazi, ngawaka lak keda apuka; a senab apu ngurum nanu kazi ipika matakeda senab ipika ngurum nanu alai apu.

54. Nui iamuli garka kubika keda, Nita na ngulaig senab zia kadaka kuki dogam, a nita keda, Sinakai ari; a kuiku nidan.

55. A zeï ngapa pagaika, a nita keda, Sinakai goigoig; a kuiku nidan.

56. Nita ngalakai mabaegka, nita ngulaig tonar tidan gimau a apau pawa; a miai nita ngulaig tonar inab uiet?

57. Mid kid nita launga taemin zapul balbalginga?

58. Nipen na uzari dana garka a mabaeg ni ia taran; ni mata iudi iabugudanu nipel mamui, tumakai nuid nibeka iuti iangu sakar pudai, a senab mabaeg ni-

beka poibaika mudau garka, a mudau garka nibeka poibaika doridimin muda.

59. A ngai nibeka muli keda, ni karawaeg lak ada-kaadan, tumakai ni poiban mura manel.

GIZU XIII.

1. A senab maipul mabaegal ngapa uzari, a nubeka iadu turi Galilaiu mabaegal, Pilato ukaman tanamun kuluka kaimel tanamun iudai kuluka.

2. Iesu modobia tanamun iaka keda, Mid nita ngonanumani setab mabaegal tanamun wati pawa adapudi mura Galilailaig, mura tana kikiri gasaman setabi mura zapuka?

3. Ngai nitamunika muli keda, Launga; nita na launga kapuakaasin, mata keda nita mura danuradka.

4. A wara eitn mabaegal senab akauiet Seloä pudai gimal tanamunia, tana danauradka; mid nita ngonanuman tanamun wati pawa adapudai Ierusalemu mabaeg?

5. Ngai nitamunika muli keda, Launga; nita na launga kapuakaasin, matakeda nita mura danuradka mura.

6. Nui iamuli inab kulai iakamzinga, Wara mabaeg sarzalaig nui utun nungu vineu ap; nui uzari kausa lumaika, nui gasamginga.

7. A nui muli senab mabaeg nui zaget senab vineu ap, Ina ngai ngapa thri uietal kausaka lumaika inab sarza, ngat gasamginga; mina keda adaka patan; miai sagul palan senab baradar?

8. Nui modobia nubeka keda, Dana garka wae, mata wanau inab uiet, a ngat kawa pati, a tiki butupatan:

9. Kausa aitaenga na, wa mata mina; a ainginga na, wa adaka patan.

10. Nuid war sunago ngurpan sabatinu.

11. Ina wara ipika si wati marilaig eitn uietal liurur mabaegnu, nabeka balbalgiza mabaeg launga.

12. Iesu nan iman, a nuid nan turan keda, Kake, ninu kikiri adaka mizi.

13. A nungu get nabia kaputan; a na balbalazi asin, nad Godau tauman.

14. A sunakou tumai-iawaiian mabaeg ngurumasin, kedamai Iesun doinidai sapatinu, nui muli garka kubika keda, Siksi maipul zaget: maipul seta

nita ngapa doinidaika, sabatinu maigi.

15. A Kuiku garka modobia keda, Ni ngalakika; nita adaka mamairngul nita-mun povil sabatinu, a wara nungu asin, adaka mani poviu mudangu, nguki taran unika?

16. A inabi ipika, Apera-amon kazi, Satanan kunumizinga uietal eitn, ina mata mina launga nabeka adaka maika sabatinu?

17. Nui muli setab ia, a ngurumau mabaegau koi azir; a mura garka kubi koi ikai, setab mura zapul nuid aiman.

18. Nui muli keda, Godau kunakan midinga? Ngat mid minaman?

19. Mata keda sinapiu kausa, wara mabaegau mani a taean nungu baradar; malgui, na mina koi pui; mura uruil utui nanu tam.

20. Nui lako muli keda, Ngat mid kid minamka Godau kunakan?

21. Matakeda irurza, wara ipika mani, a wanan muinu falaoa thri pusakaz kurusika mura irui.

22. Nui uzar gogait a magi gogait, nui iabai uzari, a ngurupan, nui Ieru-salemaka ulmai.

23. Wara mabaeg nubeka muli, Kuikugarka wae, manaulal mabaegka dana ulmrika au? Nui muli tanamunika keda,

24. Nita mata patarid mikuruig, a nita ngulaig muiauti magi pasia; kedamai ngai nitamunika muli, koigoresar mabaegan ubinmimika lumau mui-
autaike tana karawaegal.

25. Mina asin na kadai tari buai gizu senab muda, a pasa gud mataman, nitamun adal siai, a matamai senab pasau, a keda mulai, Kuiku garka wae, Kuiku garka wae, Nid ngolmunika pudar; nui keda, Ngai karawaeg nita milagazi:

26. A nitamun keda mulai, Ngolmun purutai, a unī ninu parun; nid ngolmun ngurupar ngolinun iabugud.

27. Nui tanamunika keda, Ngai karawaeg nita milagazi; nita pa ngaungu, nita borsau mabaegal,

28. Koi mai si, a dangau nguruputumi, nita na imai-
zigal Aperaamo a Isaaka a Iakopo a mura perofetal, Godau kunakan, nitamun adaka ngurutarai.

29. Mabaegau ngapa waur dogamungu a kuki dogamungu, a zeidogamungu a

naigai dogamungu, apia iai purutai Godau kunakan.

30. Ina wagel mabaegau kulai tiai; a kulai mabaeg wagel tiai.

31. Senab maipu wara Faresaiolaig ngapa uzar, tana nubeka keda, Ni uzari; kedamai Herota ubin meka nibeka matamka.

32. A nui tanamunika keda, Nita ladu, nita mulimekai senab alopeka, Ina ngat adaka nguruturai temoni, a doinidan kikiri-
laig kaib a batainga uka kid na a ngat patapaka kai ngau zaget.

33. Matakeda ngai kidikan uzari kaib a batainga, a war uka kid; kedamai wara perofetaka geged maika launga wara za mata Ierusalemnu.

34. Ierusalem e, Ierusalem e, mabaegau perofetan matamka, a kula tiai nin uiai; ngai mina koi ubin meka ninu kazika garuidamika, matakeda kalakalau aban nanu kazil nanu ngakau, nita ubigiasimika!

35. Nita wanan nitamun mud getalangalai; mina ngai nitamunika muli, Ni ngaikika imaika launga, kurusika senab maipu, nitamun keda umai, Wanab mabaeg ngapa Kuikugarkaziu nel.

GIZU XIV.

1. Kurusika wara sabati, nui uzari wara Faresaio mudaka purutaika, a tana nuin tumaiiawaiian.

2. Ina wara mabaeg nungu parunu dupau kikiri.

3. Iesu muli ngurupai sabika, a Faresaiol keda, Sabatinu kikiri mabaegau doinidai geced au ?

4. Tana iagiasimin. A nuid nuin doinidan, a nuid nuin guitwaeon, a nui uzari.

5. Nui muli tanamunika keda, Nitamun wara nga, asinilaig, a povilaig sakaia pudi, midi launga kadaka mani sabatinu au ?

6. Tauamun modobia mulaiginga setab iaka.

7. Nui muli senab kulai iakamzinga, iadu turaizi mabaegal nuid tanamun iman, tana taemin adapudai zapul tana apia iunan; nui tanamunika keda,

8. Wara mabaegau na nibeka mulai ni uzari aingu tai, maigi ni api unan adapudai niai zapul; tumakai wara mabaegngu iadu turai adapudai nibia;

9. A senab nipen iadu turai nungu nibeka mulai, keda, Ni patam dana gar-kazingu; a ni paupa tania ni azir senab magi zapul.

10. Nungu na nin iadu turai, ninu uzari apia unan senab magi zapu; tumakai senab mabaegau ninu iadu turai nungu na ngapa, a nibeka mulai keda, Kame, ni ngapa uzari adapudai zapungu: a nin paudan gasaman mabaegau purutai paru, nita kaimel apia iain purutan.

11. Kedamai mabaegau na nungungu adapudai, nungu muluka pudai; a mabaegau na nungungu muluka mai, wa nui adapudai.

12. Nui muli senab mabaeg nungu iadu turaizig keda, Ninu na butupatai tau tonarau, a aingu tonarau, ninu iadu turaigi ninu tubudu, a ninu tukuiapau, a ninu mabaegau buai, a zapul mabaegau nibia amadan; tumakai tanamun ninu iadu turai, a nibeka modobia,

13. Ninu na butupatai aingu tonar, ninu iadu turai zagi mabaegau, a danagi mabaegau a dag mabaegau, a apiamai mabaegau.

14. Ninu wanab; tana nibeka modobiginga; a nibeka modobia mai mina pawal mabaegau na kadai tari.

15. Wara mabaegau nubia apia iain kaimel purutan nuid karingemin setab zapul, a nui muli nubeka

keda, Wanab mabaeg purutan Godau kunakan.

16. Nui muli nubeka keda, Wara mabaegau butupatai koi aingu, nungu iadu turan koigoresar mabaegau ;

17. Kurusika senab maipu purutan, a nungu mudau garka waean iaturaizi mabaegau, Nita ngapa ieudeu, kedamai mina asin mura zapul butupatan.

18. A tana kozikozi iau-man, ngana kap urapon. A wara mabaeg nubeka muli keda, Ngat baradar barpudan mata mina ngaikika imaika; midi nid ngana wanar.

19. Wara mabaeg nubeka keda, Ngai povi barpudau faiv tonar kuasar, ngai nutaika uzarika; nid ngana wanar.

20. A wara mabaeg nubeka keda, Ngaikika ipi turaika; kedamai ngaikika uzarika launga,

21. Senab mudau garka nui uzari, nuid iadu turan nungu dana garka. Senab buai gizu, nui ngurumasin, nui muli nungu mudau garkazika keda, Ni kazike uzarika iabugudia senab gogaitka, ngapa uidar zagi mabaegal, apiamai kazi, a danagi mabaegal,

22. A senab mudau garka muli senab dana garka keda,

Mina asin senab ninu ia, a muda kaziginga,

23. A dana garka muli senab mudau garka keda, Ni uzari koi iabugudia, a iabugudau mangia, tanamunika muli ngapa, ngau mudaka pusakardaika.

24. Ngai nitamunika muli keda, Iadu turazi mabaegal butupataika launga ngau aika.

25. Nui uzari a garka kubiu murarai; nui kalia nag, a nui tanamunika keda,

26. Wara mabaegau ngapa ngaikika mai, a nungu ubiginga nungu tatika, a nungu apuka, a nungu ipika a nungu kazika, a nungu tukuiapaka, a nungu babataka, kurusika nungu danalaig, nui ngau kaimi launga.

27. Mabaegau na mainganga nungu satauro, a wangel ngaikia tia, nui ngau kaimi launga.

28. Wara nga nitamunungu, aka uietka aimka ubin meka, mid nungu kulai maneu ngulainganga wau modobia midi mata mina patapan au ?

29. Tumakai mura mabaegan giu zolmalai nungungu, midi kupuuidan patapinga.

30. Tana keda, Inub mabaegan, nungu kuikaiman patapginga.

31. Kuiku garka ngā, nui miai wara kuiku garkazika kaubuka, midi nungu kulai taeamiginga wau, nui ngu-laig a nungu mabaegal urapon thausan, wara mabaegau na ngapa kuasar thausan?

32. Aiginga na nungu kulai, iadu turai tonar nui koisigal keda kaubu wanan.

33. Matakeda wara mabaeg nitamunungu, nungu adatiai mura nungu zapul, nui ngau kaimi launga,

34. Matakeda mina sol; sol na kapumitalnga, midi zapul lak terar palē?

35. Mata mina baradara launga, mata mina nisaka launga apopudamka; adaka adatiai. Mabaegau na kauralaig, nuid karingemī.

GIZU XV.

1. Nubeka amadan telona a wati pawa mabaegal, nubeka karingemin,

2. A Faresaiol a minarpalai mabaegal, nukunuku iamuli keda, Inub mabaeg nuid mani wati pawa mabaeg, tana kaimel purutan.

3. A nui iamuli tana-

munika inabi kulai iakamzinga keda,

4. Nga war nitamunungu mamoe-laig urapon handed, midi nui unaiginga nainte nain si bupanu, a nui uzari a luman tadumaiasizinga kurusika gasaman?

5. Gasaman na, nuid toridi a ikae.

6. Nui na mangi nungu buai, a nuid garuidamin nungu tukuiap a mabaeg nubia amadan, nui tanamunika keda, Ngalpa ikae; ngau mamoe ina gasaman tadumaiasizinga.

7. Ngai nitamunika muli keda, Matakeda koi ikae gimal senab urapon wati pawa mabaeg wati wakaasin, a magikia mina pawal mabaegal nainte nain mata mina wati wakaasin launga.

8. Wara ipika nga ten manelaig, wara mane na nabia tadumaiasin, mid na gamuidaiginga au, a tiki palan, a luman kurusika gasaman?

9. Gasaman na, a nad garuidamin nanu tukuiap a mabaeg nabia amadan, a na keda, Ngalpa ikae; kedamai ngat gasaman nguzu manc.

10. Ngai nitamunika muli keda, Mata keda ikae parunu Godau angela, se-

nab borsau mabaeg urapon wati wakaasin.

11. Nui muli keda, Wara mabaeg kuasar nungu turukiai kazi :

12. Kutaig muli nungu tatika keda, Baba gar, ni ngaikika poibau ngau kupai zapul. A nuid dadiamain nungu zapul palamunika.

13. Wara maipu na patap, a kutaigan nuid garuidamin mura nungu zapul, a nui iawal koisigal, nuid sagul palan nungu zapul senab lag, a nui getalangan.

14. Nungu zapul mina asin, a senab lag ainginga ; a nui zapunginga nge.

15. Wara mabaeg senab lag nuid tanuri ; a senab mabaeg nuid nuin waean zaget purumal aidun poiban.

16. Nui koi ubin meka purumau ai nuid maitairun ; wara mabaeg nungu poibai-ginga,

17. A nuid wakain tamami keda, Ngau tatiu mudau garkazil tanamun aretol koigoesar ; ngai ina koi iaragi !

18. Ngai kadai tarai, a ngau tatika uzari, ngai nubeka keda, Ngau tati ae, ngai wati pawa gimal, a ninu parunu ;

19. Mata mina ngana ta-

ran ninu kazi launga ; matakeda ngana taran ninu mudau garka,

20. A nui kadai tari, a nungu tatika uzar. A nungu tati nubeka koisigal iman, a nuid mina koima sibuanan, nuid zilami, a nubeka nid, a guda tapaman nubeka.

21. A kazi iamuli nungu tati keda, Baba wae, ngai wati pawa gimau mabaeg a wara ninu parunu, mata mina ngana taran ninu kazi launga,

22. A tati muli nungu mudau garkazil keda, Ngapa mari kuikutalnga dumuaku mata mina, a nubeka angan ; a wara getiu zapul angau, a ngarau zapul angan ;

23. A poviu kazi koi ngabi matamau ; ngalpa purutan kaimel ikai ;

24. Kedamai ngau turukiai kazi inu nui danaurdan, ina lak danalaig ; kulai tadumaiasin, inu gasaman. A tana mina koi ikae.

25. Sei bupanu nungu kuikuig kazi : nui ngapa, nui mudaka amadan, nuid kari-ngemin warup matamka, a girer.

26. A nuid wara mudau garka turan, a nubeka iapupoibi keda, Midi itab zapul aimka.

27. Nui muli nubeka keda, Ninu tukuiap ngapa ; a ninu tati povi koi ngabi mataman, kedamai nui mangi nui danalaig.

28. A nuid mina koi ngurumaasin, nui karawaeg muiauti ; a nungu tati adal uzari nubeka muli mina ia,

29. A nui muli nungu tati keda, Inu koigoesar uietal ngai ninu mudau garka, aingina ninu iawadan ngai muluka nudi ; ni laungana ngana poiban gotiu kazi, ngai a ngau tukuiap kaimel ikae :

30. A ninu kazi senu, nuid patapan ninu zapul kaimel koimakaimu ipika, nui ngapa, a nid kaziu poviu ngabi nubeka poiban,

31. A nuid nuin muli keda, Kame, ngaba mata kaimel, ngau mura zapul ninu zapul.

32. Mata mina ngalpa ikae, kedamai ninu tukuiap senu, nui danaurdan, ina lak danalaig ; nui tadumaiasin, ina gasaman.

GIZU XVI.

1. Nui muli nungu kaimil keda, Wara mabaegau koi zapulaig, si nubia nungu mudau garka kupailaig ; nuid nubeka gudaaran ke-

damai nuid sagul palan nu-
ngu zapul.

2. Nuid nuin turan, nui keda, Midi itab zapul ngat nibeka karingemin ? muli de midi zapul nid tumai-iawaiian ; ngai karawaeg lak nibeka mudau garka zapul tumaiiawaiian.

3. A senab mudau garka muluka ngonanuman, nui keda, Midi zapul ngat aiman ? kedamai ngau danagarka ngaikika ngurturan senab zaget ; ngai karawaeg paman ; ngai azir iudi.

4. Ngai ngulaig midi zapul ngat aiman, a ngana mani tanamun buai, ngai na adaka ngurturan senabi zaget mudaugarka zapul tumaiiawaiian.

5. A nuid tanamun turan midi mabaeg nungu danagarkau zapul tana mani, nui keda, Midi ngau danagarkau zapul nibeka meka ?

6. A nui muli nubeka keda, Paitau idi urapon handed. Nui iamuli nubeka keda, Ninu tusi gasaman a ni apatanuri, a minarpalan fife.

7. A nui muli wara mabaeg keda, Midi zapul nibeka meka ? Nui keda, Saitou kori urapon handed, a nui muli keda, Ninu tusi gasaman, a minarpalan eite.

8. A dana garka tauman senab mudau garka balbalnga pawa, kedamai nui kutin; kedamai adapudai kutin mabaegal inub danalaig, tanamun maikuik, buiau mabaegngu.

9. Ngai nitamunika muli keda, Senab mamone wati pawal nita aiman tukuip nitamunika, tana nitamun mani ingaru mud, nitamun na iananab wanan.

10. Mabaegau na balbalginga magi zapul, nui balbalginga koi zapul; mabaegau na wati pawa magi zapul nui lak keda wati pawa koi zapul,

11. Nita na launga balbalginga senab mamoneu wati pawa, nga mabaeg nitamunika poibaika zapul tumaiiwaiian?

12. Nita na balbalginga adaziu mabaegau zapul, a ngā poiban nita zapul?

13. Karawaeg mabaegka, nui mudau garka kuasar dana garka; nui ubigiasin war, a nuid sibuanan wara; wara keda, nuid amadan war, a nuid wanan wara. Nita karawaeg mudau garka God, a mamone,

14. Faresaiol karingemin setab mura zapul, tana koi zangu ubi; a tana nubekagiun mani.

15. A nuid tanamunika muli keda, Nitamun kopuri mina pawal parunu mabaegal; God iman nitamun nganakap; kedamai zapul wata mina mabaeg God ubigiasin.

16. Senab sabi a perofetal Ioane gasaman; kedamai senab tonar iadu turi Godau iadai, anungukunakan mura mabaegal ubin mimika gasaman.

17. Gimal a ina apal bangal patapan a sabiu matai tusi sagul palaingina,

18. Mabaegau nungu ipi ngurturan, a nuid war ialpan, nui kuasar kupalaig; a mabaegau na nuid ialpan senab ipika nanu alai ngurturan nui kuasar kupalaig.

19. Mabaeg koi zapulaig, nui angan kubikubi dumuaku, a ngabi dumuaku tana mata mina inub danalaig.

20. Wara zagi mabaeg nel Lasalo, nuid apiaturan nungu pasanunui badalaig.

21. Nuid ubi meka purutan magi pas laulau senab mabaeg koi zapulaig; a umai ngapa nungu bada nudi.

22. Kurusika zagi mabaeg danaurdan a angelal tana nuin mani Aperaamon kabu: a koi zapulaig danaurdan a maram tia;

23. Nui si Seoli muinu geged mani, nui kadaka nagi, nuid Aperaamon koi sigazi iman, a Lasalon nungu kapunu niai ;

24. Nui walmizi keda, Ngau tati ae Aperaamo, nid ngana sibuanar, nid Lasalon waear, nungu dimur tarade nguki, kabu palaeka ngau noika; kedamai ngau koi kikiri muingu iaiamai,

25. A Aperaamo muli nubeka keda, Ngau turukiai kazi ae, nid ngonanumarara, nid mina zapul gasaman ninu danalغانu, a Lasalo wati main gasaman ngul; inab mainu nui ikae pugi, a ni galupan.

26. Wara mata itab zapul launga wara dada kazi ngalpunia nagi; kedamai mabaegau karawaeg kozi uzari nitamunia; matakeda mabaegau sisi uzari ngolmunika,

27. A nui keda, Ngau tati ae, ngai nibia iudi keda, nid nuin waear ngau tatiu buaika,

28. Kedamai ngau tukuiapal faiv si; mamui iadupalgaika tanamunika tanamunungu ngapa maitai inab gal lupaika.

29. A Aperaamo nubeka keda, Tanamunia si Mose, a perofetal, tanamun karingemī tanamunika,

30. Nui keda muli, Ngau tati ae Aperaamo, maigi, mabaegau na kozi danaurdan ngalpunungu, a tanamun wati wakaasin kaine.

31. Nui nubeka keda, tanamun na karingemiginga Mose a perofetaka, mina danaurdazi mabaegau na kadai tarai tana karawaeg nge karingemin.

GIZU XVII.

1. Nui muli nungu kamimika keda, Karawaeg rapai za mangi, mitalnga mabaegia na kuiku nidan ?

2. Mata mina nubia iataraka nungu kata koi kulaka tatarazimaika a nungu maluka tiaika, a geged kedalangan, tana ita magi mal,

3. Nita, nitamun ngu; ninu tukuipau na ninu borsan mai, ninu nungu wakai uiui, nui na wati wakaasin, ninu nungu guituiui,

4. Seven borsau nibeka urapon maipu a seven kunia a nibeka muli keda, Ngai wati wakaasin; nid nubeka guitwaeen.

5. A tana aposetolo nubeka keda, Kuikugarka wae, nid kosimar ngolmun kapuakaasin.

6. A Kuikugarka muli

keda, Nitamun kapuakaasin na matakeda sinapiu kausa, a nitamun na mulai inab sukaminaka, Ninu kuiku pudaika, a malu utuik; nungu kararasi nitamunika.

7. Wara nga nitamunungu, nungu mudau garka baradara pagi, a wara mamoe tumaiiawaian, midi nui mulai, nui na ngapa bupangu keda, Aieapatanuri purutaika?

8. Midi nungu mulaiginga miad au keda, Nid ngau aidai butupatamir, a ninu dumuaku kunumin, a aidai kabutumir, ngai purutaika, a waneka minasin na, a ninu purutai kaine?

9. Midi nui muli senub mabaeg mudau garkazika kedamai nungu ubi aiman? Launga.

10. Matakeda nita, minasin na zangu aimai iaudai-zimainga nitamunika, nita keda, Ngoi mudau garkazil mata mina launga; kedamai ngoi zapul mata mina aimika zapul seta ngoi aimika.

11. Nui maba ulunai Ierusalem a Samaria a Galilaila.

12. Nui mangi wara go-gait, a nui dadia lami ten lepela, tana koi sigal tari,

13. Tana ngapa wal tidun keda, Dana garka wae, Iesu, nid ngolmun sibuanar.

14. Nuid iman, a nui tanamunika muli keda, Nita ladu iudai mabaegal iakamau. Tana ladun a garwalgan.

15. Wara tanamunungu, nui ngulaig nubeka doindan, a nui laka kunia Godka tauman;

16. Nui urati nungu ngaria, a nui muli nubeka keda, Iosa. Nui Samarialaig.

17. Iesu nubeka keda, Mina garwalgan ten mabaegal, nain unaga?

18. Imainginga mabaegal laka kunia tauman God, mata inub iaba kazi.

19. Nui muli nubeka keda, Ni kadai tari, ni uzari: ni danalaig ninu kapuakaasingu.

20. A Faresaiol nubeka iapupoibi nubeka keda, Godau kunakan midi tonar mangi? Nui modobia tanamunika keda, Godau kunakan mangi danaka imaika launga.

21. Mabaegaumulainginga keda, Ina? a wara keda, Na ngapa? kedamai nitamunia meka Godau kunakan.

22. Nui muli nungu kaimel keda, Tumakai mangi tonar nita ubin mimika ngulaigal urapon maipu mabaegau Kazi a ngulaig launga.

23. Mabaegau na tana nitamunika mulai keda, Ina; a wara keda, Na ngapa; maigi nita uzari, a wigel tanamunia.

24. Matakeda ponipani pami wadogam gimal; a buia wadogam gimal; mabaegau Kazi lak keda nungu maipu na mangai.

25. Mata mina nui kikiri zapul koigoesar, a inab maikuiku adataean.

26. Matakeda Noan tonar, matakeda aiman mabaegau Kaziu maipu.

27. Tana purutan a waniman, tana ipi ialpan a poiban, kurusika senab maipu Noa muiauti senab gal gul, a ur ngapa wai, tanamun patapan.

28. Matakeda aiman Lotan tonar; tana purutan, a waniman, a barpudan, a nagu utuu, a mud mareman.

29. Senab maipu Lota adaka uzari Sotomangu, a mui a teio muluka ngode ari nge, tanamun patapan.

30. Matakeda mabaegau Kaziu maipu.

31. Mabaeg gimal mudanu senab maipu, a nungu zapul muinu mudanu, nungu muluka pagaigi, a maika: matakeda mabaeg bupanu mai na kunia tidaigi.

32. Nita tuma ngonanu-mani Lotan ipi.

33. Mabaegau na lumai nungu danalgau nungu sagul palai; nungu na sagul palan nungu danalgau, nungu gudazipuidau.

34. Ngai nitamunika keda, Senab kubil kuasar mabaeg apasikia iunan; wara mani, a wara wanan.

35. Kuasar ipikazin iban; wara mani, a wara wanan.

36. Ukasar mabaeg si bupanu; wara mani, a wara wanan.

37. Tana mulimin nubeka keda, Kuikugarka wae, midi tonar mangi? Nui muli tanamunika keda, Gamu na zapun wanan, aeto pusakardan.

GIZU XVIII.

1. Nui tanamunika muli senab kulai iakamzinga keda, mabaeg mata mina wakai iudan gamu doidamaigi;

2. Wara gogaitnu niai wara iangu sakarpudai mabaegau, nungu akaginga Godngu a mabaegngu.

3. Wara gogaitnu wara ipikazin niai, nanu alai dandurdzig, na uzari nubeka keda, Nid ia sakar pudar nguzu zapul senub mabaeg.

4. Senab maipu nui karawaeg kuiku taean; a

wagel nuid nagami nungu nganakapun, Ina ngai akagig Godngu, a mabaegngu.

5. Kedamai senab ipika, nanu alai danaurdzig, ngat ia sakar pudaika, ngaungu tuma getalangalai.

6. A Kuikugarka keda muli, Nita karingemin iangu sakar pudai mabaegau mina pawal launga.

7. Keda God gabudan ngapa, tana mata walmizi kubil a maipu, midi nungu iangu sakarpudaingina wau tanamun ?

8. Ngai nitamunika muli keda, Nuid kazike ia sakar pude tanamun zapuka. Mabaegau Kazi nangapa nungu sinakae gasamginga kapuakaasin ina apal au ?

9. Nui muli inab kulai iakamzinga kedamai, wara mabaegal tana kapuakaasin keda, tana mina pawalgal, a warigal adapugami ;

10. Kuasar mabaeg kadaka uzariman maigi mudakakawakai iudaika ; Faresaio wal, a telona wal.

11. Faresaio kadai tari a wakai iudan, nui keda, God wae, ngai nibeka iosas, ngai launga matakeda wara mabaeg puru, a bors a kuasar kupalaig, a launga matakeda senab telona.

12. Kuasar kapu urapon

dadapud maipu ngai gud garuidamin, ngat poiban tengau zapul.

13. A nui telona, nui koi sigak tari, nui karawaeg nungu paru kadaka taean, a nuid nungu kabu matami, nui keda, God nid ngana sibuanar, ngai wati pawal mabaeg.

14. A ngai nitamunika keda, Senab mabaeg muluka nungu mudaka nuid taran mina pawal, wara launga : mabaegau na ubiu gimia maika, muluka mai, a mabaegau na muluka mai kadaka mai.

15. Tana nubeka poiban magi kazil, nuid tanamun gamu taran ; a nungu kaimen iman, a tanamun wadan.

16. A Iesu walmizi tanamunika keda, Magi kazil ngapa mamain, tanamun udaigi : matakeda tana ita masak Godau kunakan.

17. Mina ngai nitamunika muli keda, Wara mabaegau na maingina Godau kunakan matakeda itab magi kazid, nubeka launga.

18. Wara dana garka iapupoibi nubekakeda, Ngurupai mabaeg ae, ni mina, zapul midai ngaika aimka ngaika gasamka ingaru dnalgaka.

19. Iesu muli nubekakeda, Nid ngana mika mina

taraika, mabaeg launga mina, mata God.

20. Ni ngulaig iaudai keda, Kuasar kupau maigi, Mabaegau matamaigi, Purugi, Supamaigi, Ni mamani mani ninu tati a ninu apu.

21. Nui modobia muli keda, Ngat magi kazingu kuikaimadin.

22. Iesu karingemin senab iaka, nui nubeka keda, Urapon ia ina, ninu maiginga; ninu mura zapul bapud, a zagi mabaegal poibi, a ni kai koi zapulaig gimal: a ni ngaikia asir.

23. Nuid karingemin senab ia, a nui ngurumasin; kedamai nui zapulaig,

24. Iesu ngulaig nui koi ngurum, a nui iamuli nubeka keda, Koi zaget mabaegka muiauteka koi zapulaigka Godau kunakan.

25. Kamela ngananganaginga muiauti sagau gudua, a koi zaget mabaegau zapulaig muiauti Godau kunakunia.

26. Mabaegau karingemin, a tana keda, Kedamai na, ngabeka danalgaka?

27. Nui keda, Zangu mabaegal karawaegal, mata God,

28. Peteru muli keda, Ngoi mura zapungu getunaizigal, a ngoi nibia asimin.

29. Nui tanamunika keda, Wa mina, a ngai nitamunika muli, Wara mabaegau na mudau unai, a alai ipikaziu unai, a tukuipau unai, a ipiu a kaziu, kedamai Godau kunakunangu.

30. Nungu gasau koi- goresar zangu inab tonar, a wara ingaru danalaig wagel.

31. Nuid ialpan tuelf mabaegal, a nui tanamunika muli keda, Ngalpa ita mimin Ierusalemaka, kuiku nidaika mura zapuka, mabaegau Kazika perofetau minarpalaizinga.

32. A tana nuin iaba lagaka poiban, tana giun salman, a borsan mani a mosan sulupan:

33. Tana nuin palngin, a matamar; thri maipu, a nui laka kadai tari,

34. Tanamun setab zangu tidainginga: tanamunika gumu, tana ruamginga nui na midi muli.

35. Nui amadan Ierikoka, war danagig iabugudia niar zapu ieudai;

36. Nuid karingemin garaka kubin keda kid maba, a nui iapupoibi keda, Kai ki ngaia?

37. Tana nubeka keda, Iesu nui Nasaretalaig, nui maba ulaika.

38. A nui walmizi keda, Iesu Davitan kazi ae, nid ngana sibuanar.

39. Kulai mabaegan tana nuid wadan iagi: a nui mata walmizi keda, Davitan kazi ae, nid gar ngana sibuanar.

40. Iesu bal tari, a nui keda, Nita ngapa ialpau: nui nubia amadan a nui iapupoibi nubeka keda,

41. Ni midi zapuka ubin meka, a ugat nibeka aimka? Nui keda, Kuikugarka wae, ngai ngau danaka gudpa-laika ubin meka.

42. Iesu muli nubeka keda, Ni dana nagi; ninu kapuakaasingu kedamai ni danalaig.

43. A nui dana nagi, a nui nubia asin, a nuid Godau taumaika; mura mabaegan na iman a tana tauman God.

GIZU XIX.

1. Nui mangi Ieriko nui maba uzar.

2. Inu wara mabaeg, nel Sakaio, nui adapudai telona, nui koi zapulaig.

3. Nui ubin miar Iesu-nika imaika mid kid imaika garka kubia, nui taupaig.

4. Nui paruia zilami, nui wali wara pui, nel sukamoru, nuid muluka purugan mabau.

5. Iesu mangi senab zapu, a nui kadaka nagi, a nuid nuin iman, a nui muli nubeka keda, Sakaio wae, ni muluka sizari; kedamai mina ngai apatanuri ninu mud inab maipu.

6. A nui kazike sizari muluka, nui koi ikae.

7. Mura mabaegau iman, tana nukunuku iamuli keda, Nui wati pawal mudaka nika uzari.

8. Sakaio kadai tari, nui keda, Kuikugarka wae, ina ngat dadia maika ngau zapul, a zagigal poibeka; wara mabaegau na ngat nubeka ngukidan taman ngau modobia foa.

9. Iesu muli nubeka keda, Inub mangi danawalman mabaeg inab buai, kedamai nuin taran Aperaamon kazi.

10. Kedamai mabaegau Kazi lumai a danaulmaika mabaegal tadumaiasizig.

11. Tana karingemin itab zapul, a nui tana lak iamuli kulai iakamzimaia, kedamai nui amadan Ierusalemaka, kedamai tana keda, Godau kunakan iakamka.

12. Nui keda muli, Wara mabaeg siga lagak uzari koi nel luman kuiku garkazika, a nui laka kunia.

13. Nuid turan nungu

mudau garkazil, ten mabaegal, nuid tanamunia getia uian mina ten manel, a nui muli tanamunika keda, Nita barpudau, ngai kai laka ngapa.

14. A nungu laga nungungu ubigiasin, tana waean uiai garka nubia wagel, tana keda, Ngoi ubigigal senub kazingu ngolmun kuiku garkazingu.

15. Nui laka kunia, nungu nel gasaman kuiku garka, a nui keda, Mura mudau garkazil turau ngau maneu poibaizigal, tumakai nubeka ngulaigak tanamun barpudaizimal mid.

16. Wara mabaeg ngapa nui keda, Danagarka wae, ninu mina manel ina ngat barpudan a gasaman wara ten mina manel.

17. Nui muli nubeka keda, Ngau mina mudau garka wae, ni balbalginga magi zapul, ngat nibeka poibaika kupai ten gogaital nibeka tumaiiawaian.

18. Wara mabaeg ngapa, nui keda, Danagarka wae ninu mina manel inu faiv, ngat gasaman wara faiv.

19. A nui nubeka keda, Nid wara faiv gogaital tumaiiwai kuruig.

20. Wara mabaeg nge ngapa, nui keda, Inu ninu

mina manel, ngat nuran muinu angisif;

21. Kedamai ngai ninu-
ngu akan, ni kereketal kazi,
nid zapul kadaka maikaninu
muinu unaizinga, a saito
labeka ninu lupaingana.

22. A nui nubeka muli
keda, Wati mudau garka
wae, ninu iaka a ngai nibeka
modobia, Ni ugulaig ngai
kereketau kazi, ngat kadaka
mani zapul senab za ngat
muluka taean, a ngat saitol
labeka ngau lupaingana.

23. Ninu minggu ngau ma-
ne poibaingana barpudai mu-
daka, ngai na ngapa a ngat
gasaman nungu modob?

24. Nui muli kadai siai
mabaegal, Nita gamu mariu
senab mane nungungu, a
poiban senab mabaeg ten
mina manel.

25. (Tana nubeka muli
keda, Dana garka wae, nui
aidaingana mina manel ten.)

26. Kedamai ngai nita-
munika muli keda, Mabaeg-
gau na koi zapulaig laka
nubeka poiban; a mabaeg
zapugig lak gamu mani
nungungu.

27. A mabaegan ngana
tarau getalngal kazi, tana
ubigiasimika ngaungu ta-
rai tanamun kuiku garkazin,
nita tananun ngapa ialpau,
ngau paru mataman.

28. Mina asin sitab iadai, a nui kulai uzari Ierusalemaka.

29. Nui amadan Petefate a Petania senab pado Olive, a nuid waean nungu kaimil kuasar.

30. Nui keda, Nipel uzari-mariu senab gogait paruia; nipel na mangi, nipel imane kai asinau kazi doridimizinga, wara mabaegau gima tanurilinga, nipel gud waean kai a ngapa manewe kai.

31. Mabaegau na nipe-nika iapupoibalza, Nipel mika guduaika? nipel keda muleumanekai, Kuikugarka ubin meka.

32. Palai uzariman, a gasaman matakeda nungu ia mid.

33. Palai guduaean, a wara mabaeg zapulaig muli keda, Nipel mika guduaika asinau kazi?

34. A palai muleuman keda, Kuikugarka ubin meka.

35. A palai ialpan Iesunika; tanamun dumuaku gimia palan asinau kazia, a tana Iesun gima nitan,

36. Iesu uzari, a tanamun dumuakun iabugudia apobudaman.

37. Nui amadan muluka sizari senab Olive, a kuikaiman ikai nungu kaimel

mura, a tana koima wal iudan Godka tauman, kedamai mura parpar tana iman;

38. Tana keda, Wanab Kuikugarka ngapa Godau nelngu; wanab gimal, a taumaika gimau zapul.

39. A Faresaiol nubeka mulimin garka kubin, Ngurupai mabaegal, nid wakai uiar ninu kaimel.

40. A nui modobia tanamunia keda, Ngai nitamunika muli keda, Tanamun na mulainginga, wa kulan mulai.

41. Nui amadan senab gogaitka, a iman, a nui koi mai puidan.

42. Nui keda, Ni na ngulaig ninu maingu, niuu zapul wanab? ina nibeka gumi.

43. Kedamai nibia kuiku nidan zapul nin apal walban nibeka ngurtaean mabaegau na nibeka ngurum, a ninu gudumataman,

44. Tana nin balbal tidan ngode bardar nge, wara ninu kaziu murarai; tana karawaeg wara kula wanan gimal wara kula; ni karawaeg senab maipu nibia mangi.

45. Nui muiauti maigi mudia, a nuid nguruturi barpudai kazil muingu maigi mudangu;

46. Nui tanamunika keda, Ina minarpalaizinga, Ngau muda wakai iudai

muda; nita sakaid nge aiman mabaegau puru muda,

47. Nuid mata ngurpai mura maitui muinu maigi mudanu. A adapudai iudai mabaegal a minarpalai mabaegal a wara dana garkazil senab laga tana koi ubin mimika nubeka matamka;

48. Tana karawaegal wara zangu nuin gasaman, kedamai setab lagal karingemika ubin mimika nungu iaka.

GIZU XX.

1. War maipu, nuid ngurupan maigi muda, a iadururan mina iadu, a kadainitanan iudai mabaegal a minarpalai mabaegal a karkazil,

2. Tana nubeka keda, Nid ngolmunika muli, milagau kupai nid aiman setab mura zapul? a ngad poiban senab kupai?

3. A nui tanamunika keda, Urapon ia ngai nitamunika muli; nita ngaika iakaman:

4. Ioane nungu bapataiso milagazi, gimazi au launga, midi mabaegnungu au?

5. A tana kozikozi iau-man keda, Ngalpa na mulimika, Gimazi; a kai nui muleka keda, Nitamunungu gasamaingina mingu?

6. Ngalpa na keda, Mabaegangu; a mura mabaegau ngalpunika kulan mungan; kedamai tanamun ia keda, Ioane nui perofeta.

7. A tana nubeka keda, Ngoi karawaegal milagazi.

8. A Iesu tanamunika muli keda, Ngat nitamunika iakamka laung inab kupai na ngat aimka inab zapul.

9. Nui muli senab laga kulai iakamzimaia; Wara mabaeg vine ap aimē, a nuid poiban vineu zagitau mabaegal, a nui uzari wara laga-ka, a kuikutalnga tanurei.

10. Kausau tonar na, a nuid uae wara mudau garka vineu zagitau mabaegal, tana nuin poibe vineu kausan; a vineu zagitau mabaegal tana nuin palngin, a nubeka kasa wacan,

11. A nuid wara mudau garka wacan: a tana nubeka borsan mani, a kasa wacan.

12. A wara thri mabaeg nge nuid wacan: a tana nuid mataman a nguruturan.

13. A senab danagarka vine aplaig, nui keda, Zaget miai ngat aimka? Ngat wacan ngau noidoil kazi; tana na nuin iman a tana nuin maman mani.

14. A zagitau mabaegan nuin iman, a tana kozikozi iauman keda, Nungu mina

kazi inu ; aiawal, ngalpa nuin matamka, a nungu boradar ngalpun zapul.

15. A tana nuin nguruturan adaka vineu apaka, a mataman. Mid zaget danagarka aiman tanamunika nuid vineu apalgan ?

16. Nui uzari a patapan vineu zagitau mabaegal, a wara nge poiban. Tana na karingemin, a tana keda, Keda God aimagid.

17. Nui tanamunika iman, a nui tanamunika keda, Inab ia mid minarpalan, Senab kula kutinau garka adati, a aiman gimal kula kurupad ?

18. Mabaegau na gima kula puti ritau padidaika, a mabaegau na nungungu kula gima puti, nungungu parasuean.

19. Senab wadogam maipu, iudai mabaegal a minarpalai mabaegal ubin mimika nuin gasaman, a tana akan, kedamai senab lagau mabaegal tana ngulaigal senab kulai iakamzinga tanamunika gasaman.

20. Tana nuid danan purutan, a waean warigal nubeka tumaiawian, tana kasa mina pawa angan, tana na nungu ia gasaman, a tana nuid dana garka poiban.

21. Tana iapupoibi nube-

kakeda, Ngurupaimabaegae, ngoi ngulaigal nid ngolmun ngurupika balbalgiza, ninu mabaeg maubaginga a ni mata ngurapika Godau ia-bunu balbalgiza.

22. Midi ngoi Kaisaranika iudan poibaika, midi launga wau ?

23. Nui ngulaig tanamun wati wakaintamam, a nui tanamunika keda, Mingu nita ngana nutaika ?

24. Wara tenari de ngapa mariu ngat imaika. Nui keda, Ngunu paru palaizinga ? Tana keda, Kaisaran nga.

25. A nui tanamunika keda, Kaisaran za Kaisaranika poibau, a Godka Godau za poibau.

26. Tanamun nungu iangu gasamginga mura mabaegau paru ; tana ngana wali nungu modobia tana mata iagigal.

27. A warigal Satukaiolgal nubeka ladun, tanamun ia laka kadai tarainginga ; tana nubeka iapupoibi keda,

28. Ngurupai mabaegae, Mose ngolmunika minarpaladin, Wara mabaegau ipilgau, a danurd, nungu danurd nui kazigig, a nungu tukuiapau nge gasam senab ipikazin nungu tukuiapau aan gasaman.

29. Ita seven kuikuiku kazil, a kuikuigan gasaman ipika, nuid danaurdan a kazigig.

30. A warigal nge gasaman senab ipika, wigel danaurdan nui kazigig.

31. A dadazi nge, senab ipika, a nuid danaurdan; kurusika seven tana dana mata kazigigal.

32. A ipika wigel danaurdan.

33. Kurusika tana danauradan, a laka kadai tari, tanamun ngā ngunu ialpan nge? kedamai seven ialpaizigal.

34. Iesu modobia tanamunika keda, Mabaegau inabi danalغانu ipi ialpan, a alai aiman:

35. A mabaegau na mina tarai nungu gasam senab danalgau, a laka kadai tarai danaurdazimaingu, tanamun ipiu ialpainginga, a alai aimginga;

36. Tanamunika danaurdka launga, tana matakeda angela; tana Godau kazil tana, tana na kadai tari.

37. Laka kadai tari na Mosen iakamzinga, nuid taran patal pui, Kuikugarka Aperaamon God, a Isaakan God, a Iakobon God.

38. Danaurdzi mabaegau Godau launga danalgau

mabaegau God: mura nungu danalaig.

39. A warigal minarpalai mabaegal modobia nungu ia keda, Ngurupai mabaegae, mina ninu ia,

40. A wigel tana kara-waeg laka iapupoibi nubekawara za.

41. Nui muli tanamunika keda, Midi kid mabaegan umaik keda, Keriso Davitan kazi?

42. Davitan mulaizinga tusi naupuidan, Kuikugarka muli ngau Kuikugarkazika, ni tanuri ngau get dogam.

43. Ngat aiman mabaegal nibeka taraeka getalangan kazi, zapun ninu ngaraka taraeka,

44. Ina Davita taran nungu Kuikugarka, a midi kid taran nungu kazi?

45. Nui muli nungu kaimika keda, tana mura karingemin,

46. Nita tuma ngonanumani minarpalai mabaegau nga, tana kidakidan todik kuikutal dumuakulgal, tana koi ubin mimika mabaeg tanamunika noidaika sagulau baradaranu, a adapudai niaiza sunagonu, a adapudai apiaiaiu purutan,

47. Tana patapan ipikau mud tanamun alai danaur-

dan, tanamun wakai iudan
kuikutalnga gud mataman;
adapudi tanamun modobi.

GIZU XXI.

1. Nui kadaka nagi, a
nuid iman mabaeg koi za-
pulaig, tana iudan taean
maneu unai zapu,

2. A nuid iman wara
ipika zapugig nanu alai
danaurdan, na taean kuasar
nanu magi mane,

3. A nui keda muli, Mina
ngai nitamunika muli, inab
ipikazin nanu alai danaur-
dan, zapul taean adapudi
sena tanamunia.

4. Kedamai tana mura
iudan Godau, wara tanamun
za koigorsar, na gar zagig, na
taean mura nanu zapul.

5. A warigal kozikozi
iauman maigi mudanu za-
pul, manui aiman kula a
iudan, a nui iamuli keda,

6. Setab mura zapul nita
iman, kurusika maipu ma-
ngi, wara kulaka gimal
taraeka launga wara kulau,
mura noridal.

7. Tana iapupoibimin
keda, Ngurupai mabaegae,
midi tonar kuiku nidaika
bangal setab zapul? Tonar
miai amadan na kuikuni-
daika setab zapu?

8. Nui muli keda, Tuma-

kai nitamun karumpalan;
kedamai koigoresar mabaeg-
gal ngapa ngau nelnu, ia-
nanab keda, Ngai nui; tonar
amadan, nitamun tana-
munika puzigi.

9. Nita na karingemin
kaubu, a bagatai, nitamun
gal lupaigi; kedamai kulai
kuiku nidan setab zapul; a
kutau tonarau mata ma-
ngaingina kai,

10. Nui tanamunika muli
keda, Wara laga kaubu
gima mani wara laga a wara
kunakan gima mani kaubu
wara kunakan:

11. Aidaingina pinarapi,
wara za, a war za, a aigi
tonar, a kikiri; a wara kid
za, a gimau koi tonar.

12. Itab zangu mangai-
ginga a tana nitamun gasa-
man a borsapalai, a nita-
mun sunago tia, a doridi-
min muda, tanamun nita-
mun iutai kuiku garkazil,
a dana garkaziu, ngau nel-
ngu,

13. Nitamunia kuiku ni-
dan itab zangu, kuiku gar-
kaziu aimai.

14. Ina nitamun ngana-
kapuia uiamin, nitamun
kulai ngonanumaigi wara
iangu modobia:

15. Kedamai ngat nita-
munika poibai iadu, a kuti-
nau, wara mabaegau nita-

munika patoridginga, a nita-
mun get udainginga.

16. A nitamunika alai
ipika poiban a tukuiap a
tubud; wara tanamun nita-
mun matam.

17. A mabaegau nitamun
ngulamin na, ngau nelngu,

18. Nitamunungu urapon
ialbup pudaika launga,

19. Nitamun kamai mai,
nitamun danalgau gasamai.

20. Nita na imai Ierusa-
lemau nguru tiaï kaubu,
nita ngulaig senab mainu
amadan, nungu borsau palai.

21. Senab mainu mabaegau
sewa Iudaianu, tana-
mun padaka zolmai; maba-
egau na muinu gogaitnu
mai, tanamun adaka uzarai;
a mabaegau sewa bupanu
mai kunia tidaigi senab go-
gaitka.

22. Kedamai senab ma-
inu modobia, kuiku nidan
murazapul, minaasin minar-
palan.

23. Mitalnga ipika mai-
talaig, a warigal susun tau-
ian? kedamai mangi koi gal
lupai senab laga, a koi ngu-
rum senab laga.

24. Tana danaurdan ku-
iai turikau gizungu, a mura
lagal tanamun doridimin; a
mura lagal muluka nudi Ie-
rusalema, tumakai kut taran
uïet iaba laga,

25. Tonar meka senab
goigoig, a kisaika, a tituika;
ina apal gal lupai mura la-
gal, a ian ngurupagami; a
ur sobasab a koi bao;

26. Mabaegau danaurd-
ngu akau, a ugai setab za-
ngu mangai na ina apal;
kedamai gimau kaubu lupai.

27. A tanamun imai
mabaegau Kaziu ngapa zia-
ngu, unewen a koi paud,

28. Kuikaim aimai setab
mura zangu, nita kadaka
nagai, a nitamun kuiku
kadaka puidai; kedamai
amadan dan ulmai.

29. Nui tanamunika muli
senab kulai iakamzimaia;
Nita iman senab sarza a
mura pul;

30. Moigui na nita iman,
a nita ngulaig amadan ko-
manal uïet.

31. Nita keda, nita na
iman senab mura zangu
aimai, nita ngulaig amadan
Godau kunakan.

32. Mina ngai nitamu-
nika muli, A ina asinginga
inab maikuiku tumakai kui-
ku nidan mura zapul,

33. Gimal a apal minaasin,
a ngau iangu mina asinginga,

34. Nita tumakai nitamun
nganakap mabunga, a iboib
tai, a doïdami, a apau zapuka,
wakai iuka, tumakai senab
maipu nita madupami,

35. Kedamai ngode niuia nge, mangi mura mabaegal apatanuri ina apal.

36. Kedamai nita mata wakai iudan a poipiam, mina taran nita mata mamui mura zapul amadan ngapa, nita mura kadai tari mabaegau Kaziu paru.

37. Nungu pawa nuid ngurupan maigi muda maipul; kubil na, nui adaka uzari, a apa tanuri senab pad nel Olive,

38. Magi batainga senab mura lagal nubeka uzari maigi mudanu karingemin nungu iaka.

GIZU XXII.

1. Amadan tonar areto iruiginga keda taran Paseka.

2. A adapudai mabaegal a minarpalai mabaegal nubeka luman nuid kid nuin gasaman, a matamka; kedamai tana akan senab laga-ka.

3. A Satana muia uiamin Iudan nganakap, nui Sekaralaig, nui wara tuelf mabaegal.

4. Nui muiiauti a iauman iudai mabaegal, a gizu kau- bu, midi kid nuin gudaaran tanamunika.

5. A tana koi ikae, tana

kozikozi iauman keda manel poibaika.

6. Mata mina nubeka, a nuid nuin danan purutan midi maipu ngulaig nubeka gasanka, nuid nuin tanamunika gudaaran garka kubi aiginga,

7. A mangi mainu areto iruiginga mata mina Paseka matamka.

8. A nuid waeauman Peteru a Ioane, nui keda, Nipel uzarimariu, Paseka butupatau ngalpunika purutan.

9. A palai iamuli nubeka keda, Ninu ubi midi kid ngalbai butupatan?

10. A nui muli palamunika keda, Ina nipel na mangi senab gogaitka, nita dadia lami senab mabaeg buiu angan, nipel wagel nubeka mid muda nui mui- auti,

11. Nipel muleuman kai senub buai gizu, keda, Ngurupai mabaeg nibeka keda, Milaga muiiu mud adazi mabaegal niai, ngai, a ngau kaimel Paseka purutan?

12. A nui get nitun senab koi mui muda gimal minasin butupatan, nipel kai butupatau.

13. A palai uzariman, a palai iman matakeda nungu ia palamunika; a palai butupatan senab Paseka.

14. Kurusika senab wadogam maipu, a nui api unan purutaika, a nubeka kaimel nungu mabaegal tuelf.

15. Nui muli tanamunika keda, Ngau ubi ina, mina ngai koi ubin meka kulai purutan kaimel nitamunika inab Paseka, mangainginga ngau kikiri;

16. Kedamai ngai nitamunika muli, Ngai karawaeg lak purutan, kurusika kut taran Godau kunakan mangi.

17. A nuid ngukiuza gasaman, a nui iosia, nui iamuli keda, Nita gasaman inab ngukiuza, nita mura poiban;

18. Kedamai ngai nitamunika muli keda, Ngai karawaeg lak wanika vineu kausangu kurusika Godau kunakan mangi.

19. A nuid areto mani a iosia, a dadia mani a tanamunika poiban, nui keda, Ngau gamu ina, nitamunika poibaika; nita aiman inab zapul ngaikika ngonanumaika.

20. Matakeda ngukiuza nuid mani tonar tana minasin purutan, nui keda, Inab ngukiuza kain iaudaizinga ngau kuluka paiudan nitamunika.

21. Inu ngaikia laulaunu

getaasin mabaeg ngana gudaaran.

22. Mabaegau Kazi mata ulaik matakeda kupai poiban; a senub mabaeg nuin gudaaran, mitalnga nui!

23. A tana luman ngad aiman senab za.

24. Tana pataridi nga adapudi.

25. A nui muli tanamunika keda, Iaba lagau kugarka tanamun danagarka aiman; a mabaegau tumaiiawaian, tana taran tana mina pawalgal.

26. Nita launga matakeda; a mabaegau nitamunia adapudai, nui matakeda manginga; a mabaeg kupailaig, nui matakeda mudau garka.

27. Kedamai nga adapudai, midi mabaeg apiaiaian purati, midi mudau garkau? midi launga mabaegau apiaiaian purati au? ngai inu nitamunika mata puzig matakeda mudau garka.

28. Nita mata puzig ngaikia, tonar ngana nutan,

29. Matakeda ngau Tatin kupai ngaikika poiban, matakeda ngat nitamunika poiban,

30. Nita purutaika, a wanimaka laulaunu ngau kunakan, a tanuri danagarkaziu niaiza, a iangu sakar pudai buai tuelf Isaraelalaig.

31. A Kuikugarka iamuli keda, Simona ae, Simona ae, iinu Satana koi ubin meka nitamunika lupaeka ngode saito nge,

32. Ngat iudan nin, tumakai ninu kapuakaasin patapi; ni na ngapa tartai; a nid kunakan palan ninu tukuiap.

33. Nui muli nubeka keda, Kuikugarka wae, ngai butupati, ngaba kaimel kai doridimin muda, a danaurd maka,

34. Nui nubeka keda, Peteru ae, ngai nibeka muli keda, kalakalau kai poibai-ginga inab kubil, tuma kai ninu thri guda tadil keda ni ngau karawaeg.

35. Nui muli tanamunika keda, Ngat nitamun waean maneu ianaginga, a li ainginga, pukukginga, midi nita zapuginga urapon zapul au? Tana keda, Ainginga.

36. Nui tanamunika keda, Mabaeg na ianau manelaig, wa nui gasaman matakeda nungu iana; a mabaegau na kuiai turikgig, nungu dumuaku mani barpuaka.

37. Ngai nitamunika muli keda, Mata ngaikika kuiku nidan senab zapul minarpa-laizinga, Nubia ngulan kaimel puru mabaeg; kedamai

kut taran zapul minarpalan ngaikia.

38. A tana keda, Kuikugarka wae, ina kuasar kuiai turik ipal. A nui umai tanamunika keda, Mina.

39. Nui adaka uzari, nui maba uzari senab pad Olive, nungu pawa keda; a nungu kaimil nubia asin.

40. Nui mangi senab zapu, a nui tanamunika muli keda, Nita wakai iudau, amadan nutaiza nitamunia mangi.

41. Nui tanamunungu adaka uzari, ngode kula taean sigak, a nui kulun tari, a wakai iudan.

42. Nui keda, Ngau Tati ae, ninu ubi na, nid adaka marara inab ngukiuza ngau-
ngungu; ngau nganakapuka aimaigi; ninu ubi mina.

43. A nubeka iakaman gimau angelan, nuin kunakana palan.

44. A nuin gal lupan, a nuid mata wakai iudan; nungu moaga matakeda kuluka kaikatami muluka, saniman baradaraka.

45. Nui kadai tari a wakai iudaingu, a nui uzari nungu kaimika, nui tanamun utui gasaman kikiri a sibuanau,

46. Nui muli tanamunika keda, Miai nita utui?

kadai taradamau wakai iudaika, tumakai mangi nutaiza nitamunika.

47. Nui umeka, a setab garka kubika ngapa, a Iuta wara tanamun tuelf mabaegal, nui kulai ngapa tanamunia, nui amadan Iesunika, a nuid nuin gud tapaman.

48. Iesu muli nubeka keda, Iuta wae, nid gudaaran mabaegau Kazi a gud tapaman?

49. Tana ngulaig senab za, tana na aiman, a tana nubeka keda, Kuikugarka wae, midi ngoi kuiai turikan adaeka au?

50. Wara mabaeg tanamunungu, nuid laman adapudai iudai mabaegau mudau garka, nungu get dogamu kaura patan.

51. Iesu muli keda, Mata wanau ngat aimka inab za. A nuid gasaman nungu kaura, a nuid doinidan.

52. Iesu keda, adapudai mabaegal, a kuiku mabaegau kaubu senab maigi muda, a kaikazil tana nubeka ladun, Nita ngapa gabagaba, a kuiai turik kusununu ngode puru mabaeg nge gasamka au?

53. Koigoresar mainu ngalpa kaimel maigi mud, nitamun getau ngaikia gamu taraingina; nitamun kubil

ina wadogam, a inurau kupai.

54. A tanamun gasaman nuin, a iuti adapudia mabaegau mudaka. Peteru wagel sigazi.

55. Tana muda mui zazamani, tana apa taean, Peteru kaimel tanamunia.

56. Nuin iman ngawaka mudau garka na muitui amadan, a na koi dan nagi, na keda, Inub mabaeg kaimel nubi: miarngul.

57. Nui gud tadi nabeka keda, Kaki, ngai nungu karawaeg.

58. Magikia sopaasin, a warigal nge nuin iman, nui keda, Ni wara tanamunungu, a Peteru muli nubeka keda, Kami e, ngai launga.

59. Minaasin na urapon maitui senab kubil, a wara koima muli keda, Mina puzir ngul inub mabaeg: nui Galilalaign.

60. Peteru muli keda, Kami wae, ngai karawaeg senu ni umeka. A kalakala kid poibi nungu iangu kutia.

61. A Kuikugarka bal nagi, nuid Peterun iman. A Peteru ngapa kid ngonanumani Kuikugarkaziu ia, nubeka umaizinga, Kalakalau kai poibaingina tumakai thri tonar, ni kuasar gud tadeka kai ngaungu.

62. A Peteru adakaadan, nui mina koi mai.

63. Mabaegau Iesun gasaman, tanamun giun zolman, a palngin.

64. Tana nungu dana gudumataman, a nuin paru bal mataman, a tana iapupoibimin nubeka keda, Ni de ruamar nin ngad mataman?

65. Koigoesar iadu tana nuin geged pugan.

66. A goiga danami, a mura kaikazil senab laga garuidamin, a adapudai iudai mabaegal, a minarpalai mabaegal, a nuin iuti tanamun iaunai ia, tana keda,

67. Ni na Keriso? ni ngolmunika muli. Nui keda, Ngai na nitamunika muleka nitamun mainginga;

68. Ngai na nitamunika iapupoibi, nitamun modobia mulainginga kai, a ngau gutuiainginga.

69. Kuikaiman inab tonar mabaegau Kazi apatanuri get dogamu Godau unewen.

70. A mura mabaegal keda, Ni Godau Kazi au? Nui keda, Ngai senu seta nita mulimin,

71. A tana keda, Mata mina ngalpun garka launga? ngalpa ina karingemika nungu ia.

GIZU XXIII.

1. Tana mura kadai tari, a nuin Pilatonika iuti.

2. A tana nubeka gudauian keda, Ngoi iman inub mabaeg nui geged mani inab laga, nui wadan iudan poibai-ika Kaisaranika; nui keda nui Iudaiiau Kuikugarka Keriso.

3. Pilato iapupoibi nubeka keda, Ni Iudaiiau kuikugarka au? Nui muli nubeka keda, Sena ni muli.

4. A Pilato muli iudai mabaegal, a garka kubi keda, Ngai karawaeg wara za geged nubeka modobia.

5. A tana mata pataridi keda, Nuid lupalan senab laga, a Iudaiia mura ngurupan, kuikaiman Galilaiia kurusika ina.

6. Pilato karingemin Galilaiia, a nui iapupoibi keda, Nui Galilaiiau mabaegau.

7. Nui ngulaig nui wadogamu Herotau kunakan, a nuid nuin poiban Herotai- nika, nui apatanuri Ierusalem senab tonar.

8. Herota Iesun iman, a nui koi ikae, kedamai kulbaza nungu ubi, koigoesar zapul nubeka karingemin; nuid ngonanumar imaika tonar aimar.

9. Nuid iapupoibi koigo-

resar iaka ; nubeka mulaigina urapon iangu.

10. Mura kadai tarataman adapudai iudai mabaegal a minarpalai mabaegal, tana mata ngonanumar nubeka gudauiiaka.

11. Herotan kaubu nuin geged mani, a nuin giun solman, tana nubia kotmatamal dumuaku, a tana nuin Pilatonika poiban.

12. Pilato a Herota palai mata mina nge senab maika, kedamai palai kulai ngurumuauzig.

13. Pilato garuidamin adapudai mabaegal a gizu mabaegal senab laganu.

14. Nui tanamunika muli keda, Nita ngaikika poiban inab mabaeg geged maitalai senab lagangu ; ina ngat nubeka lumaika nitamun parunu, ngaikika modobika launga inub mabaeg mura zapu nitamun gudauiiaka :

15. Herota karawaeg ; kedamai ngat nitamun waean nubeka ; wara zangu nungu nubeka geged aimginga mata mina nui danaurdan.

16. Inu ngat nuin wakaiuiiaka, a wigel guituiiaka.

17. (Mata mina nuid guit waean wara mabaeg tanamunika aingu tonar.)

18. A garka kubi wal tidun keda, Adaka mariu

senab mabaeg, a Parapan ngolmunika guit waeau.

19. Senu mabaeg dori-dimi mudanu draizig kedamai bagataean senab gogaitnu, a mabaegau matam ia.

20. A Pilato lak muli keda, nungu ubi keda Iesun guit waeau.

21. Tana koima wal tidun keda, Nuin satauro maika, nuin satauro mariu.

22. Nui thri tonar tanamunika muli, Midi nungu borsal aimzimal ? ngat nuin iman mata mina launga nui danaurdan, nungu geged aimginga : inu ngat nuin wakaiuiiaka, a wigel guituiiaka.

23. Tana mata iudi, a koima wal tidun nuin satauro puidaika. Tanamun wakai iudai mabaegal mina gimia.

24. Pilato keda, Nitamun ubi aimau.

25. Nuid tanamunika guit waean senub mabaeg dori-dimi mudangu, senu baga taizig, a matamzig, tana midi muli ; a Iesun poiban tanamun ubi midi.

26. Tana nuin ialpan, a Simonan gasaman, nui Kurenelaig, nui ngapa bupangu, a satauro torid, a nui wigel Iesunia.

27. A garka kubi wigel nubia koigoresar, a warigal

ipikazil tana kabu matami, a koi mai nubeka.

28. Iesu bal nagi tanamunia, nui keda, Ierusalem au ngawakazil ae, ngaikika mai-igi, nita nitamunungu mai, a wara nitamun kazika.

29. Ina bangal mangi wara maipu, mabaegal keda umai, Wanab mabaeg suasu, a ipika kazigig, a susu uniginga.

30. A mabaegal muli padaka keda, Ngolmunia ngortari; a iamuli lumadu keda, Ngolmunia palan.

31. Kedamai itab zapul aiman na igil pui, a zapul midun aiman palel pui?

32. Kuasar puru mabaeg ialpauman kaimel nubia matamka.

33. Tana mangi senab zapu taran Kuiku rid, tana nuin satauro puidaika, kaimel nubia puru mabaeg, wara get dogamu, a wara bodai dogam.

34. Iesu keda, Ngau Tati ae, nid tanamun guit wae an; tana karawaegal inab za na aiman. Tana aiman nungu dumuakun, a dadia mani, a aiman senab uanad tordai.

35. Mura mabaegal siar, a senab za iman. A gizu mabaegal tana nuin giun mani tanamun murarai keda, Nuid warigal danawalmai

ngul, nui nungungu danawa-leme, nui na Keriso Godka taeamika.

36. A kaubu mabaegal nuid giun solman, a nubeka uzari, a vinetan poiban,

37. Tana keda, Ni na Iudaiiau kuiku garka, ni ninungu danwalmau.

38. A tusi minarpalan nubia gima Eleniu iangu-gud, a Romau, a Eperu keda, IUDAIU KUUKUGARKA INU.

39. Wara puru mabaeg nubeka wati iameka nui keda, Ni na Keriso, ni ninungu danwalmau, a wara ngalbai.

40. A wara nubeka modobia keda, Ni Godngu akagig au, ngalpa kaimel bursa iutimika?

41. Ngaban bursa mina; kedamai modobia ngabanika natakeda ngaban aimzimal; nui inu wara zangu nungu aimginga.

42. Nui Iesunika keda, Kuikugarka wae, nid ngana ngonanumar, ninu na rai ninu kunakunaka.

43. Iesu muli nubeka keda, Mina ngai nibeka muli keda, Inab maipu ngaba kaimel ngau Parataiso.

44. Kurusika wadogamu maipu sikis, a senab laga babab inuri pudi kurusika wadogamu nain.

45. A goigoiu nagaingina;

a dumuaku maigi mudia pa-
gaizinga kid ilagi.

46. A Iesu turan a koima
walmizi keda, Ngau Tati ae,
ngau mari ngat ninu getaka
poibaika : nui senab umeka
ngana kid patapi.

47. A ialpan urapon han-
ded mabaegal nui ngulaig
senub zangu aim, nuid God
tauman, nui keda, Mina
minapawal mabaeg inu.

48. A mura mabaegal ga-
ruidamin setab zapuka, tana
na iman, a tanamun kabun
mataman, a lak kunia.

49. A mabaegal koisigal
tari, nungu ngulaigal, a wa-
rigal ipikazil wigel nubia
Galilaiangu, tana senab za-
puka imaika.

50. Inu wara mabaeg nel
Iosefa, nui mina pawal kazi.

51. (Nungu tanamun pu-
ginga a aimginga.) Nui
Arimataialaig Iudaiiau go-
gaitau mabaeg : nuid ugan
Godau kunakunan.

52. Nui uzari Pilatonika
iudi Iesun gamuka.

53. Nuid muluka mani, a
nuid nuin nuran lino du-
muaku, a maram ngoidatal
matamzinga nuid nuin wa-
nan, wara mabaeg sewa
unainginga.

54. Senab maipu butupa-
taizinga, amadan sabati.

55. A ipikazil ngapa wigel

nubia Galilaiangu, tana iman
senab maram, a nungu
wanan.

56. Tana lak kunia, a bu-
tupatan ganul idi, a ganul
pui ; tana nganapudi saba-
tinu mata mina iaudaizinga.

GIZU XXIV.

1. Kulai maipu goigoiu
dadaput, tana mimin, ar
kulukaka, a ganul kusuman
tana minaasin butupatan, a
warigal ipikazil tanamunia
kaimel.

2. Tana iman senab kula
katamzinga maramngu ;

3. Tanamunia tugumi ima-
ginga Iesun Kuikugarkaziu
gamu.

4. A tana torsimai gamu-
asin senab zapungu, ipal
mabaeg tareuman kotu notal
dumuaku angaizig.

5. Tana mina koi akan, a
tana baradar iman, a palai
muleuman keda, Nita miai
lumaika danalaig dadal da-
naurdzig ?

6. Nungu kawa launga,
nui kadai tari ; nita ngona-
numariu nungu ia nitamu-
nika tonar nui si Galilaiuanu.

7. Keda, Mata mina poi-
ban mabaegau Kazi wati pa-
wal mabaegau get, a satauro
puidan, a lak kadai tari thri
maipu.

8. A tana ngonanumani nungu ia,

9. A tana lak kunia maramngu, a iadu turi setab mura zapul eleven mabaegal, a tana mura.

10. A Maria Makatalaig, a Ioana, a wara Maria Iakobon apu, a warigal tanamunia pugimir, tana seta iadu turi mura zapun tana aposetolol.

11. Tana ngonanumani tanamun ia, matakeda umaizinga; tanamun gasamginga tanamun iangu.

12. A Peteru kadai tari a zilami senab maramka; a nui muluka nagi, nuid imi senab dumuakul kaimel wanan; a nui lak kunia, nui ngana wali senab zapungu aiman.

13. Ina kuasar mabaeg tanamunungu uzariman, senab maipu senab gogaitka, nel Emau, palamun dadakazi Ierusalem sikiste setatio,

14. Palai kozikozi iau-man, senab mura zapul aiman.

15. Palai kozikozi iau-man a luman, Iesu palamunika amadan, tana kaimel.

16. Palamun dan gud matauman kedamai palamun nungu imainginga.

17. Nui palamunika keda, Ia mid nipel na kozikozi

umeumaka, nipel ulmeumaka, nipen dan ngode waikaikomau dana nge?

18. Wara palamun, nel Kaleopa, nui nubeka modobia keda, Mid mata ni adazi mabaeg miar ngul au Ierusalem, karawaeg itab zangu malgui inab tonar?

19. Nui muli palamunika keda, Zapul midai? a palai muli nubeka keda, Itab zapul Iesu Nasaretalaig, nui perofeta kunakananga zapuka aimka, wara nungu ia Godau paru, a senab laga mura;

20. Nuin poiban iudai mabaegal, a ngalpun gizu mabaegan, nubeka modobia dana uradan, a satauro puidan.

21. Ngoi mata ngonanumaika, nuid dana walman Israelalaig; mata setab mura zapul launga, nungu thri maitui kurusika aiman itab zapul.

22. Wa, ngoi koima ngana wali, ngolmun ipikazil si maramnu arkulkia;

23. Tanamun nungu gamu imainginga, tana ladu, a keda uman, tana iman angelal ngapa iakaman keda nui igitari.

24. A warigal ngolmunungu tana ladun maramka, matakeda tana iman, ipikazil

na mid umar; tanamun nungu imainginga.

25. Nui muli palamunika keda, Demedemeu mabaeg, a nganakap koiridanga mainginga mura zapul perofetal na iakaman :

26. Mid mata minalaunga Keriso kikiri setab zapungu kurusika nungu koi paud au ?

27. A nuid palamunika iadu turi nungu zapul minarpalan mura tusi, kuikaiman Mosekurusika perofetal.

28. Tana amadan senab gogait tana uzari, nui mata ulmai matakeda nui uzari.

29. Palai nubeka muli Tuma umemaka, kedamai goiga paupa amadan kut. A nui muiauti, tana kalmel.

30. Nui apia iain purutai palamunia, a nuid areto mani, a iosia, a dadia mani a palamunika poiban.

31. A palamun dan nagi a palamun nuin iman; nui rimagiasin palamunungu.

32. A palamun kozikozi iauman keda, Ngaban nganakap muipu nataizinga ngabania wau, tonar nui umeka iabugudia, tonar nuid iakaman tusi ngabanika ?

33. Palai kadai tari senab wadogamu maipu, a lak kunia Ierusalemaka, palai gasanan eleven mabaegal tana garuidamin ;

34. Tana keda, Mina Kugarkaka ina nui kadai tari, nuid Simonanika iakaman.

35. A palai iadu turi zapul iabugudia aimzimal, a wara palai nuin iman aretou dadia mai.

36. Tana kozikozi iauman itab zapungu, Iesu muia tanamunia kadai tari, a nui muli tanamunika keda, Nita wanab.

37. Tana mina koi akan, tana ngonanumani keda mari tana iman.

38. Nui tanamunika keda, Nita mika gal lupan ? nita-mun nganakap mika kaubaduakaasin ?

39. Nita ngana imau ngau get, a ngau ngar, kedamai ngai inu : nita ngana gamu taran, a ngana iman ; kedamai mari ridginga, a maduginga, launga matakeda nita ngana iman.

40. Nui minaasin muli, a nui tanamunika iakaman nungu get, a nungu ngara.

41. Tana mainginga, kedamai tana ikae, tana ngana taeen, nui tanamunika muli keda, Nita aidaigal au ?

42. A tana nubeka poiban wapiu madu muipu nataizinga, a wara wam,

43. Nuid mani, nui purati tanamun paru.

44. Nui muli tanamuni-

ka keda, Iadai ita ngai nita-
munika muli, tonar ngalpa
kaimel; mata mina kuiku
nidan mura zapul Mosen
sabi, a perofeta a salamon.

45. A nuid kuiku pudan
tanamun nganakap, tana
karingemin tusiu ia,

46. Nui tanamunika keda,
Minarpalai keda mata mina
Keriso kikiri, a lak kadai
tari thri maipu.

47. A iadu turan watiwa-
kaasin, a wati pawal guit-
waean mura lagal nungu
nelngu, kuika iman Ierusa-
lema.

48. Nita garka inab za-
puka.

49. Ina ngat waean nita-

munika nui, ngau Tatiu
iadu polgaizinga; nita apa-
tanuri senab gogait Ierusa-
lema, tumakai nita gasaman
gimau unewenc.

50. Nuid tanamun adaka
mani kurusika Petania; a
nuid gima gasaman nungu
get, a nuid tanamunika
wanab poiban,

51. Kurusika nuid wanab
poiban tanamunika, a nui
adaka uzari tanamunungu.

52. Tana nubeka paiunan,
a tana lak kunia Ierusale-
maka, mina koi ikae;

53. Mura tonar tana mata
muinu si maigi mudanu,
tana ios, a Godau taumaika.
Amen.

EVANGELIA IESU KERISO

IOANEN MINARPALAIZINGA.

GIZU I.

1. Kuikaimdin Lokou, si
Godia Lokou, a God Lokou.

2. Nui si Godia kuikaim-
din.

3. Nui mura zapul aiman;
ainginga wara za nui aiman
nungu aimginga.

4. Danalaig si nubia;

danalaig mabaegau buia
senu.

5. Buia nagi inuri; a
inurau mainginga.

6. Godn mabaeg waean
nel Ioane.

7. Nui ngapa garka senub
Buiaka, mura mabaegal nu-
beka nungu karingemin.

8. Nui Buia launga, nui

ngapa nui garka senub Bui-aka.

9. Mina Buia inu, nuid buia mani mura mabaeg, nungu danadan ina apal.

10. Nui inu ina apal meka, nuid aiman ina apal a apal nungu imainginga.

11. Nui ngapa nungu laga, a nungu mabaegau nungu mainginga.

12. Tana mura nuin tori-di, tana kapuakaasin nungu nel, nui tanamunika poiban wanab, a tanamunika taran Godau kazil.

13. Tana kulkangu adai-ginga, a launga gamu ubi, a launga mabaegau ubi, mata God.

14. Lokou kid tai mabaegau gamu, ngalpunia apata-nuri, (ngoi iman nungu paud, senab paud Tatiu Kazi) nungu pusakaradan sibuanan, a balbalginga,

15. Ioane nungu garka, nui wal mizi keda, Ngau ia, nui senu, Nui wagel ngai, nui adapudai ngaikika: kedamai nui kulai ngaikia,

16. Nungu pusakardan ngalpa mura gasaman sibuanan, matakeda nungu kasa sibuanan.

17. Kedamai Mosen sabi poiban, a kasa sibaunai mina za senu Iesu Kerison ngā.

18. Wara mabaegau God-

au imainginga, Kazi urapon, nui Tatiu kabu, nuid nuin iadu polgan.

19. Ioanen garka inu, Iudaiu mabaeg waean iudai mabaegal a Levilaig ngapa Ierusalemangu tana nubeka iapupoibi, Ni nga?

20. Nui mina muli, nui lauuga gudtadi, Ngai Keriso launga.

21. Tana iapupoibi nubeka keda, Ni ngā Elia au? Nui keda, Launga. Perofeta au? Nui modobia keda, Launga.

22. A tana nubeka keda, Ni ngā? a ngoi modobia tanamunika tana ngolmun waean. Ninu ia mid ni ngā?

23. A nui muli keda, Ngai mabaeg wal bupanu, Mina balbal tidau Kuikugarka iabugud, matakeda Isaia perofeta nui muli.

24. Tana ngapa waean Faresaiol,

25. A tana iapupoibi nubeka keda, Midi kid ni bapataiso maika, ni Keriso launga, Elia launga, a senab perofeta launga.

26. Ioane modobia keda, Ngat bapataiso maika ngu-ki; a wara nui rimanu kadai tari nitamunia, nita nuin imainginga;

27. Nui senu wagel ngapa, nui adapudi ngaikia, ngai

mata mina launga gudu-
waean pukuk ur.

28. Itab mura zapul Peta-
para aiman, naku dogam
Toridan, Ioane si bapataiso
maika.

29. A magi batainga,
Ioane Iesun iman, nubeka
ngapa uzari, a nui keda, Inu
Godau mamoeu Kazi, nuid
adaka mani wati pawal ina
apal.

30. Nui senu ngai iadu
turan, Mabaeg wigel nui
adapudai ngaikia, kedamai
nui kulai ngaikia,

31. Ngai nungu karawaeg;
a Isaraelalaig iakamka, ke-
damai ngat ngukin bapataiso
maika,

32. Ioane garka senab
zapuka, nui keda, Ngat mari
iman ngode goinau nge,
nubia gima tanuri.

33. Ngai nungu karawaeg:
nui ngana waean bapataiso
maika, nungu ngaikika muli,
keda, Senub mabaeg nid
iman Mari muluka, nubia
aimi, nui senu bapataiso
mani Maringu.

34. Ngat iman, ngai garka
aimi Godau Kazika.

35. Magi batainga Ioane
kadaitari a kuasar nungu
kaimi;

36. Nuid Iesun iman
mabau, a nui keda, Godau
mamoe Kazi inu,

37. A nungu kaimi kua-
sar karingemin nungu ia, a
palai wigel Iesunia.

38. Iesu bal nagi, nuid
palai imauman, wigel ma-
bau, nui muli palamunika
keda, Nipen zaget miai?
Palai nubeka keda, Rapi ae,
(muinu keda, Ngurpai ma-
baeg,) ninu niai laga unā?

39. Nui palamunika keda,
Aiawal imaika. Palai uzari-
man, a iman nungu niai laga,
palai kaimel nubia apata-
nuri senab maitui, kedamai
wadogam senab maipu kuru-
sika ten,

40. A Aneterea Simona
Peterun tukuiap wara pa-
lamunungu, Ioanenika ka-
ringemin, a Iesunia wigel.

41. Nuid iman nungu
tukuiap Simona, nui nubeka
keda, Ngoi Mesian iman,
nungu nel Keriso.

42. Nuid nuin Iesunika
mani. Iesu nuin iman, a
nui keda, Ni Simona Ionan
kazi: ninu nel Kefa muinu
Peteru.

43. Senab magi batainga,
Iesu ubin mizi Galilalaka
uzarika; nui Filipon iman,
nui muli nubeka keda, Ni
ngaikia asin.

44. Filipino nui Petesaita-
laig; Aneterea wal, Peteru
wal gogait sena.

45. Filipino iman Natanielu

a nui nubeka keda, Ngoi ngulaig nui senu Mosen sabi minarpalaizinga, a warigal perofetal; Iesu, senu Iosefan turukiai kazi, nui Nasa-retalaig.

46. Natanielu nubeka keda, Mina za midu malgui Nasaretalgongu? Filipino muli nubeka keda, Ngapa uzari imaika.

47. Iesu Natanielun iman nui nubeka ngapa uzari, a nui keda, Inu Isaraelalaig ngalkaigig.

48. A Natanielu nubeka keda, Nid ngana milaga imaidin? Iesu modobia nubeka keda, Ngat nin imarngul apal sarza, Filipon nin turaingana.

49. Natanielu modobia nubeka keda, Rapi ae, ni Godau Kazi, ni Isaraelau Kuiku garka.

50. Iesu modobia nubeka keda, Ni modobia balbalgiza, kedamai ngai nibeka muli, ngat nin imarngul apal sarzangu? nid bangal imaika zapul adapudai itab zapul,

51. Nui nubeka keda, Mina, mina, ngai nitamunika keda, Nita iman gimal dadamuli; a Godau angelal kadaka a muluka gimal mabaegau Kazi.

GIZU II.

1. Kurusika thri maipu, a kain turaizig aiman Kana Galilaianu; Iesun apu si:

2. Iesu a nungu kaimel iadu turi senab kain turaizig,

3. A waina patapi, a Iesun apu nubeka keda, Tana wainagigal,

4. Iesu muli nabeka keda, Kake, ina ngaikika mika? ngau wadogam maipu kurusika launga.

5. A nungu apu muli mudau garkazika keda, Midi zapul mulalza nita mata aimanekai.

6. Sikis koi kula buiul kuasar a kuasar urapon paita nguki matakeda Iudaiiau pawa garwalgan na.

7. Iesu muli tanamunika keda, Buiul malamiu, a tana malamin, a gudpalamin.

8. A nuid tanamunika keda, Toidamiu, a gizu mabaegka poiban nungu zaget tumaiia waiian kain turaizig. Tana poiban kain turaizig.

9. A gizu mabaegan nungu zaget tumaiiawaiian, nui midu patan senab kid tiaizinga waina, nui karawaeg milagazi gasaman, (a mudau garka nguki toidan tana ngulaig) a nuid turan senab kain turaiziipika,

10. Nui keda, Kulai ma-

baeg mina waina poiban ; koigoresar mabaegan na waniman, a wati wainan poiban wagel ; a nid wanan mina waina kurusika inub wadogam maipu,

11. Iesu kulai aiman inabi parapar Kana Galilaianu, a iakaman nungu paud ; a nungu kaimel balbalgiza modobia nubeka.

12. A wagel nui muluka Kapanaunika, nui a nungu apu, a nungu tukuiap a nungu kaimel ; tana niaisinga koigoresar maitui,

13. Iudaiiau Paseka amadan, Iesu uzari Ierusalemaka,

14. Nuid koigoresar mabaeg iman maigi mudanu, tana povi, a mamoe, a goinau barpudan, a warigal mane barpudan niaika iman.

15. A nuid magi urul kaz tidan nungu palngiza aiman, nuid tanamun nguruturan maigi mudangu, mamoe murarai a poviu murarai, a mura mabaegal manel adaka iudai, a mura tanamun laulau lub ngorturan.

16. Nui muli goinau barpudai mabaeg keda, Adaka kusumau itab zapul ; ngau Tatiu mudanu zangu barpudaigi.

17. A nungu kaimen ngo-

nanumani senab ia, minarpalaizinga, Ngau koi ubi ninu mudau ngode ngana nge purutan.

18. Iudaiiau mabaegal nubeka muli keda, Midi tonar nid ngolmunika iakaman, itab zapul nid aimka ?

19. Iesu tanamunika modobia keda, Idimiu inab maigi mud, a ngat laka moi-daika thri maipul.

20. Iudaiialigal keda, Fote sikis uiet inab maigi mud aimdin, mid kid thri maipu moide au ?

21. Nungu gamu maigi mud sena nuid mani.

22. Nui kadai tari danurdzig, a nungu kaimil ngonanumani senab ia nui tanamunika mulaizinga ; a tana modobia balbalgiza senab tusi, a senab ia Iesu muli.

23. Nui si Ierusalemaka Pa-sekanu, a koi taainu purutai, koigoresar mabaegan nungu nel mani, keda mai tana iman nungu parapara.

24. A Iesu garbalbamginga tanamunia kedamai nui ngulaig mura mabaeg.

25. Mata mina nubeka garka wara mabaegau pawa, kedamai nui ngulaig zangu muinu mura mabaeg.

GIZU III.

1. Wara mabaeg Faresaiongu nel Nikotemo, wara Iudaiiau gizu mabaeg ;

2. Nui uzari Iesunika kubilnu, nui keda, Rapi wac, ngoi ngulaig ni ngurpai mabaeg ngapa Godangu : wara mabaeg karawaeg parapara na nid aiman, God na nubia puziginga.

3. Iesu modobia nubeka keda, Mina, mina, ngai nibeka muli, Mabaegan na laka adainginga, nui karawaeg iman Godau kunakan.

4. Nikotemo muli nubeka keda, Midi kid kaikazi laka adai? Nui karawaeg mui aimai nungu apuau maita, a adai.

5. Iesu modobia nubeka keda, Mina, mina, ngai nibeka muli, Mabaegau na adainginga ngukingu, a Maringu, nui karawaeg muiauti Godau kunakan.

6. Mabaegau gamungu adan gamu sena ; a Maringu adan mari sena.

7. Ni nganautaiigi, kedamai ngai nibeka muli, Mata mina nita laka adan.

8. Gub pagaika nungu ubi mid kid, karingemin nungu ū, a ni karawaeg milagazi pagaika a milaga meka ; matakeda Maringu adaika.

9. A Nikotemo nubeka keda, Midi kid aimai itab zangu ?

10. Iesu modobia nubeka keda, Ni Isaraelau ngurpai mabaeg, a ni karawaeg inab zangu ?

11. Mina, mina, ngai nibeka muli, Ngoi umaika ngolmunika ngulaig zangu, ngoi garka zapul ngoi iman ; a nitamun mainginga ngolmun iangu iadu ?

12. Ngai na umeka apau zangu iadu, nitamun mainginga, midi kid nita mani ngai na umeda gimau zangu iadu ?

13. Mabainginga kadaka gimal, mata nui gimazi muluka, mabaegau Kazi senu gimal.

14. Matakeda Mose tabu gima mani bupanu, mabaegau Kazi lak keda gima mani.

15. Geged mainginga mabaeg kapuakaasin, a gasaman ingaru danalaig,

16. Kedamai Godau sibunai ina apal, nuid waean nungu urapon nungu turukiai Kazi, geged mainginga mabaeg nubeka kapuakaasin, a gasaman ingaru danalaig.

17. Kedamai Godau waiinginga nungu turukiai Kazi, modobia maika ina apal, a danawalman ina apal nungu.

18. Mabaegau na nubeka kapuakaasin modobingana, a mabaeg nubeka kapuakaasingana nubeka modobia, kedamai nui kapuakaasingana nelka urapon Godau turukiai Kazi.

19. Modobia ina, buia mangi ina apal, a mabaegau ubi inurka adapudai ubin mimika tanamun ubi senab buia, tanamun pawa geged,

20. Mabaegau bursa aiman buiaka ubingana, tanamun buiaka uzaringana, tumakai tanamun pawa iman.

21. A mabaegau na balbalgiza aimai, nui ngapa buiaka, iakaman nungu pawa mata mina Godka.

22. Wagel Iesu a nungu kaimel ladun senab lagaka Iudaia; tana apatanuri, a bapataiso.

23. Ioane bapataiso Aina amadan Salima, koigoresar nguki; mabaeg na ngapa bapataiso mani.

24. Senab tonar Ioanen unaingana muinu doridimin mudanu.

25. A Ioanen kaimel, a Iudaia patarid senab garwalgan.

26. Tana Ioanenika ladun, nubeka keda, Rapi ae, ni a senub mabaeg apatanuri nagu dogam Ioridan, ni garka nui senu, nui bapataiso

maika, mura mabaegal nubeka ladun,

27. Ioane modobia keda, Wara mabaeg karawaeg gasaman nungu zapul, nubeka launga gimazi poiban.

28. Nita ngau garkazil, ngai keda muli, Ngai Keriso launga; ngana kulai waean nubeka.

29. Mabaeg nungu kain turaizig ipika, nui kain ipi gasaman sena, a kain turai-zigau tukuiap, nui kadai tari a nubia karingemin, nui koi ikae wakai mabaeg kain turaizig; kedamai babab ngau ikae.

30. Mata mina nubeka malgui, ngai inu kurusika maginga.

31. Mabaeg gimazi muluka nui adapudi mura zapul: a apau mabaeg, nui apau, a apau ia muli; a mabaeg gimazi muluka, nui adapudi mura zapul.

32. Zapul na nuid iman, a karingemin, nui garka setab mura zapul; mabaeg maingana nungu iangu.

33. Mabaegau iakaman nungu ubi God balbalginga.

34. A mabaeg God waean, nui muli Godau ia; kedamai poiban Godau Mari.

35. Tatin sibuanan Kazi nungu get mura poiban.

36. Mabaegau na kapua-kaasin Kazi nubia meka ingaru danalaig; mabaegau kapuakaasinga Kazika, nubia launga meka danalaig, a Godau ugurum nubia gimia meka.

GIZU IV.

1. Kuikugarka ngulaig Faresaiol karingemin, koigoresar kaimel Iesu aiman, a bapataiso mani, Ioane maginga,

2. (Iesu mata nungu kaimel, nuid bapataiso maika launga)

3. A nui wanan Iudaia, a nui Galilaiaka uzari.

4. Mata mina nui maba ulmai Samariaka.

5. Nui mangi wara Samariau gogait nel Sukara, amadan senab baradar Iakopo poiban nungu turuki ai kazi Iosefanika.

6. Iakopou nguki pogai-ka ina. Iesu gamu doidami nungu mabau, a nui apata-nuri gimal senab nguki, kurusika wadogam maipu sikis.

7. A wara Samariau ipika ngapa ngukika toidaika: Iesu muli nabeka keda, Ngana ke ngukin poibau, ngaikika unika.

8. (A nungu kaimel ladun

senab gogait aika barpudai-ka.)

9. A Samariau ipika muli keda, Midi kid, ni ngaikika nguki iudi, ngai Samariau ipika, a ni Iudaialaig? Keda-mai zapul kozikozi poibaingana Iudaialaig, a Samarialaig.

10. Iesu keda, Ni na ngulaig Godau zapul kasa poiban, a mabaeg nibeka ume-ka, Ngana poibau ngai unika; a ni nubia iudi, a nibeka poiban danalagau nguki.

11. Na ipika muli keda, Dana garka wae, ni zapugig toidaika, kaik muluka pamai-izi nguki; nid milaga gasaman senab danalgau nguki?

12. Mid ni adapudai ngolmun tati Iakopo, nuid ngolmunika poibau pamai nguki, nui unī, a nungu kazil, a nungu uruil?

13. Iesu modobia muli keda, Mabaegau na uni inab nguki nui laka nguki nai:

14. A mabaegau na uui inab nguki ngai nubeka poiban lak nguki nainginga ingaru; senab nguki ngai nubeka poiban, nubia muinu mata pazika pogaika gimal ingaru danalaig.

15. A ipika muli nubeka keda, Dana garka wae, ngana poibau senab ngukin, a nguzu nguki nainginga a ngai laka launga nguki toidan.

16. Iesu muli nabeka keda, Ni uzar ninu alai turau, a lak ngapa.

17. Ipika modobia nubeka keda, Ngai alaigig. A Iesu keda, Ni mina muli, Ngai alaigig;

18. Kedamai nibia alai faiv, a senu nibia nika inab tonar launga ninu alai senu; ni mina muli.

19. Ipika muli keda, Danagarka wae, ngai ngulaig ni perofeta.

20. Ngolmun tati inab padia wakai iudan; a nita umeka Ierusalemata sena zapu mata mina wakai iudaika.

21. Iesu muli keda, Kake, ngaikika modobia balbalginga muli, kurusika maipul nita Tati wakai iudaingina inab pad, a wara Ierusalemata.

22. Nita karawaeg wakai iudan, a ngoi ngulaig wakai iudan, kedamai Iudaialigal meka danalaig.

23. A mangi maipul, kurusika gasaman, mabaeg wakai iudan balbalginga, tana wakai iudan Tatika mari balbalginga: kedamai Tati luman mabaeg nubeka wakai iudan.

24. God nui Mari; mabaegau na nubeka wakai iudan, mata mina wakai iudan, sena balbalginga.

25. Ipika muli keda, Ngai

ngulaig Mesia ngapa (nungu nel Keriso) mura zapul ngolmunika iakaman.

26. Iesu modobia keda, Ngai inu nibeka umeka,

27. A nungu kaimel nubeka ladun, tana ngana wali palai umeumaka, nui a senab ipika: a wara mabaeg mulai-ginga keda, Miai nid luman? a wara kedamaingina, Miai nipel umeumaka?

28. A ipikazin wanan nuanu nguki uza, a gogaitka uzari, a muli mabaegal keda,

29. Ngapa ieudemau; imau senab mabaeg ngana iadu turan setab mura zapul ngat aiman; mid Keriso senu au?

30. Tana gogaitngu adaka uzari a nubeka ladun.

31. A senab za aiman, a nungu kaimel nubeka iudemin keda, Rapi ae, nid purutau.

32. Nui muli tanamunika keda, Ngaikia meka ai nita karawaegal.

33. A nungu kaimel kozozi iauman keda, Mid wara mabaeg nubeka ai poiban?

34. Iesu tanamunika muli keda, Ngau ai ngat aiman nungu ubi mabaegan na ngana wae, a patapan nungu zaget.

35. Midi nita launga mu-

li, foa kisail na, a mangi sa-itol pataika? ina ngai nitamunika keda, Nitamun dana kadaka nagi a iman senab boradar; miakaluga saito pataika.

36. Mabaegau patan gasaman nungu modobi, a butupataika kausa kurusika ingaru danalaig: kaimel ikae mabaeg lupan a mabaeg patan.

37. Inab zapuka balbal tidan iaka, Iananab mabaeg lupan, a mabaeg patan.

38. Ngat nitamun wae-an pataeka senab zapuka nita zagetginga: warigal tana zaget nita mangi tanamun zaget.

39. Koigoresar Samaria-laig nubeka kapuakaasin, kedamai ipikau iaka, Ngat iman zapul ngat aiman.

40. Koigoresar Samariau mabaegal tana nubeka iudimin tana kaimel apatanuri: a nui apatanuri senab za kuasar maipu.

41. A kosiman mabaeg kapuakaasin nungu iaka;

42. Tana mulimin senab ipika keda, Ninu ia launga, kedamai ngoi kapuakasimin nubeka, ngoi karingemin ngoi ngulaig, mina Danawalman ina apal Keriso senu.

43. Kuasar maipu patapi, a nui Galilaiaka uzari;

44. Kedamai Iesu muli perofetau paudginga nungu laganu.

45. Nui mangi Galilaia, a mura Galilailaig nubeka modobia balbalginga, kedamai tana iman mura zapul, nuid aiman Ierusalem au taai purutai tonar; kedamai tana ladun purutai tonar.

46. Iesu laka Kana Galilailaika, nui kid taean nguki nge wainan aiman. A wara mabaeg Kapanaumilaig nungu turukiai kazi kikirilaig.

47. A nui karingemin Iesu Iudaiangu Galilailaika, nui nubeka uzari, a nubia iudi, Ni muluka ngau turukiai kazi doinidaika, kedamai amadan danurdan.

48. Iesu muli nubeka keda, Nita na launga iman tonar a parapar modobia balbalginga.

49. Nui nubeka keda, Dana garka wae, ngapa uzari ngau kazi dana uradginga.

50. Iesu muli nubeka keda, Ni uzari, ninu turukiai kazi danalaig. A senab mabaeg mani nungu ia, a nui uzari.

51. Nui muluka uzari, nui dadia lami nungu mudau garka, a tana nubeka keda, Ninu kazi danalaig.

52. Nui tanamunika iapu-poibi keda, Midi tonar kui-kaiman ngau kazi doinidan, a tana nubeka keda, Ngul minaasin, nungu koi kaman wanan, wadogam maipu seven.

53. A tati ngulaig wadogam maipu sena Iesu muli nubeka, Ninu turukiai danalaig: a nui modobia keda balbalginga, wara nungu buai babab.

54. Kuasar sena Iesun parapara aiman, tonar nui kozi uzari Iudaiangu, a Galilaiaka.

GIZU V.

1. Minaasin itab zapul, kurusika Iudaiiau purutai tonar; Iesu kadaka uzari Iesusalema.

2. Ierusalema si urpupagai laga, amadan mainoe pasa, nel Petesa Eperu iangugud, faiv nungu iradal.

3. Kikiri mabaegal si api unan, danagigal, a apia amailmal, a marimaryl, nguki ugan uguka.

4. Kurusika senab maitui, a angela na muluka urupupagai laga, a nguki ugu palan; a wara mabaeg kulai nguki urpagai, nui mamu senab kikiringu nui na gasaman.

5. Wara mabaeg si koi kikiri, thode eit nungu uietal.

6. Iesu nuin iman nui apia unan; nui ngulaig kulubaza nubia senab kikiri, a nui nubeka keda, Ni ubin meka mamui maika au?

7. Kikirilaig nubeka keda, Dana garka wae, mabaeginga a maika muluka mani urpupagai laga nguki na ugu; ngai na muluka wara mabaeg ngaikia tai.

8. Iesu modobia nubeka keda, Ni kadai tari, ninu apasiki marara, a uzari.

9. A senab mabaeg mamu, a nungu apasiki mani, a uzari: sabati senab maipu,

10. Kedamai Iudaia muli senab doinidan, Sabati ina, maigi mani ninu apasiki.

11. Nui tanamunika modobia keda, Mabaeg ngana doinidan, nui ngaikika mulema, Ninu apasika marara a uzari.

12. A tana nubeka iapu-poibi keda, Nga senub mabaeg nibeka mulema, Ninu apasiki marara a uzari?

13. Nui karawaeg ngad doinidan: kedamai Iesu gumi uzari, kedamai garka kubi.

14. Iesu nuin iman maigi muda, a nubeka keda, Inu ni mamui, ninu laka wati

pawagi, tumakai ninu gasaman wara borsa adapudi senab maia.

15. A senub mabaeg uzari a iada turi Iudaialaig Iesu nubeka doinidan,

16. Kedamai Iudaian Iesun borsan mani, tana luman nuin matamkakedamai nuid aiman inab zapul sabatinu.

17. Iesu modobia tanamun ia keda, Ngau Tatin zaget kurusika inab mainu, ngai lak zaget,

18. Kedamai Iudaia nuin luman nuin mataman, kedamai mata sabatiu muluka nudainginga, a wara nui keda, God nungu Tati, nui mata keda God,

19. Iesu muli tananunika keda, Mina, mina, ngai nitamunika muli keda, Kazi karawaeg aiman wara za mata nui; zapul nuin iman Tati aimzimal, Kazin laka aiman.

20. Kedamai Tati sibuanan Kazi, nui nubeka iakaman mura zapul nui aiman; nui nubeka iakaman adapudai zaget setab mura zaget, nita iman a ngana wali,

21. Kedamai Tati kadai tarataman a danawalman danaurdzi mabaeg; matakeda Kazi, nuid dana walman mabaeg nui na ubin meka.

22. Kedamai Tati iangu sakarpudainginga wara ma-

baeg; nuin poiban Kazi iangu sakar pudai mabaeg;

23. Tumakai mura mabaegal Kazika maman mani; matakeda maman mani Tati. Mabaeg na launga maman mani Kazi, nui launga maman mani Tati, nuid Kazin waean.

24. Mina, mina, ngai nitamunika muli, Mabaegal na karingemin ngau ia, a balbalginga modobia nubeka nuid ngana waean, nubia meka ingaru danalaig; nungu modobiginga kozi da naurdzig.

25. Mina, mina, ngai nitamunika muli, Kurusika senab maipu, danurdzi mabaegal karingemin wakai Godau Kazi; mabaegau na tana karingemin tana danlgal.

26. Matakeda Tati nubia meka danalaig; matakeda nui poiban Kazi nubia meka muinu danalaig;

27. Nubeka poiban kupai, nuid aiman iangu sakarpudai mabaeg, kedamai nui mabaegau Kazi.

28. Nita ngana tiaigi inab zapul kedamai bangal mangi koi maipu danurdazi mabaegal muinu marama tana karingemin nungu wakai,

29. Tana ngapa; mabaegal mina pawalgal tana

kadai tari ingaru danalaig ; a wati pawal mabaegal tana kadai tari koi modobia.

30. Ngai karawaeg wara za aiman mata ngai, ngat aiman mata keda ngau karingemizinga iangu sakarpudai mabaeg ; balbalginga ngau iangu sakarpudai, kedamai ngai launga asin ngau ubi, ngai asin Tatiu ubi, nuid ngana waeon.

31. Ngai na garka ngaungu, ngau ia mata mina laungana.

32. Wara garka ngaungu ; ngai ngulaig mata mina senab ia nui garka ngaungu.

33. Warigal nita Ioanena waeon, nui garka mina ia.

34. Mata mina ngaikika launga mabaegau garka ; a ngat nitamunika iakaman itab nita danalaig.

35. Nui lamepa iaiami ngapa kid kotinati ; nita ubin mimika wara maitui, a ikae nungu buia.

36. Ngaikia meka garka adapudi Ioanena ; kedamai zaget Tatin ngaikika poiban, zaget seta ngat aiman, garka ngaungu Tatin ngana waeon.

37. Tatin ngana waeon nui ngau garka. Nita launga karingemin nungu wakai, nita imaigingana nungu gamu.

38. Nungu ia meka muinu nitamunia launga ; kedamai nuid nuin waeon, nita nungungu karingemizinga.

39. Nita luman tusinu, nita ngonanuman nita gasaman ingaru danalaig ; tusil seta ngaungu garka.

40. Nita ubigingana ngapa ngaikika, tumakai nita gasaman ingaru danalaig.

41. Ngai ubigingana mabaegau ngana tauman.

42. Ngai ngulaig nitamunungu, nita sibuanaiingana God muinu nitamunia.

43. Ngai ngapa ngau Tatiu nel, nita ngana maigingana ; a wara mabaegau na ngapa nungu nel, nita nuin mani.

44. Midi kid nita maika nitamun koi ubi mabaeg tauman wara a wara ; a tauman God urapon nita lumaiingana ?

45. Nita ngonanumaigi ngat nitamun guduiai Tatika ; wara gudauiai nitamunungu, Mose senu, nita kapuakaasin nubeka.

46. Nita na Mosen mani, nita ngana mani ; kedamai nuid ngaungu minarpalan.

47. Nita na modobia balbalgingana nungu tusinu, midi kid nita modobia balbalgizana nungu iaka ?

GIZU VI.

1. Minaasin setab zapul, a Iesu uzari Galilaia wadoga-muka, senabi nguki Tiperia.

2. A garka kubi nubeka iuti, kedamai tana iman nungu tonar aimai mabaegia kikiriligia.

3. Iesu kadaka senab padia, nui tanuri, nui a nungu kaimel.

4. Paseka amadan Iudaiu taau tonar,

5. Iesu kadaka dana nagi, nuid iman garka kubi nubeka uzari, a nui Filiponika keda, Ngalpa milagazi areto barpudka tanamunika purutaika?

6. Iesu keda muli, nuid nuin nutan: kedamai nui ngulaig wara zangu aimai.

7. Filipo nubeka keda, Mata mina areto launga barpud na kuasar handed tenari, tana iananab gasaman magi pas.

8. Wara nungu kaimel nubeka keda, Aneterea Simonan tukuiap,

9. Wara magitiamia areto karite faiv, a kuasar magi wapi; mata mina garka kubika launga.

10. Iesu keda, Nita mulimiu mabaegal apia puidei. Sewa koi soagai senab zapu.

A tana api unan ngulai na faiv thausan garka sinakae,

11. Iesu areto mani, a iosa a kaimika poiban a nungu kaimel tanamunika poiban, mabaegal apia puidan, matakeda wapi tanamunika poiban, midi kid tana ubin mimika.

12. Tana maita irun, a nui nungu kaimika keda, Garuidamiu mura unaizimal, sagulpalaigi.

13. A tana garuidamin, a pusakardan ianal tuelf areto a karite faiv mura unaizimal tanamun purutaizimal.

14. Seta mabaegal tana ngulaig senab tonar Iesu aiman, a tana keda, Mina perofita inu, nui ngapa muluka ina apal.

15. Iesu iman tana ngapa nungungu gasaman nubeka kuikugarkazika aimka, a nui adaka uzari mata nui urapon senab padia.

16. Kurusika kutanu, a nungu kaimel muluka sizari ngukia,

17. A gul angi a mimin wadogam Kapanaumi. A inuri pudi Iesu mata mangailinga tanamunia.

18. A nguki koi bao, kedamai gub koiza.

19. Tana kaban nitun midi tuente faif a thode setatio, a tana Iesun iman

ngapa, mabau ngukia gimia, nui amadan gul: a tana koi akan.

20. Nui muli tanamunika keda, Inu ngai; nitamun akagi.

21. Tana nuin patan a ikae; kurusika mangi midi laga tana mizi.

22. A magi batainga tana iman tana kadai tari baudia, ngukia gulginga senab laga a nungu kaimel, a nungu kaimel mimin mata tana, Iesun asiginga mata nungu kaimel mimin;

23. (A wara gul mangi Tiperiangu amadan senab za tana na purutan Kuiku garka iosa)

24. A garka kubi ngulaig Iesun sewa launga a nungu kaimeu launga, a tana mimin gulka, Kapanaumika Iesunika luman.

25. Tana nuin iman bauada nguki, a tana nubeka keda, Rapi ae, ni ngapa midi maipu?

26. Iesu modobia tanamun ia keda, Mina, mina ngai nitamunika muli, Nita ngaikika lumaingana, kedamai nita iman tonar, nita aretol puruta. . . nita maita irun.

27. Nitamun zaget aigi, ai paraparaasin, mina ai mata meka ingaru danalaig,

mabaegau Kazi nitamun poiban, kedamai God nubeka iakaman.

28. A tana nubeka keda, Zapul miai ngoi aiman, ngoi zaget Godau zaget?

29. Iesu modobia nubeka keda, Ina Godau zaget, nita kapuakaasin nuid ngana waean.

30. A tana nubeka keda, Tonar mid nid aiman, ngolmunika imaika a kapuakaasin nibeka? a zaget miai nid aiman?

31. Ngolmun tati purutan manai bupanu; keda minarpalaizinga, Nuid poiban gimau areton.

32. Iesu muli tanamunika keda, Mina, mina, ngai nitamunika muli, Mose nita poibaingana senab gimau aretou; a ngau Tatin nitamun poiban mina gimau areton;

33. Kedamai Godau areto sena gimazi muluka, poiban danlaig ina apal.

34. A tana nubeka keda, Kuikugarka wae, ni ngolmunika poibau inu ingaru areto.

35. Iesu muli tanamunika keda, Ngai inu danlgau areto; mabaeg ngapa ngai-kika, iaragigingana; a mabaeg ngaikika kapuakaasin nui laka nguki naingana.

36. Ngai nitamunikamuli, Nita ngana iman, a nita kapuakasiginga.

37. Mura mabaegal ngau Tatin ngana poiban, tana ngapa ngaikika; mabaegau nui ngapa ngaikika ngau adaka nguruturainginga.

38. Kedamai ngau muluka mainginga ngau ubika aimai, nungu ubi nuid ngana waeon.

39. Ina nungu ubi nuid ngana waeon, sagul palaigi mabaegau ngana poiban, a laka kadai tari kutau maipu.

40. Inu ubi mabaeg ngana waeon, gasaman ingaru danalaig mabaegau na Kaziu iman, a nubeka kapuakaasi: a ngat lak kadai taran kutau maipu.

41. A Iudaia nukunuku iamuli nubeka, kedamai nui muli keda, Ngai areto gimazi muluka.

42. Tana keda, Midi Iesu inu Iosefan turukiai kazi, ngalpa ngulaig nungu tati a nungu apu? a midi kid nui muli, Ngai gimazi muluka?

43. Iesu muli tanamunika keda, Nitamun nukunuku iagi.

44. Mabaeg karawaeg ngapa ngaikika, Tati na nungu ngaikika iudainginga; ngat laka kadai taran nuin kutau maipu.

45. A perofetau keda palaizinga, God tanamun ngurupan. Ina mabaegau na karingemin Tatingu, nui Tati iman, a ngapa ngaikika.

46. A mabaegau Tatiu imainginga; mata nui ngapa Tatingu, nui Tati iman.

47. Mina, mina, ngai nitamunika muli, Mabaegau na ngaikika kapuakaasin, nubia ingaru danalgau.

48. Ngai danalgau areto.

49. Nitamun Tatin purutan manai si bupanu, tana danaurdan.

50. Ina areto ngapa gimazi, mabaegau na purutan nungu danauradginga.

51. Ngai danalaig areto ngapa gimazi: mabaegau na purutan inab areto nui ingaru danalaig: areto ngat poiban ngau gamu sena, ngat poiban modobia ina apau danalaig.

52. A Iudaia patarid, keda, Mid kid inubi mabaeg nungu gamu ngalpunika poibaika ngalpa purutaika?

53. Iesu muli tanamunika keda, Mina, mina, ngai nitamunika muli, Nitamun na purutainginga mabaegau Kaziu gamu, a uni nungu kulkau, muinu tanamunia danlgau launga.

54. Mabaegau na purutan ngau gamu a uni ngau kul-

ka nubia mai ingaru danlgau; ngat nuin kadai taran kutau maipu;

55. Ngau gamu mina ai sena, a ngau kulka mina nguki sena.

56. Mabaegau na purutan ngau gamu a uni ngau kulka, nungu ngaikia, a ngai nubia mai.

57. Matakeda Tati danalaig, nuid ngana waean, ngai danalaig Tatingu : matakeda senab mabaegan ngana purutan, nui danlaig ngaungu.

58. Ina areto ngapa gimazi, launga mata keda nitamun tati manai purutana si bupanu, tana danurdan; mabaegau na purutan inab areto nungu ingaru danlaig.

59. Zapul seta Iesu ngurupan sunago Kapanau mi.

60. Nungu kaimel karingemin, a tana keda, Koi ia sena; nga ngulaig karingemin senab ia?

61. Iesu ngulaig muinu nungu ngana kap nungu kaimel nukunuku iamuli, a nui tanamunika muli keda, Nita rapimika senab za au?

62. Midi kid nita na iman Mabaegau kazi, nui na kadaka senab zapuka, nungu kuikaimzi niai lagaka?

63. Mari senu danlgau malgui; gamu mata mina wara zapuka launga: ia na

ngai nitamunika muli, mari senu, a danlaig.

64. Warigal nitamunungu modobia balbalginga launga. Iesu iman warigal modobia balbalginga launga, a wara mabaegau nuin gudaaran.

65. Nui keda, Kedamai ngai nitamunika muli, Mabaeg karawaeg ngapa ngai kika, ngau tatiu na poibaingana.

66. Senab iangu, wara nungu kaimel tana adaka wanamin, tana launga nubia kaimel kidakidan uzarika.

67. Iesu muli tuelf mabaegal keda, Midi nitamun ubin mimika adaka uzari au?

68. A Simona Peteru nubeka modobia, Kuiku garka wae, ngabeka ngoi luduik? nibia meka danalagau ia,

69. A ngoi modobia balbalgiza, ngoi ngulaig ni Keriso, Godau Kazi ingaru danalaig.

70. Iesu modobia tanamun ia keda, Nitamun ngau taeamizinga tuelf mabaegal au? wara nitamunungu tia-polo senu.

71. Nui Iutanika muli, Simonan turukiai kazi, nui Sekarlaig; kedamai nuid nuin gudaaran, nui wara tuelf mabaegngu.

GIZU VII.

1. Minaasin setab zapul, a Iesu kidakidan mabulumai Galilaiaka; kedamai nui ubiginga Iudaia maba ulmai kedamai mabaegal Iudaialaig ubin mimik nubeka mataman.

2. Iudaiiau taai amadan iradou purutai tonar.

3. Kedamai nungu tukuiapal nubeka muli keda, Ni wanau inab za, a ni uzari Iudaiaka, ninu kaimel iman zaget nid aiman.

4. Kedamai wara mabaeg aimainginga wara za nui na na ubin meka nubeka iakaman. Nid na aiman setab zapul, nid ninungu iakamau ina apal.

5. Kedamai nungu tukuiapal nubeka mainginga.

6. Iesu tanamunika muli keda, Ngau maipu mangainginga: mura maipul mata mina nitamunika.

7. Ina apal karawaeg ubigiasin nitamunika; a tana ubiginga ngaungu, kedamai ngai garka nungu pawa geged.

8. Nita kadaka uzari tonar; ngai launga asin senab purutai tonar; ngau tonar mangainginga.

9. Nui tanamunika ume-

ka, tonar nui apatanuri Galilaiianu.

10. A nungu tukuiap kadaka uzari purutai tonar, nui kadaka uzari purutai tonar iakamginga, nui gumi.

11. A Iudaiialaig nuin luman purutai tonar, tana keda, Nui una?

12. Koigoresangarka kubi koi iaumani nubeka; warigal keda, Nui mina mabaeg, a warigal keda, Launga, nui geged mani senab laga.

13. Wara mabaeg iakaman iauman, kedamai tana akan Iudaiialaig.

14. Kurusika dada maipu purutai tonar a Iesu kadaka uzari maigi mudaka, nuid ngurupan.

15. A Iudaiialaig ngana wali, tana keda, Midi inub mabaegau kutin?

16. Iesu muli tanamunika keda, Ngau iangu gizu ngaungu launga, nuid ngana waean.

17. Mabaegau na nungu ubi aiman, nui ngulaig iangu gizu, kozi Godka, mata ngai iauman.

18. Mabaeg nguikidan umeka nuid luman mabaeg nubeka taumaik; a mabaeg luman nuid nuin waean, balbalginga sena, nui wati pawagig.

19. Mosen nitamunika

poibaingana sabi, wara mabaeg tanamunungu ngonanumaingana sabi au? Mika nita ubin mimik ngaikika matamka?

20. A garka kubi nubeka keda, Nibia meka temoni: nga ubin meka nibeka matamka?

21. Iesu modobia tanamunika keda, Ngai urapon zaget mani, nita mura ngana taean.

22. Kedamai nitamun poibadin peritome (Mose kukaimdin launga, tatingu) sabati peritome aiman mabaegal.

23. Wara mabaegau na sabati peritome maika, tumakai Mosen sabi muluka nudi; mingun nita ngaikika ngurum kedamai ngat doindan mabaegau babab sabatinu?

24. Nita maigi nguikidan iangu sakar pudai mabaeg, mina, iangu sakar pudai balbalginga,

25. A warigal Ierusalemalaig keda, Midi nui inu au tana ubin mimik matamka?

26. Ina nui umeka iakaman, a tana nubeka wara ia taean launga. Midi gizu mabaegal nuin ngulaig Keriso inu?

27. Ngalpa ngulaig senab za inu mabaeg ngapa: Ke-

riso nui na ngapa uzari, wara mabaegau karawaeg nui milagazi.

28. Iesu nuid walmizi tonar nui ngurupan maigi mudanu, nui keda, Nita ngana ngulaig, nita ngulaig senab za ngai ngapa uzari; ngai launga kasa ngapa, matamina nuid ngana waean, nita nubeka ngulaig launga;

29. Ngai ngulaig nubeka, kedamai ngai ngapa nungunu; nuid ngana waean.

30. A tana ubin mimika nubeka gasaman: wara mabaegau get nubeka gamu taraingana, kedamai mangaingana nungu tonar.

31. Koigoresar mabaegal nubeka mina modobia garka kubingu, tana keda, Keriso na ngapa, midi koigoresar tonar nuid aiman, inub mabaeg nuid aiman tonar koigoresar au?

32. Faresaiol karingemin tana garka kubi magi iau man nubeka setab mura zapul; a Faresaiol a iudai mabaegal tana waean mudau garka nubeka gasaman.

33. Iesu muli tanamunika keda, Manualal maipul ngai nitamunika niai, a ngai uzari nuid ngana wae an.

34. Nita ngana luman

a nita ngana gasamginga : zapu ngai uzari, nita karawaeg gasaman.

35. A Iudaia kozikozi i-uman keda, Wara, a wara, nui milaga uzari a ngalpa karawaeg nuin imainginga? midi nui uzari Elenilaig, nuid ngurupan Elenilaig?

36. Miai senab ia nui muli, Nita ngana luman a nita ngana ngulaig launga: zapul ngai uzari nita karawaeg mimik?

37. Kutau maipu taai purutai tonar, Iesu kadai tari, a walmizi keda, Wara mabaegau na nguki nai ngapa ngaikika, nui wani.

38. Mabaegau na ngana kapuakasin matakeda tusi keda muli, Nguki pungaik muinu nungu ngana kap, danalgau nguki.

39. (Nui muli senab ia Maringu, tana nubeka kapuakaasin tana gasaman; kedamai senab tonar Maigi Mari gasamginga; kedamai Iesu mangainginga nungu paud.)

40. Koigoesar garka kubi karingemin senab iaka, a tana keda, Mina perofeta inu.

41. Warigal keda, Keriso inu; a warigal keda, Midi Keriso malgui Galilaiaka?

42. Midi tusi mulaigi-

nga keda, Keriso malgui Davitan kazil, a Petelema-
ngu Davitan gogait?

43. A garka kubi dadia mani nubeka.

44. A warigal ubin mimik nubeka gasamka, a wara mabaegau get nubeka gamu tarainginga.

45. A mudau garka laka kunia adapudai iudai mabaegau a Faresaiol; a tana muli tanamunika keda, Miai nita launga ngapa iuti?

46. A mudau garka modobia keda, Wara mabaegau launga umeka matakeda senub mabaeg.

47. A Faresaio modobia tanamun ia keda, Midi nitanamun karumpalan au?

48. Midi wara gizu mabaeg nubeka mani, a wara mabaeg Faresaiol?

49. Inab mura mabaeg karawaeg sabi tanamun wati pugan.

50. Nikotemo muli tanamunika keda, (nuid nuin kubil uzari, nui wara tanamungu.)

51. Nui keda, Midi ngalpun sabi mabaeg modobia, a kulai nubeka launga karingemin, a ngulaig nungu zapul aimzinga au?

52. A tana nubeka modobia keda, Midi ni Galilailaig au? Ni lumau a ni

ngulaig perofeta kadai tarai-
ginga Galilaiaka.

53. A tana iananab muda-
ka uzari.

GIZU VIII.

1. Iesu mab ulmai senab
pad Olive.

2. Mina magi batainga
nui uzari maigi mudaka, a
garka kubika uzari; a nui
apatanuri a nui tanamunika
ngurpan.

3. A minarpalai mabaegal
a Faresaiol tana ialpan senab
ipika kuasar kupalaig tana
gasaman na puru; tana na-
beka dadal wanan,

4. A tana nubeka keda,
Ngurupai mabaeg ae, inab
ipika kuasar kupalaig mina
gasaman na puru.

5. Mosen sabi iawadan,
keda mabaegau na keda
aiman kula taeon: Ninu ia
mid?

6. Tana keda aiman nu-
beka nutan, tuma kai tana
gasaman wara za, nuin gu-
daui. Iesu muluka, a nu-
ngu dimur minarpalan ba-
radar.

7. A tana mata iapupoibi
nubeka, a nui laka kadaka,
a nui tanamunika keda,
Mabaegau na nitamunia
wati pawagig, kulai nabeka
kula taeau.

8. A nui lak muluka a
baradar minarpalan.

9. Tana karingemin, a
tana ngulaig tana mina wati
pawa, tana na muluka ngo-
nanuman tanamun ngana-
kap, a tana iananab adaka
adan, kuikaiman kaikazil
kurusika magi kazi: a tana
Iesun mata wanan, a ipika
dadal kadai tarai.

10. Nui laka kadaka, a
nui iman mabaeginga, mata
senab ipika, a nui muli
nabeka keda, Kake e, milaga
tana nibeka gudauian? midi
mabaeg nibeka modobiginga
au?

11. Na muli nubeka ke-
da, Kuiku garka wae, ma-
baeginga. A Iesu muli na-
beka keda; Ngau nungu
gudauiaiginga: ni uzari, ni
laka maigi wati pawa.

12. A Iesu muli tana-
munika keda, Ngai ina apau
buia; mabaegau na ngai-
kika wagel asin maba ulai-
ginga inuri, a nubia meka
danlgau buia.

13. A Faresaiol nubeka
keda, Nid garka ninungu:
ninu ia mata mina launga.

14. Iesu modobia tana-
mun ia keda, Wa ngau garka
ngaungu a ngau ia balbal-
ginga: kedamai ngai ngula-
ig senab za ngai ngapa, a
senab za ngai uzari; nita

karawaeg senab za ngai ngapa, a senab za ngai uzari.

15. Nita gamuka iangu sakar pudai; ngai wara mabaegau iangu sakar pudai-ginga.

16. Ngai na iangu sakar pudai mina balbalginga; kedamai mata ngai urapon launga, ina ngalbai Tatin nuid ngana waean.

17. Keda minarpalan nitamun sabi, mata mina garka mabaeg kuasar.

18. Ngai inu garka ngau-ngu, Tatin garka ngaikika, nuid ngana waean.

19. A tana nubeka keda Ninu Tati milaganu? Iesu mina modobia keda, Nita ngau karawaeg a wara ngau Tati; nita na ngana ngulaig, nita ngau Tatin ngulaig.

20. Iesu muli inab zapul senab zapul mane wanan, tonar nui ngurupan maigi mudanu; wara mabaeg nuin gasamginga, kedamai nungu tonar mangainginga.

21. A Iesu laka muli tanamunika keda, Ngai adaka uzari a nita ngana luman, nita danaurdan nitamun wati pawa; nita karawaeg uzari senab za ngai uzari.

22. Iudaialaig keda, Midi nuin nungungu matamka au? Kedamainui keda ume-

ka, Nita karawaeg uzari senab za ngai uzari.

23. Nui tanamunika muli keda, Nita apau za, ngai gimau za; nita ina apau zapul, ngai ina apau za launga.

24. Kedamai ngai nitamunika muli keda, Nita danaurdan nitamun wati pawa; kedamai nita mina modobia launga, ngai inu nui, a nita danauradan nitamun wati pawa.

25. Tana nubeka keda, Ni nga? A Iesu muli tanamunika keda, Ngai nitamunika muli kuikunidan.

26. Koigoesar zapul ngaikika, ngai nitamunika umeka a iangu sakarpudai nitamunika; a nuid ngana waean waean nui mina; a nuid ngana ngurupan zapul seta ngai ina apaka umeka.

27. Tana karawaeg nui tanamunika umeka Tatingu.

28. Iesu muli tanamunika keda, Nita na gima toridi mabaegau Kazi, a nita ngu-laigal ngai inu nui; ngai launga nguikidan wara za aiman, ngana Tatin ngurupan zapul seta ngai umeka.

29. Nuid ngana waean, nui ngaikia puzig; Tati nui launga mata ngana wanan, kedamai ngat aiman inina zapul nubeka.

30. Nui muli itab zapul, koigoresar mabaeg nubeka mina modobia.

31. Iesu muli Iudaialaig, mabaegal nubeka mina modobia, Nita na mata apatanuri ngau iangu gizu ngau mina kaimel nita ;

32. Nita ngulaig mina zapul, a mina iadai nitamun wakai supamginga.

33. A tana mina modobia keda, Ngoi ita Aperaamon kazil, wara mabaegau ngolmun wakai supamginga ; a midi kid ni muli keda, Nitamun wakai supamginga.

34. Iesu modobia tanamunika keda, Mina, mina, ngai nitamunika muli keda, Mabaeg na wati pawa aiman, wati pawa wakai supamani senub mabaeg.

35. Wakai supaman mabaeg nui launga apatanuri senab buai ; turukiai Kazi nui mata apatanuri.

36. Kaziu na nitamun wakai supamginga, a nita wakai supamginga balbalginga.

37. Ngai ngulaig nita Aperaamon kazil ; a nita ubin mimika ngaikika matamka, kedamai ngau ia nitamunia launga.

38. Ngai inu umeka zapul ngat iman ngau Tatia ; a nita aiman zapul nita iman nitamun tati.

39. A tana modobia nubeka keda, Aperaamo ngolmun Tati. Iesu muli tanamunika keda, Nita na Aperaamon kazil, nita aiman Aperaamon pawa.

40. A nita ubin mimika ngaikika mataman, ngai umeka nitamunika mina ia, ngat karingemin Godau ia : Aperaamon aimginga.

41. Nitamun tatiu pawa nita aiman. A tana keda, Ngoi bupau maita launga ; urapon ngolmun tati God senu.

42. Iesu muli nubeka keda Nita na nitamun Tati God, nita ngana sibuanan kedamai ngai ngapa Godngu a ngai ngapa ina nguikidan launga ; nuid ngana waeen.

43. Midi kid nita karingemigingana ngau ia ? Kedamai nita karawaeg karingemin ngau iangu gizu.

44. Nita kozi ngapa nitamun tati tiapolo, nita ubin mimik nita aiman nitamun tatiu koi ubi. Nuid matamdin mabaeg, mina iadai nubeka launga, kedamai mina iadai meka nubia launga. Nui muli ngalkika senab za nui umeka, kedamai nui ngalkai mabaeg, a tatiu ngalki.

45. Ngai inu, nita launga ngaikika mina modobia

kedamai ngai nitamunika umeka mina iadai.

46. Wara nga nitamunungu ngana iadupalgan ngau wati pawa? Ngai na umeka mina iadai, midi kid nita ngaikika launga mina modobia?

47. Godau mabaeg nuid karingemin Godau iadai; kedamai nitamun karingemigingana, nita Godau mabaeg launga.

48. Iudaialaig nubeka modobia, Midi ngolmun ia launga balbalgingana ni Samarialaig, nibia meka temoni?

49. Iesu modobia keda, Ngaikia temoni launga; ngat maman mani ngau Tati, nita launga maman mani ngaikika.

50. Ngai launga luman mabaeg ngana tauman, mabaegau na, nui tauman a iangu sakarpudai.

51. Mina, mina, ngai nitamunika muli, Mabaegau na ngau ia tumaiiwaiian, nui danurdgingana kurusika ingaru.

52. A Iudaialaig nubeka keda, Ina ngoi ngulaig nibia meka temoni. Aperaamo danaurdan a tana perofetal, a ni keda muli, Mabaegau na tumaiiwaiian ngau ia, nui danauradgingana kurusika ingaru.

53. Midi ni adapudi ngolmun tati Aperaamo, nui danurdan? a perofetal tana danurdan; a ni, nga ni umeka ninungu?

54. Iesu modobia keda, Ngai na tauman ngaungu, mata mina ngau tauman launga; ngana Tati nuid ngana tauman, nita keda nitamun God senu:

55. Nita nungu karawaeg; ngai nungu ngulaig; ngai na keda, Ngai nungu karawaeg, a ngana taran ngalki matakeda nita; ngai nungu ngulaig, ngat tumaiiwaiian nungu iadai.

56. Aperaamo nitamun tati nui koi ikae nui na ngulaig ngau maipu, nui ngulaig a nui ikae.

57. Iudaia muli nubeka keda, Kurusika fifite ninu uiet launga, a ni ngulaig Aperaamo au?

58. Iesu tanamunika keda, Mina, mina, ngai nitamunika muli, Ngai sei, Aperaamo maigingana.

59. A tana kulal gasaman nubeka mungan, a Iesu nui adakaadan maigi mudanu, nui tanamunia dada kazia uzari, nui adaka uzari.

GIZU IX.

1. Iesu maba ulaig a nuid iman wara mabaeg dangig, kuikaimdin tonar nui dan adan.

2. A nungu kaimel iapupoibi nubeka keda, Rapi ae, nga wati pawa? Nui inu launga, midi nungu tati apuau, tonar nui dan adan nui dangig?

3. Iesu modobia keda, Inub mabaeg wati pawagig a nungu tati apu: kedamai iakaman Godau zaget nubia.

4. Mata mina ngat aiman zaget nuid ngana waean buiau tonar: kubil na kuru-sika wara mabaegau kara-waeg zaget.

5. Tonar ngai apatanuri ina apal, ngai apau buia.

6. Nui umeka senab ia, a nui mosan baradaranu, a baradar mosan ukaman a danagigan pinin senab baradar,

7. A nuid nuin keda muli, Ni uzari, garwalgau senab urupagai laga Selo (muinu iakaman na Waean.) A nui uzari a garwalgan, a nui lak kunia nui nagi.

8. A mabaegal amadan nubia umeka, a mabaegal nuin iman nui danagig tana keda, Nui inu, nui apatanuri nui zapuia iudi?

9. Warigal keda, Nui inu: a warigal keda, Matakeda nui: nui inu keda muli, Ngai inu.

10. A tana nubeka keda, Midi kid ninu dan nagi?

11. Nui modobia keda, Wara mabaeg nel Iesu nuid baradar aiman a ngau dan pinin; a nuid ngaikika muli keda, Ni uzari senab urupagai laga nguki Selo, a sewa garwalgau, a ngai uzari a ngat garwalgan, a ngau dan nagi.

12. A tana nubeka keda, Nui milaga? Nui keda, Ngai karawaeg.

13. A tana ialpan danagigau mabaeg tana Faresaiol.

14. Sabatinu Iesu baradar aiman a nuid mina aiman nungu dan nui nagi.

15. A Faresaiol lak nubeka iapupoibi nubeka keda, Mid kid ninu dan nagi? Nui tanamunika keda, Nuid ngau dan boradar uneka a ngat garwalgan, ina ngai nagi.

16. A warigal tana Faresaiol nubeka keda, Godau mabaeginub mabaeg launga, kedamai nui tumaiiawaiginga sabati. A warigal keda, Midi kid mabaeg wati pawa ngulaig aiman keda tonar? Kedamai tana dadia man.

17. A tana laka iauman danagigau mabaeg keda, Ninu ia mid nubekakedamai nui mina aiman ninu dan? Nui keda, Nui Perofeta.

18. Iudaia mina modobiginga nui danagigau mabaeg keda nui nagi, tumakai tana turan nungu tati a nungu apu, mabaeg na nungu dan nagi.

19. A tana iapupoibi palamunika keda, Nipen kazi inu au? nipel keda nui danagig tonar nui dana adan? Midi kid nungu dan nagi?

20. A nungu tati apu modobia tanamunia keda, Ngalbai ngulaig ngalbain kazi inu, nui dangig tonar nui dan adan;

21. A ngalbai karawaeg midi kid nui dana nagi; a ngalbai karawaeg nga mina aiman nungu dana: nui kaikazi; nita nubeka iapupoibau nui umeka.

22. Matakeda nungu tati apu muleuman kedamai palai akan tana Iudaialaig; keda mai tana iauman mabaeg na kut taran nui Keriso a tana nubeka nguruturan sunagongu.

23. Kedamai palai keda muleuman, Nui kaikazi, nita nubeka iapu poibau nubeka.

24. A tana lak turan dan-

gigau a tana nubeka keda, Godka poibau tauman; ngoi ngulaig wati pawau mabaeg sena.

25. A nui modobia tanamun ia keda, Ngai karawaeg midi nui wati pawau mabaeg; urapon za ngai ngulaig, ngai dangigau mabaeg ngau dan nagi.

26. A tana laka nubeka keda, Midi zapul nuid nibeka aiman? mid kid ninu dana nagi nui aiman?

27. A nui tanamun mina modobia keda, Mina asin ngat nitamunika iadu turan, a nita launga karingemin: zapul miai nita ubin mimika karingemin? nita ubin mimika nungu kaimel nita au?

28. A tana nuin wati ia taean, tana keda, Ni nungu kaimel; ngoi ita Mosen kaimel.

29. Ngoi ngulaig God muli Mosenika: a senab mabaeg ngoi karawaeg, nui milagazi.

30. A senab mabaeg muli tanamunika keda, Inub zapul mina ngaua wali, nita nuin karawaeg milagazi, a nuid ngau dana mina aiman.

31. Ngalpa ngulaig God launga karingemin wati pawau mabaeg; mabaegau na akan God a nungu ubi

aiman, a nuid nuin karingemin.

32. Launga karingemin kuikaimdin ingaru, wara mabaeg mina aiman nui danagig tonar nui dan adan.

33. Godau mabaeg launga senub mabaeg, nui karawaeg urapon za aiman.

34. Tana modobianubeka keda, Tonar ni dan adadin ni pusakardan wati pawangu, midi ni ngolmunika ngurupan au. A tana nuin adaka nguruturan.

35. Iesu karingemin tana nuin adaka nguruturan; nuid nuin iman, a nui muli nubeka keda, Midi ni mina modobia Godau Kazi au?

36. A nui modobia nubeka keda, Nui nga? Kuikugarka wae, tumakai ngai mina modobia nubeka?

37. Iesu muli nubeka keda, Ni iman nui, nui inu nibeka umeka.

38. A nui keda, Kuikugarka wae, ngai mina modobia balbalginga. A nuid nuin paiiaanun.

39. A Iesu keda, Senab iangu sakarpudai mabaeg, kedamai ngai ngapa uzari ina apal, tana nagi tana imainginga, danagigal tana na iman.

40. Warigal taua Faresai-

olaig karingemin senab ia tana kaimel nubeka, a tana muli nubeka keda, Midi ngoi, ngoi dangigau?

41. Iesu muli tanamunika keda, Nita na dangigal, nita wati pawagig; ina nita keda, Ngoi dana nagi; kedamai nitamun wati pawa mata meka.

GIZU X.

1. Mina, mina, ngai nitamunika muli keda, Mabaegau na launga muiiauti mamoeu pasa, a nui wara za uzari, nui puru mabaeg.

2. Kedamai mabaegau na pasa muiiauti nui tumaiia-waiian mamoe.

3. Mabaeg pasa tumaiia-waiian nubeka tumaiiawaiian a pasa pudan; a mamoeel karingemin nungu wakai: nuid turan nungu mamoeel tanamun nelai, nui tanamunika ialpan.

4. Nungu mamoeel na poiban, nui kulai a nungu mamoeel wigel nubia: tana karingemin nungu wakai.

5. Tana launga wigel iaba kazi, tana zilami nungungu; tana karawaeg wakai iaba mabaeg.

6. Iesu muli tanamunika senab kulai iakamzinga: tana karawaeg karingemin

senab zapul nui na muli tanamunika.

7. A Iesu muli tanamunika keda, Mina, mina, ngai nitamunika muli keda, Ngai inu mamoeu pasa.

8. Mura mabaegka ngai-kia kulai, puru mabaeg tana, mamoeel karingemiginga tanamun wakai.

9. Ngai inu pasa: mabaegau na ngapa ngaikika nui danalaig, nui uzari a ada adan, nui gasaman mina ai.

10. Puru mabaegal nui wara zangu mainginga, nui mata purunu mani zapul, a mataman, a patapan: ngai ngapa tana gasaman ingaru danalaig, modobia mamoeel, mata gasaman.

11. Ngai mina tumaiiawaiian mamoeel; mina mabaeg na tumaiiawaiian nuid poiban nungu danlaig modobia mamoeel.

12. A mudau garka, nui launga tumaiiawaiian mabaeg nungu mamoeel, nui na iman luko ngapa uzari, nuid mamoeel adati ai a nuid zilami; a luko mamoeel gasaman a iananab uzari.

13. Mudau garka zilami, kedamai nui mudau garka, nui ngonanumainginga mamoeel.

14. Ngai inu mina tumai

iawaiian mamoeel, ngai ngulaig ngau mamoeel, tana ngulaig ngai.

15. Matakeda Tatin ngana ngulaig, a ngai ngulaig Tatingu: ngat poiban ngau danalaig modobia mamoeel.

16. Ngaikia meka wara mamoeel muinu inabi pa launga; mata mina ngat tanamun ialpan, tana karingemin ngau wakai; a urapon kaine mamoeel, a urapon mabaeg tumaiiawaiian mamoeel.

17. Kedamai Tati ngana sibuanan, kedamai ngau danalaig poiban, a ngat laka gasaman.

18. Mabaeginga ngana adaka mani, ngai ngat ngau-ngu poiban. Ngaikia meka kupai poiban, a ngaikia meka laka gasaman. Senab iawadan ngau Tatingu.

19. A Iudalaig tana laka dadia mani kedamai senab iaka.

20. A warigal tana keda, Nubia si temoni, nui dime-dem; miai nita nubeka karingemin?

21. A warigal keda, Mabaegau wati mari muiauti keda iaka launga. Midi temoni ngulaig mabaegau dangig mina aiman?

22. A Ierusalem aiman taai pasa gud pudan, tonar sumai uiet.

23. Iesu kidakidan ulmai senab Solomonan iradnu.

24. Iudaialaig tautid tai nubia, tana nubeka keda, Ngolmun ngonanumai kaba luakaasin midi kurusika? Ni na Keriso, ni ngolmunika mina umeka.

25. Iesu modobia tanamun ia keda, Minaasin ngai nitamunika muli, a nita launga mina modobia: zaget ngat aiman ngau Tatiu nel garka ngaikika.

26. Nita launga mina modobia, kedamai nita launga ngau mamuel, matakeda ngai nitamunika muli.

27. Ngau mamuel karingemin ngau wakai, ngai tanamun ngulaig, tana ngai-
kia asin;

28. Ngat tanamunika poiban ingaru danalaig; tanamun zaget mainginga kurusika ingaru, wara mabaeg gamungu maika ngau getngu launga.

29. Ngau Tatin tanamun ngaikika poiban, nui adapudi warigia; wara mabaeg gamungu mainginga ngau Tatiu getngu.

30. Ngai a Tati ngalbai urapon.

31. A Iudaialaig kulal uidimin nuin mungan.

32. Iesu tanamunika keda, Koigoesar mina zaget ngat

nitamunika iakaman ngau Tatingu; midi zagetngu nita ngana kulal mungan?

33. Iudaialaig nubeka keda, Mina zagetangu ngolmun nin kulau mungai-
ginga; wati iangu keda mai ni mabaeg, a ni ninungu keda God.

34. Iesu modobia tanamun ia keda, Midi nitamun sabi minarpalaiginga, Ngai nitamunika muli keda, Nita Godal, au?

35. Nui na keda tana God, a tanamunia meka Godau ia, karawaeg tusiu ia sagul palan;

36. Miai nita keda senab mabaeg Tati waean ina apal, Ni wati ia taean, kedamai ngai muli keda, Ngai inu Godau turukiai Kazi?

37. Ngai na aimginga ngau Tatiu zaget, nitamun ngaikika mina modobiginga.

38. Ngai na aiman, nitamun ngaikika mina modobiginga, nita mina modobia zagetka, tumakai nita ngulaig, mina modobia Tati ngaikia muinu a ngai nubia muinu.

39. A laka ubin mizi nubeka gasamka; a nui adaka uzari tanamun getangu.

40. Nui maba uzari nagu dogam Ioridan senab zapu

Ioane bapataiso ; nui apatanuri senab za.

41. A mura mabaeg nubeka uzari, tana umeka keda, Ioanen tonar aimginga ; Ioane muli nui inu mina.

42. Koigoesar mabaeg nubeka mina modobia senab za.

GIZU XI.

1. Wara mabaeg nui kikirilaig, Lasalo, nui Petania-laig, Marian babat a nanu tukuiap Mareta.

2. Maria ina nad pinin Kuikugarka ganul idin, a nungu ngaran nanu ialbupan turadan, nanu babat kikirilaig Lasalo.

3. A nungu babatau iadai keda, Kuikugarka wae, ninu sibuanar kazi kikirilaig.

4. Iesu karingemin, nui keda, Inab kikiri kurusika danur dan launga, kedamai Godka tauman a tauman Godau turukiai Kazi.

5. Iesu koima sibuanan Mareta a nanu tukuiap, a wara nanu babat Lasalo.

6. Nuid karingemin nui kikiri, a nui mata apatanuri kuasar maipu senab za.

7. A wagel nui muli nungu kaimel keda, Ngalpa Iudaiaka laka kunia.

8. A nungu kaimel nube-

ka keda, Rapi wae, Iudai-laig mata kaine nin lumarngul nibeka kulaka mungaka ; a midi ni ubin meka laka kunia wau ?

9. Iesu modobia keda, Midi tuelf tonar maipu buai ? Mabaegau na buia mabau nui kukutaduiginga, kedamai nuid iman apau buia.

10. Wara mabaegau na kubilia mabau nungu kukutadui, kedamai nui buiagina.

11. Nui muli senab iaka : a wagel nui tanamunika muli keda, Ngalpun tubud Lasalo nui utui, a ngai uzari nubeka ulmaika.

12. A nungu kaimel nubeka keda, Kuikugarka wae, nui na utui nui danalaig.

13. Iesu muli nungu danaurad, a tana ngonanuman keda, Nui apia unan utui.

14. Iesu mina taran tanamunika, Lasalo danaur dan.

15. Ngai ikai nitamunika ngau niaiginga, a nita ngapa mina modobia ; ngalpa nubeka luluik,

16. Toma muli, wara nungu nel Titumo, nungu tukuiapal, Ngalpa uzari, nui kaimel dana urdan.

17. Iesu mangi, nui ngulai foa maitui nui si maramnu.

18. Petania a Ierusalem

lugigudal, ffitin setatio palamun dada kazi sinakai :

19. Koigoresar Iudaiailaig ladūn Mareta a Maria-naka palai sib nitauman kedamai palamun babat.

20. Mareta karingemin Iesu ngapa, a na uzari nubia dadia lami ; a Maria apata-nuri mud.

21. A Mareta Iesunika keda, Kuikugarka wae, ni nanai kai nguzu babatan dan uradginga.

22. Wa matakeda ngai ngulaig mura zapul ni na iudi Godka, God nibeka poiban.

23. Iesu nabeka keda, Ninu babat laka kadai tari.

24. Mareta nubeka keda, Ngai ngulaig nui danur dan nui laka kadai tari kutau maipu.

25. Iesu muli nabeka keda, Ngai inu laka kadai tari, a danalaig ; mabaegau na kapuakaasin ngaikika, nungu na danaurd nungu danlgau.

26. Danalaig mabaeg, mura kapuakaasin ngaikika, umaginga kurusika ingaru. Midi ni mina modobia senab za wao ?

27. A na nubeka keda, Wagar, Kuikugarka wae, ngai mina modobia ni

Keriso Godau Kazi nui ngapa muluka ina apal.

28. A na muli senab ia a na uzari a gumi turan nanu tukuiap Maria, na keda, Ngurupai mabaeg mangi nin turan ;

29. Nad karingemin, a sobaginga kadai tari, a nubeka uzari.

30. A Iesu mangainginga senab gogait, nui si senab zapun palai na dadia lami Mareta wal.

31. Iudaiailaig si mudanu nabia, siba nidan nan, tana Marian iman kazike kadai tari a adakaadan, tana wangel nabia, tana keda, Na uzari senab marama maika.

32. Maria mangi senab zapu Iesu si, nad nuin iman, a na urad nungu ngaria, na nubeka keda, Kuikugarka wae, ni nanai kai nguzu babat umaginga.

33. Iesu iman na mai, a Iudaiailaig koi mai, a nungu nganakap kikiri, a nui mata wakain tamani ;

34. Nui keda, Nita milaga nuin wanan ? a tana nubeka keda, Kuikugarka wae, ni ngapa uzari, nid imaika.

35. Iesu koi mai puidan.

36. Iudaiia keda, Ina koi-ma sibunaika nubeka !

37. A warigal tanamunungu, tana keda, Inub ma-

baeg karawaegau, nui na danagi mabaegau danan gudpalai ngul, nuid wanan danurdal inub mabaeg?

38. Iesun nganakap koi kikiri, nui mangi senab marama. Sakai sena, kula gudanu wanan.

39. Iesu keda, Kula adakamariu. A Mareta nubeka keda, Danaurad mabaegau babat, Kuikugarka wae, nungu kurusika ganu foa maipu kawa.

40. Iesu nabeka keda, Mid ngau keda mulainginga wao, ni na ngaikika kapukasasin, ni ngulaig Godau paud?

41. A tana adaka mani senab kula, senab za wanan dana uradzi mabaeg. Iesun dana kadaka nagi nui keda, Ngau Tati ae ngai iosakedamai nid ngaikika karingemin.

42. Ngai ngulaig, nid ngaikika mata karingemin ngul; ngai muli kedamai garka kubi tautidtai tana mina modobia keda nid ngana waean.

43. Nui muli senab ia, a koi koima walmizi, Lasalo wae, ngapa adar.

44. A dan uradzi mabaeg ngapa adan adaka, a nungu ngar a get dumuaku nurazinga, a magi dumuaku nungu dania tiazinga. A

Iesu keda tanamunika keda, Nuin tudau a uzari,

45. Tana nubeka kapua-kaasin Iudaialaig, koigoresar Marianaka ladun, kedamai tana iman senab za Iesu aiman.

46. Wara tanamunungu, tana ladun Faresaiol, a iaduturi tanamunika senab za Iesu aiman.

47. A adapudai Iudai mabaegal, a Faresaiol tana garuidamin a iauman, tana keda, Ngalpun zaget miai aiman? kedamai koigoresar parapar senub mabaegal aiman.

48. Ngalpa na nubeka mata wanan a mura mabaeg nubeka mina modobia; a Romau mabaegal ngapa ladun, a patapan ngalpun zapul a wara ngalpun laga.

49. Wara mabaeg tanamunungu nel Kaiafa, nui adapudai iudai mabaeg senab uietnu, nui tanamunika keda, Nita karawaeg wara za urapon;

50. Nita wakain tamaminga mata mina ngalpunika urapon mabaeg danurdan senab laga, tumakai mura danaurdan.

51. Kuikaiman nungu senab za launga: adapudai iudai mabaegal senab uiet nuid kulai iakaman

Iesu danaurdan modobia senab laga.

52. Mata senab lagaka modobia launga, mina nui garuidamin kaimel Godau kazi iananab.

53. Kuik aiman senab maipu tana magi iauman nubeka matamka.

54. Kedamai Iesu launga kidakidan iakaman Iudaiu mabaeg; nui adaka uzari senab zapungu senab baradar amadan bup, senab gogait nel Efaraima, nui apatanuri kaimel nungu mabaeg.

55. Iudaiu mabaeg Paseka amadan: koi goresar mabaeg kadaka Ierusalemaseka amadan tana garwalgemin tanamunungu.

56. A tana Iesun luman, a kozikozi iauman, tonar tana kadai tari senab maigi mudanu, Nitamun ia midi, nui launga ngapa purutai tonarnu au?

57. Adapudai iudai mabaegal, a Faresaiol iudai wanan, wara mabaegau na nungu imalza iadu polgan kai, a tana nuin gasaman.

GIZU XII.

1. Sikisi maipu na Paseka amadan Iesu maba uzari Petaniaka, Lasalo si nuid nuin kadai taran danurdzig.

2. Tana nubeka ai butupatan senab za; Mareta mudau garka: Lasalo wal mabaeg apia unan nubia kaimel purutan.

3. A Maria gasaman senab litar idi nato koi modobia, a nad Iesun ngaria pinin, a nad turatan nungu ngarananu ialbupan; senab mud pusakaradan idiu ganu,

4. A wara nungu kaimi keda, Iuta Simonan turukiai kazi, nui Sekaralaig, nuid nuin gudaaran.

5. Nungu barpudginga senab ganul idi, tenari thri handed, a zagi mabaegal poiban?

6. Nui launga keda, nungu sibuanan zagi mabaeg; nui puru, nubia iana meka, zangu araiza nuid angaika.

7. Iesu keda, Nan mata wanau; nad wanan inab za senab maipu ngana marama tiain.

8. Kedamai nita mata kaimel zagi mabaeg; a ngalpa mata kaimel maiginga.

9. Iudaiu garka kubi tana ngulaig nui si senab za; a tana ladun, mata Iesu launga tana ubin mizi Lasalonika imaika, nuid nuin kadai taran danurdzig.

10. Iudai adapudai mabaegal magi iauman keda Lasalon matamka;

11. Kedamai Iudaia adaka uzari nungu mai, tana Iesunika kapuakaasin.

12. Magi batainga garka kubi karingemin, tana senab purutai tonar, Iesu maba uzari Ierusalemaka,

13. A tana mani pamau nis; tana ngapa ladun nubeka dadia lami, a tana walmizi keda, Osana; Wanab mabaeg ngapa uzari Kuikugarkaziu nel, Isaraelau Kuik garka.

14. Iesu gasaman asinau kazi, a nui tanuri; matakeda minarpalan,

15. Ni akagi Sionau ipika; inu, Kuiku garka ngapa, nui tanuri asinau kazi.

16. A nungu kaimel karawaeg setab zapul kuikaimdin: Iesu kurusika nungu paud, a tana ngonanuman nubeka minarpalan setab zapul, a tanamun aimzinga.

17. A garka kubi nubeka garka senab mura zapul, tana kaimel tonar nuid Lasalo turan maramnu.

18. Kedamai garka kubi nubeka dadia lami, tana karingemin nui parapara aiman.

19. A Faresaiol kozikozi iauman keda, Nita ngulai-ginga wau, mata mina wara za aiman launga? ina, garka kubi nubia wigel.

20. Wara Elenilaig kai-

mel tana kadaka purutai tonar, a wakai iudan:

21. Tana Filiponika ladun, nui Petesaitalaig Galilaianu, tana nubeka keda, Dana garka wae, ngoi ubin mimika Iesunika paruiman.

22. A Filipino uzari a Anetereanika iadu turan; a Aneterea wal Filipino, palai Iesunika iadu palgan.

23. Iesu modobia tana-
mun ia keda, Mangi tonar mabaegau Kazi paud gasa-
man.

24. Mina, mina, ngai nita-
munika muli, Saitou nara
na baradara pudi a parapara-
raasinga matakeda nga-
dalnga parapara asi na
koigoesar kausa adan.

25. Mabaegau na maman
mani nungu danalaig nuid
sagul palan; a mabaeg ubi-
giasin nungu danalaig ina
apal nuid tumai iawaiian
kurusika ingaru danalaig.

26. Wara mabaeg na
ubin meda ngaikika mudau
garka, nui ngaikia wigel
asin; midi za ngai apata-
nuri, ngau mudau garka
puzig; mabaeg na ngaikika
mudau garka, ngau Tatin
nubeka taumaika.

27. Ina ngai mata ngo-
nanuman mid zapul ngai
umeka, Ngau Tati ae, nid
ngana dana walmau inub

wadogam maipu; kedamai ngai mata meka kurusika inab maipu.

28. Ngau Tati ae, ninu nel poibau taumaika. A wakai ngapa kid ngapa gimazi keda, Ngat tauman, a ngat laka tauman.

29. A garka keda uman tana mik karingemin, inu ponipani: a warigal keda, Nubeka umeka wara angela.

30. Iesu keda, Mangaigi-nga inab wakai ngaungu, nitamunika.

31. Ina modobia ina apal: adaka nguruturan apau dan-garka.

32. Ngai inu, kadaka uzari na baradarangu ngat iudi mura mabaegal.

33. Nui muli senab iaka, iadu turi nungu borsa iuti.

34. A garka kubi nubeka modobia keda, Ngoi karingemin sabiu keda, Kerisomata apatanuri ingaru: midi kid ni keda muli, Mata mina kadaka uzari mabaegau Kazi? nga inu mabaegau Kazi?

35. Iesu tanamunika muli keda, Mata manualal maipul nitamunia buia. Nita mata uzari tonar nitamunia buia, tumakai nitamunika gasaman inur; mabaegau na inur maba nui karawaeg midi kid nui uzari.

36. Nita buiau mani, to-

nar nitamunia buia; a nitamun taran buiau kazil. Iesu muli itab zapul a nui adaka uzari, nui uti tanamunia.

37. Nuid parapara koigoresara aiman tanamun parunu, a tana mina modobia launga.

38. Kuik nidan Isaia perofetau ia keda, Kuiku garka wae, nga mina modobia ngolmun ia iadu turan? a nga iakaman Ieovau get?

39. Tana karawaeg mina modobia, kedamai Isaia lak keda muli,

40. Nui gudamataman tanamun dan, a koiridanga mani tanamun nganakap tumakai tanamun dan iman, a tanamun nganakap ngonanuman, tumakai tana kid taean a ngat doinidan tana.

41. Isaia muli setab zapul, kedamai nuid iman nungu paud, a nubeka umeka.

42. Kedamai koigoresar dana garka nubeka mina modobia, a launga iadu turi, kedamai Faresaiol, tumakai tanamun ngurturan sunago.

43. Kedamai adapudi tanamun ubi mabaeg tanamun tauman, God launga.

44. Iesu walmizi, nui keda, Mabaegau ngaikika kapuakaasin, nui ngaikika kapuakaasin launga, nuid ngana wae.

45. Mabaegau na ngana iman ngai launga, nuid ngana waean.

46. Ngai ngapa apau buia, mata apatanuri inur mabaeg ngaikika kapuaka asin launga.

47. Mabaegau na kari-ngemin ngau ia, a nui mina modobiginga, ngat nubeka modobia; kedamai ngai launga ngapa apau modobia, ngai ubin meka danawalman.

48. Mabaegau na ngana sagul palan, a ngau ia maiginga, wara mabaeg nubeka modobia; senab ia ngat iakaman nubeka modobia, kutau maipu.

49. Kedamai mata ngai umeka launga; Tatin ngana waean nuid ngana iawadan, midi zapul ngat aiman a muli.

50. Ngai ngulaig nungu iaudaizinga ingaru danalaig sena. Ina zapul ngat umeka mata keda Tati muli ngaikika, matakeda ngai muli.

GIZU XIII.

1. Mangainginga Pasekau purutai tonar, Iesu ngulaig kurusika nuid wanan ina apal, a nui Tatika uzari; nuid sibuanan nungu ma-

baegal ina apal, kedamai nui mata sibuanan kurusika kutau maipu.

2. Tana purutan, a Satana uiamin Iutan nganakap, nui Sekarlaig, Simonan kazi nuid nuin gudaaran;

3. Iesu ngulaig Tati nubeka poiban mura zapul; nui ngapa Godngu, nui laka kunia Godka.

4. A nui kadai tari tonar tana purutan, nui adaka mani nungu dumuakun, nui gasaman dumuaku turatan, a nungungu kunumin.

5. A nuid ngukin nguki-uza paiudan garwalgan, a nungu kaimel tanamun ngara garwalgan, a turatan senab dumuaku nuid kunumin.

6. Kurusika Simona Peteru; a Peteru muli nubeka keda, Kuikugarka wae, nid ngau ngara garwalgan au?

7. Iesu modobia nubeka keda, Zapul ngat aiman nid imainginga, a wagel nid iman.

8. Peteru muli nubeka keda, Nid launga ngana garwalgan ngau ngara kurusika ingaru. Iesu modobia nubeka keda, Ngai na nibeka garwalgan, ni kupainginga kaimel ngai,

9. A Simona Péteru nubeka keda, Kuikugarka wae,

mata ngau ngarau maigi, wara ngau get a ngau kuik.

10. Iesu nubeka keda, Mabaeg na urpupagan mata ngara a nui tuinga: nita tuinga, nita mura launga.

11. Kedamai nui ngulaig mabaeg nubeka gudaaran; kedamai nui umeka, Nita mura tuinga launga.

12. Nuid minaasin garwalgan tanamun ngara, nuid gasaman nungu dumuaku, a laka api unan, a nui tanamunika keda, Nita ngulainganga senab za ngat nitamunika aiman?

13. Nita ngana taran Ngu-rupai mabaeg a Kuikugarka; mata mina sinakai kai nita ngana taran: ngai senu.

14. Ina ngai na Kuikugarka a Ngurupai mabaeg, ugat nitamun ngara garwalgan; mata mina nitamun ngara wara a wara garwalgan.

15. Kedamai ngat nitamunika poiban idun, matakeda ngat nitamunika poiban, wa matakeda nita aiman bangal,

16. Mina, mina, ngai nitamunika muli, Adapudainganga mudau garka nungu dana garka; a adapudainganga senab mabaeg waean nungu uiaizinga.

17. Nita na ngulaig setab mura zapul, wanab nita, nita na aiman.

18. Nita mura ngat ume-ka launga: ngai ngulaig ngau taemizinga kedamai tusiu ia kuik nidan, Mabaeg purutan kaimel ngai nungu ngara nidun ngaikika.

19. Ngai ina muli nitamunika mangainganga, a nita mina modobia kuiku nidan na ngai nui.

20. Mina, mina, ngai nitamunika muli, Wara mabaegau na ngat waean a wara mabaeg mani, nuid ngana mani; mabaegau na ngana mani nuid nuin mani, nuid ngana waean.

21. Iesu muli senab mura zapul, nuid mata ngonanuman, a nuid mata iakaman, nui keda, Mina, mina, ngai nitamunika muli, ngana gudaaran wara mabaeg nitamunungu.

22. A nungu kaimel kida kidan nagi, a tana ngonanuman keda, mabaeg nga nui umeka.

23. Nui api unan balbalgiza Iesun kabu wara nungu kaimel, Iesu nubeka sibuan.

24. A Simona Peteru nubeka boipabami keda, Ni iapupoibi nubeka keda, nga mabaeg nui na umeka,

25. A nui garbalba Iesun kabu nubeka nui keda, Kui-kugarka wae, ngaia ?

26. Iesu keda, Mabaegau na ngat ai poiban minaasin ngat ngukindardar, nui senu. A nuid ai dudupan, a Iutanika poiban, Simonan kazi nui Sekarlaig.

27. Minaasin senab ai a senab mabaeg Satan uiamin. A Iesu keda, Zapul nid ngona numan aimau kazike aimau.

28. Wara mabaeg api unan karawaeg senab za Iesu nubeka umeka.

29. Warigal ngonanuman keda Iesu muli Iutanika senab ianau mane nuid angan, Nid aika barpud mata mina ngalpunika, purutai tonar; a wara za poiban zagi mabaegal.

30. Nuid mani senab, a nui adaka uzari : kubil.

31. Nui adaka uzari, Iesu keda muli, Mabaegau Kazi nubeka tauman, God nungu tauman.

32. Godau na nubeka tauman, God nungungu tauman, a kazike nuid nungungu tauman.

33. Ngau kazil ae, mata manualal maipul ngai nitamunika niaika. Nita ngana luman : mata keda ngat umeka tana Iudaialaig, Nita

karawaeg senab za ngai uzari ; mata keda ngai inu nitamunika umeka.

34. Kain iawadan ngat nitamunika umeka, Nita sibuanami kurug; matakeda ngat nitamunika sibuanan, nita matakeda sibuanan.

35. Matakeda mura mabaegal tana ngulaig nita ngau kaimel, nita sibuanan,

36. Simona Peteru keda, Kuikugarka wae, Ni milaga uzari ? Iesu nubeka modobia keda, Senab za ngai uzari, ni karawaeg ngaikia wagel ; a wara maipu ni ngaikia wagel asin,

37. Peteru muli nubeka keda, Midi kid ngai karawaeg nibia wagel asin ? ngat ngau danalaig poiban ninu-
ngu.

38. Iesu modobia nubeka keda, Ninu danalaig poiban ngaungu au ? Mina, mina, ngai nibeka umeka, Kalakalau poibaingana tumakai ni thri gud tadi ngaikika.

GIZU XIV.

1. Nitamun sib pamaigi ; nita Godka kapuakaasin, a ngaikika kapuakaasin.

2. Koigoesar za apata-nuri ngau Tatiu mud : aingana na ngat nitamunika

muli ; ngai uzari butupatan wara za nita apatanuri.

3. Ngai na uzari butupatan wara za nitamunika apatanuri, ngai lak ngapa uzari, a nitamun ngaikika mani ; a senab za ngai apatanuri, nita apatanuri kaimel ngai.

4. Nita ngulaigal senab za ngai na uzari, nita ngulaig iabu gud.

5. Toma nubeka keda, Kuikugarka wae, ngoi karawaeg senab za ni na uzari ; midi kid ngoi ngulaig iabugud ?

6. Iesu nubeka keda, Ngai inu iabugud a mina iadai, a danalaig ; mabaegau Tatika uzaringinga, nui na ngaikika uzaringinga.

7. Nita na ngana ngulaig, ngau Tati nita matakeda ngulaig ; ina kuika iman nita ngulaig, nita nuin iman.

8. A Filipino nubeka keda, Kuikugarka wae, nid ngolmunika Tati iadu polgau a ngolmun ubi minaasin.

9. A Iesu nubeka keda, Filipino wae, kulubaza ngai nitamunia niai, a ni ngau ngu karawaeg au ? mabaeg ngana iman, nuid Tati iman ; a mid kid ni keda, Nid ngolmunika Tati iadu polgau.

10. Midi kid ni launga mina modobia, ngai muinu Tatinu, a Tatin muinu ngai-

kia ? iadai na ngat nitamunika umeka, mata ngaimuli launga ; Tatin ngaikianauid aiman setab zaget.

11. Nita ngana mina modobia ngai muinu Tatinu, a Tati muinu ngaikika ; ainginga na wa nita ngaikika mina modobia, kedamai senab mura zaget.

12. Mina, mina ngai nitamunika muli, Mabaegau na ngaikika kapuakaasin nuid aiman zaget midi ngat aiman ; nuid zapul aiman adapudi itab zapul ; kedamai ngai uzari ngau Tati.

13. Mura zapul na nita iudi ngau nelngu, ngat aimka, Tatin taumaika kedaima nungu turukiai Kazi.

14. Nita na iudi ngau nelngu ngat aiman.

15. Nita na ngana sibuanan, nita tumaiiawaiiau ngau iawadan.

16. Ngat iudi ngau Tatika a nitamun sibuanan a poiban wara Ipupoidan, nui mata apatanuri nitamunika ingaru.

17. Mari senu malgui mina iadai, a apau nuin karawaeg mani, kedaima nuin imainginga, nungu ngulaig launga ; nita, nita nungu ngulaig, keda mai nui mata apatanuri nitamunia

18. Ngai launga nitamun

wanan dadiapuginga, ngai ngapa nitamunika.

19. Amadan ina apau imainginga, a nita mata ngana iman; ngai danalaig, kedamai nita danalaig.

20. Senab mainu nita ngu-laig, ngai muinu ngau Tati, a nita muinu ngaikika, a ngai muinu nitamunia.

21. Mabaeg na ngau iawadan mani, a tumaiiwaiian, nui senu ngaikika sibuanan; mabaeg na ngaikika sibuanan, ngau Tatin nubia sibuanan; ngai nungu sibuanan, ngat ngaungu nubeka iakaman.

22. Iuta nuid muli (Iuta Sekaralaig launga) Kuikugarka wae, midi kid, ngolmunika iakaman, ina apal launga?

23. A Iesu modobia nubeka keda, Mabaeg na ngaikika sibuanan nuid tumaiiwaiian ngau ia, a ngau Tati nubia sibuanan; ngalbai nubia uzariman goi kaimel apatanuri.

24. Mabaeg ngaikika sibuanainginga, nuid ngau ia tumaiiwaiian launga; senab ia nita karingemin, ngau-ngu launga, Tatiu iadai ngana waean.

25. Zapul seta ngat nitamunika muli, tonar ina ngalpa apatanuri.

26. Ipupoidan, Maigi Mari senu, Tatin nuiu waean kedamai ngau nelngu, nuid nitamun ngurupai mura zapul, a nita ngonanumani ngau ia.

27. Ngat nitamun poiban wanab, ngat nitamun poiban launga matakeda ina apal poiban. Nitamun siba pamaigi, a nitamun akagi.

28. Nita ngapa karingemin ngat nitamunika muli keda, Ngai uzari a laka ngapa nitamunika. Nita na ngana sibuanan nitamun ikae ngai na umeka, Ngai Tatika uzari: kedamai ngau Tati adapudi ngaikika.

29. Ngai inu muli nitamunika kuiku nidainginga, nita ngana mina modobia, tonar na kuiku nidan.

30. Ngai launga umeka koigoresar ia, kedamai apau dana garka ngapa, nuid ngana gasaman wara za launga.

31. Kedamai apau ngu-laig ngai Tatika sibuanan, mata keda Tati ngaikika iawadan, matakeda ngat aiman. Nita kadai tari ngalpa luduig.

GIZU XV.

1. Ngai inu mina vine, ngau Tatin nui zaget vine.

2. Mura tama ngaikia kausaginga, nuid adaka patan: mura tam kausalnga nuid butupatan, mata kausa mura tonar.

3. Minaasin nitamunika iadai garwalgan ngai nitamunika umeka.

4. Nita mata apatanuri ngaikika a ngai nitamunika. Matakeda tama kausagig mata nui na mata apatanuri vine launga; mata keda nita, nita na mata apatanur ngaikika launga.

5. Ngai inu vine, nita tam: Mabaegau na mata apatanuri ngaikika, nui mata kausa, kedamai nita karawaeg wara za urapon ngai na puzingana.

6. Mabaegau na ngaikia meka, a nui adaka adataean, matakeda puiiu tam, palel na; a mabaeg muika tiaika a mui pu zazaman.

7. Nita na mata apatanuri ngaikika, ngau iadai nitamunika meka, mura zapul na nita ubin mimik nita na iudi, a ngat nitamun aiman.

8. Ngau Tatin taumaika inab za, nitamun na koi magu, a ngau kaimel nita.

9. Matakeda ngau Tati ngana sibuanan, matakeda ngau sibuanan nitamun;

nita mata apatanuri ngau sibuanan.

10. Nita na tumaiiawaiian ngau iawadan, nita mata apatanuri ngau sibuanan; matakeda ngat tumaiiawai ngau Tatiu iawadan a ngai mata apatanuri nungu sibuanan.

11. Ngat nitamunika iadupolgan ita zapul, kedamai ngau mata ikae nitamunika a mina babab nitamun ikae.

12. Ngau iawadan ina, Nita mura sibuanan wara a wara, matakeda ngau sibuanan nitamunika.

13. Wara mabaegau adapudaiginga nungu sibuanan, inab sibuanan, nuid nungu danalaig poiban modobia nungu tubudul.

14. Ngau tubudul nita, nita na aiman ngau ia ngat nitamunika muli.

15. Ngat launga laka taran nita mudau garka; kedamai mudaugarka karawaeg danagarkau zapul nui aiman; a ngat nitamun taran ngau tubudul kedamai ngat nitamunika iakaman zapul ngau karingemizinga ngau Tatingu.

16. Nita launga ngana taemin, a ngai nitamun taemin; ngat nitamunika poiban nita uzari a nitamun kausa koi magu, a

nitamun kausa mata meka ; a Tati nitamun poiban koi- goresar zapul nita na iudi ngau nelngu.

17. Ngai nitamunika poiban senab zapul, nitamun sibuanan.

18. Ina apal ubiginga na nitamunika, a nita ngulai- gal tana kulai ngana ubi- ginga, nungu ubiginga nita- munika.

19. Nita na apau ma- baeg, a apau sibuanamin nitamunika ; apau mal nita launga, ngat taemin nita- munika ina apal kedamai apau ubiginga nitamuni- ka.

20. Nita ngonanuman se- nab ia ngat nitamunika ia- kaman, Adapudainginga mu- dau garka nungu danagarka. Tana na ngaikika geged mani, matakeda tana nita- mun geged mani ; tana na tumaiiwaiian ngau ia, tana lak keda nitamun ia tu- maiiwaiian.

21. Tana aiman nitamu- nika senab zapul ngau nel- ngu, kedamai tana kara- waeg nui ngana waean.

22. Ngai na ngapa mai- ginga a tanamunika umeka, tana wati pawagig ; ina zapuginga gudu mataman tanamun wati pawa.

23. Mabaeg na ngaikika

ubiginga nui ngau Tatin ubiginga.

24. Ngai na aimginga zaget wara mabaeg aim- ginga, tana wati pawagig : tana iman a tana ubiginga ngau Tati wara ngai.

25. Ina kuiku nidan iadai minarpalan tanamun sabi, Tana ngaungu ubiginga.

26. Ipupoidan na ngapa, ngai senu nuin waean Ta- tingu nitamunika, mina iadai Mari senu, nui senu garka ngaikika.

27. Nita garka kedamai nita kaimel ngai na kui- kaimdin.

GIZU XVI.

1. Ngat nitamunika ume- ka itab zapul tumakai nita rapimin.

2. Nita ngurturan tana- munungu sunagonu ; kuru- sika senab maipu nuid ngo- nanuman nitamunika ma- tamka, nui God uidan aiman.

3. Tana aiman setab za- pul nitamunika kedamai tana karawaeg Tati a ngai.

4. Ngat iakaman inab- zapul nitamunika, nita tuma ngona numan nita na mangi senab maipu ngat nitamun iadu polgan. Ngai nita- mun iadu polgaidin kulai itab zapul nitamunika lau-

nga kedamai ngai nitamunika niai.

5. A ngai nubeka uzarika nuid ngana waean; nita iapupoibaingana, Ni milaga?

6. Nitamun nganakap pusakardan wakai kuum tonar ngat nitamunika itab zapul nitamunika.

7. Ngai inu mina ia ngat nitamunika muli; Mata mina nitamunika ngai na adaka uzari: ngai na launga adaka uzari Ipupoidan ngapa maingana nitamunika; ngai na uzari ngat nuin nitamun waean.

8. Nui na ngapa uzari nui ina apal watipawa, a mina pawa, a iangu sakar pudai.

9. Tanamun wati pawa kedamai tana kapuakaasin ngaikika launga;

10. Mina pawal kedamai ngai Tatika uzari, nita ngana laka imaingana.

11. Iangu sakar pudai kedamai minaasin ina apau danagarkau iangu sakar pudai.

12. Ngaika meka zapul koigoresar ngat nitamunika iakaman, nita karawaeg mani inab tonar.

13. Nui na ngapa uzari, Mari senu malgui mina iadai nuid nitamunika iudi mina iadai mura; nui launga umeka mata nui, mura

iadai nui na karingemin nui mata umeka a iakaman nitamunika zapul bangal mangi.

14. Nui senu ngana tau- maika a nitamunika iakaman a iadu turan.

15. Mura zapul Tatingu ngaikia meka; kedamai ngai umeka nuid ngana gasaman, a nitamunika iadu turan.

16. Amadan nita launga ngana iman, a lak amadan nita ngana iman kedamai ngai Tatika uzari.

17. A warigal nungu kaimel kozikozi iauman keda, Midi inab zapul nuid ngalpunika umeka, Amadan nita launga ngana iman; a amadan nita ngana iman, kedamai ngai Tati uzari?

18. A tana keda, Midi za nui muli, Amadan? Ngalpa karawaeg senab za nui muli.

19. Iesu ngulaig tana ubin mimika za nui iapupoibi; a nui tanamunika muli, Mid nita kozikozi iauman senab ia keda ngai umeka nitamunika, Amadan nita launga ngana iman, a amadan nita ngana iman?

20. Mina, mina, ngai nitamunika muli, Nita koi mai, a ina apal tana ikae; nita kikiri, a kid taean nitamun kikiri a ikae.

21. Ipika na dana adan, na kikiri kedamai kurusika nanu maipu; nanu kazi na minaasin adan na ngonanu-mainginga nanu kikiri kedamai na ikae, wara mabaegau ina apal.

22. Ina nitamun kikiri gasaman: a ngalpa laka paru iman, a nitamun nganakap ikae, a wara mabaegau karawaeg adaka mani nitamun ikae.

23. Senab maipu nita laka iapupoibi ngaikika urapon zapul launga. Mina, mina, ngai nitamunika muli, Mura zapul nita iudi Tatika ngau nelngu nuid nitamun poiban.

24. Kurusika ina nita na iudi launga zapul ngau nelngu; nita na iudi, nita gasaman, a mina babab nitamun ikae.

25. Ngat nitamunika inab kulai iakaman: kurusika tonar ngai launga laka nitamunika kulai iakaman; ngai mina iakaman nitamunika Tatiu iangu gizu.

26. Senab maipu, nita iudi ngau nelngu; ngai launga muli ngau iudaizinga Tatingu nitamunungu.

27. Kedamai Tati sibuanan nitamunika, nita na ngana sibuanan, nita ngana

modobia ngai inu ngapa Godngu.

28. Ngai ngapa Tatingu, ina apal: ngai laka wanan a Tati uzari.

29. A nungu kaimel nubeka keda, Ina nid mamui iakaman, ni mulainginga iadai kulai iakaman.

30. Ita ngoi ngulaigal, ni ngulaig mura zapul mata nibeka wara mabaeg nibeka laka iapupoibi: kedamai ngoi mina modobia, ni ngapa Godangu.

31. Iesu modobia tana-mun ia keda, Nita mina modobia au?

32. Ina kurusika senab maipu, ina kurusika, nita iananab uzari nungu buai, a ngana wanan mata ngai ngau kurusaig; mata ngai urapon launga kedamai ngau Tatin mata puzig ngaikika.

33. Ngai nitamunika inab zapul muli tumakai nita gasaman wanab ngaikika. Nita kikiri gasaman ina apal: nitamun ngana kap magao gasamau; ngai koi kunakanga ina apal.

GIZU XVII.

1. Iesu muli itab zapul, a nuid nungu dana gimaka nagi, nui keda, Ngau Tati ae,

kurusika inub maipu; nid poibau tauman ninu turukiai Kazi, a ninu turukiai Kazi nibeka poiban tauman.

2. Kedamai nid nuin poiban kupai mura mabaegal, a nuid poiban ingaru danalaig, mura mabaeg ni nubeka poiban.

3. Ingaru danalaig inu, tana ninungu ngulaig God mata mina urapon, a wara nuin nid waean, Iesu Keriso senu.

4. Ngat nibeka tauman poibaika ina apal; ina apal ngat patapan senab zaget nid ngaikika poibaika, ngat aimka.

5. Ina, ngau Tati ae, nid ngana poibau senab wanab kaimel ni, senab wanab ngaba kaimel, a apau aiminga.

6. Ngat iakaman ninu nel mabaegal ita ni poiban ina apal: tana nibeka kaimel, nid ngana poibaika; tana tumaiiwaiian ninu iadai.

7. Ina tana ngulaig mura zapul nid ngana poibaika ninungu;

8. Mura iaka nid ngaikika poibar, ngat tanamunika poibaika; tana mani, tana ngulaig mira ngai ngapa ninungu, a tana mina modobia nid ngana waean.

9. Ngai wakaiiudan tanamun: ngai launga wakai-

iudan ina apal, tanamun nid ngana poiban; kedamai ninu mabaegal tanamun.

10. Ngau mura zapul ninunga a ninu mura zapul ngaunga; ngau tauman kedamai tana.

11. Ngai launga mata apatanuri ina apal, tana apatanuri ina apal, ngai sena ngapa nibeka. Maigi Tati ae, nid tumaiiwaiiau mabaeg nid ngana poiban, ninu nelngu, tumakai tana urapon matakeda ngaba.

12. Ngat tanamun tumaiiwaiian ninu nelngu, tonar ngai apatanuri ina apal; ngat tumaiiwaiian mabaegal nid ngana poiban, wara mabaegau geget mainginga mata wati lagau mabaeg; tusi kuik nidan.

13. Ina ngai senu ngapa nibeka; ngai muli inab zapul tonar ngai inu ina apal, tana gasaman ngau ikae babab muiu tanamunia.

14. Ngat poiban ninu iadai tanamunika; ina apal tana ubigiasin, tanamunia apau mabaeg tana launga, matakeda ngai apau mabaeg launga.

15. Ngai launga iudi adaka mani tana ina apal, nid tanamun tumaiiwaiian tumakai tana geget.

16. A apau mabaegal

tana launga, matakeda ngai, ngai apau kazi launga.

17. Nid maigi mabaeg aiman tana ninu mina iadai: ninu iadai mina ia sena.

18. Matakeda nid ngana waeon ina apal, matakeda ngat tanamun waeon ina apal.

19. Ngai maigi kazi modobia tana, a maigi mabaeg tana senab ninu mina iadai.

20. Mata tana ita ngat wakai iudan launga, wara tana kapuakaasin ngaikika kedamai tanamun ia;

21. Urapon tana mura matakeda Tati ae, ni muinu ngaikika a ngai muinu nibeka a tana ngaban kaimel: ina apal mina modobia nid ngana waeon.

22. Senab wanab nid ngana poiban, ngat tanamun poiban; tumakai tana urapon, matakeda ngaba mata urapon.

23. Ngai muinu tanamunia, ni muinu ngaikia babab, tana mata urapon; a mura mabaeg ina apal, tana ngulaig nid ngana waeon, nid tanamun sibuanan, matakeda nid ngana sibuanan.

24. Ngau Tati ae, ngau nganakap ina tanamun nid ngana poiban, tana kaimel ngaikika senab, senab za ngai apatanuri, a tana iman

ngau wanab nid ngana poi-bar; kedamai nid ngana sibuanan a apau aimginga.

25. Mina pawal Tati ae, apau nin imainginga, a ngat nibeka ngulaig; tana ina laka ngulaig, nid ngana waeon.

26. Ngat ninu nel tanamunika iadu turan, ngai laka iadu turan; tumakai tanamunika muinu senab sibuanan, nid ngana sibuanar a ngai muinu tanamunia.

GIZU XVIII.

1. Nui muli setab ia, Iesu a nungu kaimil tana ladun senab saraka Ketarono, senab baradar, nui a nungu kaimil uzari.

2. Iuta ngulaig senab za, nuid nuin gudaaran: kedamai Iesu a nungu kaimil mata uzari.

3. A Iuta gasaman senab kaubu mabaegal, a mudau garka, a adapudai iudai mabaegal a Faresaiol, a nui uzari senab za, a tunge angan a lamp a kaubu uza,

4. Iesu ngulaig mura zapul nubeka gasaman, a nui uzari a nuī tanamunika muli keda, Ngai nita luman?

5. A tana nubeka keda, Iesu Nasaretalaig. Iesu muli keda, Ngai inu. Tana kai-

mel kadai tari Iuta nuid nuid gudaaran.

6. Iesu tanamunika keda, Ngai inu; tana laka kunia, baradar pudi.

7. A Iesu lak iapupoibi tanamunika keda, Ngaia nita lumaika? Tana keda, Iesu Nasaretalaig.

8. A Iesu modobia keda, Mina asin ngat nitamunika muli keda, Ngai inu: ina na nita ngana lumaika, mata wanau tana ita, tana uzari.

9. Kuiku nidan senab ia, nui muli keda, Tana ita nid ngana poibar, tana geget mainginga urapon mabaeg.

10. A Simona Peteru nui kuiai turiklaig, nui adaka uzari, a adapudai iudai mabaegau mudau garka, nuid nungu kaura getdogam ladan. Nui mudau garka nungu nel Maliko.

11. A Iesu muli Peterunika keda, Ninu kuiai turikian nanu mud: midi ngai launga uni senab ngukiuza ngau Tati ngana poiban?

12. A kaubu mabaegal a wara Iudaiiau mudaugarka Iesun gasaman, a nubeka doridiman.

13. A tana 'kulai ialpan Ananika; kedamai nui tati Kaiafan ipiu, adapudai Iudai mabaeg senab uiet.

14. Kaiafa senu Iudai-

laig muli keda, Mata mina urapon mabaeg danaurandan modobia senab laga.

15. Iesunia wagemel Simona Peteru a wara kaimel; a adapudai iudai mabaeg iman senab kaimel; nui muiauti kaimel Iesu a adapudai iudai mabaegau mud;

16. Peteru nui adal kadai tari pasanu. A wara kaimi ulaig, a adapudai iudai mabaegal iman, nui umeka tumaiiawaiian mabaegau pasa, a Peteru muinu ialpan.

17. A ngawaka mudau garka nad pasa tumaiiawaiian, na Peterunika keda, Ni wal kaimel inub mabaeg? Nui keda, Ngai launga.

18. Tana kadai tari adau mabaeg a mudau garka tana mui zazamani, puapu mui: tana koamaka: Peteru kadai tari kaimel tanamunia, nui koamaka.

19. A adapudai iudai mabaeg Iesunika iapupoibi nungu kaimel, a tanamun iangu gizu.

20. Iesu modobia nubeka keda, Ngai umeka iakaman mura mabaegau paru; ngat mata ngurupan sunagonu, a maigi mudaka mura Iudaiia mata garuidamin, ngai launga gumi umeka wara za urapon.

21. Miai nid ngaikika iapupoibi? nid iapupoibi mabaegal tana na karin-gemin wara zapul ngai tana-munika umeka: tana ngu-laig zapul ngai muli tana-munika.

22. Nui muli itab zapul, a wara mudau garka nuin getan mataman, nui si kadai tari, nui keda, Ni keda modobia adapudai iudai mabaeg?

23. Iesu modobia nubeka keda, Ngau ia na geged, nid garka aimau: mina na, miai ni ngana matamka?

24. A Ana nuin waean Kaiafanika, nui adapudai mabaeg, nuid mata doridiman.

25. Simona Peteru nui kadai tari koamaka. A tana nubeka keda, Ni wara nungu kaimil? Nui gud tad keda, Ngai launga.

26. Wara mudau garka adapudai iudai mabaeg, buaiu mabaeg Peteru nungu kaura ladan, nui keda, Midi ngai launga nibeka iman senab baradar kaimel nui?

27. A Peteru laka gud tad, a kalakala poibi.

28. A tana Iesun ialpan Kaiafangu, dana garkau mudaka: magi batainga; tana-mun muiautainginga tumakai tana geged, a tana karawaeg Paseka purutan.

29. A Pilato adaka uzari tanamunika, nui keda, Midi nitamun garka senub mabaeg?

30. Tana modobia keda, Nui na wati pawagig, ngoi launga nibeka poiban.

31. A Pilato muli tana-munika keda, Nita nubeka adaka mani, nita iangu sakar pudai nitamun sabi. A Iudaialaig nubeka keda, Ngoi karawaeg mabaegan mataman.

32. A kuiku nidan Iesun iadu, nui tanamun muli keda nui iadu turan nungu bursa iuti.

33. A Pilato laka muiauti dana garkau muda, nui Iesunika turan, nui nubeka keda, Ni Iudaiu Kuiku garka au?

34. Iesu mobodia nubeka keda, Senab ia, ninu ia, midi wara mabaegau ia au?

35. Pilato modobia keda, Ngai Iudaialaig au? Ninu laga ni ngaikika poibau a adapudai iudai mabaegal: miai nid aiman?

36. Iesu modobia keda, Ngau kunakan apau launga: apau kunakana na ngau kunakan, ngau mudau garka patoridi tumakai tana Iudaialaig tana poiban; ngau kunakan launga apazi.

37. Pilato nubeka keda,

Senu ni kuiku garka au ? Iesu modobia keda, Ni muli, Ngai kuiku garka. Kedamai ngai dana adan, a ngai ngapa ina apal mina iadai garka. Mura mabaegia mina ia meka tana karingemin ngau wakai.

38. Pilato nubeka keda, Mina ia midi ? Senab ia taean, a nui laka adaka uzari Iudaianganu ; nui tanamunika keda, Ngai karawaeg midi za nubeka modobia.

39. Nitamun pawa sena, ngat guit waean wara mabaeg Pasekaka : midi nita ubin mimika ngat guitwaean Iudaiiau kuiku garka ?

40. A tana wal tadun keda, Sena maigi, Parapa nui sena. A Parapa nui puru mabaeg.

GIZU XIX.

1. Pilato Iesu mani nuin palngin.

2. A kaubu mabaegal patal pui nuran, kuikuiatiaiza aiman, a nungu kuik wanan, a nubia angan kubikubi dumuaku kotinatalnga,

3. A tana keda, Mitalnga, Iudaiiau Kuiku garka ! a tana nuin getan mataman.

4. A Pilato laka adaka uzari, a nui tanamunika keda, Ngat nuin adaka mani,

nitamunika ialpan, tumakai nita ngulaig ngai karawaeg wara za nubeka modobia.

5. Iesu adaka uzari, nubia kuikuia tiaiza patal pui, a kotinatal dumuaku, a Pilato tanamunika keda, Inu mabaeg !

6. Nuin iman adapudai iudai mabaegan a mudau garka, a tana wal tidun keda, Nubeka satauro puidaika, nubeka satauro puidaika. Pilato tanamunika keda, Nita nui mani, nubeka satauro puidaika, ngai karawaeg midi za nubeka modobia.

7. Iudaialaig nubeka modobia keda, Ngolmun sabi meka, mina nui danaurdan, kedamai nui taran Godau Kazi.

8. Pilato karingemin senab ia, a nui koi akan ;

9. A nui muiauti danagar-kau muda a nui iapupoibi Iesunika keda, Ni milagnu mabaeg ? Iesu nubeka modobinganga.

10. Pilato nubeka keda, Midi ninu mulainganga ngai-kika wau ? ni karawaeg ngau kupai nibeka satauro puidaika, a ngau nin guituai ?

11. Iesu mobobia keda, Ngai ninu kupai launga, gimazi na ninu poibainganga ; kedamai adapudi gedged, ngana nibeka poiban.

12. A kuikaiman Pilato nubeka guituiaika, a Iudaialaig wal mizi keda, Nid na adaka maika senub mabaeg, ninu sibunainginga Kaisaran: mabaeg ubin meka kuikugarka, nuid geged mani Kaisaran.

13. Pilato karingemin senab ia, a nuid Iesun adaka ialpan; nui apatanuri iangu sakar pudai niaiza, senab za taran, Apabudaman, Eperu iangugud Kapata.

14. Senab maipu Paseka butupatan: wadogam maipu sinakai sikis. Nui muli Iudaialaig keda, Inu nitamun Kuikugarka!

15. Tana mata wal mizi keda, Adaka mani, adaka mani, nuin satauro puidau. Pilato tanamunika keda, Mid ngat nitamun Kuikugarka satauro puidaika au? A iudai mabegal modobia keda, Ngoi kuikugarkazinginga mata Kaisar.

16. A nuid nuin mani a tanamunika poibaika satauro puidaika. Tana Iesun mani, a nuin adaka ialpan.

17. A nui adaka uzari, nuid mani nungu satauro: nui uzari senab za taran Kuikulaga, Eperu iangugud, Kolokota:

18. Tana nuin satauro puidan senab za, a wara

kuasar mabaeg nubia kaimel, wara wara dogam a wara war dogam, Iesu dadal.

19. Pilato minarpalan tusi, a gima wanan satauro. Ia ina minar palan, IESU NASARETALAIG IUDAIU KUIKUGARKA.

20. Koigoesar Iudaialaig ngulan senab tonar, kedamai za satauro puidaika amadan senab gogait: keda minarpalan Eperu a Eleni a Roma.

21. A Iudaiu iudai mabaegal Pilatonika keda, Ninu minarpalaigi keda, Iudaiu Kuikugarka, keda, minarpalau, Nui muli, nui Iudaiu Kuikugarka.

22. Pilato modobia keda, Senab za ngat palan mina asin minarpalan.

23. Iesun satauro puidan kaubu mabaegan, a tana mani nungudumuaku, dadia mani foa, iananab kaubu mabaegan nungu zapul gasaman; a nungu gamu dumuaku: a gamu dumuaku tarpainginga babab uman kuikaiman gimau kut.

24. Tana kozikozi iauman keda, Ngalpun ialgaigi, tumakai ngalpa wanad tordaika ngunu mal; kuiku nidan tusiu ia keda, Tana ngau dumuakun dadia mani, a tana gamu dumuakun wanad tordan. Senab

zapul kaubu mabaegan aiman.

25. Amadan kadai tari Iesun satauro nungu apu, a nungu apuau tukuiap Maria Kalopau ipi, a Maria Makatalalaig.

26. Iesu nungu apu iman, a senab kaimi nui sibuanan : a nui muli nungu apuka keda, Ama wae, ninu kazi inu !

27. Nui muli senab kaimika keda, Ninu apu ina ! Kukai kaiman senab maipu nuin nan mani nungu buaika.

28. Wagal Iesun iman mi-naasin kuiku nidan mura za, nui midi muli, Ngai nguki nai ; tusiu ia kuiku nidan.

29. Wara ngukiuza puskardan vineta : a tana tardan pagar vinetanu a senab isopo kunumin a nungu gud wanan.

30. Iesu mani senab vineta, a Iesu muli keda, Minaasin : a nungu kuiku muluka tidi, a nungu mari kukunu wai.

31. A Iudaialaig Pilatonika iudi tanamun ngarka patidaika, a tanamun adaka maika, tanamun apatanuriginga gimal satauro sabatinu, kedamai butupatai maipu sena, (adapudai maipu sabati).

32. A kaubu mabaegal uzari, a wara mabaegau

ngara patidan, tana nubia kaimel satauro puidan.

33. Tana Iesunia mangi, a tana ngulaig nui borsa iuti, a tana nungu ngarau patidaika launga ;

34. A wara kaubu mabaeg nui nuin mangi, nungu dogamuia kalakan pagan, a kulkan nguki paiudan.

35. Nuid iman, nui garka mata mina nungu ia : nui ngulaig mata mina nungu ia, nita ngapa mina modobia.

36. Kedamai aiman senab zapul tusi kuiku nidan, Nungu ridau patidaiginga.

37. A wara tusi keda, Tana nuin iman tana nuin pagan.

38. Mina asin setab za, a Iosefa Arimataialaig, Pilatonika Iesun gamu iudi, adaka maika, (nui Iesun kaimi gumi aiman, kedamai akan Iudaialaig ;) a Pilato poiban. A nui uzari a Iesun gamu mani.

39. A Nikotemo uzari, nui kulai Iesunika kubilnu pauzig, nuid mani muro ukaman aloe, urapon handed litara sinakai.

40. A palai Iesun gamu mani, a dumuakun butupatan, a wara ganul za, matakeda Iudaiiau pawa marama tiaia na.

41. Amadan senab zapu nuin satauro puidan, senab

baradarnu kain marama meka, wara mabaegau unai-ginga.

42. A palai Iesun wanan senab zapu, kedamai Iudai-ialigau butapataizinga, a marama amadan.

GIZU XX.

1. Kulai maipu senab goi- goiu dadapud, senab magi batainga, tonar inur, a Maria Makatalalaig na uzari maramanu; nad kula iman, mina asin adaka mani.

2. Na zilami a Simona- nika uzari a wara kaimi Iesu nuin sibuanan. Na iamuli palamunika keda, Tana Kuikugarka adaka mani maramangu, ngoi karawaeg mididi za nubeka wanan.

3. Peteru a wara kaimel, palai maramanu uzari.

4. Palai zilami: a wara kaimi nui zilami, a nui kulai Peterunika, nui kulai mangi maramanu;

5. Nui muluka a nui iman senab dumuaku, nuin marama taean, wanan, a nui muii-utaizinga.

6. A Simona Peteru mangi, nuid nuin wagem, nui muii-uti muinu marama, nui iman senab dumuaku nuin marama taean wanan;

7. A magi dumuaku nu-

ngu kuik nuran, kaimel launga senab dumuaku nuin marama taean iananab wanan, a nuran a wanan wara za.

8. A wara kaimi muii-uti, nui kulai mangi maramanu. Nuid iman, a nui mina modobia.

9. Senab tonar tana ngu- laizinga tusiu ia, nui laka kadai tari danaurdzig.

10. A sepal kaimi laka uzari palamun buai;

11. A Maria kadai tari adal amadan maramanu, na mai: a nanu dan muluka maramanu,

12. Nad iman angela kua- sar miakalnga dumuaku angi, palai apatanuri senab za Iesun gamu wanan; a wara kuikunu, a wara ngaranu.

13. Palai iamuli nabeka keda, Kake, nid miai mai angan? Nad palamunika keda, Kedamai tana adaka mani nguzu Kuikugarka, nguzu karawaeg milaga tana nuin wanan.

14. Na muli setab ia, a kalia nagi, a na Iesun iman, nui kadai tari, na karawaeg Iesu senu.

15. Iesu muli nabeka keda, Kake, miai nid mai? Nga mabaeg nid lumaika? A nad ngonanumanu nui tumaiiawaiiain mabaeg senab

baradara, na keda, Dana garka wae, ni na nuin adaka mani, nguzu iaduturau milaga nid nuin wanan, a ngat nubeka adaka mani.

16. A Iesu muli nabeka keda, Maria wae. A na kalia nagi, a nubeka keda, Rapi ae; muinu, Ngurupai mabaeg ae.

17. Iesu nabeka keda, Nid ngana gamu taraigi, kedamai ngai launga ngau Tatika uzari: a ni uzari ngau tukuiapal, ni keda, ngai kadaka uzari ngau Tati, a nitamun Tati; ngau God a nitamun God.

18. A Maria Makatala-laig na uzari a nad iaduturan nungu tukuiapal, na keda, Ngat iman Kuikugarka, nui muli itab zapul ngaikika.

19. Kurusika kutanu, kulai maipu Sabatiu dadakazi, a pasa gud mataman senab za, nungu kaimil garuidamin kedamai tana akan Iudaialaig, Iesu uzari nui kadai tari muinu, a nui tanamunika keda, Nitamun wanab.

20. Nui muli senab za, a nui tanamunika iakaman nungu get a nungu dogam. A mura nungu kaimil ikae, kedamai tana iman tanamun Kuikugarka.

21. Iesu lak muli tana-

munika keda, Nitamun wanab: matakeda Tati ngana waean, ngai laka keda nitamun waean.

22. Nui muli senab za, a nui nganan paman, nui keda tanamunika, Nita mani Mai-gi Mari:

23. Mabaeg na nita guit-waean tana tanamun wati pawa, ngulaig guit waean; a mabaegal nita na mata wanan tanamun wati pawa mata meka tanamunika.

24. Toma wara tuelf mabaegal, wara nungu nel Titumo, nui niaingana senab tonar Iesu tanamunika uzari,

25. A mura kaimil nubeka keda, Ngoi Kuikugarka iman. A nui tanamunika keda, Ngai na imaingana nungu get senab za nil pagaizinga, a ngau dimul wanan senabi za nil utun, a ngau get nungu dogam wanan, ngai launga mina modobia.

26. Minaasin eit maipu, a nungu kaimil laka garuidamin muinu, Toma kaimil tanamunika: a Iesu uzari, tonar pasa gud mataman, nui kadai tari muinu, a nui keda, Nitamun wanab.

27. A nui muli Tomanika keda, Ngapa mariu ninu dimur, a nid imau ngau get; a ngapa mariu ninu get ngau dogam wanau: ninu

nganakap maigi kaubadua-kaasin, mina keda ni mina modobia.

28. A Toma modobia nubeka keda, Ngau Kuikugarka wae, a ngau God wae.

29. Iesu nubeka keda, Toma wae, nid mina modobia kedamai nid ngana iman: wanab mabaeg ngana imainginga; a tana mata mina modobia.

30. Wara parapara Iesu aiman parunu nungu kaimil, minarpalainginga inabi Tusi:

31. Kedamai minarpalan itab, nita mina modobia Iesu Keriso nui Godau Kazi; a nita gasaman danalaig nungu nelngu,

GIZU XXI.

1. Minaasin itab zapul, a Iesu laka iakaman nungu kaimil, senab nguki nel Tiperia; matakeda nui iakaman.

2. Kaimel Simona Peteru a Toma wara nungu nel Titumo, a Natanielu Kana Galilailaig, a Sepetaion kazi, a wara kuasar nungu kaimi.

3. Simona Peteru tanamunika muli keda, Ngai uzari wapika. A tana nubeka keda, Ngalpa kaimel uzari. A tana ladun a gulun

pati; tana launga gasaman urapon wapi senab kubil.

4. Kurusika magi batainga, Iesu kadai tari bauad ngukia: a nungu kaimil nun ngurupainginga Iesu senu.

5. Iesu muli tanamunika keda, Ngau kazilae, nita aidainga au? A tana nubeka modobia keda, Ainginga.

6. A nui tanamunika keda, Pingi taeau senab get dogam senab gul, a nita gasaman. A tana taeau, tana karawaeg kadaka iuti, kedamai wapi koigoesar.

7. A senub kaimi Iesu nubeka sibuanan, nui Peterunika keda, Kuikugarka senu. Simona Peteru kari ngemin, Kuikugarka senu, a nungu dumuaku angan, (kedamai nui angai dumuakugig,) nui ngukin pagan.

8. A wara kaimil magi gul ngapa; (kedamai koisigal murapnu launga, kuasar handed kupita sinakai,) a pingi iuti wapi aidainga.

9. Tana pauali, a tana iman puapu mui, a wapi muipu natan, war areto.

10. Iesu muli tanamunika keda, Wara wapi ngapa mani, nita midi gasaman.

11. A Peteru uzari, a pingi kadaka iuti, pusakardan koi wapi; urapon handed fifti thri; a pingi ilgainginga.

12. Iesu muli tanamunika keda, Nita ngapa purutan. A nungu kaimil war mabaeg magaoginga nubeka iapupoib, Ni nga? kedamai tana ngulaig nui Kuikugarka.

13. Iesu uzari a areto gasaman, a nui tanamunika poibaika, matakeda wapol.

14. Thri tonar sena Iesu iakaman nungu kaimil, tonar nui laka kadai tari danaurdzig.

15. Minaasin tana purutan, a Iesu Simona Peteru iamuli keda, Simona wae, Ionan kazi, ninu sibunaika adapudi ngaikika tanamunungu au? A nui nubeka keda, Wagar, Kuikugarka wae, ni ngulaig ngai nibeka sibuanan. A nui muli nubeka keda, Ni ngau mamuel tumaiiwaiian.

16. Nui muli nubeka kuarasar tonar, Simona wae, Ionan turukiai kazi, Ni ngaikika sibuanan au? A nui nubeka keda, Wagar, Kuikugarka wae, ni ngulaig ngai nibeka sibuanan. Nui nubeka muli keda, Ni ngau mamuel tumaiiwaiian.

17. Nui muli nubeka thri tonar, Simona wae, Ionan turukiai kazi, Ni ngaikika sibuanan au? Peteru ngurum kedamai thri tonar nuid

nuin muli keda, Nid ngana sibuanan au? a nui nubeka keda, Kuikugarka wae, ni ngulaig mura zapul; ni ngulaig ngai nibeka sibuanan. A Iesu muli nubeka keda, Nid ngau mamuel aidun poibaika.

18. Mina, mina, ngai nibeka muli, Ni doridiman ninungu tonar ni kaukuik, ni kidakidan maba uzari ninu ubi midi; ni na kazi, a ninu get luai, a wara mabaeg nibeka doridiman, a nibeka mani wara za ni ubingina.

19. Nui iamuli senab ia, iakaman nungu danurdan bangal a nui tauman Godka. Nui muli senab za nubeka, a nui nubeka keda, Ni ngaikika wigel asin.

20. Peteru kalia nagi, a nui iman senab kaimil Iesu nubeka sibuanan, nui wigel puzig; nui senu garbalban Iesun kabu tonar purutan, a nui muli keda, Kuikugarka, nga nibeka gudaaran?

21. Peteru nuin iman, a nui Iesunika keda, Kuikugarka, nui ina midi?

22. Iesu muli nubeka keda, Ngai na ngonanuman nui mata apatanuri kuru-sika ngai na ngapa uzari, zapul midi nibeka? ni ngaikika wigel asin.

23. A inab ia nungu tukuiapal karingemin, senub kaimil danauradginga : Iesu keda mulaingina nubeka, Danaurdan launga ; nui keda, Ngai na ngonanuman nui mata apatanuri kurusika ngai ngapa, zapul miai nibeka ?

24. Kaimi senu, nui garka itab zapul, a minarpalan setab zapul ; ngalpa ngulai mata mina nungu garka.

25. Wara zapul koigoresar Iesu aiman, minarpalan na, ngau ngonanuman ina apal putginga setab tusil minarpalan na. Amen.

